UNIVERSITATEA PEDAGOGICĂ DE STAT „ION CREANGĂ”
DIN CHIȘINĂU

Dorobanțu-Dina Roxana-Georgeta

Cojocaru Victoria

METODOLOGIA FORMĂRII COMPETENȚEI INTERCULTURALE A ELEVILOR DIN CLASELE GIMNAZIALE

GHID METODOLOGIC

Chișinău, 2024

CZU: 37.091:373.4
D 70

Lucrarea a fost aprobată pentru editare prin decizia Senatului Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău din 29.04.2024, procesul- verbal nr.11

Redactor ştiinţific: Barbăneagră Alexandra, doctor în pedagogie, conferențiar universitar
Recenzenți: Goraș Postică Viorica, doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar
Sadovei Larisa, doctor în pedagogie, conferențiar universitar

Lucrarea abordează o problematică de importanță majoră, care pune în valoare formarea competenței interculturale a elevilor din clasele gimnaziale. Acest proces include reperele teoretico-aplicative necesare pentru schimbarea atitudinilor și comportamentelor axate pe interculturalitate. Din această perspectivă: a fost conceptualizat Modelul formării competenței interculturale a elevilor (clasele gimnaziale); a fost proiectată și valorificată Tehnologia referențială FCIE (10), reperată pe ideea „curiozității împlinite”; a fost elaborată Matricea strategiilor educaționale în vederea formării competenței interculturale a elevilor din clasele gimnaziale; s-a configurat Constructul de formare a cadrelor didactice în vederea formării competenței interculturale; a fost elaborat și testat Auxiliarul didactic „Educația interculturală – clasa a VI-a” pentru profesori.

Rezultatele obținute, care au contribuit la soluționarea problemei științifice, constau în conceptualizarea Modelului formării competenței interculturale a elevilor (clasele gimnaziale), fapt care a reperat structurarea și valorificarea Tehnologiei referențiale FCIE (10) în activități formative nemijlocite, în vederea formării competenței interculturale la nivelul elevilor din clasele gimnaziale.

Cercetarea se circumscrie în mediul școlar gimnazial extra curricular, ceea ce înseamnă că activitățile au fost organizate în contextul curriculumului, dar nu în activități formale, prin identificarea direcțiilor de formare a competenței interculturale.

Valoarea aplicativă a lucrării se regăsește în stabilirea și confirmarea instrumentelor formative, care își găsesc relevanța în valorificarea practică, având valoare generală și constituind, în același timp, premisa suplimentării activităților școlare în vederea rezultativității.

Descrierea CIP a Camerei Naţionale a Cărţii

Dorobanțu-Dina Roxana-Georgeta.
Metodologia formării competenţei interculturale a elevilor din clasele gimnaziale: Ghid metodologic / Dorobanțu-Dina Roxana-Georgeta, Cojocaru Victoria; redactor ştinţiific: Barbăneagră Alexandra; Universitatea Pedagogică de Stat "Ion Creangă" din Chișinău. – Chișinău : [S. n.], 2024 (CEP UPSC). – 263 p.: fig., fot. color, tab.
Bibliogr.: p. 129-135 (77 tit.). – [100] ex.

© Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, 2024 © Dorobanțu-Dina Roxana-Georgeta Cojocaru Victoria

Tipar executat la Centrul Editorial-Poligrafic al Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, str. Ion Creangă, nr. 1, MD-2069

ISBN: ISBN 978-9975-46-953-1.

Argument

România, ca de altfel și Republica Moldova, cunoaște fenomenul globalizării, ca acțiune de transformare a lumii într-o unitate, unde problematica interculturalității trebuie apreciată ca fiind de actualitate și maximă importanță. Interculturalitatea presupune întâi de toate inter-relaționare și inter-comunicare [17, p. 125]. Pentru dezvoltarea acestora, rolul esențial îl are educația în școală. De altfel, doar un om educat percepe lumea din perspectivă interculturală.

Problema educației prin diversitate este abordată de un șir de documente europene: Consiliul Europei; Comitetul Director pentru Educaţie; Convenţia Cadru pentru Protecţia Minorităţilor Naţionale; Convenția Internațională privind Drepturile Economice, Sociale și Culturale.

Având în vedere Curriculumul național actual, începând cu anul 2009 sistemul de învățământ românesc este centrat pe competențe educaționale. Astfel, profilul european de formare a absolventului claselor gimnaziale este organizat pe cele opt competențe cheie, printre care un loc aparte îl ocupă ***competența pentru sensibilizare și exprimare culturală.***

În acest sens, specialiștii în domeniu acordă educației și competenței interculturale un rol considerabil, în accepțiunea lor educaţia interculturală fiind un model al convieţuirii paşnice şi constructive, într-o societate în care locuiesc împreună membrii mai multor grupuri etnice. Așa cum reiese din opiniile specialiștilor [8], [33, p. 4], [41, p. 129] etc. problematica interculturală sau de natură spirituală a constituit punctul de plecare în izbucnirea unor conflicte, fie de natură istorică, geografică și, mai cu seamă social-economică, la nivel național sau mondial. În contextul acesta, educația și competența interculturală pot constitui modalitatea care să contribuie la configurarea căii de comunicare, ajutor, acceptare, integrare, interacțiune, valorizare, fără delimitarea ,,noi – ceilalți", într-un mediu de convieţuire firească și armonioasă.

În aria acestor idei, formarea competenței interculturale elevilor din clasele gimnaziale ar trebui să fie una din preocupările esențiale ale școlii. Indiferent de natura disciplinei pe care o învață, mai presus de orice conținut comunicat ar trebui ca ființa umană, încă de la vremea școlarității să fie formată intercultural.

În ritmul trepidant al vieții cotidiene, marcat de *fenomenul globalizării și al migrației,* formarea competenței interculturale elevilor din clasele gimnaziale constituie unul dintre obiectivele principale ale curriculumului școlar actual. Făcând referire la competența interculturală, avem în vedere atât competențele comunicării verbale [46], dar, mai ales, pe acelea prin care se dezvoltă sensibilitatea, ajutorul reciproc, acceptarea diferențelor culturale și

adaptabilitatea la nou, diversitatea culturală [17, p. 122], interacțiunea, comunicarea nonverbală – care definesc esența culturală a unui grup etnic sau minoritate națională.

Pe acest fundal, se poate desprinde ideea că *formarea competenței interculturale* constituie premisa inter-relaționării umane, iar calitățile necesare pentru a relaționa bine într-un mediu intercultural, conform opiniei lui *Gauthey*, sunt: capacitatea de empatie; capacitatea de supleţe şi flexibilitate; capacitatea de a-i asculta pe ceilalţi; capacitatea de a suscita respectul; capacitatea de a accepta relativitatea propriilor percepţii şi cunoştinţe; capacitatea de a tolera ambiguitatea si incertitudinea [62, p. 12].

Astfel, în baza documentelor legislative naționale și internaționale și a analizei situației sociale, este recunoscut rolul și importanța formării competenței interculturale elevilor, ceea ce poate duce la rezolvarea mai multor probleme pe care le generează globalizarea, migrația, schimbul de resurse umane etc.

Acest proces include reperele teoretico-aplicative necesare pentru schimbarea atitudinilor și comportamentelor axate pe interculturalitate. Din această perspectivă: a fost conceptualizat ***Modelul formării*** competenței interculturale elevilor (clasele gimnaziale); a fost proiectată și valorificată ***Tehnologia referențială*** FCIE (10) reperată pe ***ideea „Curiozității împlinite***"; a fost elaborată ***Matricea strategiilor*** educaționale în vederea formării competenței interculturale elevilor din clasele gimnaziale; s-a configurat ***Constructul de formare*** a cadrelor didactice în vederea formării competenței interculturale; au fost elaborate și testate ***Auxiliarul didactic*** „Educația interculturală" și ***Ghidul metodologic*** „Educația interculturală" pentru profesori.

Autoarele au sintetizat reperele teoretice și aplicative care stau la baza formării competenței interculturale elevilor din clasele gimnaziale. În contextul utilizării *metodelor praxiologice:* teste aplicative, chestionare, s-a putut constata că elevii regăsesc în comportamentul lor elemente ale educației interculturale. Acestea însă trebuie perfectate într-un cadru educațional extracurricular. De asemenea, s-a subliniat care sunt *calitățile persoanei multiculturale*, în accepțiunea lui *S. Chevrier* [58], și care sunt *prioritățile* care ar trebui atinse pentru formarea competenței interculturale. În opinia cercetătorilor *C. Hampden-Turner, F. Trompenars* [64], cel mai ușor se poate forma competența interculturală prin învățarea de noi comportamente de la alții, însușirea unor

modalități noi de soluționare a problemelor, fapt care ne orientează spre reconcilierea valorilor culturale.

Un loc aparte este atribuit în acest capitol evidențierii interdisciplinarității educației interculturale și necesității relevanței desfășurării activităților practice cu elevii într-un cadru educațional co-curricular.

Având în vedere caracteristicile de vârstă ale elevilor din clasele gimnaziale privind atașamentul, înțelegerea, gândirea, abstractizarea fenomenelor și a situațiilor interculturale din mediul școlar și extrașcolar, a fost elaborată *Matricea strategiilor educaționale în vederea formării competenței interculturale.*

Sunt analizate reperele epistemologice și *rezultatele din pre-experiment,* a fost stabilit *interesul cadrelor didactice* cu privire la formarea competenței interculturale *și necesitatea pregătirii acestora în domeniul educației interculturale.* Aplicarea *Constructului de pregătire a cadrelor didactice* în vederea formării CI elevilor din clasele gimnaziale a confirmat ideea că activitatea de formare a cadrelor didactice poate conduce ulterior la rezultate mai bune în formarea competenței interculturale elevilor din clasele gimnaziale. Având în vedere faptul că CI este efectul conexiunii dintre componenta afectivă, cognitivă, relaționară (comportamentală) și pregătirea didactică a profesorilor, s-au precizat parametrii de ordin psihologic, pedagogic și social specifici formării CI elevilor din clasele gimnaziale.

La fel este descris *Modelul formării competenței interculturale elevilor (clasele gimnaziale)*, conținutul căruia oferă posibilitatea formării competenței interculturale. Astfel, sunt întrunite două coordonate esențiale privind implementarea acestuia în experimentul pedagogic și include *Tehnologia referențială FCIE (10*), „zece" însemnând zece activități de formare a competenței interculturale; finalitatea acesteia se va reflecta în atitudinile și conduitele pozitive, dezirabile, manifestate de către elevi. La nivelul I al *Modelului formării competenței interculturale elevilor* se află reperele teoretice din perspectiva diversității culturale, abordării interculturale și educației interculturale, prin specificarea factorilor, perspectivelor, dimensiunilor, regulilor, principiilor ce contribuie la reușita formării competențelor interculturale elevilor. La nivelul II al *Modelului* este precizat scopul abordării fenomenului pedagogic al interculturalității: *A învăța să trăiești împreună cu alții.* La nivelul III al *Modelului* se află componenta metodologică, care confirmă posibilitățile de formare a competenței interculturale elevilor din perspectivă axiologică și praxiologică: orientările educaționale în domeniu,

Matricea strategiilor educaționale, formarea cadrelor didactice implicate în formarea competenței interculturale elevilor de gimnaziu. La nivelul IV al *Modelului* este plasată Tehnologia FCIE 10, structurată în baza luării în considerare a unor specificități ale elevilor de gimnaziu: vârstă, specificul de învățare, aspecte de caracter proprii, relaționarea. Valorificarea Tehnologiei prevede ca finalitate formarea competenței interculturale elevilor (clasele gimnaziale).

„**Argumentarea experimentală a formării competenței interculturale elevilor din clasele gimnaziale"** este dezvăluit designul cercetării experimentale și informațiile privind experimentul pedagogic. Este dezvăluit faptul că în contextul activităților de formare realizate în baza *Tehnologiei referențiale FCIE (10)* s-a constatat prezența activă a elevilor în toate evenimentele formative, ca receptori, transmițători și participanți, exprimându-și deschis atitudinile, sentimentele, opiniile, stabilind o relație educațională stimulativă într-o varietate de comportamente, fapt care a generat o implicare intensivă în formarea competenței interculturale. Prin activitățile întreprinse s-a probat interesul pentru experiența de învățare a specificului interculturalității, elevii manifestând curiozitate, chiar dacă de multe ori acest lucru genera și aspecte de disconfort cognitiv. Dezvoltarea tendinței de a mai cunoaște, stimularea dorinței de a descoperi, de a se angaja - au fost elemente co-formative. Conform rezultatelor din ambele probe, s-a constatat ***o diferență de 33%*** a eșantionului experimental față de cel martor. Aceste date ilustrează, astfel, că activitatea de formare a competenței interculturale elevilor din clasele gimnaziale a fost una rezultativă, instrumentele aplicate au generat schimbări apărute în timp, ce asigură valorificarea competenței respective. Existând mai multe perspective asupra formării, au fost dinamizate mai multe relații educaționale: unele subordonând, iar altele precedând formarea.

1. METODOLOGIA FORMĂRII COMPETENȚEI INTERCULTURALE A ELEVILOR DIN CLASELE GIMNAZIALE

1.1. Orientări educaționale în formarea competenței interculturale elevilor din clasele gimnaziale

Trecerea de la învățământul primar la gimnaziu presupune necesitatea adaptării și integrării în noua colectivitate, marcată de specificitatea grupurilor sociale. Aici fiecare elev aduce cu sine valori și elemente culturale diferite. Astfel, elevul începe să manifeste deschidere și receptivitate la noutate [Anexa 23]. În relațiile de grup pune în evidență valorile culturale aduse din mediul de proveniență, dezvoltă prietenii, manifestă toleranță, înțelegere, cooperare, ajutor reciproc și dialog intercultural. Pornind de la premisele expuse anterior, constatăm că atât la nivel micro, dar și la nivel macro, *educația interculturală,* ca parte a noilor educații*,* poate veni în sprijinul ameliorării sau chiar al soluționării problemelor care afectează lumea. În etapa școlarității mici, pe la vârsta de 7-8 ani, elevul începe să pună în valoare comportamentul din familie, manifestat uneori prin stereotipuri și prejudecăți, cel mai adesea prin formularea „așa zicea bunica, așa spunea mama mea …”. Astfel, rolul cadrului didactic este esențial pentru corectarea prejudecăților și stereotipurilor în formarea competenței interculturale.

Preadolescența - ca perioadă marcată de multiple schimbări atât fizice, emoționale, afective cât și comportamentale, etapă ce se încheie în jurul vârstei de 12-13 ani – contribuie la creșterea stimei de sine și preocuparea pentru un comportament prosocial, [22, p. 83] care poate fi definit prin competența interculturală.

Astfel, în cadrul Conferinței internaționale UNESCO 2001, s-a luat hotărârea implementării de către toate statele Europei a unui nou concept: *„a învăța să trăim împreună”* [67], [68], [70]. Aici sunt prevăzute ***cele patru scopuri ale educației*** din secolul XXI: ***a învăța să înveți*** – ceea ce presupune acumularea cunoștințelor și a informațiilor necesare pe tot parcursul vieții; ***a învăța să faci*** – formarea competențelor necesare adaptării noastre la schimbările rapide cu care ne confruntăm la nivel mondial; ***a învăța să fii*** – prin adaptarea la nevoile morale și sociale, prin autoevaluare și responsabilitate; ***a învăța să trăiești împreună cu alții*** – atitudine tolerantă, pluralism, respect reciproc [56].

În egală măsură susținem opinia cercetătorului *C. Cucoș* și a altor cercetători [51, 52, 53, 54 etc.], care argumentează, că pentru aceste probleme

pot fi găsite soluții printr-o abordare interconexială, holistică, în baza studierii și a alegerii mijloacelor optimale ce pot veni în sprijinul ameliorării și soluționării problematicii lumii contemporane [19, p. 67].

De asemenea, autorul *V. Stănescu* [48] precizează că provocările lumii contemporane suscită noi răspunsuri, care se regăsesc în noile educații [12].

În opinia autoarei *M. Bocoș* referitoare la *învățarea cooperativă și a descoperirii* în societatea cunoașterii [10, p. 309] este esențial să abordăm într-o dimensiune sistemică acest concept. Trebuie să ținem seama de impactul ce-l vor avea în perspectivă, într-o lume dominată de tehnologizarea tuturor domeniilor de activitate, cu influență din ce în ce mai mare asupra vieții sociale-politice-economice și culturale [10, p. 429]. *Din punctul nostru de vedere digitalizarea*, ca etapă metamodernă a tehnologiei - vine în sprijinul evoluției ființei umane, cu rezerva că *în toate trebuie să fie pricepere și principii moral-etice,* astfel încât *să nu genereze o alterare a civilizației și a condiției umane în speță* [27, p. 77].

Așa cum reiese din lucrările de specialitate și studiile întreprinse de cercetătorii [13, 24, 32, 45, 55] *educația interculturală îl aduce pe elev în mijlocul lumii contemporane, în realitatea acesteia, a relațiilor interumane, a dialogului cultural și a interacțiunii sociale - cu toate mărginirile, prejudecățile sau discriminările existente ori presupuse*. Astfel, *prin formarea* ***competenței interculturale*** elevilor din clasele gimnaziale *se materializează una din competențele cheie*, prin care *absolventul este pregătit să facă față provocărilor de pe piața muncii și a integrării în viața socială.* Din perspectiva educațională, *formarea competenței interculturale are o particularitate, și anume, ea rareori se formează monodisciplinar, ci aproape întotdeauna printr-o abordare interdisciplinară*. Astfel, lucrările de specialitate ale cercetătorilor în domeniu au evidențiat *perspectiva pedagogică, sociologică, psihologică, religioasă, moral-etică, istorică a formării competenței interculturale*, susținând aspectul dinamic și efervescent al formării elevului.

La nivel global au loc o serie de metamorfoze în evoluția umană, de aceea se impune adaptarea la nou, dar fără a pierde sau minimaliza valorile culturale tradiționale ale neamului românesc. Astfel, prin formarea competenței interculturale elevilor din clasele gimnaziale aceștia vor fi responsabilizați de toate schimbările care au loc la nivel micro și macro social [57, 60]. Având în vedere că formarea competenței interculturale se circumscrie spectrului de activitate școlar-familial și comunitar (prietenii, antreprenorii, societatea civilă, mass-media etc.), susținem că formarea competenței interculturale este mai

mult decât un deziderat sau o competență cheie propusă în Noul Curriculum Național; Pornind de la accepțiunea competenței interculturale ca fiind: *unitatea de măsură pentru absolventul pregătit să facă față provocărilor profesionale, gata să se integreze social, oriunde ar ajunge* [30, p. 211].

Analizând nevoia formării competenței interculturale elevilor din clasele gimnaziale, identificăm două cauze majore: prima este legată de ***cauzalitatea generală*** și cealaltă de ***cauzalitatea specifică***. În primul rând observăm o varietate de contexte care conduc spre formarea competenței interculturale - și toate pornesc de la același raționament: creșterea numărului de formațiuni de studiu și unități de învățământ, caracterizate printr-o serie de factori lingvistici, etnici, religioși, culturali etc., în centrul cărora se află preadolescentul în plină evoluție, dezvoltare și formare. [49, p. 438] Astfel, sunt cunoscute situațiile unde învață deopotrivă elevi de etnii diferite: români, maghiari, germani, romi, care au religii diferite, care conviețuiesc în același areal ca urmare a unor împrejurări istorice seculare, dar și situații unde învață elevi aparținând nu doar altor etnii și religii, ci altor culturi, cum ar fi: chinezi, sirieni, arabi – ca urmare a fenomenului migrației economice internaționale din ultimii ani. Mozaicul acesta etnic, religios, social, cultural etc. conduce la *reconsiderarea atitudinii față de alteritate*, utilizarea unor *strategii didactice integrate, activ-participative, centrate pe elev și adaptarea limbajului pedagogic – conform specialiștilor N. Ovcerenco, L. Sadovei, L. Papuc, M. Cojocaru-Borozan* [42, p. 79], *N. Ovcerenco, V. Gherman, V. Untu* [43, p. 38]. În acest sens, pe măsură ce trece timpul se va vedea evoluția bazată pe înțelegrea identității personale și de grup, care în accepțiunea lui *P. Dassen* [25, p. 180] presupune „trecerea de la logica «mono» la logica de tip «inter»”. Astfel, formarea comptenței interculturale presupune totalitatea activităților care conduc la acțiuni bazate pe diversitate culturală în mediul școlar-familial și al comunității din care face parte elevul.

Abordarea pedagogică, [47, p. 239], conform specialiștilor *L. Sadovei, L. Papuc, S. Cristea, M. Cojocaru- Borozan M. Cojocaru-Borozan, L. Sadovei* [16], care oferă șanse de reușită formării competenței interculturale este aceea care *transformă diferențele culturale în avantaj*, ca o inepuizabilă sursă de inspirație, descoperire și interacțiune pentru elevi, *ci nu un dezavantaj, care incomodează, fiindcă ar presupune un factor de stres suplimentar și neadaptare socială*.

J. Hattie [38, p. 99] aduce în atenția noastră o varietate ***de recomandări*** care pot contribui indubitabil ***la formarea competenței interculturale***, astfel:

- *consultarea* centrelor de informare-documentare, având ca obiectiv *studierea* documentelor referitoare la *drepturile și libertățile fundamentale ale omului*, protecția mediului și dezvoltarea durabilă, vizionarea unor pelicule cu evenimente istorice etc.;
- *analiza comparativă* a unor studii de cercetare în domeniul istoric-social-cultural;
- punerea în aplicare a *platformelor educaționale* pentru învățământ la distanță, *accesare internet, programe educaționale și culturale* de TV în limba minorităților etc.
- *parteneriate școală-familie-reprezentanții* unor instituții culturale sau ONG-uri bazate pe: exemple de bună practică și reușită socio-profesională, povestiri, relatări despre viața satului de odinioară, jocuri, cântece, tradiții;
- inițierea și participarea la *activitățile culturale*: sărbători locale, serbări, expoziții etc. ce conduc spre descoperirea și valorizarea altor culturi;
- inițierea unor *întâlniri cu oameni aparținând altor culturi*, care pot împărtăși din experiența personală, ca modele de reușită, ca suport emoțional, pentru stabilirea unor prietenii, prilej de vizitare, team bilding, petrecerea timpului liber, dezvăluirea unor rețete culinare etc.
- inițierea unor *acțiuni de parteneriat între localități*, *școli sau alte instituții* socio-culturale;
- accesarea unor *platforme de socializare* prin utilizarea tehnologiei informatice, astfel încât școlarii să se cunoască mai bine, să schimbe opinii unii de la alții, exemple de reușită școlară;
- participarea la *târguri, expoziții, cu produse locale tradiționale*, la dezbateri pe diferite teme;

Acreditând ideea necesității formării competenței interculturale (CI) elevilor din clasele gimnaziale, aceasta este susținută în concordanță cu noile programe școlare pentru învățământul gimnazial. Astfel, în vederea formării competenței interculturale, planurile cadru cuprind [71]:

La **clasa a V-a**, Educația socială – Gândire critică și drepturile copilului, având ca scop dezvoltarea *gândirii critice* orientată spre *problematica drepturilor copilului*. Activitățile de învățare orientează elevii spre reflecție asupra drepturilor și responsabilităților pe care le au, determinându-i spre formularea unor întrebări, dar și explicațiile specialiștilor în promovarea drepturilor copiilor.

În **clasa a VI-a** este predată disciplina Educație socială – Educație inter-culturală, materie care se bazează pe cunoașterea valorilor și principiilor interculturalității, în societatea contemporană democratică. Educația interculturală vizează *formarea preadolescentului apt să recunoască valoarea propriei culturi şi să aprecieze culturile identificate într-o societate interculturală.*

În **clasa a VII-a,** disciplina **Educație socială – Educație pentru cetățenie democratică** este îndreptată spre cunoașterea valorilor și principiilor cetățeniei democratice. Astfel, sunt reluate și dezvoltate noțiunile educației civice pentru formarea competenței sociale-moral-cetățenești.

În cadrul documentelor curriculare, **Programa școlară** [Anexa12] și Planul cadru pentru Educație socială la clasele gimnaziale (unde este cuprinsă și **Educația interculturală la clasa a VI-a**) este prevăzută *o oră săptămânal, în aria curriculară „Om și societate*", conform OMENCS nr. 3590/05.04.2016. Conform Programei școlare proiectarea unităților de învățare și de conținut este centrată pe formarea competențelor. Astfel, modelul propus *corespunde cercetărilor din sfera psihologiei cognitive*, în baza căruia competența presupune *aplicarea cunoştinţelor şi abilităţilor în contexte de lucru cu totul noi.* De asemenea, prezenta programă școlară este centrată pe formarea competențelor cheie care definesc profilul absolventului de învățământ gimnazial, un loc aparte având competențele sociale și civice, inițiativa și spiritul de antreprenor.

Competențele generale ale disciplinei Educație interculturală, clasa a VI-a, care vizează *formarea profilului absolventului sunt următoarele, conform Curriculumului Naţional pentru învăţământul obligatoriu din România* OMEN nr. 3590/ 05.04.2016 [71]:

1. Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viaţa personală şi a diferitelor grupuri şi comunităţi, prin utilizarea unor achiziţii specifice domeniului social.
2. Cooperarea pentru realizarea unor activităţi şi pentru investigarea unor probleme specifice diferitelor grupuri şi comunităţi, prin asumarea unor valori şi norme sociale şi civice.
3. Participarea responsabilă la luarea deciziilor prin exercitarea spiritului de iniţiativă şi întreprinzător, respectiv prin manifestarea unui comportament social, civic şi economic active.

Aici trebuie să facem precizarea, că formarea competenței interculturale ***constituind un imperativ*** al societății actuale, preadolescentul asimilează calități prin care *poate să definească elementele propriei culturi*, să *aprecieze*

cultura celor cu care interacționează, este *deschis spre ajutor*, *lucru în echipă*, are *atitudine critică* față de fenomenele de *violență, ură, marginalizare, asuprire, stări conflictuale* etc. E foarte adevărat, că activitățile de învățare contribuie la formarea spiritului de echipă, *legarea unor prietenii sincere*, implicarea în acțiuni care dezvoltă sentimente de apreciere și *asertivitate,* dar acestea *se dezvoltă o dată cu trecerea timpului*.

În Republica Moldova, începând cu anul *2017, disciplina Educație interculturală* face parte din *Curriculum la decizia școlii pentru toate nivelurile de învățământ*, Programa școlară de la clasa I la clasa a IX a fiind întocmită de Institutul de Științe ale Educației.

Formarea competenței interculturale în cadrul școlii este premisa reușitei, a unui parcurs firesc, moral-civic al preadolescentului. Acesta se poate integra, poate fi apreciat în colectivul de elevi; poate să aibă propriul punct de vedere referitor la apartenența de grup, solidaritate umană și interacțiune necondiționată. Activitățile de învățare propuse cu scopul formării competenței interculturale *îl ajută pe elev* să cunoască mai bine *propria cultură, valoarea patrimoniului cultural, interesul pentru conservarea și promovarea valorilor naționale* etc. [44, p. 45].

Demersurile propuse în cadrul formal conduc către atingerea funcțiilor cognitive ale educației, a unui domeniu mai puțin exploatat non-formal, adaptat *recomandărilor* din documentele naționale, europene, internaționale și anume:

Documente naționale - HG nr. 1113/2014 privind aprobarea *Strategiei naționale pentru protecția și promovarea drepturilor copilului* pentru perioada 2014-2020 [75];

- *Convenţia Cadru pentru Protecţia Minorităţilor Naţionale* [69];
- *Legea Educației 1/2011 în România* [77].

De asemenea, o *multitudine de documente europene și internaționale* întăresc dimensiunea cognitivă, alături de abilități și atitudini în formarea competenței elevilor, dintre care amintim:

- Convenția Organizației Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului (1989) [76]
- Declaraţia Universală a Drepturilor Omului, UNESCO, 2001 [73]
- Declaraţia de la Mexico, Conferinţa mondială a politicilor culturale, UNESCO, Paris, '82 [72]
- Cartea albă privind dialogul intercultural, Trăind împreună egali în demnitate, adoptată de Consiliul Europei. Conseil de l'Europe. *Tous différents, tous égaux,* Strasbourg, 1996. [67]

- *Recomandarea nr. R (84) 18 a Comitetului de Miniștri* ai Statelor Membre referitoare la formarea cadrelor didactice în educație pentru înțelegerea interculturală, în special în contextul migrației. Sursă: Consiliul Europei, Comitetul Director pentru Educație, EDU 2004 [74]
- Carta Consiliului Europei privind educația pentru cetățenie democratică și educația pentru drepturile omului (2010) - Declarația privind promovarea cetățeniei și a valorilor comune ale libertății, toleranței și nediscriminării prin educație (Declarația de la Paris, 2015).

Din perspectivă axiologică, conform autorului *A. Gillert* [63, p. 77], ***funcțiile educației interculturale*** conduc la transmiterea acelor valori, informații, noțiuni referitoare la formarea, conținutul, rolul și semnificațiile pe care le are la nivel personal și global, în vederea cunoașterii la orice nivel;

Din perspectivă praxiologică, conform cercetătorilor *L. Sadovei., L. Papuc, S. Cristea, M. Cojocaru-Borozan* [44, p. 89], ***funcțiile educației interculturale*** contribuie *la formarea abilităților și comportamentelor necesare adaptării individului în toate contextele vieții sociale*. Competența interculturală, ca parte a competențelor sociale și civice, *este în strânsă concordanță cu competențele personale, interpersonale și comportamentul elevului,* ca viitor adult, ce va lua parte eficient și constructiv în orice domeniu social. Prin înțelegerea conceptelor și structurilor sociale cum ar fi: democrație, egalitate de șanse, drepturi civile, justiție etc, elevul poate fi participant activ, cu respectarea principiilor universale ale toleranței și egalității de șanse [44, p. 17].

La nivelul instituției de învățământ, formarea competenței interculturale ar trebui să se regăsească deopotrivă în cele *trei dimensiuni ale educației*: *formală, non-formală și informală*. Astfel, din perspectivă formală, așa cum am precizat pe parcursul acestei lucrări, Educația interculturală *este inclusă în Curriculum-ul Național*, respectiv în *Programele școlare* și Planurile cadru la nivel gimnazial, în trunchiul comun din anul 2017; în egală măsură se poate regăsi și sub formă de *curriculum la decizia școlii,* în funcție de opțiunile părinților și ale elevilor – desfășurată în special sub forma activităților practice, bazate pe *proiecte de voluntariat, acțiuni social-caritabile, lucru în echipă, activități extrașcolare, concursuri educative, excursii tematice, programe artistice, proiecte interșcolare* etc.

Abordarea interdisciplinară a educației interculturale pentru învățământul gimnazial vine ca *o consecință firească* a faptului, că formarea competenței interculturale *se realizează la nivelul mai multor discipline socio-umane.*

Astfel, în cele ce urmează *prezentăm succint corelațiile dintre unele discipline școlare cu educația interculturală,* care pot conduce la formarea CI elevilor.

- ***Limbile străine*** au o contribuție semnificativă în formarea competențelor cheie, întrucât aduc o parte din specificitatea culturală a țărilor care folosesc în comunicare preponderent limba engleză, ca a doua limbă vorbită;
- ***Geografia*** vine în sprijinul fixării unor limite spațiale, pentru descoperirea locurilor și raportarea noastră la distanțe, poziționarea geografică pe glob, migrația unor popoare și influența acestora de-a lungul istoriei; structura populației pe mapamond, fluxul demografic și capacitatea de asigurare a resurselor solului pentru o viață tihnită;
- ***Istoria*** contribuie în mod explicit la interdisciplinaritatea cu celelalte materii socio-umane, întrucât argumentează evoluția socială, influența fenomenelor istorice la nivel național și internațional asupra etnogenezei și culturii statelor lumii etc.;
- ***Limba română*** aduce o serie de exemple (eroi, întâmplări, povestiri, povești, basme, snoave, proverbe etc.), din care se pot desprinde cu ușurință învățăturile morale pentru formarea CI;
- ***Informatica (TIC)*** cunoaște o întrebuințare ascendentă în toate domeniile de activitate și se află în strânsă conexiune cu temele propuse la educație interculturală.

Această disciplină școlară aduce foarte rapid cultura altor popoare în sala de clasă și plasează elevul într-o lume culturală virtuală, uimitor de repede; se pot stabili evenimente sociale, culturale etc., se pot lega prietenii, făcând o incursiune cultural-istorică în timp;

- ***Desenul, muzica, dansul*** dezvoltă creativitatea și sensibilitatea elevilor; facilitează acele punți de legătură prin care elevii comunică, vibrează, se exprimă nonverbal și leagă cele mai trainice și frumoase prietenii. *Muzica și dansurile*, indiferent de natura lor, contribuie în cea mai mare măsură la formarea competenței interculturale. Elevii dezvoltă atașament reciproc, se cunosc foarte bine, leagă prietenii și trec, fără intervenția cuiva, peste eventualele bariere interculturale.
- ***Sportul și activitățile în aer liber*** reprezintă calea perfectă pentru integrarea în mediul natural și social, pentru formarea spiritului de echipă și fair-play.

În felul acesta deducem că *punerea în aplicare a interdisciplinarității* la orele de educație interculturală este o metodă benefică pentru elevii din clasele gimnaziale [28]. Astfel, sunt *clarificate aspectele dezbătute printr-o abordare multiplă*, din perspectiva mai multor discipline [11, p. 212].

Principiul abordării interdisciplinare a educației interculturale este relevant și conduce spre:

- *alcătuirea unui sistem axiologic comun*, susținut de valorile care stau la baza disciplinelor socio-umane;
- alcătuirea unui sistem valoric de *informații și vocabular* din sfera disciplinelor socio-umane;
- formarea *competențelor sociale*, personale, moral-etice și interculturale, prin transferarea cunoștințelor, abilităților și atitudinilor elevilor în acțiuni practice.

Scopul major al educaţiei interculturale este dezvoltarea integrală a personalităţii elevului, responsabilizarea socială a acestuia, formarea la elevi a competenţelor de integrare socială, de autorealizare și autocunoaștere, pregătirea elevilor pentru a avea șanse egale și pentru a adopta decizii cu caracter moral-civic [26, p. 179].

La **nivel formal** educația interculturală are drept *bază axiologică* și *promovează o serie de valori și atitudini*, dintre care enumerăm:

- Respect faţă de demnitatea umană şi drepturile omului;
- deschidere faţă de diferenţele culturale;
- empatie culturală; spirit civic;
- toleranţă şi înţelegere, acceptarea diferenţelor de opinii, valori, credinţe etc.;
- atitudine pozitivă faţă de persoanele ce aparţin unor culturi diferite;
- valorificarea constructivă a diferenţelor culturale;
- disponibilitate pentru colaborare şi cooperare în cadrul dialogului intercultural;
- rezolvarea paşnică a conflictelor;
- respect faţă de valorile propriei culturi şi a valorilor etniilor conlocuitoare [31, p. 151].

Având în vedere *contextul larg al activităților de învățare* și a *disciplinelor prin care se poate forma elevilor competența interculturală,* trebuie să accentuăm importanța și *eficiența abordării conținuturilor inter și trans-disciplinar.* De altfel, chiar terminologia ce include prefixul „trans”, sugerează complementaritatea dintre discipline, la nivelul disciplinelor și dincolo de disciplina școlară. Având în vedere faptul că noul Curriculum Național (din 2016) este centrat pe competențe, *manualele școlare au acum un rol orientativ*; acest fapt dă posibilitatea profesorului și elevilor *să aleagă orice conținut doresc*, din orice sursă autorizată, care să conducă la formarea competențelor

generale și specifice disciplinei respective. Pornind de la această premisă trebuie să menționăm că *abordarea transdisciplinară* contribuie cu succes la formarea competenței interculturale, întrucât *are la bază fundamentul învățării*: *a învăța să cunoști; a învăța să faci; a învăța să trăiești alături de ceilalți; a învăța să fii și să devii.*

Un nou pilon al învățării definește profilul absolventului din societatea metamodernă și anume: *a învăța să te transformi pe tine și să schimbi societatea actuală;* astfel, tinerii își formează abilitatea cunoașterii și a executării unor munci variate și competențele care să le asigure acest lucru. În felul acesta ei pot „stăpâni" prezentul și pot face față provocărilor viitoare [35, p. 4].

Demersul transdisciplinar în formarea competenței interculturale este cu atât mai benefic, cu cât activitățile de învățare sunt susținute deopotrivă și în alt mediu decât cel școlar, în speță cel din familie. *După cum am menționat anterior, mediul familial, microgrupul social, prietenii, comunitatea locală, rețelele de socializare și mass-media au o mare influență în formarea CI,* printr-o varietate de activități la care iau parte elevii, voluntar sau nu. În felul acesta, *alături de educația formală,* organizată în mediul școlar în baza strategiilor didactice, în mod clasic, prin metode și tehnici inovative, activ-participative moderne și tradiționale de predare-învățare-evaluare - se prefigurează locul și rolul educației non-formale și informale, care vin să întregească funcțiile învățării și să o eficientizeze.

Prin *activitățile de învățare non-formale,* elevii iau parte la acțiuni variate sub coordonarea directă a profesorului, care rămâne facilitatorul învățării. [36] *Cele mai agreate activități de învățare non-formală* sunt: *proiectele educaționale, acțiunile social-caritabile de întrajutorare, schimburile de experiență cu alte instituții de profil din țară sau din străinătate, de regulă în cadrul unor proiecte derulate cu finanțare europeană nerambursabilă, mobilități în state ale Uniunii Europene, activități practice pentru protecția mediului și dezvoltare durabilă și oferirea de șanse egale tuturo,r excursiile tematice, vizitele de studiu, concursurile școlare etc.*

La *nivelul educației informale,* competența interculturală se poate forma elevilor din clasele gimnaziale *prin intermediul mass-media (TV, radio), al rețelelor de socializare, din mediul familial*, dintr-o serie de contexte care nu au legătură directă cu mediul școlar, din toate *informațiile* pe care le primește elevul *fără o selecție sau o filtrare autorizată.*

Referindu-ne la *abordarea transdisciplinară* apreciem *oportunitatea* acesteia în formarea competenței interculturale, întrucât prin transdiciplinaritate sunt cuprinse *alături de educația interculturală toate celelalte dimensiuni ale educației, și anume: educația moral-religioasă, intelectuală, tehnologică, fizică, profesională, estetică etc*.

Referindu-ne la **dimensiunea intelectuală a educației,** în strânsă concordanță cu educația interculturală, trebuie să menționăm, că transformările rapide ale societății contemporane au condus la gradul ridicat al educației intelectuale în ansamblul activităților educaționale, ca o premisă a faptului că omul mai întâi de a acționa – *gândește.* Astfel, în plan intercultural, faptele, evenimentele, trăirile se petrec prin filtrul educației intelectuale că o premisă a reușitei în formarea competenței interculturale. Formarea cognitivă, *abilitatea de a conceptualiza* și a *exprima opinii,* reprezintă elemente ce *constituie fundamentul epistemic al dezbaterii sau al comportamentului moral*, acestea demonstrând indubitabil nivelul intelectual pe care-l are persoana.

Din **perspectivă moral-religioasă**, *educația interculturală* conduce spre *aplicarea principiilor, a normelor, regulilor* și legilor în baza cărora *funcționează în condiții de normalitate raporturile dintre oameni*; antreprenorii doresc să încadreze în echipa lor un absolvent, care are o conduită bazată pe respect, [60, p. 153] spirit de echipă, dialog și comunicare sinceră, un orizont al interacțiunii cu celălalt, indiferent de confesiunea religioasă, etnie, rasă, condiție socială etc. [61].

Educația estetică - focusată pe receptarea cu sensibilitate și spirit critic a mesajelor artistic - vizuale *pentru formarea culturii artistice* de bază, în formarea CI dezvoltă elevilor *simțul pentru creație, pentru frumos, în armonie cu cântecul, jocul ori portul popular*. Românii au știut întotdeauna *să îmbine arta frumosului cu trăirile personale în zile de sărbătoare sau evenimente culturale*. Prin imaginație și creativitate *sunt împodobite straiele populare,* s-a dezvoltat *literatura, sculptura, pictura, arta* în general; s-a consacrat ***stilul arhitectonic brâncovenesc***, iar cele mai ***frumoase locașuri de cult românești*** rămân mărturie peste timp, ca locații emblematice de reculegere și descoperire a spiritualității milenare carpato-danubiano-pontice [29].

Educația tehnologică contribuie indubitabil la formarea competenței interculturale, întrucât *cooperarea dintre elevi pentru descoperirea unor meșteșuguri* și implementarea unor tehnici de lucru – *favorizează sudarea echipei*. Adesea este prezentat procesul de obținere a unor preparate culinare, pentru care elevii sunt foarte receptivi. Acest fapt contribuie la armonizarea

relațiilor dintre coechipieri, trecând cu ușurință *peste bariere culturale, marginalizare, segregare etnică etc*.

Legea Educației 1/2011 din România precum și ***Codul Educației*** adoptat în Republica Moldova în anul 2014, *precizează idealul educațional* – și anume: *formarea personalității autonome*, prin care absolventul dovedește cunoștințe și *competențe indispensabile pentru integrarea socială și profesională,* ***demonstrând libertate de opinie și acțiune, deschidere spre dialog intercultural în contextul valorilor naționale și universale asumate*** [77, art.6].

Esențializând, susținem că *formarea competenței interculturale* este în *strânsă concordanță* cu *majoritatea domeniilor educației;* subliniem, că *este absolut necesar să se formeze competența interculturală în aceeași măsură cu achizițiile dobândite în orice dimensiune a educației.*

1.2. Formarea competenței interculturale a elevilor: coordonate de specificitate

Caracterul copilului se formează în timp și acesta influențează în foarte mare măsură evoluția preadolescentului, a ființei umane în genere. Conform opiniei specialiștilor, de exemplu *L. Cuznețov* [20] educația și formarea personalității copilului sunt strâns legate de fiecare etapă a dezvoltării sale; rolul profesorilor este esențial în formarea modelului de absolvent al școlii gimnaziale. Formarea atitudinală și aptitudinală se face treptat de către profesor și părinte, cu răbdare, empatie, trecând peste neajunsurile și provocările specifice fiecărei etape a vârstei.

Referindu-ne la educația elevilor în general și la formarea CI a elevilor, atât profesorii, cât și familia au menirea de a lua în considerare particularitățile de vârstă și individuale ale școlarilor.

Astfel, condițiile de viață, modelul parental, mediul familial, obișnuințele din familie [9] – care devin un mod de viață, conduc elevul într-o anumită direcție spre dezvoltare intelectuală, la vârsta preadolescenței fiind receptiv și ușor de modelat. În consecință, fie că ne referim la calitatea noastră de dascăli sau la părinți, implicarea elevilor de vârstă gimnazială ar trebui să fie în activități educative adecvate vârstei, deoarece dezvoltarea psihică este în strânsă concordanță cu funcțiunile morale și fizice ale copilului. Nu trebuie minimalizat faptul, că *cea mai mare parte a timpului elevul o petrece acasă, alături de familie, unde se formează primele deprinderi de conduită morală și interculturală*.

Această realitate conduce către permanentizarea a *partene-riatului școală-familie*, ca o garanție a înțelegerii și respectării atribuțiilor ce revin fiecărei părți [Anexa 20].

Modelul comportamental al părinților, care direcționează elevul în mod indubitabil, valorile sociale, morale și culturale pe care le au membrii familiei, conduc spre formarea competențelor sociale și interculturale. Trebuie să remarcăm, de asemenea *rolul dirigintelui, al consilierului școlar și al fiecărui profesor*, de a privi cu toată empatia și responsabilitatea formarea elevilor în fiecare etapă a dezvoltării lor fizice și psihice. De asemenea, au responsabilitate în organizarea și valorificarea tuturor etapelor de viață ale elevilor în activitățile didactice.

Preadolescența este etapa cea mai dificilă, marcată de neînțelegeri și nepotriviri de idei, străduința elevului de a i se recunoaște personalitatea, de formare a calităților moral-volitive [19].

Ținând seama de modalitatea lor de a acționa - cât se poate de variat și uneori ostentativ, profesorii se confruntă cu aceste manifestări ale preadolescenților, care au fost însușite și promovate de când erau mici. De asemenea, este indicat ca profesorii să aibă în vedere etapa aceasta de creștere a elevului, cu toate schimbările organice și funcționale care au loc, dorințele și spectrul de interes, precum și „modelele" pe care le au ca repere de urmat.

O serie de lucrări aparținând cercetătorilor scot în evidență faptul că *preadolescența* (*E. Verza* [49, p. 438]), etc. reprezintă trecerea de la copilărie la adolescență, prilej cu care au loc foarte multe *schimbări fiziologice*. Acestea influențează procesul de învățare al elevului, în formarea grupurilor sale de interes, în stabilirea priorităților de eficientizare a timpului personal și școlar, de formare atitudinală, cu tendința vădită spre a dispune liber propria voință. Autorii *L. Cuznețov, C. Călaraș, C. Etco* [19, p. 416], apreciază *etapa pubertății,* ca fiind etapa de creștere și dezvoltare, care trece cu repeziciune, de la 12-13 ani până la 14-15 ani, având ca finalitate maturitatea fizică și psihică, posibilitatea de reproducere și de integrare socială a ființei umane. Din perspectiva altor autori, cum ar fi *L. Vigotski* [66]– etapa aceasta este asociată copilăriei mari, care durează de la 6-12 ani, fiind urmată de adolescență; sunt unii autori care apreciază că etapa cuprinsă între 10-14 este un substadiu al adolescenței, împărțit de la 10-12 ani copilăria; 12-14 ani adolescența – având în vedere gândirea formală care se concretizează pe la 12 ani, ca o însușire proprie adolescenței. Conform studiilor întreprinse [21], există tendința de topire a adolescenței în copilărie, aspirația de fuzionare a adolescenței cu

tinerețea și de-a delimita clar adolescența de alte etape ale vârstei. Din perspectiva noastră, opinăm pentru rezultatele cercetătorilor *L. Cuznețov* [23], *E. Verza* [49, p. 439], *A. Bărbulescu, M. Rotaru* [9], a căror concluzie este aceea, că preadolescența reprezintă etapa de sine stătătoare a vieții fiecăruia dintre noi, care presupune numeroase schimbări la nivel fiziologic și psihologic, care ar putea fi definită ca fiind perioada de la 10-11 până la 14-15 ani, marcată printr-o creștere rapidă bio-psiho-fizică, gândirea trecând de la nivelul operațiilor formale; *se dezvoltă conștiința morală și crește stima de sine, au loc o serie de trăiri afective și emoționale de neînțeles pentru cei din jur, al căror scop este stabilirea propriei identități, dorința de libertate decizională și separare de mediul familial, cu scopul apartenenței la un grup, caracterizat prin aceleași preocupări și coduri de comunicare, precum și înfiripareа prieteniei, ca relație.*

Cunoscută și sub denumirea de școlaritatea mijlocie, ca urmare a faptului că se desfășoară clasele gimnaziale, perioada pubertății rămâne una a celor mai intense trăiri. *Este marcată de schimbarea colectivului de elevi, ca urmare a promovării de la nivel primar la gimnaziu, cunoașterea și interacțiunea cu un număr mai mare de profesori; diversificarea disciplinelor de învățământ, adaptarea la noului grup social, implicarea în activități cu un nivel mai mare de responsabilitate*, parcurgerea unei noi etape, de cunoaștere și intercunoaștere [49, p. 441].

Preocuparea principală trebuie să rămână învățarea, bazată pe formarea competențelor [37]. Competențele sociale și interculturale care se formează la vârsta preadolescenței vor fi „cartea de vizită” ce-l vor însoți permanent, fiind importante și utile în parcursul său educațional și social.

Pe acest fundal, *prezentarea succintă* a *elementelor de noutate care influențează activitatea elevului aflat în clasele gimnaziale, devine necesară*:

- “contactul” cu un număr mai mare de discipline școlare;
- domenii noi de învățământ, conținuturi științifice mai ample, care conduc la formarea competențelor cheie, a competențelor generale și specifice;
- străduință mai mare pentru a face față cerințelor (uneori până la acribie) fiecărui profesor;
- optimizarea timpului și alocarea unei plaje orare mai generoase pentru învățare;
- concentrare mai mare, care conduce spre generalizarea și abstractizarea gândirii;

- în contextul celor mai sus menționate – se impune o empatie mai mare din partea dirigintelui, a consilierului școlar și a tuturor cadrelor didactice față de elevi, *care să preîntâmpine pragul emoțional în procesul tranziției de la clasele primare la gimnaziu*;
- în planul schimbărilor fizice, constatăm adesea o creștere evidentă în greutate și înălțime a școlarilor la vârsta preadolescenței, mai întâi la fete și apoi la băieți, fapt care conduce uneori spre un aspect neproporțional, acesta fiind subiectul de calomniere a lor;
- au loc o serie de modificări ale sistemului endocrin, care conduc spre:
- frecvente stări de oboseală, nervozitate, sentimentul că nu este înțeles pe deplin, comportament neobișnuit în unele circumstanțe, transpirații și roșeața pielii în situații emoționale semnificative, tonusul verbal în schimbare etc.

  Pentru toate aceste aspecte, preadolescentul *trebuie ajutat să le depășească mai ușor, printr-o consiliere plăcută, caldă - venită deopotrivă din partea dascălilor și a familiei* [20, p. 82].
- Acum este perioada când preadolescentul își dezvoltă calitățile observaționale, devine interesat de ceea ce îl înconjoară și dovedește *preocupare pentru activitățile sportive, acțiunile bazate pe joc în echipă, învățarea în grup, evenimente caritabile, tabere de creație sau cercuri tehnico-aplicative etc. Dorește să fie apreciat, valorizat și să i se recunoască statutul de lider;*
- un rol important îl au acum atenția și gândirea, dezvoltarea memoriei și a limbajului;
- fetele sunt preocupate pentru a se remarca mai mult în aria disciplinelor umaniste (scriu poezii, compuneri, desenează), iar băieții performează spre activități sportive și (TIC);
- un impact considerabil remarcat de cadrele didactice în formarea și dezvoltarea CI elevilor îl reprezintă *mediul familial*, care *influențează atitudinea elevilor diferit* în funcție de:

a) persoanele adulte cu care interacționează; elevul dorește să îi fie recunoscută personalitatea, spre a fi luat în considerare ca o persoană matură, chiar dacă este evident opusă potențialului de care el dispune. În baza studiului de specialitate întreprins de J. *Hattie* [38, p. 96], rezultă că elevii de gimnaziu *alocă foarte mult timp pentru relaționarea cu semenii*, iar îndemnul părinților și al cadrelor didactice ca elevii să învețe – nu își găsește rostul în totalitate, *deoarece*

,,nivelul de trai este mai ridicat al celor care câștigă din propria afacere – fără studii înalte”.

b) ***raporturile cu elevii de aceeași vârstă***; am constatat adesea interesul acestora pentru socializarea cu semenii, cel mai adesea în grup (de Watzapp, Viber, Instagram, Facebook etc.), relațiile de prietenie favorizând dezvoltarea fizică și psihică, acestea fiind valorile sale.

Astfel, elevii acordă o *atenție sporită solidarității de grup,* atașamentului față de unii colegi sau colege și *deseori imitarea comportamentului acestora.* Grupul de prieteni, (de aceeași vârstă!) contribuie la satisfacerea nevoii de validare și la petrecerea timpului într-un mod agreabil; de regulă *băieții sunt interesați de activitățile sportive, plimbări cu bicicleta, fotbal, acțiuni de tipul celor propuse de Organizația Națională ,,Cercetașii României”,* în timp ce *fetele sunt preocupate de modă, cursuri de dansuri populare sau dans modern, întâlniri pe grupurile de socializare* etc.

Deseori se observă tendința elevilor din clasele gimnaziale *de-a ascunde părinților parte din preocupările pe care le au, tendința de-a avea secrete, pe care le securizează cu parolarea telefonului sau a laptopului*. Uneori au loc neînțelegeri în raporturile părinți-copii. Cei mai mulți elevi agreează activitățile non-formale, în echipe mixte, dezvoltându-se afectiv-emoțional, din care am desprins și noi *două caracteristici***,** în consonanță cu cercetătorii din domeniu: [19, 49, 22 p. 210].

- se *adaptează modificărilor amintite* mai sus și sunt dezinvolți, cooperanți, implicați, sinceri etc.;
- *o caracteristică negativă* în comportamentul elevilor din clasele gimnaziale: *neadaptare, nestăpânire, tendința de a fi refractari la solicitările adulților, iute la mânie, dezinteresați* etc.

c) **raporturile cu colegii** de sex opus; prin metoda observației directe am constatat atitudini diferite atât la fete, cât și la băieți în formarea competenței interculturale. Elevii *pot fi modelați* cu ușurință, *în funcție de temele propuse, fie în acțiuni formale sau non-formale*.

S-a dezvoltat spiritul de echipă, interesul pentru activitățile practice, aplicative dar și prieteniile sincere și deschise. Rolul părinților și al profesorilor este important în această perioadă, deoarece *pot apărea situații în care elevul* – dintr-un exces de autonomie sau libertate – *să concretizeze prietenii cu necunoscuți, care l-au contactat prin rețelele de socializare*. Acesta este reversul tehnologiei digitale și a posibilității de relaționare, în vederea formării competențelor sociale și interculturale. Elevii care sunt la vârsta gimnazială –

foarte ușor pot fi ademeniți de necunoscuți, care sunt rău intenționați, care *îi pot șantaja sau exploata*. Nevoia de socializare a elevilor la vârsta gimnazială este una firească, de aceea trebuie acordată încredere elevilor.

Astfel, acolo unde situația o impune, ***rolul profesorului este unul dublu*** [44 p. 11, 39]:

a) *de a implica elevii* în toate acțiunile prin care se pot forma CI (acțiuni pe care le-am amintit) și

b) de a purta discuții cu părinții pentru a permite accesul copiilor la astfel de activități, *trecând peste prejudecăți, discriminare, marginalizare, segregare, excluziune socială sau idei preconcepute.* Prin participarea la activitățile cu caracter intercultural elevii devin mai comunicativi, sunt mai cooperanți și mai bine pregătiți pentru integrarea în viața socială și profesională. Astfel, profesorii pot oferi numeroase exemplificări elevilor, din care să aprecieze valoarea activităților interculturale cu caracter formativ [Anexa 19]. Prin acestea este cunoscută cultura națională, sunt promovate și conservate valorile autentice. Se formează indubitabil comportamente sociale dezirabile, atât pentru familie cât și pentru societate.

Din cele expuse, rezultă că, *manifestând deschidere față de particularitățile de vârstă*, cunoaștere și înțelegere ale elevilor din clasele gimnaziale, *se poate forma o conduită decentă*. Aceasta are ca finalitate *competența interculturală*.

În acest context susținem *necesitatea expunerii trăsăturilor caracteriale ale elevilor din clasele gimnaziale* în concordanță *cu elemente ale specificității vârstei.* În acest fel, profesorii să poată propune și implementa cele mai potrivite strategii educaționale. Într-o ordine aleatorie, subliniem că *elevii* din clasele gimnaziale *au nevoie* de:

- înțelegere, încredere, comunicare deschisă, atașament reciproc, bazat pe respect și apreciere;
- au nevoie de modele și de organizarea eficientă a timpului;
- au nevoie de încurajare, ocrotire fizică și emoțională;
- este necesară implicarea în activități formative, care să le stimuleze creativitatea și să le pună în valoare potențialul intelectual, fizic, afectiv;
- le sunt foarte utile exemplele de bună practică, exemplificări de reușită dar și insucces;
- ar trebui să cunoască măsurile de prevedere, pe care să le aplice când este cazul;
- simt nevoia de valorizare prin care să crească stima de sine.

În sprijinul celor menționate, a fost elaborată ***Matricea strategiilor educaționale în vederea formării competenței interculturale,*** raportată la specificitatea trebuințelor elevilor din clasele gimnaziale**.** La baza conceperii acesteia, care reprezintă *instrument de lucru pentru cadrele didactice,* a stat studierea și analiza documentelor de specialitate, lucrările cercetătorilor în domeniu [7; 8; 10; 11; 14; 18; 37, p. 12; etc.]. Acestea fac referire la *particularitățile de vârstă*, cunoaștere și înțelegere asimilate elevului de vârstă gimnazială. De asemenea, fac referire la ansamblul *strategiilor* armonizate cu principiile care stau la baza educației, alături de procedeele cunoașterii.

Tabelul 1.1. Matricea strategiilor educaționale în vederea formării competenței interculturale (raportată la specificitatea trebuințelor elevilor din clasele gimnaziale)

Forme	Trăsăturile caracteriale	Elemente ale specificității vârstei elevilor din clasele gimnaziale	Strategii educaționale pentru formarea competenței interculturale
Pozitive	comunicare deschisă altruism compasiune respect dreptate înțelegere voluntariat empatie onestitate	Pentru elevii din clasele gimnaziale, care se află la vârsta „marilor transformări" fizice, psihice, emoționale – colectivul clasei are întâietate în preocupările zilnice; elevii doresc să li se valideze calitățile pe care le au (altruism, compasiune, respect, dreptate, voluntariat, empatie, onestitate) atât de către cadre didactice, colegi cât și părinți etc. Pentru momentele când are tăiri precum supărare, neînțelegere, invidie, indiferență, ostilitate – elevul dorește să fie înțeles că acestea sunt trecătoare.	-Atașamentul, aprecierea și valorizarea necondiționată a elevilor – pentru creșterea stimei de sine. -Implicarea în sarcini de lucru specifice vârstei lor, în activități preponderant non-formale, unde să fie fructificate și evidențiate aceste trăsături caracteriale pozitive. -Cadrul didactic poate fi adesea exemplul pe care-l urmează elevii,

			regăsind în comportamentul acestuia forme pozitive ale trăsăturilor caracteriale, în activitățile de grup: voluntariat, acțiuni social-caritabile, colectarea selectivă a materialelor reciclabile, vizite, excursii, activități meșteșugărești, concursuri tehnico-aplicative, proiecte interșcolare, activități sportive și de petrece a timpului liber, tabere de creație etc.
Negative	Minciuna	Pentru elevii din clasele gimnaziale obiceiul de a minți dovedește, fie o suferință afectivă, fie refuzul de a se integra în mediu, fie o dizarmonie a personalității. „Copilul care minte este fie nesatisfăcut de realitatea înconjurătoare, fie nemulțumit de sine însuși”. Printre cauzele cele mai frecvente: frica de pedeapsă (aceasta favorizând minciuna de apărare), precum și limitarea sau interdicția activităților care-i plac, de regulă jocurile, telefonul sau petrecerea timpului liber.	-Implicarea elevilor în acțiuni care conduc la dezvoltarea simțului realității; -aducerea unor exemple concludente despre nevoia de exactitate; -redarea fidelă a faptelor observate; -corectarea cu tact pedagogic a fabulației exagerate; utilizarea povestirilor moralizatoare și a materialelor video cu impact pozitiv.
	Capriciul	Întâlnit cu preponderență la elevii din clasele primare, iar în ultimii	Remediul pedagogic presupune luarea unei

		zece ani și la elevii de gimnaziu, reprezintă o dezvoltare insuficientă a inhibiției interne, un sistem nervos slab. Poate fi generat de alintare, răsfăț și satisfacerea tuturor dorințelor. Forme de manifestare: țipete, izbucniri afective dacă i se refuză ceva, mimarea plânsului, cuvinte urâte. Fetele aflate la vârsta preadolescenței sunt capricioase, ca semn al feminității.	atitudini hotărâte; -stabilirea unor obligații convenționale; -adoparea unui mod de viață ordonat la școală și acasă; -includerea elevului în activitățile de grup; -trasarea unor sarcini graduale pe care să le respecte; -atitudinea indiferentă din partea cadrului didactic la formele de manifestare capricioase, în vederea îndreptării și a educării inhibițiilor.
	Discrimina-rea	Preadolescentul are așteptări pozitive de la grupul clasei, altfel se va simți nemulțumit, abătut, cu frustrări pentru perioada adultă. Trăsăturile personalității vor fi limitate, ca urmare a stimei de sine foarte scăzute. Discriminarea vine din prejudecăți, din adâncuri, din cărți și filme.	Folosirea oricărui prilej pentru a contesta discriminarea, profesorul dând dovadă de bunătate, susținând „pentru” dreptul fiecărei persoane de a fi tratată cu demnitate și respect; -sensibilizarea elevilor spunându-le: „ce crezi că simte un coleg care este discriminat pe criteriu etnic, religios, cultural, social, rasial etc.?” -aducerea în prim

			plan a acelor exemple care portretizează persoanele din alte rase și grupuri etnice în mod pozitiv; -descoperirea trecutului împreună, pentru a putea înțelege mai bine prezentul; -prezentarea documentarelor despre finalul apartheidului în Africa de Sud și mișcarea drepturilor civile din Statele Unite – sunt dovada faptului că oamenii s-au unit în scopul obținerii egalității și dreptății
	Xenofobia	La vremea preadolescenței elevii sunt curioși să afle cât mai multe informații, iar uneori caută singuri răspunsuri, fie de la prieteni sau din mediul on line. Astfel, ajung foarte ușor să aibă comportamente rasiste sau xenofobe – din necunoaștere sau teribilism.	Profesorii, prin activitățile educaționale formale sau non-formale și preluări din mediul informal – contribuie la introducerea pe care elevii o au în lume. Ceea ce văd elevii că desfășoară cadrele didactice, este la fel de important ca ceea ce aud spunând în mediul didactic; -utilizarea ideii de corectitudine. Chiar de la clasele mici, elevii înțeleg

			conceptul de corectitudine destul de bine; -invitarea unor specialiști (juriști, asistenți sociali, consilieri școlari, psihologi, reprezentanți ai unor ONG-uri etc.) să le vorbească despre xenofobie, pentru care trebuie să facem eforturi împreună de îmbunătățire a situației.
	Marginaliza-rea	Referindu-ne la vârsta preadolescenței, menționăm că elevii din clasele gimnaziale îndrăgesc foarte mult activitățile sportive, plimbările în aer liber, excursiile, vizitele, proiectele de parteneriat cu alte clase sau școli, deoarece au un potențial foarte bun psihologic și intelectual. Neincluderea elevilor în orice manifestare de acest fel, prin marginalizare – are efecte de durată, pe termen lung, privind integrarea socială, culturală și profesională. Prin experiențe comune elevii pot fi ajutați să își dezvolte încrederea și deschiderea către alte perspective.	-Includerea și acceptarea necondiționată a elevilor la toate activitățile clasei; -exprimarea deschisă a atașamentului față de elevii care provin din medii dezavantajate, din grupuri vulnerabile, elevi cu CES etc.; -dezvoltarea interesului participativ la toate activitățile; trebuie acordată atenție și punerea în aplicare a proiectelor extracurriculare, de petrecere a timpului calitativ cu toată clasa; -respectarea

			drepturilor copilului și oferirea exemplelor de empatie.
	Excluziunea socială	La vârsta preadolescenței, când se formează cele mai frumoase prietenii, în funcție de personalitate, preocupări, pasiuni etc., se concretizează nevoia de integrare și apartenență la grup. Excluziunea socială pe criteriu etnic, rasial, cultural, religios, social etc. poate să aducă prejudicii serioase în creșterea și dezvoltarea elevilor.	-Diseminarea și clarificarea regulilor de conduită la școală, în societate etc.; -implicarea în unele sarcini de lucru în grup, cu responsabilitate (activitățile de confecționare a unor obiecte prin arta origami, ce urmează să fie expuse și eventual vândute pentru cauze sociale); -implicare în activități de tipul: „Ziua Eroilor”, concursuri bazate pe probe de îndemânare; -prezentarea în plenul clasei a modelelor de comportament cu impact pozitiv, prin includere socială, indiferent de rasă, etnie, cultură, religie, condiție socială etc.; -sensibilizarea elevilor prin empatie, înțelegând „fața nevăzută” a excluziunii sociale; -deschiderea cadrelor didactice spre egalitate de șanse,

			care se va resimți în comportamentul acestora și al elevilor; -răspunsuri adecvate, sincere, argumentate pentru toate întrebările elevilor; -petrecerea unui timp plăcut alături de elevi, prin care toți să se simtă valorizați, egali, într-o echipă; -profesorii sunt adesea exemplul pe care îl urmează elevii, de care își vor aminti mereu.
	Prejudecățile	Adesea, în plan personal, prejudecata poate fi legată de auto-justificare (creând un sentiment de apartenență la „noi” și de superioritate față de alt grup, perceput ca „ei”) și de cele mai multe ori se rezumă la căutarea unui țap ispășitor (cum ar fi învinuirea „lor”, a minorităților, pentru rezultatele slabe ale grupului, insucces la unele activități competiționale etc.); -conștientizarea faptului că așa cum limbajul se învață și prejudecățile sunt dobândite de-a lungul timpului. Elevii adoptă ușor ceea ce văd în jur, puterea exemplelor pozitive contribuind la educația interculturală a acestora.	-Limitarea acelor devieri afective (prejudecăți, discriminare, rasism, marginalizare etc.); -punerea în aplicare și promovarea modului sănătos de comportament la școală și în societate; -implicarea elevilor în activități de tipul: serbări școlare, excursii, proiecte de parteneriat interșcolar, activități administrative la nivelul clasei, vizionarea unor materiale video cu tematică interculturală adaptată etc.;

			-precizarea faptului că toți oamenii sunt egali, iar scopul tuturor este să trăiască în armonie, acordând egalitate de șanse tuturor; -profesorul poate ajuta elevii să recunoască prejudecățile rasiale și să le preîntâmpine; -diseminarea unor exemple din activități formale, non-formale sau informale, efectele prejudecăților față de colegi sau oameni în general.

Alături de alte documente, în ***Legea Educației*** 1/2011, art. 3 (g), art. 4 (d) se stabilește: „formarea unei concepții de viață, bazate pe valorile umaniste, pe cultura națională, pe stimularea dialogului intercultural", precum și în ***Convenția ONU*** privind Drepturile Copilului art. 32, (1) „dreptul copilului de a practica activități recreative proprii vârstei sale, de a participa liber la viața culturală; (2) și punerea la dispoziție a mijloacelor adecvate de petrecere a timpului liber și a activităților recreative, artistice și culturale, în condiții de egalitate."

Având în vedere cele menționate mai sus cu privire la *drepturile copilului*, în cadrul discuțiilor cu părinții, elevii și cadrele didactice, s-a evidențiat importanța formării deopotrivă a competențe sociale [40, p. 74] și interculturale, alături de celelalte competențe. Acestea contribuie la inserția lor socială, reușita școlară și profesională.

1.3. Configurații formative la nivelul cadrelor didactice: etapa pre-experimentală

În scopul stabilirii atitudinii subiecților în raport cu CI s-a aplicat atât elevilor din clasele gimnaziale, cât și profesorilor probe precum: chestionare, ghidul de interviu, teste aplicative [Anexa 19]. Astfel, am considerat că este absolut necesară formarea continuă a profesorilor în domeniul educației interculturale, pentru ca aceștia să poată forma CI elevilor din clasele gimnaziale.

Tabelul 1.2. Prezentarea activităților pre-experiment

<table>
<tr><td>PROBA 1</td><td>PROBA 2</td><td rowspan="2">Elaborări instrumentale de reper</td></tr>
<tr><td>Subiecți: cadre didactice (54)
Elevi (102)</td><td>Cadre didactice
Elevi</td></tr>
<tr><td>Chestionar de atitudine
-cunoașterea specificului CI
-necesități
-dezvoltarea abilităților
-avantaje ale CI</td><td>Discuție tematică
-Satisfacția în raport cu CI</td><td>-Raportul valori interculturale-valori socio-morale
-Premise de formare a competenței interculturale</td></tr>
<tr><td>PROBA 3</td><td>PROBA 4</td><td></td></tr>
<tr><td>Cadre didactice</td><td>Cadre didactice</td><td rowspan="2">-Constructul de formare a cadrelor didactice
-Ghidul “Educația interculturală pentru profesori- nivel gimnazial”</td></tr>
<tr><td>Analiza Constructului de formare a cadrelor didactice</td><td>Valorificarea Ghidului</td></tr>
</table>

PROBA 1. CHESTIONAR DE ATITUDINE

Răspunsurile elevilor și ale profesorilor chestionați în cadrul pre-experimentului pedagogic ne conferă o imagine concludentă asupra *stării de fapt privind educația interculturală în vederea formării competenței interculturale elevilor din clasele gimnaziale.* Rezultatele determină necesitatea aplicării Opționalului la decizia școlii „Comportare morală prin comunicare interculturală” [Anexa 13] și pregătirea profesională a cadrelor didactice în domeniul FCI.

În sinteză, rezultatele pre-experimentului sunt cele prezentate mai jos, dintre care amintim:

Răspunsurile cadrelor didactice (74 la număr) cuprinse în pre-experimentul pedagogic, conform chestionarelor referitoare la educația interculturală au cuprins procentajele:

- În procent de 72% dintre cadrele didactice consideră că ***nu cunosc suficient de bine specificul disciplinei*** educație interculturală;
- În procent de 83% dintre cadrele didactice consideră că ***sunt necesare mai multe resurse educaționale*** pentru disciplina educație interculturală;
- În procent de 80% dintre cadrele didactice consideră că ***este necesară o pregătire (formare) continuă*** la subiectul formării competenței interculturale;
- În procent de 48% dintre cadrele didactice ***doresc să se implice în activități extracurriculare*** pentru formarea competenței interculturale elevilor din clasele gimnaziale;
- În procent de 33% dintre cadrele didactice ***consideră că prin orele de educație interculturală se dezvoltă abilitățile elevilor:*** digitale, practice (gospodărești), artistice, sportive etc.
- În procent de 36% dintre cadrele didactice ***consideră că educația interculturală îl formează pe elev pentru integrare socio-profesională***;
- În procent de 28% dintre cadrele didactice ***consideră că educația interculturală*** *contribuie* ***la limitarea prejudecăților, discriminării, marginalizării, excluziunii sociale etc.***;
- În procent de 42% dintre cadrele didactice ***consideră că prin ora de educația interculturală elevii prețuiesc mai mult cultura, tradițiile, patrimoniul național***;
- În procent de 32% dintre cadrele didactice consideră că prin orele de educația interculturală ***se formează spiritul civic, de solidaritate, acceptare, interacțiune***, ***înțelegere,*** cu cei care aparțin altor culturi, ***sunt de altă etnie,*** rasă, religie, condiție socială sau din grupuri dezavantajate.

Elevii chestionați de noi, 102 la număr, [Anexa 1] *de la Școala Gimnazială ,,I.C. Lăzărescu" Țițești, județul Argeș și de la Școala Gimnazială Micești, județul Argeș în cadrul pre-experimentului pedagogic au răspuns*, astfel**:** în procent de 75% elevii *nu sunt mulțumiți de educația* ***interculturală*** din școală, pentru că în timpul acestei ore fac istorie, matematică etc.:

- în procent de 52% elevii ***au alte așteptări decât informarea lor*** despre educație interculturală;
- în procent 80% dintre elevi ***doresc activități practice*** la orele de educație interculturală;

- în procent de 28% dintre elevi consideră că educația interculturală ***contribuie la pregătirea lor pentru viață (sudarea echipei, dezvoltarea prieteniei, limitarea discriminării, interacțiune deschisă cu elevi*** aparținând unor grupuri etnice, de altă cultură, rasă, condiție socială etc.);
- în procent de 25% consideră ***abilitățile lor sportive sunt folositoare în educația interculturală***;
- în procent de 22% consideră ***abilitățile lor artistice sunt folositoare în FCI;***
- în procent de 21% consideră ***abilitățile lor digitale sunt folositoare în educația interculturală***;
- în procent de 33% dintre elevi consideră ***abilitățile lor practice gospodărești, tehnologice, meșteșugărești etc. sunt folositoare în educația interculturală***;
- în procent de 38% consideră că ***orele de educație interculturală nu sunt folositoare.***
- în procent de 48% susțin că ***părinții le condiționează participarea*** la activitățile ***interculturale, dacă obțin note bune la alte materii*** (română, matematică, istorie, limbi străine, geografie etc).

Activitățile extracurriculare [Anexa 9] vin în sprijinul formării profilului absolventului pregătit să se integreze social și profesional ; este utilizată tehnologia digitală, iar elevii generației de acum *au trebuințe conform „Piramidei lui Maslow*": (nevoia de apartenență: grup social, prieteni, familie, partener; nevoia de stimă: stima de sine, respect, încredere; [60, p. 161] nevoia de autorealizare: moralitate, creativitate, spontaneitate, rezolvarea problemelor, lipsa prejudecăților).

În consecință, rezultatele investigației pre-experimentale sunt prezentate conform datelor din [Anexa 3] și [Anexa 4].

PROBA 2. DISCUȚII TEMATICE

La baza realizării pre-experimentului au stat o serie de întrevederi cu elevii și cadrele didactice.

În urma discuțiilor deschise cu ***elevii*** s-a dedus că aceștia ***nu sunt mulțumiți de ora de educația interculturală; aceasta este o disciplină școlară neatractivă și ineficientă.*** *Elevii doresc activităţi aplicative*, de formare interculturală și mai puțin comunicarea de conținuturi.

Având în vedere rezultatele chestionării și a discuțiilor a fost elaborată am întocmit ***Schema valorilor interculturale raportate la valorile social-morale,*** **ca** suport necesar în orientarea elevilor, părinților și profesorilor cu privire la formarea competenței interculturale.

Tabelul 1.3. Raportul valori interculturale-valori social-morale

FORMAREA COMPETENȚEI INTERCULTURALE ELEVILOR DIN CLASELE GIMNAZIALE	
VALORI INTERCULTURALE	**VALORI SOCIAL-MORALE ÎN STRÂNSĂ DEPENDENȚĂ CU VALORILE INTERCULTURALE**
valori interculturale: -toleranță -înțelegere -comunicare deschisă -spirijin reciproc necondiționat -patriotism -interrelaționare -incluziune socială -egalitate de șanse -nondiscriminare -atitudini nonrasiale, lipsite de prejudecăți etc.	**valori social-morale:** -bunătate -respect -onestitate -dreptate -altruism -solidaritate -empatie -loialitate
NEUTRALIZAREA NONVALORILOR	
disprețul, aroganța, narcisismul, dezinteresul, indiferența, xenofobia, intoleranța, ura, atitudinea și comportamentele egoiste.	

Această schemă poate fi aplicată în lucrul cu familia și profesorii și poate conduce la o mai bună înțelegere de către membrii familiei și a profesorilor a reperelor interculturale, care sunt în strânsă corelație cu valorile social-morale. Deci, în baza probelor realizate au fost determinate:

- ***dificultățile*** care trebuie transformate în oportunități pentru formarea competenței interculturale;
- ***întocmirea*** *Raportului valori interculturale - valori social-morale;*
- necesitatea ***pregătirii cadrelor didactice*** în domeniul educației interculturale.

Referindu-ne la cele menționate mai sus, considerăm că *acestea constituie un reper în redactarea premiselor psihopedagogice de formare a CI elevilor din clasele gimnaziale*.

Astfel, ***Premisele psihopedagogice de formare a competenței interculturale*** sunt în strânsă concordanță cu strategiile și normele operaționale, care contribuie la formarea competenței interculturale elevilor din clasele gimnaziale.

Tabelul 1.4. Premisele psihopedagogice de formare a competenței interculturale

Premise de formare a competenței interculturale în mediul familial	Premise de formare a competenței interculturale în mediul școlar
-cunoașterea de către copii a valorilor culturale, morale și interculturale din situațiile concrete ale familiei;	-*resurse educaționale moderne* la dispoziția cadrelor didactice pentru desfășurarea activităților de formare a competenței interculturale;
-mediul familial pozitiv și evidențierea comportamentului social-moral și intercultural al familiei;	-proiectare și implementare a *activităților* de educație formală, *non-formală și informală* pentru competența interculturală;
-menținerea exemplelor de bună practică morală și interculturală, indiferent de greutățile prin care trece familia;	-deschiderea oportunităților și a *interesului motivațional pentru alegerea curriculumului la decizia școlii (opțional)* de către elevi și părinți, în domeniul educației interculturale;
-comportarea fără excepție a tuturor membrilor familiei cu privire la educația morală și interculturală;	-dezvoltarea *parteneriatelor cu instituții de cultură, educație*, organizații non-guvernamentale și non-profit pentru susținerea activităților care contribuie la formarea competenței interculturale;

Contractul de parteneriat școală-familie – condiție a optimizării

Conform datelor colectate, în baza aplicării instrumentelor de investigare a subiecților direcți (cadre didactice și elevi), reprezentate în figurile și datele tabelare prezentate în lucrarea de față, rezultă în procente diferite: cadre didactice 44% și elevi 32% *(Tabelul 3.3),* apreciază disciplina Educație interculturală, ca fiind necesară pentru formarea competenței interculturale. Oferă deschiderea față de cultura celor care aparțin unor grupuri etnice, sunt de altă religie, condiție socială ori fac parte din categorii vulnerabile. De asemenea, *cadrele didactice investigate consideră în proporție de **73%*** că este necesar și binevenit un curs de pregătire privind formarea competenței interculturale elevilor din clasele gimnaziale.

Datele respondenților legitimează necesitatea și utilitatea cursului de pregătire continuă, implicit elaborarea **Constructului de formare a cadrelor didactice** *în vederea formării competenței interculturale elevilor din clasele gimnaziale.*

Acest construct este prevăzut pentru patru etape de realizare și opt obiective formative. Constructul este un reper ce se caracterizează, în linii generale printr-o explicare a fenomenului de educație interculturală, acest lucru preocupând spiritele profesorilor

Tabelul 1.5. Constructul de formare a cadrelor didactice

Nr. etapelor	Obiectivele activității de formare	Subiectul	timp	Tehnologia didactică				
				tipul de activi-tate	Strategii didactice metode procedee tehnici	material didactic	forme de organizare	forme de evaluare
I	1. Analizarea documentelor de politici educaționale naționale în contextul competențelor școlare.	Politica educațională privind Noul Curriculum National pentru învățământ primar și gimnazial centrat pe competențe.	2 h	Dezbat ere	-Conversația -Turul galeriei -Explicația -Predare complementară	Planșe PPT Poster	Frontal Activitatea în perechi Activitate de lucru în grup	Test inițial (de constatare) *Nivelul inițial de formare a competenței didactice a cadrelor didactice pentru formarea competenței interculturale elevilor din clasele gimnaziale*
II	2. Explicarea conceptelor aferente problemei studiate: -competență, -competență interculturală. 3. Cunoașterea tipurilor de competențe. 4. Clasificări ale	Competențele cheie – premise în determinarea profilului absolventului de învățământ gimnazial.	4 ore	seminar metodo logic	-Dezbaterea păianjen -„Știu-Vreau să știu-Am învățat” -Explicația - Problemati-zarea -Mozaic -Asocieri libere	PPT Planșe Fișe Poster	-Activitatea în grup. -Activitatea independentă -Frontal -Activitatea în perechi	Evaluarea frontală Autoevaluare Evaluarea reciprocă

	competenței interculturale după diferiți autori							
III	5.Aprecierea dimensiunilor educației interculturale în procesul de învățământ; 6.Obiectivele educației interculturale;	Educația interculturală – parte a „noilor educații”, disciplină de învățământ în clasele gimnaziale-din trunchiul comun.	6 ore	Work-shop	-Cubul -Ciorchinele -Explicația -Conversația -Asocieri libere	PPT Poster Fișe	-Frontal -Activitatea de lucru în echipă	Evaluarea prin cooperare Autoevaluare Evaluarea reciprocă
IV	7.Diseminarea unor strategii și tehnici pentru formarea competenței interculturale elevilor din clasele gimnaziale 8.Însușirea modalităților privind dezvoltarea competenței interculturale în cadrul activităților extracurriculare	Inițierea unor strategii didactice adecvate în formarea competenței interculturale prin activități extracurriculare; -Atașamentul, aprecierea și valorizarea necondiționată a elevilor – pentru creșterea stimei de sine; -Implicarea în sarcini de lucru specifice vârstei lor, în activități	12 ore	Work-shop	-Focus grup -Braistorming-ul Problematizarea -Jocul de rol -Învățarea cu ajutorul modelelor.	Fișe PPT Planșe	Activitatea în grup. Activitatea indepen-dentă Frontal	Evaluarea frontală Autoevaluare Test final. *Nivelul final de formare a competenței cadrelor didactice pentru formarea competenței interculturale elevilor din clasele gimnaziale*

		preponderant non-formale, unde să fie fructificate și evidențiate acele trăsături caracteriale pozitive. Cadrul didactic poate fi adesea exemplul pe care-l urmează elevii, regăsind în comportamentul acestuia forme pozitive ale trăsăturilor caracteriale, în activitățile de grup: voluntariat, acțiuni social-caritabile, colectarea selectivă a materialelor reciclabile, vizite, excursii, activități meșteșugărești, concursuri tehnico-aplicative, proiecte interșcolare, activități sportive și de petrece a timpului liber, tabere de creație etc.						

PROBA 3. Analiza Constructului de formare a cadrelor didactice

Etapa experimentului a inclus și analiza ***Constructului de formare a cadrelor didactice*** în vederea formării CI elevilor din clasele gimnaziale pentru a scoate în evidență rezultate proiectate de beneficiarii direcți ai studiului. Beneficiarii direcți sunt elevii de gimnaziu, iar beneficiarii indirecți la activitățile de formare în cadrul Casei Corpului Didactic Argeș sunt profesorii.

Constructul elaborat de noi are indubitabil valoare operațional-aplicativă. Scopul acestuia este de-a argumenta că activitatea de formare a cadrelor didactice conduce ulterior la rezultate mai bune în formarea competenței interculturale elevilor din clasele gimnaziale. ***(Tabelul 2.5)***

PROBA 4. Valorificarea ghidului. Reieșind din faptul că profesorii investigați consideră în proporție de 73% că este necesar și binevenit un curs de pregătire privind formarea CI elevilor din clasele gimnaziale și din faptul că datele respondenților legitimează necesitatea și utilitatea cursului de formare profesională, aceasta a condus implicit la pregătirea cadrelor didactice privind formarea CI elevilor din clasele gimnaziale, prin valorificarea ***Ghidului de inițiere Educație interculturală pentru profesori - nivel gimnazial***.

Necesitatea formării continue a cadrelor didactice este în strânsă concordanță cu imperativul învățământului românesc. Acesta presupune abordarea inter și transdisciplinară, eliminarea improvizației și determinarea profilului absolventului de școală gimnazială prin formarea competențelor cheie, implicit a CI.

Activitatea de formare a debutat cu *studierea necesității și a interesului cadrelor didactice pentru activitatea de pregătire, în vederea formării CI elevilor din clasele gimnaziale.*

Astfel a fost inițiat Cursul de formare (workshop): „Educația interculturală pentru profesori – nivel gimnazial”, timp de două săptămâni în perioada 01-30.11.2021, la Casa Corpului Didactic Argeș.

În vederea probării ipotezei, am ales deopotrivă cercetarea cantitativă și cea calitativă. Acestea sunt susținute de varietatea metodologiei didactice, polivalența problemei abordate și a scopului propus. Considerentele enumerate au condus la cercetarea analitică, aplicativă, observaţională, calitativ-participativă, operaţională, combinată, conform cercetătorului *Septimiu Chelcea.*

Mobilizarea cadrelor didactice în cadrul workshopurilor propuse în sesiunile de formare, constituie nemijlocit situația favorabilă în achiziția informațiilor teoretice și practice. Acestea au condus la sporirea nivelului profesional de formare a CI elevilor din clasele gimnaziale. În dubla sa calitate, de formator și de evaluator al competențelor formate elevilor, cadrul didactic trebuie să ofere cu generozitate toată priceperea sa. Astfel, el poate să asigure nu doar un învățământ de calitate, ci să dezvolte latura socială, spirituală și moral-civică a elevilor săi. Aceasta se regăsește în competențele sociale și interculturale, spre care este orientată activitatea de formare.

Cadrele didactice au fost implicate în perioada 01-30.11.2021 la workshopurile de formare organizate de Casa Corpului Didactic Argeș, timp de două săptămâni. În alcătuirea eșantioanelor am pornit de la premisa, că pregătirea metodică și psihopedagogică a cadrelor didactice, cunoașterea reperelor conceptuale și aplicarea acestora în educația elevilor sunt influențate în mare măsură de calitatea cursurilor de formare continuă. ***(Tabelul 2.5)***

Principiile andragogiei au stat la baza activităților de formare:

1. 1.În procesul formării sale rolul principal revine formabilului.
2. Autorealizarea, independenţa și autogestiunea reprezintă idealul spre care aspiră formabilul și pe care consideră că este capabil să le atingă.
3. Situațiile concrete de viață sunt adesea o sursă importantă de învăţare pentru el și pentru colegi;
4. Soluționarea problemelor pentru atingerea scopului în viață, constituie motivul pentru care adultul învață permanent.
5. Există tendința de aplicare în practică a cunoştinţelor, deprinderilor şi competenţelor dobândite în procesul învăţării pentru eficientizare și eficacitate.
6. Factorii sociali, profesionali sau de temporalitate îngrădesc uneori activitatea de învăţare a adultului, chiar dacă este bine intenționat.
7. Formatorul are alături de sine formabilul la toate etapele procesului de învăţare: planificare, realizare şi evaluare [34].

Temele propuse spre dezbatere în cadrul workshopului de pregătire a cadrelor didactice pentru formarea competenței interculturale elevilor din clasele gimnaziale: (24 ore).

1. Politica educațională privind Noul Curriculum National (2016) pentru învățământ primar și gimnazial centrat pe competențe. Competențele cheie – premise în determinarea profilului absolventului de învățământ gimnazial.
2. Explicarea conceptelor aferente problemei studiate: competență, competență interculturală.
3. Cunoașterea tipurilor de competențe.
4. Clasificări ale competenței interculturale după diferiți autori.
5. Aprecierea dimensiunilor Educației interculturale în procesul de învățământ; Educația interculturală – parte a ,,noilor educații", disciplină de învățământ în clasa a VI-a trunchi comun.
6. Obiectivele educației interculturale;
7. Diseminarea unor strategii și tehnici pentru formarea competenței interculturale elevilor din clasele gimnaziale; Inițierea unor strategii didactice adecvate în formarea competenței interculturale prin activități extracurriculare;
8. Însușirea modalităților privind dezvoltarea competenței interculturale în cadrul activităților extracurriculare.

Precizăm, că în deschiderea workshop-urilor activitatea a fost centrată pe formabili, prin inițierea unor exerciții de spargere a gheții și prin crearea unui climat socio-afectiv potrivit, care să motiveze, să capteze și să mențină atenția cadrelor didactice participante. Activitatea interactivă, bazată pe exemple concrete din realitatea imediată, a contribuit la sporirea interesului participanților pentru activitățile de formare. Astfel, au fost ierarhizate cele mai potrivite activități pentru formarea CI elevilor din clasele gimnaziale.

Formarea continuă a cadrelor didactice a vizat: cunoașterea, analiza, sinteza, integrarea şi evaluarea conținuturilor privind:

- conceptul de educație interculturală și competență interculturală,
- variate perspective de abordare a educației interculturale și a modelelor de succes prin care se poate forma competența interculturală elevilor din clasele gimnaziale;
- contextul și condițiile psihopedagogice ale desfășurării activităților formale și non-formale, prin care se poate forma competența interculturală elevilor din clasele gimnaziale;

- valoarea adăugată a *Schemei Raportului valori-interculturale - valori social-morale,* pentru formarea profilului absolventului pregătit să se integreze social și profesional.

Aplicarea şi integrarea calităților şi atitudinilor privind utilizarea:

- modelului de proiectare didactică în concordanță cu noile abordări curriculare;
- proiectarea și implementarea acelor activități cu caracter aplicativ, prin care să se formeze competența interculturală elevilor din clasele gimnaziale;
- organizarea activităților ținând seama de managementul participativ, al timpului, al dialogului intercultural; soluționarea cu tact pedagogic și empatie a eventualelor probleme care apar la nivelul clasei din perspectivă interculturală.

Aici trebuie să menționăm *că fiecare workshop a debutat cu activități centrate pe formabil,* focalizate pe crearea celui mai potrivit mediu s*ocio-afectiv; a debutat cu exemple concrete, din realitatea imediată, iar pe măsură ce formabilii descopereau fidelitatea exemplelor, unele de bună practică, altele de nereușită, dar de mare importanță, ca măsură de precauție pe viitor, se continua cu o varietate de exemplificări, deosebit de utile și interesante. Ca element de originalitate și inedit, în cadrul workshopurilor de pregătire a* cadrelor didactice pentru formarea competenței interculturale elevilor din clasele gimnaziale, *am invitat persoane reprezentative din diaspora istorică,* care au adus maximul de informații privind interculturalitatea în aceste regiuni (Banatul Sârbesc Provincia Voivodina (Serbia), Valea Timocului (Serbia), Regiunea Cernăuți (Ucraina), Chișinău, raionul Anenii Noi (Basarabia) Republica Moldova [Anexele 15, 16, 17, 18].

În evaluarea rezultatelor obținute la workshopul de formare a cadrelor didactice privind formarea CI elevilor din clasele gimnaziale, s-a acordat atenția cuvenită principiilor profesorului *G. Albu*, care face referire la comunicarea interpersonală:

- contracararea aroganței cognitive este dată de recunoașterea propriilor limite culturale;
- empatia cognitivă este susținută de înțelegerea ideilor și a opiniilor evaluatorului;

- democrația cognitivă, evaluarea fiind percepută ca un dialog, unde fiecare învățăm de la fiecare;
- premisa pentru obținerea succesului constă în susținerea morală a evaluatului;
- feedback-ul este măsura calității formatorului în procesul de formare a cadrelor didactice [15, p. 44]. În procesul formării CI elevilor din clasele gimnaziale este absolut necesar ca profesorii să știe să formeze competența interculturală școlarilor.

Astfel, se impune necesitatea formării continue a profesorilor, indiferent de disciplina predată, în vederea pregătirii acestora pentru formarea CI elevilor din clasele gimnaziale.

Având în vedere faptul că CI este efectul corelării dintre componenta afectivă, cognitivă, relaționară (comportamentală) și pregătirea didactică a profesorilor, vom preciza mai jos parametrii de ordin psihologic, pedagogic și social - specifici în formarea CI elevilor.

1. Dimensiunea normativă, determinată de *respectarea principiilor educației interculturale* reflectată din:

a) perspectivă psihologică:

- empatia didactică;
- adaptarea conținuturilor și strategiilor didactice la particularitățile de vârstă și înțelegere;

b) perspectivă pedagogică:

- contextualizarea conținuturilor printr-o abordare sistemică a temei propuse;
- adaptarea limbajului și a caracterului științific în sfera valorilor socio-culturale, prin strategii didactice moderne, inovative, centrate pe elev;
- asigurarea feedback-ului, din care se constată cunoștințele despre alte culturi, atitudinea prosocială față cei care aparțin altor etnii, culturi, grupuri sociale etc.; valorizarea actelor aptitudinale ce susțin educația interculturală.

c) perspectiva socială:

- respectul față de elementele culturale naționale și față de ale „celorlalți”;
- ierarhizarea priorităților specifice educației interculturale;
- valorizarea atitudinii interculturale, ca bază a formării personalității umane;

2. Dimensiunea teleologică, determinată de *enunțarea obiectivelor educației interculturale* din:

a)perspectivă psihologică:

- respectarea particularităților de vârstă ale elevilor;
- atitudinea pozitivă a elevilor privind elementele culturale ale „celorlalți";
- sporirea interesului pentru elemente specifice altei culturi.

b) perspectiva pedagogică:

- utilizarea celor mai adecvate strategii didactice, conform proiectării didactice;
- realizarea conexiunilor dintre conținuturile didactice și obiectivele operaționale propuse;
- concordanța dintre mijloacele didactice și particularitățile de vârstă și înțelegere ale elevilor;
- formarea competențelor specifice, ca finalități educaționale.

c) perspectiva socială:

- valorizarea tradițiilor elevilor care aparțin grupurilor etnice;
- aplicarea parteneriatului școală-familie, prin care familia nu primește sarcini suplimentare, ci părinții conștientizează pe cele specifice lor;
- formarea atitudinii prosociale în relațiile umane, ca determinantă a conviețuirii pașnice, tolerante, interacțiunii, respectului și dialogului intercultural.

3. Dimensiunea decizională, determinată de *luarea deciziilor în contextul formării CI* din:

a)perspectivă psihologică:

- aprecierea onestă a situațiilor obiective și subiective;
- determinarea atașamentului profesor-elev;
- valorizării ambianței psihologice la nivelul clasei.

b) perspectiva pedagogică:

- valorizarea globală a procesului educațional;
- determinarea celor mai potrivite strategii didactice pentru obținerea feedbackului scontat;
- stabilirea actelor aptitudinale ce conduc la formarea competențelor specifice;

c) perspectiva socială:

- relevanța deciziei referitoare la conținuturile didactice raportate la CI;

- stabilirea predictibilității socio-culturale a deciziei.

4. Dimensiunea operațională, determinată de *potențialul proiectării și formării CI* din:

a)perspectivă psihologică:

- stabilirea celor mai adecvate resurse pentru formarea CI a elevilor;
- integrarea tehnicilor afectiv-motivaționale pentru realizarea cu succes a CI;
- adaptarea conținuturilor și strategiei didactice la particularitățile de vârstă și înțelegere;

b) perspectivă pedagogică:

- consecvență în demersul didactic printr-o abordare interdisciplinară a activităților specifice educației interculturale;
- concordanță între proiectare-predare-învățare și formarea competențelor specifice;
- caracter aplicativ-formativ al temelor propuse.

5. Dimensiunea apreciativă, determinată de *evaluarea rezultatelor educației interculturale* din:

a)perspectivă psihologică:

- conștientizarea temeiurilor care stau la baza studierii altor culturi;
- determinarea empatiei în raport cu temele educației interculturale;
- considerație față de valorile culturale naționale și globale, în raport cu sistemul de valori al fiecăruia.

b) perspectiva pedagogică:

- formularea itemilor pentru rezultatele educației interculturale; formularea criteriilor de
- evaluare a activităților educației interculturale.

c) *perspectiva* socială:

- reconsiderarea aspectelor sociale ale educației interculturale;
- evaluarea avantajelor interacțiunii interculturale;
- aprecierea colectivului de elevi de demersul formării personalității, din perspectivă interculturală.

Pregătirea continuă a cadrelor didactice (profesori), în domeniul educației interculturale *a avut la bază următoarele puncte de vedere:*

1. Importanța, susținută de concordanța dintre demersurile formative:

- *Modelul pedagogic de formare a competenței interculturale elevilor din clasele gimnaziale*, care are la bază educația elevilor și pregătirea profesorilor în domeniul educației interculturale;
- ansamblul de metode și tehnici pe care ar trebui să le dețină și aplice cadrele didactice în formarea competenței interculturale elevilor din clasele gimnaziale și
- nevoile concrete ale profesorilor privind educația interculturală.

2. Eficacitatea*,* care dovedește ***în ce măsură workshopul de pregătire continuă*** reprezintă oportunitate pentru profesori în domeniul formării CI elevilor din clasele gimnaziale, dacă sunt atinse obiectivele demersului formativ.

3. Eficiența*,* din care vom constata în ce măsură rezultatele activităților de pregătire continuă desfășurate în cadrul experimentului pedagogic, raportate la indicatorii: timp alocat, resurse, eforturi etc. și-au atins obiectivele.

4. *Sustenabilitatea,* care demonstrează faptul că pregătirea continuă a cadrelor didactice *are impact pe termen lung* în formarea CI și a procesului educațional în general.

5. Impactul: în baza formării profesorilor participanți la workshop, ulterior vor fi îndrumate în domeniul de referință al tezei și alte cadre didactice la nivelul fiecărei instituții de învățământ. Aceasta conduce la cuprinderea unui număr cât mai mare de profesori informați și mai bine pregătiți în acest sens.

Conform rezultatelor obținute în cadrul pre-experimentului și ca urmare a discuțiilor cu profesorii din învățământul gimnazial care au fost evaluați:

- *aceştia abordează în mod individualizat educația interculturală;*
- acest fapt *conduce la necesitatea pregătirii lor continue în domeniul educației interculturale;*
- se impune *crearea unor condiții pedagogice privind formarea competenței interculturale* elevilor din clasele gimnaziale, prin: valorificarea ***Auxiliarului didactic Educație interculturală clasa a VI-a pentru profesori***, a ***Ghidului didactic Educație interculturală pentru profesori – nivel gimnazial,*** elaborate de noi [Anexa 8] și [Anexa 7].

În desfășurarea activităților didactice am avut în vedere *cuprinderea feed-back-ului, a tuturor opiniilor*, care să vină în întâmpinarea nevoii de pregătire continuă a cadrelor didactice și care să conducă la formarea competenței interculturale elevilor din clasele gimnaziale.

O atenție sporită a fost acordată stabilirii cadrului de formare a competenței interculturale, în raportul dintre obiectivele propuse și rezultatele obținute în contextul pregătirii continue a cadrelor didactice. Formarea cadrelor didactice s-a făcut din perspectiva acțiunilor interculturale integrate în activități formale sau non-formale extracurriculare, corespunzător *Curriculumului cursului de pregătire continuă a profesorilor în domeniul Educație interculturală pentru formarea competenței interculturale elevilor din clasele gimnaziale* [Anexa 14].

Sintetizând rezultatele obținute în cadrul experimentului de control referitoare la dezvoltarea capacității cadrelor didactice privind formarea competenței interculturale elevilor din clasele gimnaziale pe segmentul noțional-terminologic și aplicativ-metodologic, *facem mențiunea că există indubitabil o evoluție în nivelul achizițiilor și capacității cadrelor didactice privind formarea CI elevilor din clasele gimnaziale*.

Astfel, *este confirmată ipoteza conform căreia Constructul de pregătire continuă a cadrelor didactice contribuie semnificativ la dezvoltarea capacității de formare* a competenței interculturale elevilor din clasele gimnaziale.

Cadrele didactice dovedesc capacitatea de proiectare și elaborare eficientă a activității didactice; susțin în mod convingător activități formale și non-formale extracurriculare, respectând toate etapele demersului didactic; abordează interdisciplinar temele propuse în vederea formării competențelor cheie, în speță competența interculturală.

În baza studiului preexperiment *s-a constatat imperativul pregătirii cadrelor didactice în vederea formării competenței interculturale elevilor din clasele gimnaziale.* Rezultatele au evidențiat faptul că *trebuie formate (pregătite) mai întâi cadrele didactice, astfel încât acestea să poată forma ulterior competența interculturală* elevilor din clasele gimnaziale. Pregătirea continuă a profesorilor *este necesară și conduce indubitabil la sporirea capacității cadrelor didactice privind formarea competențelor cheie și implicit a competenței interculturale elevilor din clasele gimnaziale.*

1.4. Modelul formării competenței interculturale a elevilor (clasele gimnaziale)

În rezultatul documentării, analizei şi sistematizării abordărilor conceptuale, teoriilor, modelelor, a reperelor teoretice şi metodologice analizate mai sus, a fost elaborat *Modelul formării competenței interculturale a elevilor* (clasele gimnaziale). ***(Figura 2. 1.)***

La baza *Modelului formării competenței interculturale a elevilor* (clasele gimnaziale) au stat un șir de aspecte teoretice și praxiologice bazate pe diverse orientări educaționale, principii, reguli și factori necesari formării unui comportament intercultural subiecților activității de cercetare cât și Matricea strategiilor educaționale.

La **nivelul I** al *Modelului formării competenței interculturale elevilor* se află reperele teoretice din perspectiva diversității culturale, abordării interculturale și educației interculturale, prin specificarea factorilor, perspectivelor, dimensiunilor, regulilor, principiilor ce contribuie la reușita formării competențelor interculturale elevilor.

La **nivelul II** al *Modelului* este precizat scopul abordării fenomenului pedagogic al interculturalității: *A învăța să trăiești împreună cu alții.*

La **nivelul III** al *Modelului* se află componenta metodologică, care confirmă posibilitățile de formare a competenței interculturale elevilor din perspectivă axiologică și praxiologică: orientările educaționale în domeniu, Matricea strategiilor educaționale, formarea cadrelor didactice implicate în formarea competenței interculturale elevilor de gimnaziu.

La **nivelul IV** al *Modelului* este plasată ***Tehnologia referențială FCIE (10),*** structurată în baza luării în considerare a unor specificități ale elevilor de gimnaziu: vârstă, specificul de învățare, aspecte de caracter specifice, relaționarea. Valorificarea Tehnologiei prevede ca finalitate formarea competenței interculturale elevilor (clasele gimnaziale).

Termenul de *referențial,* în acest context, așa cum îl percepe F. Voiculescu [50, p.331-337], este un termen ce aparține limbajului pedagogic, consacrat, de fapt, în literatura pedagogică franceză, fiind folosit în legătură cu o proiectare a unor componente, cum ar fi conținuturile, obiectivele, rezultatele etc. În planul proiectării referențialul este instrumentul prin care se descrie, în termeni concreți, destinația entității respective. Autorul definește referențialul drept un sistem unitar și coerent de puncte de reper, de criterii, indicatori pe baza cărora se circumscriu dimensiunile, componentele, conținuturile ale unui program de educație (formare). Semnificația esențială a referențialului este aceea de *sistem de referință* la care se raportează o entitate (proiect, program etc.) și în funcție de care sunt proiectate și evaluate rezultatele acestuia. Treptat, tehnica referențialelor s-a diversificat atât în domenii de aplicare, cât și ca funcții. Plus la aceasta, autorul precizează că *referința,* ca relație între cuvinte și lucruri

poate fi directă și certă atunci când cuvintele denumesc obiecte, fenomene și acțiuni reparabile nemijlocit în realitate, dar și *mijlocită* de reprezentări, de concepte, de opinii atunci când denotatul este o stare, o evoluție de stări, o „structură latentă", o relație.

În proiectarea finalității activității de formare a competenței interculturale, s-a pornit de la ideea unuia dintre cele mai importante ingrediente ale procesului de învățare, care reflectă *dorința de a cunoaște* ceva nou sau neobișnuit. Or, acest lucru este reprezentat de *curiozitate,* care, spre deosebire de *interes,* ca orientare activă ce presupune o dorință arzătoare de a cunoaște și de a înțelege ceva, implică factorul de *nou* sau *neobișnuit.* În fond, curiozitatea influențează efectiv performanța academică. Acest lucru presupune că un elev curios are toate șansele să aibă rezultate bune la școală, deoarece curiozitatea face ca învățarea să fie mai ușoară. Elevul înțelege mai ușor informațiile pe care sunt curioși să le afle, dar și pe cele adiacente. Curiozitatea provoacă plăcere, deoarece atunci când suntem curioși, se activează în creier nu doar zona care răspunde de memorie, ci și cea care răspunde de plăcere, cea care o păstrează în memorie informația pe o perioadă mai lungă de timp. Când suntem curioși și deschiși către lume, ne entuziasmăm, suntem mai atenți la cum funcționează lucrurile din jurul nostru, mintea ne este în mișcare, vedem mai multe scenarii și posibilități în jur. Curiozitate are o componentă pragmatică de descoperire a lucrurilor utile şi folositoare, dar mai importantă decât perspectiva utilitaristă este perspectiva umanistă: curiozitatea este despre experienţa autentică a vieţii, despre descoperire, despre bucuria neobișnuitului. Nevoia de inedit este indubitabil o nevoie fundamentală a oamenilor încă din primele momente ale vieţii: suntem fiinţe curioase şi ne plictisim repede. Elevii de azi, sub impactul avalanşei de informaţii şi noutăţi, se plictisesc încă şi mai repede.
Atfel, înțelegem curiozitatea ca o senzaţie internă care semnalează carenţa de informaţie sau "foame de informaţie". Această perspectiva este interesantă, însă trebuie să fim atenți și la sentimentul de saţietate și la fenomenul ciclicității. Necesitatea de informație este totuși continuă. A fi curios înseamnă a fi "viu", pentru că noul înseamnă schimbare, iar schimbarea înseamnă mişcare, iar mişcarea înseamnă viaţă. Dacă suntem în căutare de cunoștințe din cauza unei motivații externe, cum ar fi facultatea sau locul de muncă, atunci nu se califică drept curiozitate. Dar dacă suntem în căutare de cunoștințe pentru că suntem motivați intern – pentru că vrem doar să știm răspunsul – aceasta este

curiozitate. Când ceva ne stârnește curiozitatea – un fapt interesant sau ceva neașteptat – creierul nostru intră în ceea ce se numește „starea de curiozitate”.

O *curiozitate împlinită*, în acest context de idei, pornind de la sensul cuvântului „împlinit”, adică plin, complet, întreg, presupune o curiozitate *satisfăcută, îndeplinită*, adică o curiozitate cognitivă la care s-au găsit răspunsuri.

Reperele elaborării *Tehnologiei referențiale FCIE (10)* se constituie din aspectele expuse mai jos.

Competenţa interculturală se demonstrează prin soluţionarea eficientă a problemelor apărute în context intercultural. Ea include următoarele componente: *cognitivă, afectivă şi comportamentală*.

Componenta cognitivă presupune existenţa perceperii culturale şi interculturale adecvate. La acest nivel este implicată recunoaşterea faptului că subiecţii interpretează unul şi acelaşi comportament în mod diferit. *Componenta afectivă* cuprinde tot ansamblul de atitudini de stimă, de recunoaştere, deschidere, valorificare, curiozitate faţă de celălalt. *Componenta comportamentală* implică capacitatea de a empatiza, de a tolera prezenţa celuilalt în permanenţă cotidiană, de a găsi şi utiliza eficient modalităţi de adaptare şi convieţuire armonioasă într-un mediu intercultural. Valorile incluse în finalităţile educaţiei interculturale nu se pot realiza de la sine. Deschiderea faţă de celălalt, acceptarea, toleranţa nu sunt înnăscute, ci se construiesc prin demersuri educaţionale sistematice. Din perspectiva promovării acestor valori, rolul şcolii este deosebit de important în transformarea acestor diferenţe într-o şansă a dezvoltării personale şi a comunităţii - şi de aici diminuarea lor ca sursă de prejudecăţi, tensiuni şi disconfort. Şcoala are sarcina să ofere prin intermediul educaţiei interculturale un *model al convieţuirii paşnice* şi *constructive într-o societate* în care locuiesc împreună membrii mai multor grupuri etnice. Implementarea valorilor contribuie la asigurarea şanselor egale în evoluţia fiecărei personalităţi, *indiferent de apartenenţa etnică; asigurarea dezvoltării multilaterale a personalităţii, în concordanţă cu preferinţele şi oportunităţile individuale; asigurarea dreptului fiecărei etnii la educaţie şi eliminarea obstacolelor de integrare în societate; asigurarea procesului de integrare active în societate; acceptarea diversităţii culturale în baza respectării demnităţii umane şi a drepturilor omului, întru asigurarea unei convieţuiri paşnice autentice, într-un mediu polietnic.*

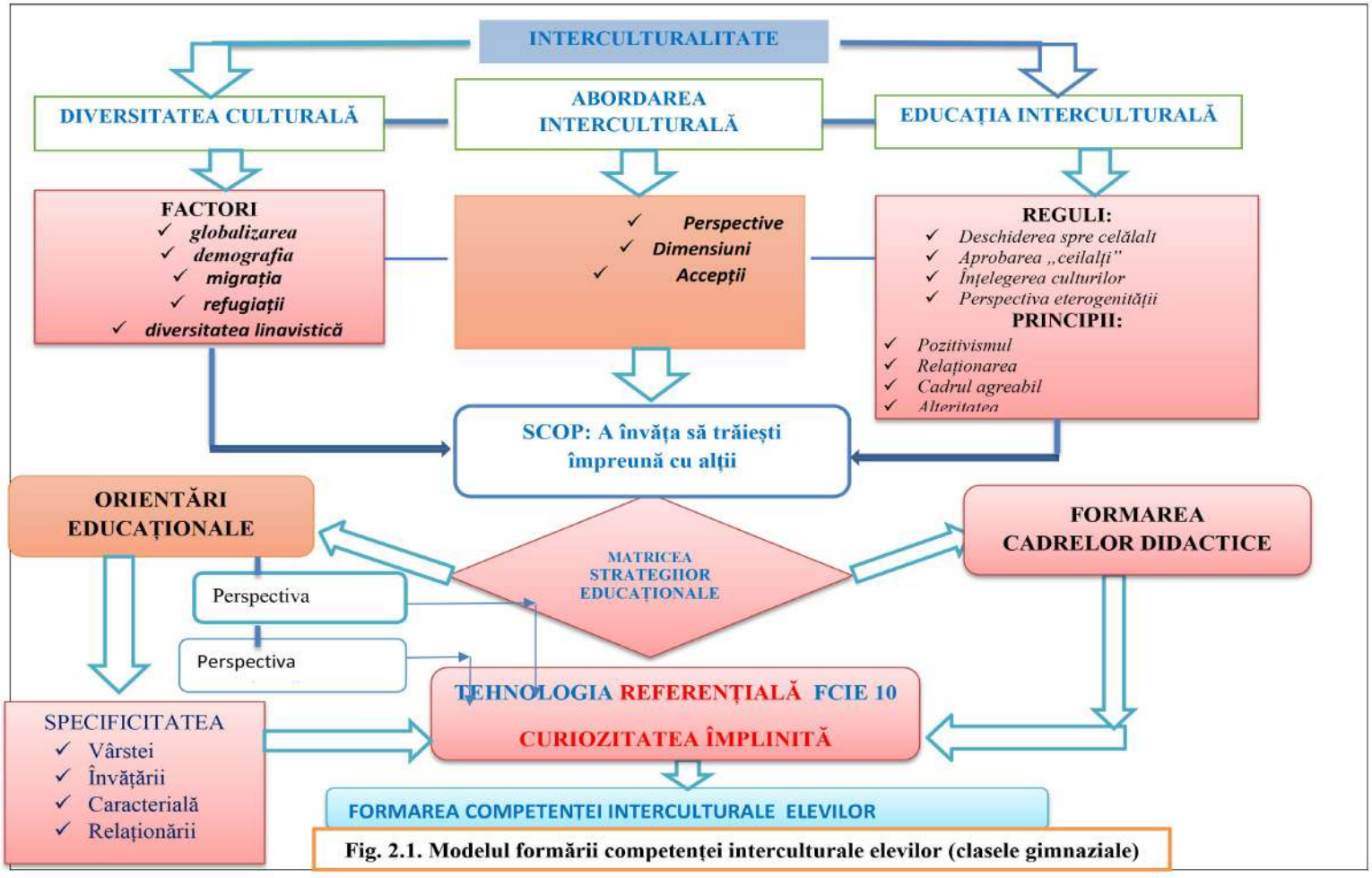

Fig. 2.1. Modelul formării competenței interculturale elevilor (clasele gimnaziale)

În acest context, un elev competent din punct de vedere intercultural este o persoană care are o anumită cultură în ceea ce priveşte sinele, în primul rând, dar şi cunoştinţe generale [Anexa 5], specifice şi care studiază în mod meticulos influenţele mutuale. Mai mult, comportamentul acestuia trebuie să fie specific, să fie empatic, având abilitatea de a construi legături noi, să fie un bun ascultător şi implicit să soluţioneze problemele. La baza acestora însă stă informarea din timp cu privire la orice detaliu legat de cultură.

De exemplu, *G. Hofstede* este de părere că angajaţii din organizaţii îşi însuşesc practicile pe care le indică organizaţiile locale sau străine, dar îşi păstrează valorile; valorile culturii naţionale de unde provin şi care îi caracterizează [65]. La fel și elevii, își însușesc practicile culturale ale colegilor, dar își păstrează și individualitatea culturală.

Barierele interculturale sunt blocaje ce nu pot fi uşor depăşite, necesită atenţie, timp şi nu trebuie puse sub presiune. Printre cele mai cunoscute *bariere interculturale* se numără: *limba, judecăţile de valoare, stereotipurile, etnocentrismul, prejudecăţile, discriminarea, şocul intercultural şi barierele datorate unor trăsături individuale (capacitatea redusă de ascultare, lipsa de deschidere sau de sinceritate şi lipsa abilităţilor de învăţare a unei limbi străine*). Aceste bariere pot alimenta închiderea faţă de ceilalţi, pot determina rupturi culturale între cine rămâne legat de vechea ordine şi cei care aderă la noua ordine şi pot duce la creşterea posibilităţilor de conflict. Multe situaţii în care interculturalitatea este prezentă, pun în prim plan procesul de discriminare faţă de grupurile exogene, datorat în mare parte competiţiei, având loc o schimbare la nivel de atitudini şi comportamente, dar şi un mod nou de percepţie [Anexele 21, 22].

În acest context, *competenţele interculturale* vizează:

• Atitudinile faţă de alte culturi exprimate de respect, curiozitate, dorinţa de a cunoaşte mai mult despre ele, deschidere, eliminarea judecăţilor, adaptare la ceea ce este necunoscut şi punerea în valoare a diferenţelor culturale.

• Abilităţile de bun ascultător, de bună interacţiune, legate de utilizarea unei limbi, legate de gradul de flexibilitate la cultura străină, abilităţi legate de empatie, de existenţă a mai multor perspective cât şi abilităţi de evaluare critică.

• Cunoştinţele legate de propria cultură în primul rând, dar şi cunoştinţele ce ţin de importanţa comunicării, de alte culturi, cultura generală şi alte cunoştinţe ce ajută în procesele de interacţiune interculturală şi individuală.

• Comportamentele cele mai importante prin prisma a ceea ce se află în spatele determinării acestora; modul de comunicare, de reacţie şi de acţiune în general în cadrul întâlnirilor cu diferite culturi, dar şi exprimarea unei uşoare adaptări din punct de vedere comportamental şi comunicativ, astfel încât să se ajungă cu uşurinţă la un acord comun şi benefic pentru ambele părţi. Fiecare componentă este la fel de importantă ca şi celelalte, întrucât existenţa a doar unora dintre acestea sau cel puţin a unei singure competenţe, nu asigură formarea competenţelor interculturale.

În felul acesta, ***Tehnologia referențială FCIE (10)*** conține următoarele componente: elemente subsecvente ale competenței interculturale, activitățile de formare, competențele interculturale formate, metode/tehnici de formare.

Tabelul 1. 6. Tehnologia referențială FCIE (10)

Elemente subsecvente ale competenței interculturale	**Activitatea de formare**	**Competențe interculturale în formare**	**Metode/tehnici de formare**
Înţelegerea punctelor de vedere ale celorlalţi asupra lumii. Adaptabilitatea/ Adaptarea la un nou mediu cultural. Deschidere spre învăţarea unei culturi noi şi spre întâlnirea cu persoane din alte culturi.	Activitatea 1. Ce este cultura	C.I. Utilizarea corectă a noțiunilor specifice educației interculturale cu referire la fapte/ evenimente /procese din societatea contemporană. C.I. Identificarea propriilor repere de identitate culturală, prin raportare la sisteme de referință culturale variate.	-conversația -explicația -atelierul de comunicare -observarea dirijată -ordonarea -esențializarea -problematizarea

Competenţe sociolingvistice (conştientizarea relaţiilor dintre limbi şi înţelegerea acestora în context social) Cunoşterea aprofundată şi înţelegerea culturii personale şi a altora. Abilitatea de adaptare la o varietate de metode de comunicare interculturală si la diferite stiluri de învăţare. Respect/empatie pentru alte culturi.	Activitatea 2. Ce înseamnă diversitate culturală	C.I. Analiza unor situații în acord/ dezacord cu valorile și principiile societății interculturale.	-conversația euristică -explicația -activitatea creativă -observarea dirijată -rețeaua de discuții -descoperirea -situația didactică
	Activitatea 3. Patrimoniul cultural	C.I. Manifestarea unei atitudini pozitive față de sine și față de ceilalți, față de identitatea culturală proprie și față de identitatea celor care aparțin unor culturi diferite. C.I. Formarea convingerii că patrimoniul cultural trebuie să fie protejat atât prin legi, cât și prin acțiuni ale fiecăruia.	-probe practice (de completare) -explicația -reflecție interpretativă -lucrul în perechi -conversația -problematizarea
	Activitatea 4. Conservarea și promovarea moștenirii culturale	C.I. Manifestarea unei atitudini pozitive față de sine și față de ceilalți, față de	-studiul de caz -incidentul critic -asimilatorii culturali

Înţelegerea valorii diversităţii culturale. Înţelegerea rolului şi a impactului culturii, a impactului situaţional, social și a contextelor istorice implicate. Acceptarea ambiguităţilor şi implicarea în acestea. Abilităţi de analiză, interpretare şi relaţionare culturală.		identitatea culturală proprie și față de identitatea celor care aparțin unor culturi diferite. C.I. Dezvoltarea atitudinii corecte față de conservarea tradițiilor culturale.	-explicația -rețeaua de discuții -descoperirea
	Activitatea 5. Patriotismul și manifestările sale	C.I. Manifestarea unei atitudini pozitive față de sine și față de ceilalți, față de identitatea culturală proprie și față de identitatea celor care aparțin unor culturi diferite. C.I. Dezvoltarea sentimentului de patriotism.	-conversația -atelierul de comunicare -explicația -rețeaua de discuții -descoperirea -incidentul critic -vizionarea video
	Activitatea 6. Ce înseamnă multiculturalitate și interculturalitate	C.I. Manifestarea unei atitudini pozitive față de sine și față de ceilalți, față de identitatea culturală proprie și față de identitatea celor care aparțin unor culturi diferite.	-explicația -conversația euristică -ciorchinele -brainstorming -rețeaua de discuții -descoperirea -video

		C.I. Dezvoltarea capacității de-a accepta elemente ale culturii diferite de cea proprie.	
	Activitatea 7. Tratamentul egal și solidaritatea	C.I. Manifestarea unei atitudini pozitive față de sine și față de ceilalți, față de identitatea culturală proprie și față de identitatea celor care aparțin unor culturi diferite.	-lucrul în grup -asimilatorii culturali -lucru în grup -conversația euristică -explicația
	Activitatea 8. Ce este intoleranța și cum se manifestă. Ce este discriminarea	C.I. Participarea la rezolvarea problemelor comunității, prin utilizarea capacității de empatie culturală în relațiile cu persoane aparținând unor culturi diferite.	-conversația euristică -explicația -rețeaua de discuții -descoperirea -problematizarea -incidentul critic
	Activitatea 9. Persoana și drepturile culturale	C.I. Analizarea unor situații în acord/dezacord cu valorile și principiile societății interculturale. C.I. Rezolvarea în perechi/echipă a unor sarcini de	-dezbaterea -conversația euristică -expunerea cu oponent -observația dirijată -rețeaua de discuții

		lucru referitoare la viața într-o societate interculturală.	-descoperirea - problematizarea
	Activitatea 10. Dialogul intercultural. Reguli și principii ale comunicării interculturale	C.I. Analizarea unor situații în acord/dezacord cu valorile și principiile societății interculturale. C.I. Participarea prin derularea unui proiect intercultural, la rezolvarea problemelor comunității și la promovarea dialogului intercultural. C.I. Participarea la rezolvarea problemelor comunității, manifestând empatie culturală în relațiile cu persoane aparținând unor culturi diferite.	

În *atelierele de comunicare* interculturală, subiecții trec prin 3 faze: se examinează incidentele critice, interacţionează cu membrii din alte culturi dintr-un grup mic, completează rezolvarea sarcinilor împreună, se sintetizează şi se evaluează experienţa.

Jocurile de simulare nu presupun interacţiunea dintre membrii culturilor diferite. Învăţarea are loc doar din postura de membri ai culturii respective, dar prin imaginare și a altor culturi. Prin această metodă elevii practică noi comportamente, noi atitudini şi puncte noi de vedere, fără ca mediul să prezinte vreun pericol de ameninţare sau decritică. *Jocurile de rol* au scopul formării de noi deprinderi.

Participanţii sunt puşi în funcţii de jocuri de rol: doi participanţi preiau caracteristicile altora. În acest mod ei învaţă cum să interacţioneze cu persoane din culturi diferite în situaţii specifice.

Incidentele critice presupun punerea participanţilor în situaţii de conflict, care ar putea apărea atunci când interacţionează cu persoane din alte culturi. Sunt descrise succint şi discutate apoi în grup situaţiile în care există probleme, neînţelegeri sau conflicte cauzate de diferenţele culturale. Scopul acestui exerciţiu este de a se găsi o explicaţie.

Prin *studiile de caz* are loc descrierea unei situaţii reale, cu suficiente detalii asupra diferitelor tipuri de caractere, pe care participanţii le analizează pentru a descoperi problemele implicate şi pentru a ajunge la posibile soluţii. Urmează apoi un set de întrebări concepute pentru a avea o abordare cât mai subtilă asupra unor situaţii de stres.

Asimilatorii culturali sunt tehnici de învăţare prin care participanţii dintr-o cultură sunt expuşi unor concepte de bază, atitudini, de percepere a rolului, obiceiurilor şi valorilor din alte culturi. Fiecare elev este nevoit să citească un scurt episod de întâlnire culturală. Pe baza acestuia, alege o interpretare cu privire la ceea ce s-a întâmplat şi din ce cauze. O alegere corectă presupune trecerea la următoarea etapă. În caz contrar, elevul va trebui să recitească episodul şi să facă altă alegere a unei interpretări.

Concluzii la capitolul 1

Având drept reper analiza bazelor teoretice și experiențiale, observațiile, rezultatele pre-experimentului putem să deducem următoarele:

1. Prin *analiza trăsăturilor caracteriale* raportate la specificitatea vârstei elevilor din clasele gimnaziale în contextul formării competenței interculturale a fost elaborată *Matricea strategiilor educative raportată la specificitatea trebuințelor elevilor din clasele gimnaziale în vederea formării competenţei interculturale.* [Anexa 7]. La baza conceperii acesteia, care reprezintă un valoros *instrument de lucru pentru cadre didactice,* a stat studierea și analiza

documentelor de specialitate și lucrările cercetătorilor în domeniu. *De asemenea, a fost conceptualizată Schema Raportul valori interculturale-valori social morale,* care este un instrument pedagogic necesar profesorilor în procesul didactic, în vederea formării competenței interculturală elevilor

2. S-a ilustrat *importanța abordării interdisciplinare* a Educației interculturale pentru învățământul gimnazial, ca *o consecință firească* a faptului că formarea competenței interculturale *se realizează la nivelul mai multor discipline socio-umane.* Astfel, *prezentarea corelațiilor dintre unele discipline școlare cu educația interculturală,* conduc la formarea CI elevilor din clasele gimnaziale. Au fost *clarificate aspectele dezbătute printr-o abordare multiplă*, din perspectiva mai multor discipline: educație socială, muzică, arte, desen, istorie, educație civică, geografie, educație antreprenorială, limbi străine, informatică, limba română etc., în vederea formării competenței interculturale.

3. S-a evidențiat faptul că activitățile de învățare formală, non-formală cât și informală conduc la: a) conturarea profilului absolventului pregătit intercultural; **b)** valorifică experienţa, contextele de învăţare formală, non-formală şi informală şi cultura specifice vârstei elevilor; **c)** stimulează participarea acestora la propria învățare; **d)** fac trimitere la contexte de învăţare care vizează elevi cu niveluri diferite de performanţă.

4. Abordarea transdisciplinară constituie *oportunitate* în formarea competenței interculturale, întrucât prin transdisciplinaritate sunt cuprinse *în educația interculturală toate celelalte dimensiuni ale educației, și anume: morală și religioasă*, *educația intelectuală, tehnologică, fizică, profesională și estetică.* Domeniile mai recente ale educației, cuprinse în „noile educații" fac referire la: *educația ecologică, educația pentru dezvoltare durabilă și protecția mediului, educația economică și casnică modernă, educația pentru participare și democrație, educația pentru comunicare și înțelegere* etc. *Toate aceste domenii* sau dimensiuni ale educației, converg spre aceeași finalitate: *formarea și dezvoltarea personalității elevului*, pregătirea acestuia pentru integrare socială și profesională, *pentru a „stăpâni" prezentul și a face față provocărilor viitoare.*

5. Prin analiza reperelor epistemologice și *a rezultatelor din pre-experiment,* a fost stabilit *interesul cadrelor didactice* cu privire la formarea competenței interculturale *și necesitatea pregătirii acestora în domeniul educației interculturale.* Aplicarea Constructului de pregătire a cadrelor didactice în

vederea formării CI elevilor din clasele gimnaziale a confirmat ideea că activitatea de formare a cadrelor didactice poate conduce ulterior la rezultate mai bune în formarea competenței interculturale elevilor din clasele gimnaziale. Având în vedere faptul că CI este efectul conexiunii dintre componenta afectivă, cognitivă, relaționară (comportamentală) și pregătirea didactică a profesorilor, am precizat parametrii de ordin psihologic, pedagogic și social specifici formării CI elevilor din clasele gimnaziale. De asemenea, *a fost evidențiată dimensiunea normativă*, *teleologică*, *decizională, operațională și apreciativă a educației interculturale.*

Modelul formării competenței interculturale elevilor (clasele gimnaziale) prin conținutul său, oferă posibilitatea formării competenței interculturale, întrunește două coordonate esențiale privind implementarea acestuia în experimentul pedagogic și include *Tehnologia referențială FCIE (10*), „zece" însemnând zece activități de formare a competenței interculturale, finalitatea căreia se va reflecta în atitudinile și conduitele pozitive, dezirabile, manifestate de către elevi.

2. ARGUMENTAREA EXPERIMENTALĂ A FORMĂRII COMPETENȚEI INTERCULTURALE A ELEVILOR DIN CLASELE GIMNAZIALE

2.1. Formarea competenței interculturale a elevilor din clasele gimnaziale: aspecte constatative

Pentru a stabili nivelul de formare interculturală a elevilor din clasele gimnaziale, demersul experimental a fost orientat cu precădere spre activitățile de educație interculturală extracurriculare sau *co-curriculare*, făcând referire la un ansamblu de activități organizate suplimentar față de conținutul curriculumului disciplinar cu scopul completării formării personalității elevului. Activitățile co-curriculare se organizează în raport cu anumite obiective ce inspiră şi provoacă educabilul, atât pentru succesul lui educaţional, cât şi pentru cel din viaţa de zi cu zi. Acestea au o valoare importantă atât pentru dezvoltarea socială a educabilului, cât şi pentru cea personală, prin demersuri specifice şi particulare. Deşi activităţile specifice educaţiei *co-curriculare* urmăresc anumite finalităţi menţionate anterior, totuşi ele nu uzitează la maxim de valorizarea unor competenţe precum: dezvoltarea unor abilităţi inter-personale, muncă în echipă, iniţierea şi implementarea unor proiecte în echipă, deprinderi de învăţare a modului cum să înveţi etc.

Scopul experimentului pedagogic: Validarea prin experiment a *Tehnologiei referențiale* FCIE (10) în clasele gimnaziale. *Etapele experimentului:* experimentul de constatare (anul școlar 2020-2021, clasa VI-VII), experimentul de formare (2020-2021, clasa VI-VII) și experimentul de validare (2021-2022, clasa VII-VIII).

Instituțiile școlare unde s-a desfășurat experimentul pedagogic: Școala Gimnazială „I.C. Lăzărescu" Ţițești, județul Argeș, 69 subiecți - eșantionul experimental (EE-27 subiecți); eșantionul martor (EM-42) și Școala Gimnazială Micești, județul Argeș, 84 subiecți – eșantionul experimental (EE-53) ; eșantionul martor (EM-31). Total: 153 subiecți. ***(Tabelul 3.1.)***

Obiectivele experimentului:

- obținerea informațiilor preliminare referitoare la nivelul de formare a CI;
- precizarea variabilelor și a conținutului probelor în contextul de formare;
- elaborarea materialelor și desfășurarea etapelor de formare;
- precizarea instrumentarului de investigație în activitatea de validare.

Tabelul 2.1. Subiecții experimentului pedagogic

ETAPE	SUBIECȚI	INSTRUMENTAR
CONSTATARE 2020-2021	153 subiecți (elevi, cl.VI-VII) EE-80 EM-73	Chestionar • criterii • motivație mijloace • conținuturi • condiții
FORMARE 2020-2021	80 subiecți (27 elevi, cl.VI-VII Țițești; 53 elevi, cl.VI-VII, Micești)	Valorificarea Tehnologiei FCIE (10) Activități de formare a comportamentului intercultural al elevilor (10 activități)
VALIDARE 2021-2022	153 subiecți (69 elevi, cl.VII-VIII, Țițești; 84 elevi, cl.VII-VIII, Micești)	Chestionar (elevi) Proiect educațional

Datele inițiale privind nivelul de formare a competenței interculturale elevilor din clasele gimnaziale au fost obținute prin aplicarea chestionarului care a vizat:

- stabilirea nivelului de interes al elevilor față de educația interculturală;
- determinarea unei ierarhii a activităţilor specifice, preferate în cadrul educației interculturale;
- identificarea mijloacelor și metodelor didactice agreate de elevi, utile și necesare pentru formarea competenței interculturale;
- determinarea nivelului de conștientizare și apreciere a utilității activităților interculturale;
- identificarea tipurilor de activități pe care elevii le consideră agreabile și eficiente pentru FCI.

Chestionarul aplicat în etapa de constatare [Anexa 6], a avut la bază cinci criterii, conform ***Tabelului 2.2***., unde sunt cuprinse criteriile și numărul de întrebări destinate fiecăruia.

Tabelul 2.2 Criterii privind calitatea procesului educațional la disciplina Educație interculturală

Nr crt	Criterii	Nr. întrebării
1.	Motivație/ Necesitate	1, 8, 9
2.	Mijloace didactice/ Cantitate	2, 3
3.	Activități	4, 6
4.	Conținuturi	5
5.	Condiții	7, 10

Criteriul 1

Întrebările 1, 8 şi 9 se referă la criteriul *Motivaţie/Necesitate*. Sunt cuprinse întrebări de tip închis (1) şi de tip deschis (8, 9). De aici rezultă care este situaţia referitoare la disciplina Educație interculturală şi care este rolul acesteia în viaţa elevilor.

Criteriul 2

La acest criteriu se referă *întrebările 2 şi 3,* care solicită din partea elevilor răspunsuri privind necesitatea mijloacelor moderne (calculatoare, videoproiector, resurse digitale audio-video, conexiune la internet etc.) ce pot fi folosite la ora de educație interculturală.

Criteriul 3

Întrebările 4 şi 6 corespund acestui criteriu, unde elevii își exprimă activităţile preferate din cele expuse și unde se regăsesc ei din perspectivă atitudinal-aptitudinală.

Criteriul 4

Întrebarea 5 din criteriul *Conţinuturi* scoate în evidență temele preferate ale elevilor din disciplina educație interculturală.

Criteriul 5

Cuprinde *întrebările 7, 10* care dezvăluie opinia elevilor în raport cu abilitățile pe care le au și atitudinea părinților referitoare la educația interculturală și la activitățile practice în care sunt antrenați elevii.

Dacă ne referim la datele tehnice, trebuie să menționăm că în alcătuirea chestionarului am cuprins instrucţiuni şi 3 seturi de întrebări:

- primul set îl constituie întrebarea 1 cu 6 de tip închis, elevii au răspuns prin Da/Nu.

- al doilea set de 6 întrebări (2, 4, 5, 6, 7, 10) reprezintă întrebări cu alegere multiplă (se oferă mai multe variante; elevii bifează una sau mai multe).
- al treilea set de întrebări (3, 8 şi 9) sunt întrebări de tip deschis, necesită indicarea unor opinii personale, o clasificare a variantelor de răspuns.

Aplicarea chestionarului a condus la:

- analiza datelor generale privind *interesul elevilor față de disciplina Educație interculturală*
- analiza comparativă, pe de o parte a grupului experimental (GE) și a grupului martor (GM) în experimental de constatare, pentru a examina *modificarea opiniilor şi în speță a comportamentului elevilor* din clasele gimnaziale în vederea formării competenței interculturale.

Ca urmare a aplicării instrumentarului de investigare în etapa de **constatare,** au rezultat următoarele date, sintetizate în **Tabelul 2.3.**

Tabelul 2.3. Datele generale ale chestionarului (etapa de constatare)

Criteriul	**Variante de întrebări**	**Răspunsuri EE %**		**Răspunsuri EM %**	
		Da	Nu	Da	Nu
1.Motivaţie Necesitate	*a) Îți place disciplina educaţie interculturală ?*	56	44	58	42
	b) Ai vrea ca disciplina Educaţie interculturală să fie două ore/săptămână?	36	64	44	56
	c)Ai vrea un curs opţional la Educaţie interculturală?	42	58	40	60
	d) Ai vrea ca orele de Educaţie interculturală să se desfăşoare cu mijloace moderne: calculatoare, videoproiector, conexiune la internet, resurse digitale audio-video?	100	0	100	0
	e) Ai nevoie de cunoştinţe de educaţie interculturală pentru viaţă?	72	28	68	32
	f) Este importantă cunoaşterea educației interculturale pentru dezvoltarea ta culturală?	65	35	58	42

Analiza rezultatelor ne conduce către următoarele constatări:

Criteriul 1 Motivaţie/Necesitate (întrebările 1, 8, 9).

Răspunsurile au fost: 45 elevi din eșantionul experimental, reprezentând 56% au răspuns pozitiv, iar 35 elevi reprezentând 44% au răspuns negativ, în timp ce 46 elevi din eșantionul martor, reprezentând 58% au răspuns pozitiv şi 46 elevi reprezentând 42% au răspuns negativ.

Elevii explică aderarea lor prin faptul, că acest domeniu care generează redublarea sentimentelor, reglementează numeroasele sarcini privind relația culturală. Examinând câteva opinii, observăm că elevii operează și o deplasare parțială spre acceptare, în sensul înțelegerii specificului comportamental al celuilalt.

La întrebarea 1- b)

29 elevi, reprezentând 36% din eșantionul experimental au răspuns *Da* şi 51 elevi reprezentând 64% au răspuns *Nu.* Din eșantionul martor au răspuns pozitiv 35 elevi reprezentând 44 % și 45 elevi reprezentând 56 % negativ. De aici reiese că elevii apreciază educația interculturală, ca pe o activitate necesară, însă nu imperativă.

La întrebarea 1- c)

34 elevi reprezentând 42% din eșantionul experimental au răspuns pozitiv şi 46 elevi reprezentând 58% au dat răspunsuri negative. 32 elevi reprezentând 40% din eșantionul martor au dat răspunsuri pozitive şi 48 elevi reprezentând 60 % au dat răspunsuri negative.

La întrebarea 1- d)

Răspunsurile tuturor celor 80 elevi din eșantionul experimental au fost pozitive reprezentând 100 %; de asemenea toți cei 73 elevi din eșantionul martor reprezentând 100% au dat răspunsuri pozitive. Este evidentă aderarea elevilor la mijloacele de instruire digitale, care facilitează înțelegerea anumitor conținuturi, prin modernizarea vechilor scheme de învățare, raportarea la o manieră modernă de raportare. Răspunsurile conturate sugerează regândirea educației interculturale prin implicarea unor modalității interesante pentru elevi din perspectiva unor mijloace dinamice.

La întrebarea 1- e)

58 elevi reprezentând 72% din eșantionul experimental au răspuns *Da* şi 22 elevi reprezentând 28% au răspuns *Nu.* La polul opus 50 elevi reprezentând 68% din eșantionul martor au răspuns pozitiv şi 23 elevi reprezentând 32% au răspuns negativ.

La întrebarea 1- f)

Este importantă cunoaşterea Educației interculturale pentru dezvoltarea ta culturală? 52 elevi reprezentând 65% din grupul experimental au dat răspunsuri pozitive şi 28 elevi reprezentând 35% au dat răspunsuri negative. Din grupul martor 42 elevi reprezentând 58% au răspuns *Da,* iar 31 elevi reprezentând 42% au răspuns *Nu.*

Tot la criteriul 1 ***Motivaţie/Necesitate*** **(la întrebarea 8)** răspunsurile celor **80 elevi din eșantionul experimental** sunt:

28 elevi: nu sunt activități aplicative;

27 elevi: am vrea mai multe concursuri, proiecte cu alte școli, probe de îndemânare în echipă, jocuri, dansuri populare, vizite la instituții, parteneriate etc.

11 elevi: prea multe informații;

8 elevi: nu avem mijloace moderne: calculatoare, videoproiector, conexiune la internet etc.;

6 elevi: profesorul folosește metode învechite;

Reprezentarea grafică a răspunsurilor elevilor din **eșantionul experimental** la Întrebarea 8, chestionar aplicat în etapa de constatare este cuprinsă în **Figura 2.1**

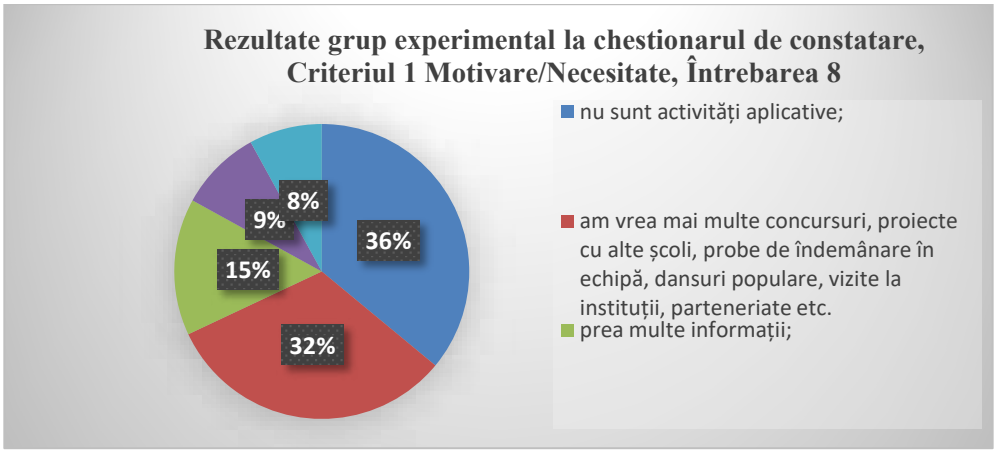

Figura 2.1. Răspunsurile la chestionarul de constatare (EE), Criteriul 1 Motivare/Necesitate

Elevii din ***eșantionul martor 73 la număr*** au răspuns astfel la Întrebarea 8 ; 14 elevi ne dă prea mult de scris; 15 elevi: materia nu e atractivă; 11 elevi: nu avem calculatoare, videoproiector, conexiune la internet etc.; 10 elevi: ar fi bine să facem lecții practice; 8 elevi: vrem să facem lecții în parteneriat cu alte școli; 8 elevi: profesorul folosește metode învechite; 7 elevi: nu mă interesează ora.

Reprezentarea grafică a răspunsurilor elevilor din **eșantionul martor** la Întrebarea 8, Chestionar aplicat în etapa de constatare este cuprinsă în **Figura 2. 2.**

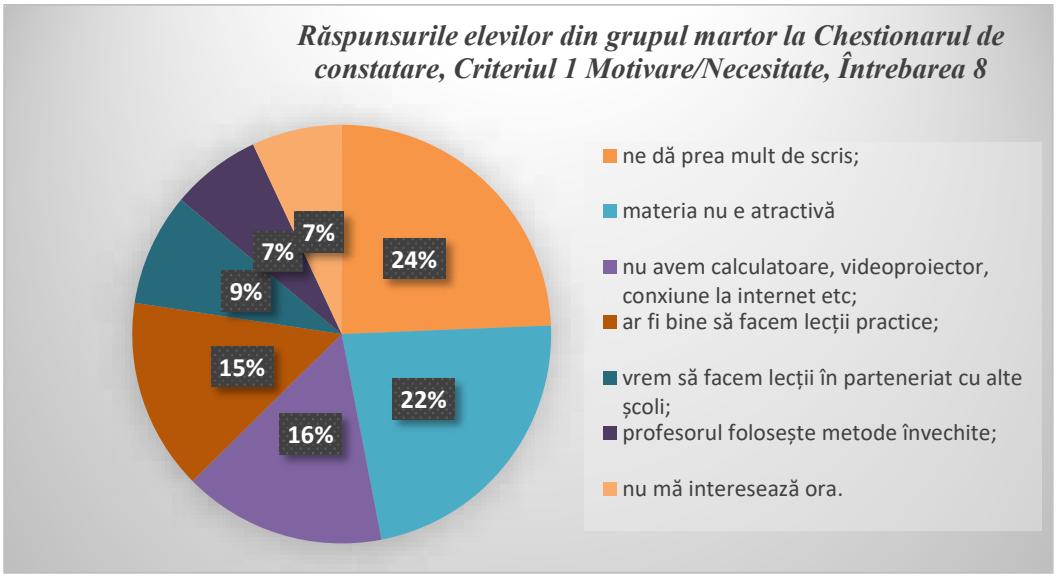

Figura 2.2. Răspunsurile elevilor la Chestionarul de constatare (EM), Criteriul 1, Motivare/Necesitate

La întrebarea 9: ***Scrie trei secrete ale unei ore atractive de educație interculturală,*** eșantionul experimental, cei 80 de elevi a răspuns astfel: 21 elevi: să facem lecții aplicative; 13 elevi: să avem proiecte cu alte școli; 11 elevi: să facem jocuri, dansuri populare; 14 elevi: să facem vizite, serbări, să fie invitați oameni importanți; 10 elevi: să facem concursuri și să lucrăm în echipă; 8 elevi: să avem calculatoare, videoproiector, conexiune la internet; 3 elevi: să vedem filme despre alte etnii, rase, culturi etc.

Reprezentarea grafică a răspunsurilor elevilor din **eșantionul experimental** la Întrebarea 9, chestionar aplicat în etapa de constatare este cuprinsă în **Figura 2.3.**

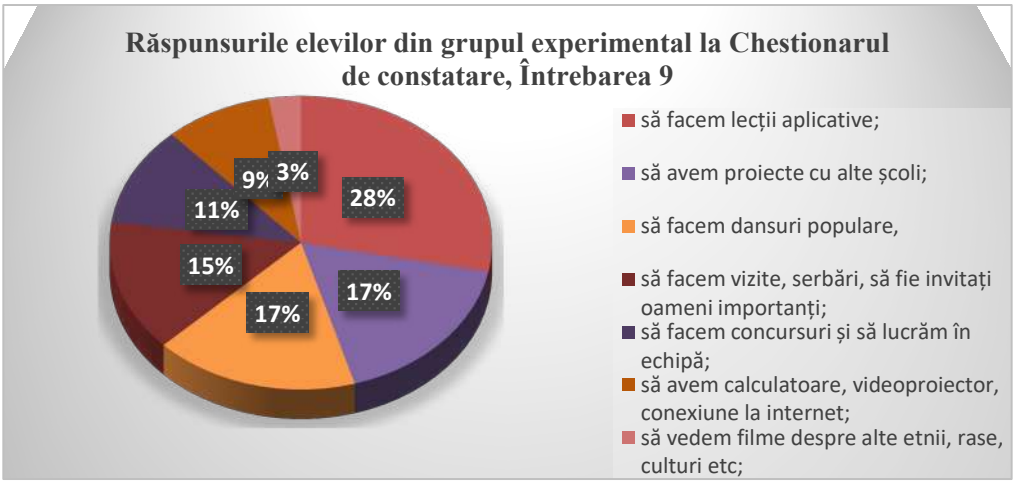

Figura 2.3. Răspunsurile elevilor la Chestionarul de constatare (EE), Întrebarea 9

Elevii din eșantionul martor, 73 la număr au răspuns la Chestionarul de constatare, Întrebarea 9 astfel: 14 elevi: să facem lecții practice; 13 elevi: să facem serbări; 11 elevi: să facem proiecte cu alte școli; 10 elevi: să avem mijloace moderne: calculatoare, conexiune la internet, videoproiector; 9 elevi: să vedem filme despre cultura altor popoare, despre tradițiile lor etc.; 6 elevi: să facem concursuri și să lucrăm în echipă; 6 elevi: să mergem la muzeu; 4 elevi: să mergem în vizită la unele instituții de cultură;

Reprezentarea grafică a răspunsurilor elevilor din **eșantionul martor** la Întrebarea 9, Chestionar aplicat în etapa de constatare este cuprinsă în **Figura 2.4.**

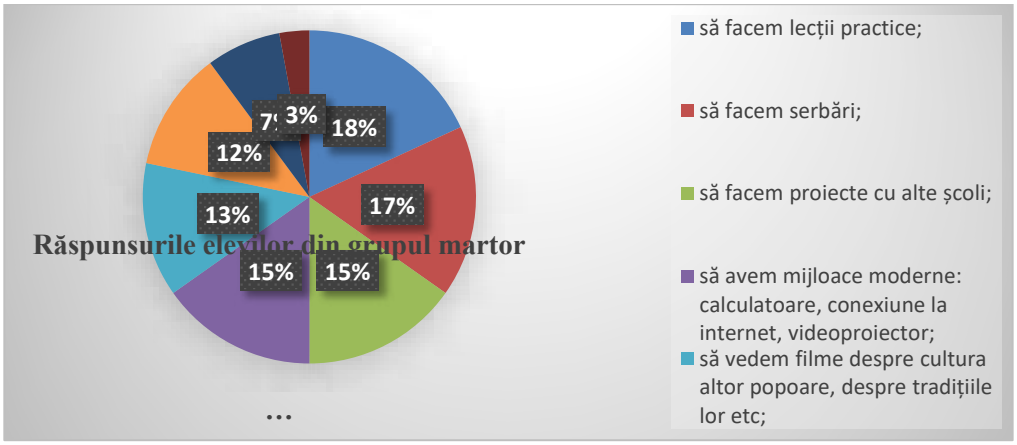

Figura 2.4. Răspunsurile elevilor din Chestionarul de constatare (EM), Întrebarea 9

La Criteriul 2 Mijloace didactice, întrebarea 2: Scrie în ordinea preferințelor tale care sunt mijloacele didactice pe care ai vrea să le folosiți la ora de educație interculturală: manual, fișe de lucru, calculatoare, videoproiector, resurse audio-video, conexiune la internet; elevii din grupul experimental au răspuns în felul dat mai jos.

Tabelul2.4. Rezultatele comparative privind preferințele elevilor (mijloacelor didactice, etapa de constatare)

Criteriul	Întrebarea 2	Opțiunile elevilor	Rezultat GE (%)	Rezultat GM (%)
2.Mijloace didactice	*Scrie în ordinea preferințelor tale, care sunt mijloacele didactice pe care ai vrea să le folosiți la ora de educație interculturală: manual, fișe de lucru, calculatoare, videoproiector,*	1.conexiune la internet	100%	100%
		2.calculatoare	100%	100%
		3.resurse audio-video	88%	80%
		4.videoproiector	68%	75%
		5.manual	44%	48%
		6.fișe de lucru	22%	25%

	resurse audio-video, conexiune la internet.			

La **întrebarea 2, Criteriul 2 Mijloace didactice**, elevii din **eșantionul experimental** au răspuns la Chestionarul din **etapa de constatare** în ordinea preferințelor astfel: conexiune la internet 100%, reprezentând toți cei 80 elevi; calculatoare 100%, reprezentând toți cei 80 elevi; resurse audio-video 88%; videoproiector 68%; manual 44%; fișe de lucru 22%.

La întrebarea 2, Criteriul 2 Mijloace didactice, elevii din **eșantionul martor** în număr de 73 au răspuns la Chestionarul din etapa de constatare în ordinea preferințelor astfel:

1. 1.conexiune la internet 100%, reprezentând toți cei 73 elevi;
2. calculatoare 100%, reprezentând toți cei 73 elevi;
3. resurse audio-video 80%, reprezentând 58 elevi;
4. videoproiector 75%, reprezentând 55 elevi;
5. 5.manual 48%, reprezentând 35 elevi;
6. 6.fișe de lucru 25%, reprezentând 18 elevi;

Reprezentarea grafică a preferințelor elevilor din grupul experimental și din grupul martor la Întrebarea 2, Criteriul 2 Mijloace didactice, din Chestionarul de constatare, este exprimată în ***Figura 2.5.***

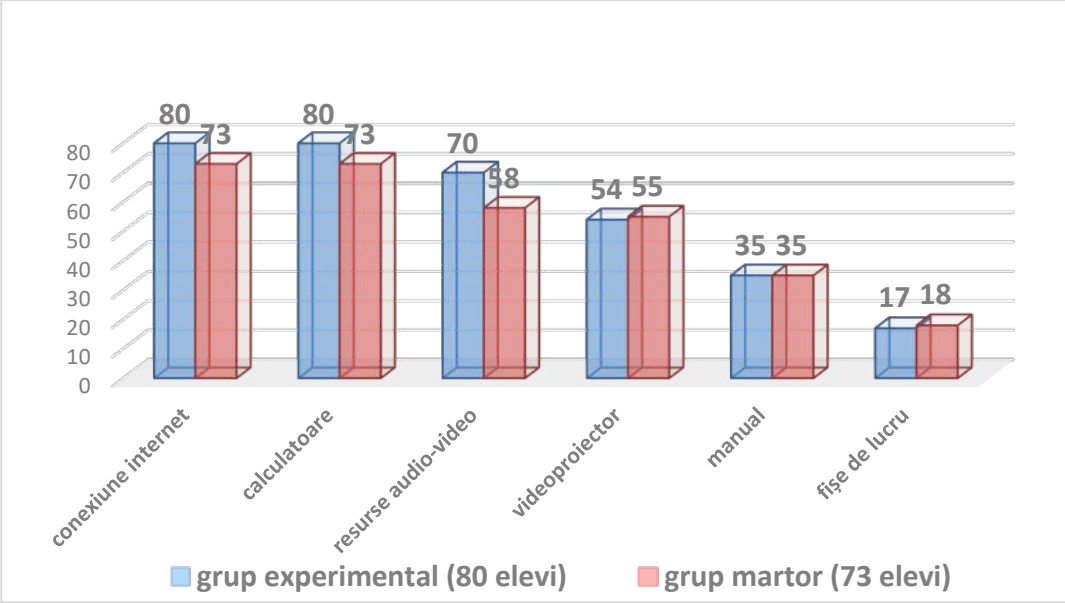

Figura 2.5. Preferințele elevilor din EE și EM privind utilizarea mijloacelor didactice, etapa de constatare

La întrebarea 3, Criteriul 2 Mijloace didactice: răspunsurile elevilor din **eșantionul experimental**, etapa de **constatare** au fost:

1. manual 80%, reprezentând răspunsurile a 64 elevi;
2. fișe de lucru 76%, reprezentând răspunsurile a 61 elevi;
3. calculator 23%, reprezentând răspunsurile a 18 elevi;
4. conexiune la internet 20%, reprezentând răspunsurile a 16 elevi;
5. videoproiector 18%, reprezentând răspunsurile a 14 elevi;
6. resurse audio-video18%, reprezentând răspunsurile a 14 elevi;

*Răspunsurile elevilor din **grupul martor**, etapa de **constatare** au fost:*

1. manual 72%, reprezentând răspunsurile a 53 elevi;
2. fișe de lucru 25%, reprezentând răspunsurile a 18 elevi;
3. calculator 18%, reprezentând răspunsurile a 13 elevi;
4. conexiune la internet 15%, reprezentând răspunsurile a 11 elevi;
5. videoproiector 10%, reprezentând răspunsurile a 7 elevi;
6. resurse audio-video 8%, reprezentând răspunsurile a 6 elevi.

Analiza comparativă a răspunsurilor eșantionului experimental și a eșantionului martor privind mijloacele de învățământ utilizate de profesori, etapa de constatare este exprimată grafic în ***Figura 3.6.***

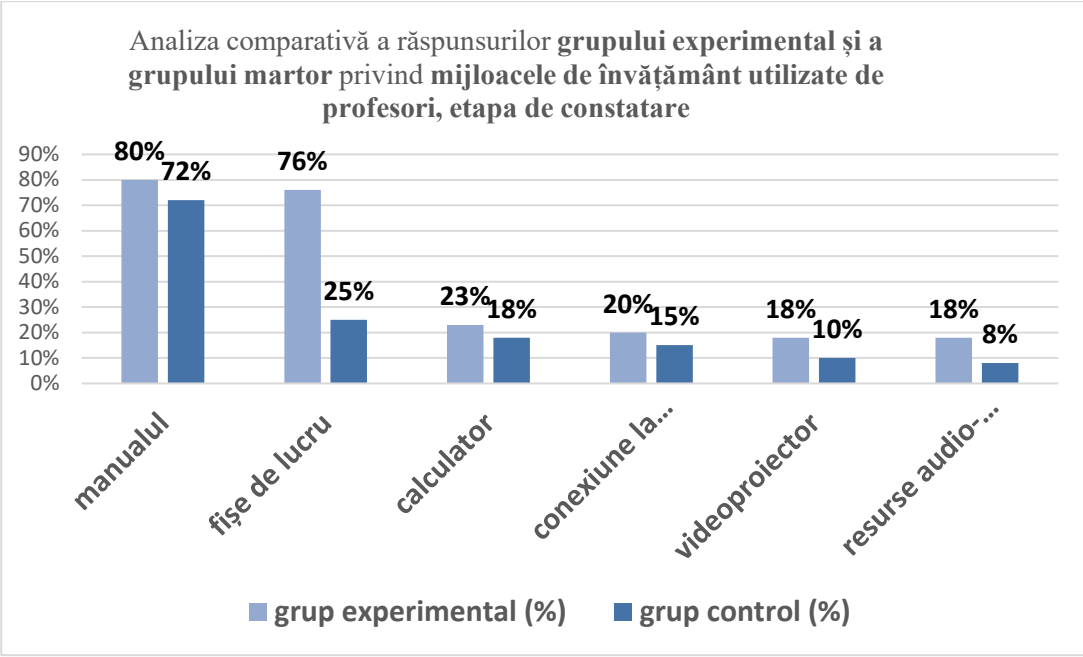

Figura 2.6. Analiza comparativă a răspunsurilor EE și EM privind mijloacele de învățământ, etapa de constatare

Din analiza comparativă a răspunsurilor elevilor din eșantionul experimental și din eșantionul martor la întrebările 2 și 3, chestionar aplicat în etapa de constare, rezultă că:

- elevii doresc utilizarea la ora de Educație interculturală a mijloacelor moderne de predare-învățare;
- aceștia consideră că folosirea conexiunii la internet și a mijloacelor audio-video sunt esențiale pentru activitatea centrată pe elev;
- resursele audio-video sunt preferate de elevi înaintea manualului sau a fișelor de lucru, acestea din urmă nefiind atractive.

Răspunsurile aproximativ la fel ale elevilor din ambele grupuri ne conduc către **concluzia:**

- procesul de învățământ se desfășoară în școli diferite din mediul rural, cu profesori diferiți, dar cu aceleași resurse materiale, chiar dacă acestea nu prezintă atractivitate pentru elevi;

- preferințele elevilor nu sunt relevante pentru profesori; aceștia proiectează și susțin activitatea didactică în funcție de resursele materiale de care dispun;
- este utilizat preponderent manualul, ca mijloc didactic, deși este o resursă orientativă, învățământul fiind centrat pe formarea competențelor, nu pe transmiterea conținuturilor;
- sunt agreate în continuare de către profesori fișele de lucru, care încorsetează activitatea interactivă a elevilor, aceștia dorind să lucreze în echipă, în grup etc.

Elevii din *eșantionul experimental* au răspuns la Chestionarul aplicat în etapa ***de constatare*** astfel:

Tabelul 2. 5. Date generale la Întrebarea 4. Criteriul 3 Activități (EE)

Criteriul	***Întrebarea: Alege care sunt activitățile preferate de tine pentru ora de Educație interculturală:***		
3. Activități	1. activități de informare folosind manualul	38%	30 elevi
	2. activități practice-aplicative	85%	68 elevi

Elevii din ***eșantionul martor*** au răspuns astfel:

Tabelul 2.6. Date generale la Întrebarea 4. Criteriul 3 Activități (EM)

Criteriul	***Întrebarea: Alege care sunt activitățile preferate de tine pentru ora de Educație interculturală:***		
3. Activități	1. activități de informare folosind manualul	42%	31 elevi
	2. activități practic-aplicative	72%	53 elevi

La Întrebarea 6, Criteriul 3 Activități: *Notează în ordinea preferințelor tale activitățile care ai vrea să se desfășoare la ora de Educație interculturală,* elevii din *grupul experimental și elevii din grupul martor* au ierarhizat activitățile în etapa de constatare, rezultatele fiind conform ***Tabelului 3.7.***

Tabelul 2.7. Rezultatele comparative ale preferințelor elevilor privind activitățile la Educația interculturală, etapa de constatare (EE și EM)

Criteriul	Întrebarea 6: *Notează în ordinea preferințelor tale activitățile care ai vrea să se desfășoare la ora de Educați interculturală*			
Criteriul 3. Activități	***Ierarhia (clasament)***			
		EE		**EM**
	Activități propuse:	**%**	**nr elevi**	**%**	**nr elevi**
	excursii tematice	*88%*	*70*	*78%*	*57*
	acțiuni social-caritabile	*56%*	*45*	*10%*	*7*
	invitarea unor persoane din localitate pentru prezentarea meșteșugurilor	*65%*	*52*	*12%*	*9*
	concursuri tehnico-aplicative de tipul „Prietenii pompierilor”	*90%*	*72*	*8%*	*6*
	serbări și festivaluri la nivel local și județean, național de promovare a diversității tradițiilor prin jocuri, dansuri și cântece	*80%*	*64*	*75%*	*55*
	concursuri educaționale județene cum ar fi: „Mozaic interetnic – diferiți și totuși la fel”, „Datini și obiceiuri”, „Diversitatea – o șansă în plus pentru viitor”	*90%*	*72*	*32%*	*23*
	realizarea unor expoziții cu lucrări personale sau fotografii având ca tematică „Împreună vom reuși!”	*63%*	*50*	*51%*	*37*
	implicarea în proiecte educaționale interșcolare cu unități de învățământ din județ, din țară sau din diaspora istorică Republica Moldova, Ucraina, Serbia)	*100%*	*80*	*8%*	*6*
	concursuri de îndemânare	*78%*	*62*	*35%*	*26*

	pentru preparate culinare, prelucrarea lemnului sau a lutului etc. (îndeletniciri specifice localității)				
	plantarea unor pomi fructiferi (meri, peri, pruni, caișI, vișini, nuci) în grădina școlii	*87%*	*70*	*39%*	*28*
	inițierea jocului cu titlul: „Micii jurnaliști”, prin care să monitorizeze timp de patru zile un post de televiziune, radio sau ziar pentru a identifica mesajele pe care le promovează despre diversitatea culturală	*82%*	*66*	*12%*	*9*
	prezentarea unor filme tematice în baza cărora elevii să identifice asemănări și deosebiri culturale	*95%*	*76*	*90%*	*66*
	susținerea unui mini-proiect cu titlul: „Dacă aș fi ...” primarul localității pentru o zi, directorul școlii, polițist, medic, pădurar, ziarist, prefectul județului, ministrul educației, președintele României etc. Ce ai vrea să faci în calitatea pe care ți-o alegi?	*70%*	*56*	*84%*	*61*
	vizitarea unor muzee, expoziții, localități care reflectă patrimoniul cultural/moștenirea culturală, tradițiile și obiceiurile diferitelor comunități/culturi	*100%*	*80*	*100%*	*73*
	prezentarea unui dans popular specific altei etnii și învățarea de către toții elevii	*91%*	*73*	*80%*	*58*
	scrierea unor eseuri cu tematică interculturală la Revista școlii noastre „Diferiți și totuși la fel”	*48%*	*38*	*12%*	*9*
	realizarea unui panou, care să	*68%*	*54*	*34%*	*25*

	cuprindă elemente specifice culturii românești și elemente specifice altor culturi				
	rezolvarea unor exerciții: să se organizeze în grupe de câte cinci (în ordine alfabetică) și să scrie pe o foaie de flipchart, care sunt activitățile preferate ale grupului respectiv, de exemplu: să meargă la film, să asculte manele, să mănânce shaorma și să bea coca-cola. Considerați că grupul respectiv ar vrea să facă acest lucru la nesfârșit, toată viața? Sau fiecare membru simte nevoia de diversitate?	*79%*	*63*	*18%*	*13*
	redactarea unui text de 5-10 rânduri în care să argumenteze rolul pozitiv al diversității culturale;	*15%*	*12*	*5%*	*4*
	realizarea unor scurte filmări cu telefonul mobil sau camera video, în care să surprindă elementele diversității culturale din localitatea respectivă	*70%*	*56*	*78%*	*57*
	realizarea un afiș care să includă personalități de seamă din etnia ta și din cultura națională (activitate de lucru pe grupe)	*20%*	*16*	*5%*	*4*
	scrierea unei liste cu primele cinci elemente culturale care vin mintea elevilor când spun: român, rom, turc, evreu, chinez, italian, german, francez etc.	*15%*	*12*	*8%*	*6*
	descrierea costumului popular al zonei din care provin elevii	*24%*	*19*	*82%*	*60*

	alcătuirea unor pliante care să cuprindă un simbol, o propoziție (un mesaj) și data când sunt sărbătorite următoarele evenimente: Ziua Internațională a Prieteniei (30 iulie); Ziua Internațională a Familiei (15 mai); Ziua Limbii Române (la aceeași dată: 31 august și pentru România și pentru Republica Moldova); Ziua Drapelului Național (pentru România 26 iunie și pentru Republica Moldova 23 aprilie); Ziua Națională a României (1 Decembrie)	*38%*	*30*	*12%*	*9*
	completarea unei fișe de lucru (activitate de grup) pe care să scrie: denumirea a zece state la alegere și elementul care îl definește cel mai bine (exemplu: Italia: pizza, Spania: coride; etc.)	*68%*	*54*	*8%*	*6*
	alcătuirea unor enunțuri care să cuprindă cuvintele: discriminare, toleranță, cultură, comunicare interculturală, patrimoniu, violență, abuz, etnie, solidaritate etc.	*12%*	*10*	*10%*	*7*
	identificarea unor grupuri minoritare care trăiesc în comunitatea respectivă și compararea cu grupul majoritar	*76%*	*61*	*23%*	*17*
	scrierea pe caiet a cinci elemente de patrimoniu cultural din țara noastră, din județul nostru, din satul nostru sau dintr-o altă țară, la alegere	*14%*	*11*	*8%*	*6*

	descrierea în cinci rânduri a ceea ce crezi că s-ar întâmpla dacă elevii (oamenii în general) nu ar manifesta respect față de moștenirea culturală (fie ea materială sau spirituală)	*18%*	*14*	*5%*	*4*
	accesarea internetului și scrierea a cinci din comorile românești, care sunt incluse pe lista de patrimoniu UNESCO	*78%*	*62*	*62%*	*45*
	formularea unui anunț pentru inițierea unei excursii cu elevii din școală, urmând să viziteze obiectivele culturale din județ; enumerarea în anunțul respectiv a primelor 10 dintre aceste obiective culturale	*22%*	*17*	*8%*	*6*

Analizând răspunsurile elevilor din eșantionul experimental și eșantionul martor la Criteriul 3 Activități, Întrebarea 6, privind activitățile pe care ar vrea să se desfășoare la ora de Educație interculturală, în etapa de constatare**,** rezultă că sunt diferențe semnificative între cele două grupuri, care fac parte din instituții diferite de învățământ gimnazial, din mediul rural. Explicația se regăsește în faptul că pentru eșantionul experimental elevii din ***Școala Gimnazială „I.C. Lăzărescu" Țițești, județul Argeș,*** sunt familiarizați cât de cât cu activitățile care s-au desfășurat anii anteriori, cu alte clase, unde au frați sau prieteni. În schimb, pentru elevii din eșantionul experimental*,* ***Școala Gimnazială Micești, județul Argeș,*** activitățile propuse aveau sens de noutate absolută. La acest fapt se adaugă și aceea, că activitățile didactice au un caracter exclusiv formal pentru eșantionul martor, elevii având reticența de a-și exprima preferințele în acest sens.

De asemenea, se constată interesul mai scăzut al elevilor din ambele grupuri pentru exerciții sau cerințe de tipul: alcătuiește o compunere, alcătuiește un enunț, un poster, un eseu pentru revista școlii etc., situație care se reflectă și în notele obținute la disciplina limba română. Procentajul semnificativ obținut de ambele eșantioane în etapa de constatare, și anume preferințe pentru serbări, vizită la muzee, prezentarea costumului popular, denotă faptul că astfel de

activități sunt practicate, iar elevii le acceptă. Folosind metoda analizei comparative, vom prezenta mai jos repartizarea primelor 11 preferințe ale elevilor pentru activitățile care ar vrea să se desfășoare la ore de EI.

Tabelul 2.8. Repartizarea primelor 11 preferințe ale elevilor pentru activități la Educație interculturală (EE și EM)

Nr.	Activitățile la disciplina Educația interculturală (EE)	procent	Nr. elevi
1	vizitarea unor muzee, expoziții, localități	100%	80
2	implicarea în proiecte cu unități din țară sau din diaspora istorică Republica Moldova, Ucraina, Serbia)	100%	80
3	prezentarea unor filme tematice în baza cărora elevii să identifice asemănări și deosebiri culturale	95%	76
4	prezentarea unui dans popular specific altei etnii și învățarea de către toții elevii	91%	73
5	concursuri județene cum ar fi: ,,Mozaic interetnic – diferiți și totuși la fel", ,,Datini și obiceiuri", ,,Diversitatea – o șansă în plus pentru viitor"	90%	72
6	concursuri tehnico-aplicative de tipul ,,Prietenii pompierilor"	90%	72
7	excursii tematice	88%	71
8	plantare pomi fructiferi în grădina școlii	87%	70
9	inițierea jocului cu titlul: ,,Micii jurnaliști", pentru a identifica mesajele despre diversitatea culturală	82%	66
10	serbări și festivaluri locale, județene, naționale de promovare a diversității tradițiilor prin jocuri, dansuri și cântece	80%	64
11	rezolvare exerciții în grup: activitățile preferate ale grupului (intercunoaștere)	79%	63

Nr.	Activitățile la Educația interculturală (EM)	Procent	Nr. elevi

1	vizitarea unor muzee, expoziții, localități;	100%	73
2	prezentarea unor filme tematice în baza cărora elevii să identifice asemănări și deosebiri culturale;	90%	
3	susținere mini-proiecte : „Dacă aș fi ...” primar pentru o zi, directorul școlii, polițist, medic, pădurar, ziarist, ministrul educației, președintele României etc. Ce ai vrea să faci?!	84%	61
4	descrierea costumului popular al zonei din care provin elevii;	82%	60
5	prezentarea unui dans popular specific altei etnii și învățarea de către toții elevii;	80%	58
6	excursii tematice;	78%	57
7	realizare filmări cu telefonul mobil: surprinderea elementelor diversității culturale din localitatea respectivă;	78%	57
8	serbări și festivaluri locale, județene, naționale de promovare a diversității tradițiilor prin jocuri, dansuri și cântece;	75%	55
9	accesare internet: scrie cinci dintre comorile românești incluse în Patrimoniul UNESCO;	62%	45
10	realizare expoziție cu lucrări personale sau fotografii având tematică „Împreună vom reuși!”;	51%	37
11	plantare pomi fructiferi în grădina școlii;	39%	28

Așa cum se poate observa din analiza comparativă a primelor 11 răspunsuri cuprinse în datele tabelare (din cele 30 propuneri de activități pentru ora de educație interculturală), elevii din cele două grupuri au preferințe foarte variate. Printre cele mai agreate de ei sunt activitățile practic-aplicative, acestea fiind în primele 10; de asemenea, suscită un interes mai scăzut pentru ambele grupuri activitățile care presupun exerciții; aici valorile sunt semnificativ mai mici pentru *eșantionul martor*: doar în procent de 5% elevii doresc să redacteze în 5-10 rânduri rolul pozitiv al diversității culturale; ori să descrie în cinci

rânduri ce s-ar întâmpla dacă oamenii nu ar respecta moștenirea culturală *5%,* aceasta fiind *pe ultimul loc în preferințele lor.*

Eșantionul experimental prezintă un interes puțin mai crescut pentru sarcinile de educație formală, astfel, la cerința: „Alcătuiește enunțuri cu termenii: discriminare, toleranță, cultură, comunicare interculturală, patrimoniu, violență, abuz, etnie, solidaritate etc." au răspuns în procent de *12%,* aceasta fiind *pe ultimul loc în preferințele lor.*

Trebuie precizat faptul că, *pe primul loc al preferințelor* elevilor din cele două grupuri se află vizitarea unor muzee, expoziții, localități și vizionarea unor filme (resurse audio-video) cu tematică interculturală.

La Criteriul 4, Conținuturi, pentru Întrebarea 5, *Alege care sunt temele tale preferate din Manual Educație interculturală clasa a VI-a,* răspunsurile elevilor sunt sintetizate în ***Tabelul 3.8.***

Tabelul 2.9. Rezultatele privind temele preferate ale elevilor din manualul de Educație interculturală

Criteriul	Întrebarea 5	Conținuturi didactice, manual Educație interculturală clasa a VI-a	***Rezultate EE***			***Rezultate EM***		
Criteriul 4 Conținuturi	Alege care sunt temele tale preferate la disciplina Educație interculturală		Îmi place	Nu îmi place	Nu știu	Îmi place	Nu îmi place	Nu știu
		1. Diversitatea culturală	*72%*	*15%*	*13%*	*32%*	*24%*	*44%*
		2.Identitatea culturală	*8%*	*26%*	*66%*	*12%*	*13%*	*75%*
		3.Patrimoniul cultural	*42%*	*32%*	*26%*	*45%*	*40%*	*15%*

		4. Conservarea și promovarea moștenirii culturale	*58%*	*24%*	*18%*	*22%*	*46%*	*32%*
		5. Patriotismul și manifestările sale	*64%*	*28%*	*8%*	*50%*	*33%*	*17%*
		6. Societatea multiculturală sau societatea interculturală	*18%*	*25%*	*57%*	*3%*	*26%*	*71%*
		7. Principiile și valorile unei societăți interculturale	*32%*	*59%*	*9%*	*8%*	*16%*	*76%*
		8. Provocările diversității	*48%*	*31%*	*21%*	*60%*	*22%*	*18%*
		9. Abateri de la principiile și valorile unei societăți interculturale	*12%*	*46%*	*42%*	*4%*	*26%*	*70%*
		10. Manifestări și efecte ale lipsei de solidaritate	*65%*	*21%*	*14%*	*75%*	*12%*	*13%*
		11. Trăsături ale persoanei în societatea interculturală	*39%*	*43%*	*18%*	*22%*	*37%*	*41%*
		12. Comunicarea interculturală	*78%*	*12%*	*10%*	*38%*	*47%*	*15%*
		13. Dialogul intercultural	*72%*	*16%*	*12%*	*75%*	*15%*	*10%*

		14.Proiectele educaționale bazate pe schimb de experiență cu alte unități de învățământ.	*88%*	*8%*	*4%*	*56%*	*12%*	*32%*

Reflecțiile asupra datelor furnizate de cele două eșantioane indică faptul că realizarea educației interculturale trebuie să pună accentul atât pe definirea și înțelegerea fenomenului respectiv ca atare, eventual și prin „scoaterea" acesteia din manualul școlar, cât și pe diverse consultări oferite elevilor în contextul problematic respectiv. Realizarea educației interculturale și formarea competențelor interculturale implică dimensiuni importante, care dobândesc specificitate în funcție de particularitățile domeniului și de sarcina formulată. Selectarea instrumentarului de formare trebuie să ia în considerare prestația, performanțele elevilor implicați, care condensează esențele procesului formativ. Importanța identificării atitudinilor, preferințelor, gândurilor elevilor, după cum am constatat, poate sprijini procesul de formare și de resemnificare a procesului formativ, păstrând un raport convenabil între cunoaștere, acceptare, aplicare și asigurând o sedimentare relativ stabilă a noului.

Procentajul elevilor care sunt deschiși pentru educația interculturală demonstrează necesitatea și oportunitatea perspectivei formative în cadrul educației interculturale prin prelucrarea cunoștințelor școlare în corespundere cu relația elevului cu alții, cu practicile socio-culturale de interes. Astfel, Tehnologia referențială (10) poate exercita un rol formativ, cu condiția să nu se limiteze doar pe informații, fără a le „introduce" într-o relație didactică transferabilă.

2.2. Valorificarea Tehnologiei referențiale FCIE (10) în formarea competenței interculturale a elevilor din clasele gimnaziale

Tehnologia referențială FCIE (10) are ca scop: studiul și reflecția suplimentară asupra ideii de interculturalitate, ca o noțiune cuprinzătoare, comprehensivă, ca reacție la noile realități existențiale, într-un câmp de acțiune, aflat în strânsă legătură cu practica educațională de bază, cu situațiile și acțiunile educaționale concrete. Prin aceasta se intenționează a coordona

raporturile teoretice cu practicele educaționale dinamice și în permanentă transformare. Astfel, o opțiune educațională conturată reflexiv prinde contur praxiologic și își propune să contribuie la dezvoltarea personalității elevului prin formarea competenței interculturale. Valorificarea Tehnologiei referențiale FCIE (10) are drept obiectiv stimularea elevilor în asimilarea cunoștințelor specifice domeniului prin activitate nemijlocită, care să valideze aceste cunoștințe, să le ofere puncte de reflecție, să le sugereze noi abordări. De asemenea, se orientează spre formarea și dezvoltarea capacității de autoapreciere, de autoreglare obiectivă. Corpusul de achiziții practice este prezent într-o formare evidentă, cuprinsă în următoarele aspecte: caracterul descriptiv și explicativ, caracterul reflexiv, caracterul normativ-prescriptiv, caracterul prospectiv. Finalitatea acesteia este să asigure reușita activităților de formare, realizate în contextul formativ proiectat.

Întreaga construcție tehnologică se fundamentează pe ***tehnica „Curiozitatea împlinită”,*** care presupune finalizarea oricărei activități cu formularea unei sarcini sintetice în baza formulelor de tipul: „Oare dacă…cum crezi…”; „Dacă…, atunci…”; „Oare să fie adevărat că…”. Curiozitatea, ca atare, este o trăsătură de caracter, care impulsionează ființele umane să caute informații, date, fapte ce răspund nevoilor lor. Elevii, în timp ce caută informații/soluții/răspunsuri, au mintea deschisă pentru a explora și a dinamiza o gamă largă de cunoștințe, experiențe, capacități, atitudini, care sprijină propriile asumpții sau concluzii. Ei formulează întrebări, tatonează surse informative, consultă experți, caută în experiența lor, adică parcurg mai mulți pași, care dau sens căutării lor. Curiozitatea este nevoia elevului de a căuta în plus la ceea ce cunoaște, nu se mulțumește cu ceea ce cunoaște deja. El vrea să „iasă” la faptul ce are legătură cu lucrul respective, cu viața lui de zi cu zi. Tehnica ***„Curiozitatea împlinită”*** presupune căutarea pe cont propriu, care face ca să se extindă rețelele neuronale ale elevilor. Curiozitatea „hrănește” mintea elevului, furnizându-i o experiență de nivel superior. Mintea lui se transformă și vine în contact direct cu realitatea, îi stimulează interesul pentru lumea din jurul său.

Activitatea de formare 1. CE ESTE CULTURA

Scopul activității: *Descoperirea elementelor care stau la baza culturii unui popor și a importanței acesteia pentru noi și pentru generația viitoare.*

Competențe interculturale:

C.I. Utilizarea corectă a noțiunilor specifice educației interculturale cu referire la fapte/ evenimente /procese din societatea contemporană;
C.I. Identificarea propriilor repere de identitate culturală, prin raportare la sisteme de referință culturale variate.

Competențe subsecvente:

- definirea noțiunilor: cultură, atitudine, valoare;
- delimitarea elementelor care țin de cultura de suprafață și cultura din profunzime a ,,icebergului culturii";
- înțelegerea rolului și importanței culturii în viața oamenilor și a unui popor;
- manifestarea interesului față de conținutul propus pentru formarea culturii, ca element de identitate națională.

ACTIVITATEA SUBIECȚILOR	**Metode /tehnici**
Elevii răspund întrebărilor: -Care sunt legendele pe care le cunoașteți referitoare la poporul nostru? -Care sunt eroii naționali care vă vin prima data în minte când auziți cuvântul ,,eroi naționali"? -Denumiți primele trei instituții care vă vin în minte când auziți cuvântul ,,cultură". -Enumerați trei sfaturi pe care le-ați primit de la bunici/părinți și care se transmit din generație în generație. -Scrieți pe caiet cinci cuvinte care definesc cel mai bine tradițiile românești. -Cum explicați proverbul: ,,Bună ziua căciulă, că stăpânul nu are gură!" -În urma vizionării materialului următor referitor la cultură se face o scurtă analiză.	Atelier de comunicare Conversația Explicaţia Observația dirijată
Elevii: -definesc termenii: cultură, atitudine, valoare; -fac o delimitare a elementelor care țin de cultura de suprafață și cultura din profunzime a ,,icebergului culturii"; -înțeleg rolul și importanța culturii în viața oamenilor și a unui popor.	Ordonarea Esențializarea

Curiozitatea împlinită: *Oare dacă tot ce ține de cultură ar fi închis ermetic într-o ladă, cum crezi, ce s-ar întâmpla în lume ?*	

Elevii analizează etimologia cuvântului „cultură” și insistă pe înțelegerea faptului că în esență *cultura* este un ansamblu de tipare valorice și atitudinale esențiale prin care se reflectă comportamente sociale, fiind transmisă din generație în generație. Cultura se dobândește în timp, nu este înnăscută. Din cultura unui popor fac parte: istoria, arta, eroii, legendele, normele de viață, salutul, limba pe care o vorbim, modul în care ne îmbrăcăm, cum comunicăm, ce și cum mâncăm, comunicăm și relaționăm cu semenii, tradițiile, obiceiurile, respectul față de părinți, gestionarea timpului, ospitalitatea etc.

În aspect aplicativ, au fost făcute un șir de analize privind rolul pozitiv în viața fiecăruia a culturii generale și a culturii personale. *Elevii și-au luat un angajament nescris de a se „îmbogăți” cultural prin diversele activități pe care le oferă școala.*

Activitatea de formare 2. CE ÎNSEAMNĂ DIVERSITATE CULTURALĂ

Scopul activității: *Cunoaşterea şi aprecierea elementelor care definesc diversitatea culturală a unui popor.*

Competențe interculturale:

C. I. Analizarea unor situații în acord/dezacord cu valorile și principiile societății interculturale.

Competențe subsecvente:

- definirea noțiunilor: diversitate culturală, ritual, servicii culturale;
- descoperirea frumuseții și importanței diversității în viața oamenilor,
- înțelegerea expresiei „Diferiți și totuși la fel”;
- manifestarea interesului față de conținutul propus pentru înțelegerea diversității culturale – caracteristică a societății contemporane.

ACTIVITATEA SUBIECȚILOR	Metode / tehnici
Elevii răspund la următoarele întrebări: - -Care este specificul culturii noastre privind sărbătoarea Crăciunului? - -Când folosesc oamenii cel mai mult portul popular?	Conversația Explicația Observația participativă

- -Unde este zona/regiunea cu impact mai mare privind păstrarea tradițiilor și obiceiurilor? - -Alcătuiți în scris propoziții cu termenii: identitate culturală, diversitate culturală, patrimoniu cultural/moștenire culturală, societate interculturală, societate multiculturală, comunicare interculturală. Citiți propozițiile scrise. - -Scrieți trei obiceiuri din zona unde locuiți legate de evenimentele culturale. - -Încercuiește din următoarele date pe acelea care semnifică evenimente culturale: Ziua ta de naștere; Ziua Națională a Iei; Festivalul „Florile Dalbe”; 18 decembrie (Ziua internațională a minorităților); - -1 aprilie (Ziua păcălelii). În urma vizionării materialului video referitor la diversitatea culturală, se face o scurtă analiză.	Vizionarea filmului despre diversitatea culturală și analizarea fiecărei secvențe Conversația euristică Rețeaua de discuții Învățarea prin descoperire
Situație: Cum ar fi, dacă toată viața ai mânca doar X, dacă toată viața ai asculta doar X, dacă toată viața ai viziona doar filmul X? Ar fi bine sau ai vrea și altceva? De ce? ***Elevii rezolvă următoarele probe:*** - -Redactează un text de cinci rânduri unde să argumentezi rolul pozitiv al diversității culturale. - -Ce înțelegeți prin motto-ul Uniunii Europene: „Uniți în diversitate”. - -Scrie trei obiceiuri la care iau parte copiii alături de părinți (exemplu Botezul unui copil din familie, Cununia/Nunta cuiva din familie etc.) ***Studiul de caz***: În clasa în care înveţi vine un coleg de altă etnie, care până de curând a locuit într-o altă ţară, are un nume foarte exotic şi greu de memorat. Acesta vorbeşte cu dificultate limba română, dar pare să fie bine-crescut şi corect, deşi are nişte maniere ciudate pentru contextul în care a nimerit. Ar vrea să se integreze în colectiv, dar nu ştie cum să o facă, iar atitudinea colegilor este diferită: unii sunt gata să comunice cu el şi în afara şcolii, să se împrietenească, alţii râd deschis şi îl provoacă. Cum ai proceda? Ce i-ai spune colegului nou-venit? **Curiozitatea împlinită:** *Oare dacă toți oamenii ar fi la fel și nu ar exista nici o posibilitate de a schimba lucrurile, cum crezi, ce s-ar întâmpla în lume?*	Expunerea Explicația Conversația Problematizarea Situația didactică Viziunea nouă Activitatea verbală creativă

Prin această activitate elevii și-au format convingerea că nu putem vorbi despre superioritatea unei culturi față de alta, ci de beneficii ale diversității culturale. Astfel, diversitatea culturală înseamnă schimburi și fluxuri între oameni, idei, bunuri și servicii culturale**. Diversitatea culturală cuprinde**: *simboluri*: cuvinte, gesturi imagini (cel mai ușor de înțeles e formula de salut sau gestul care simbolizează salutul atât pentru români cât și pentru alte etnii); *eroi* - oameni reali sau imaginari, care sunt modele de comportament (cel mai cunoscut pentru români fiind Păcală); *obiceiuri*, care au un rol esențial în perpetuarea culturii (accesați linkurile propuse); *norme de viață sau valori culturale* (cele mai cunoscute sunt legate de respectul față de părinți, nași, preot, învățător, ajutorul oferit necondiționat, acțiuni de voluntariat, comunicare, interacțiune, ospitalitate etc.). Prin diversitate culturală se îmbogățește orizontul cultural și oamenii trăiesc în armonie.

În aspect aplicativ, au fost elaborate un șir de argumente privind rolul pozitiv în viața fiecăruia a diversității culturale. *Elevii și-au luat un angajament nescris - de a respecta diversitatea culturală a oamenilor din preajmă, a colegilor, a străinilor care ne vizitează țara.*

Activitatea de formare 3. PATRIMONIUL CULTURAL

Scopul activității: *Valorizarea patrimoniului cultural, ca factor ce contribuie la creșterea stimei de sine.*

Competențe interculturale:

C.I. Manifestarea unei atitudini pozitive față de sine și față de ceilalți, față de identitatea culturală proprie și față de identitatea celor care aparțin unor culturi diferite. [59, p. 131]

C.I. Formarea convingerii că patrimoniul cultural trebuie să fie protejat atât prin legi, cât și prin acțiuni ale fiecăruia.

Competențe subsecvente:

- definirea termenilor: *dialect, patrimoniu cultural, tangibil;*
- recunoașterea elementelor care alcătuiesc patrimoniul material (tangibil) și elementele care alcătuiesc patrimoniul imaterial (intangibil);
- conservarea și promovarea patrimoniului cultural, care este tezaurul inestimabil primit de la înaintașii noștri ;
- să știe că patrimoniul cultural este protejat prin legislație, care poate fi accesată prin linkurile:

- (Hotărârea nr. 593/2011 privind organizarea și funcționarea Institutului Național al Patrimoniului, conform Monitorului Oficial al României în vigoare la 20.06.2011;
- Legea privind protejarea patrimoniului cultural imaterial nr. 26/2008 publicată în Monitorul Oficial partea I nr. 168/05.03.2008.
- Convenția privind protecția patrimoniului mondial, cultural și natural (din 23.11.1972)

ACTIVITATEA SUBIECȚILOR	**Metode /tehnici**
Elevii răspund la întrebări focus: - Identitatea personală se referă la…; - Identitatea culturală se referă la…; - Atitudinea noastră față de cei care au valori, tradiții, obiceiuri diferite, ar trebui să fie… - Atitudinea noastră față de cei care au o cultură diferită față de-a noastră ar trebui să fie… **Răspund cu *adevărat* sau *fals:*** - În cazul unui om se poate vorbi doar de o singură identitate personală; - Identitatea culturală se referă la modul de viață al unui grup, limbă, valorile, credințele, obiceiurile, tradițiile comune transmise din generație în generație; - Există culturi care nu sunt valoroase; - Tradițiile trebuie prețuite și transmise generațiilor viitoare. **Argumentează răspunsul la următoarea situație:** - Cum procedezi dacă în urma unei furtuni ai naufragia pe o insulă și faci parte dintr-un grup de 25 de persoane necunoscute, provenite din zone diferite ale lumii, care nu au aceeași limbă, aceleași obiceiuri, aceleași valori sau norme de viață...	Probe practice de completare Lucrul în perechi Situația didactică Reflecția interpretativă

La sfârșitul activității elevii sunt capabili: - -să definească termenii: *dialect, patrimoniu cultural, tangibil;* - -să recunoască elementele care alcătuiesc patrimoniul material (tangibil) și elementele care alcătuiesc patrimoniul imaterial (intangibil); - -să contribuie la conservarea și promovarea patrimoniului cultural, care este tezaurul inestimabil primit de la înaintașii noștri; - -să știe că patrimoniul cultural este protejat prin legislație, care poate fi accesată prin linkurile de mai sus; - -să participe activ la tema propusă valorizând elementele de patrimoniu cultural românesc precum și patrimoniul cultural al altor etnii. **Curiozitatea împlinită:** *Oare dacă tot patrimoniul cultural al țării ar fi distrus de un vânt puternic, cum crezi, ce s-ar întâmpla în țară ?*	Explicația Conversația Observația dirijată

Prin această activitate, elevii au conștientizat faptul că patrimoniul cultural reprezintă valorile, credințele, cunoștințele, creațiile, tradițiile poporului nostru – care s-au păstrat până azi. Este un tezaur care ne aduce bucurie, mândrie, recunoaștere și care trebuie conservat (păstrat) și transmis mai departe. Patrimoniul cultural este de două feluri: a) **patrimoniu material mobil (tangibil),** adică bunuri care pot fi mutate din loc în loc: cărți, tablouri, icoane, costume populare și **patrimoniu material imobil,** adică bunuri care nu pot fi mișcate din loc: mânăstiri, case memoriale, cetăți, monumente istorice, unele localități etc**. b) patrimoniu imaterial (intangibil),** adică obiceiuri, tradiții, limba națională, credința, muzica populară, meșteșugurile etc. Toate aceste bunuri de patrimoniu sunt administrate de Ministerul Culturii și Patrimoniului Național. Fiecare dintre noi avem datoria de a păstra, conserva, promova și de a transmite mai departe aceste bunuri, care sunt ,,cartea de vizită" a poporului nostru.

În aspect aplicativ, au fost vizionate împreună câteva secvențe din elementele de patrimoniu cultural, care sunt cele mai reprezentative pentru România. Acestea ne fac cunoscuți în lume, sunt ca niște ambasadori ai poporului nostru. *Elevii și-au luat un angajament nescris, de a se implica activ în promovarea tradițiilor, unele obiceiuri, muzica populară etc.*

Activitatea de formare 4. CONSERVARA ȘI PROMOVAREA MOȘTENIRII CULTURALE

Scopul activității: *Valorizarea moștenirii culturale prin implicare activă în conservarea și promovarea tradițiilor și obiceiurilor românești.*

Competențe interculturale:

C.I. Manifestarea unei atitudini pozitive față de sine și față de ceilalți, față de identitatea culturală proprie și față de identitatea celor care aparțin unor culturi diferite.

C.I. Dezvoltarea atitudinii corecte față de conservarea tradițiilor culturale.

Competențe subsecvente:

- cunoașterea noțiunilor: *ciclic, tradiție;*
- înțelegerea în ce constă moștenirea culturală a țării noastre;
- cunoașterea unei părți din tradițiile populare și obiceiurile legate de evenimentele importante din viața omului;
- să știe care sunt obiceiurile legate de anumite evenimente de peste an;
- să afle că tradițiile și obiceiurile populare fac parte din patrimoniul cultural intangibil, care este protejat prin legislație.
- să dovedească interes pentru tema propusă, promovând moștenirea culturală.

ACTIVITATEA SUBIECȚILOR	Metode/tehnici
Elevii formulează răspunsuri orale: - Ce s-ar întâmpla dacă oamenii nu ar manifesta respect pentru moștenirea culturală, fie ea material sau imaterială? - Descrieți pe scurt costumul popular din zona voastră; - Ce atitudine aveți față de persoanele care au tradiții diferite față de ale voastre? - Numiți trei elemente care fac parte din patrimonial cultural material (tangibil – bunuri care pot fi mișcate în alt loc); - Numiți trei elemente care fac parte din patrimonial imaterial (intangibil); - Numiți orașul românesc care face parte din Patrimoniul UNESCO;	Studiul de caz Explicația Situația didactică Incidental critic Asimilatorii culturali

- Cum se numește Rezervația naturală din România cum care face parte din patrimoniul natural protejat de UNESCO; - Cum se numește jocul popular din zona de Sud a țării care face parte din Patrimoniul cultural UNESCO; - Cu ce se ocupă Numismatica? - Numește trei mânăstiri din țara noastră; - Care este minoritatea etnică pe care o cunoști cel mai bine? - Precizează trei elemente care sunt specifice acesteia.	
Elevii vizionează un scurt material video pe care ulterior îl analizează oral.	Explicația Conversaţia euristică Rețeaua de discuții Învățarea prin descoperire
La sfârșitul activității elevii sunt capabili: - să cunoască termenii: ciclic, tradiție; - să înțeleagă în ce constă moștenirea culturală a țării noastre; - să cunoască măcar o parte din tradițiile populare și obiceiurile legate de evenimentele importante din viața omului; -să știe care sunt obiceiurile la anumite evenimente de peste an; - să afle că tradițiile și obiceiurile populare fac parte din patrimoniul cultural intangibil, care este protejat prin legislație. **Curiozitatea împlinită:** *Oare dacă toate tradițiile noastre s-ar schimba într-un moment, devenind cu totul diferite de ceea ce avem, cum crezi, ce s-ar întâmpla în acest caz?*	Explicaţia Conversația Observația dirijată

Este prezentată elevilor informația, iar ei conștientizează, pe parcursul valorificării acesteia, importanța moștenirii culturale. ***Moștenirea culturală*** a fiecărei țări se diferențiază de la o regiune la alta, de la o comunitate la alta; sunt unele tradiții care se regăsesc în toate zonele țării, dar și altele, care sunt specifice doar în anumite regiuni. Tradițiile se transmit din generație în generație prin viu grai, pe cale orală.

Tradițiile populare izvorăsc din înțelepciunea și experiența oamenilor, din dragoste pentru frumos, dor și speranță. Acestea sunt comorile neprețuite ale unui popor, care îl fac unic în felul său, îl individualizează: tradițiile, obiceiurile, portul popular și folclorul. ***Obiceiurile*** izvorăsc din viața de zi cu zi a oamenilor, având menirea de a influența și modela comportamentul semenilor. Sunt obiceiuri legate de: ***a) sărbători religioase*** (Colindul, Iordanii, Târgul de Sfânta Maria, roșitul ouălor etc.), munca de la câmp (Urcatul oilor la munte, Paparuda, Focul lui Simedru – 26 octombrie etc.); ***b) obiceiuri legate de cele mai importante*** sau triste momente din viața familiei: nuntă, botez, înmormântare, plecarea tinerilor din familie etc. În ultimii 10-15 ani se constată o preocupare tot mai mare a unor instituții pentru conservarea și promovarea obiceiurilor, tradițiilor, meșteșugurilor românești, pentru consolidarea unor monumente arhitecturale, punerea în valoare a costumelor populare sau a preparatelor culinare, pentru promovarea acestora ca un „brand!" de țară. Aceasta este o inițiativă foarte bună, pentru că menține vie identitatea națională a poporului nostru. [122, p. 136] Fiecare dintre noi avem obligația morală să conservăm, să promovăm și să valorizăm elementele care reprezintă moștenirea culturală a poporului nostru.

În aspect aplicativ, au fost examinate și explicate unele elemente de port tradițional. *Elevii și-au luat un angajament nescris, de a se implica activ în promovarea tradițiilor prin acumularea unor haine tradiționale (de la bunici, părinți) în perspectiva unui eventual muzeu al școlii.*

Activitatea de formare 5. PATRIOTISMUL ȘI MANIFESTĂRILE SALE

Scopul activității: *Educarea sentimentului de patriotism exprimat prin participarea la evenimente cu caracter cultural-istoric.*

Competențe interculturale:

C.I. Manifestarea unei atitudini pozitive față de sine și față de ceilalți, față de identitatea culturală proprie și față de identitatea celor care aparțin unor culturi diferite.

C.I. Dezvoltarea sentimentului de patriotism.

Competențe subsecvente:

- cunoaște termenii: *etnie, solidaritate;*
- înțelege cum au apărut grupurile etnice, popoarele;
- definește „patria" și patriotismul din perspectivă proprie;

- cunoaște figuri marcante ale poporului român descoperite în lecțiile de limba română și istorie;
- știe care sunt îndatoririle fundamentale ale cetățenilor;
- aplică în comportamentul propriu formele concrete de manifestare a patriotismului.

ACTIVITATEA SUBIECȚILOR	Metode/tehnici
Elevii formulează răspunsuri orale: - Ce înseamnă moștenire culturală? - Descrieți un obicei popular din zona voastră; - Ce atitudine aveți față de persoanele care nu prețuiesc moștenirea culturală locală sau națională? - Ce atitudine aveți față de colegii voștri care practică meșteșuguri tradiționale sau care promovează tradițiile? - Care sunt elementele de patrimoniu cultural care ar trebui conservate și promovate mai bine în localitatea voastră? - Numește trei obiceiuri populare românești la care tu ai luat parte. Când spunem că moștenirea culturală a unei țări este diferită de a alteia, la ce ne referim?	Atelierul de comunicare Conversația Explicația
Elevii vizionează împreună un scurt material video pe care ulterior îl analizează oral. - Care este morala desprinsă din Povestea ,,Ocaua lui Cuza”? ***Studiul de caz.*** Trebuie să prezentaţi, împreună cu colegii din alte clase, în cadrul unui festival al etniilor, organizat în municipiu, comunitatea din care provii. Nu aveţi mijloace pentru a angaja un regizor, a procura costume scenice etc., dar nu vreţi să rataţi ocazia de-a face o prezentare onorabilă. Ce şi cum crezi că trebuie să întreprindeţi? Pe ce elemente specifice vă veţi construi prezentarea? ***Curiozitatea împlinită***: Oare dacă nu ar exista state, țări, ci toți oamenii ar trăi împreună, cum crezi, ce s-ar întâmpla în acest caz?	Explicaţia Conversaţia euristică Rețeaua de discuții Incidentul critic Învățarea prin descoperire Vizionarea materialului video

În baza acestei activități elevii pătrund în esența patriotismului, ca fenomen de existență umană. Dintotdeauna oamenii au trăit în grupuri mai mici sau mai mari, au folosit limba ca mijloc de comunicare, au stabilit reguli, obiceiuri, ritualuri, tradiții, credințe – care au fost lăsate moștenire generațiilor care au urmat. Astfel au apărut popoarele, care au apărat (chiar cu prețul vieții!) ceea ce este specific lor și mai ales teritoriul unde s-au format și dezvoltat. De aceea, spunem că *patria este țara unde ne-am născut, am crescut și am prins rădăcini prin stabilirea definitivă; unde ne simțim acasă și avem sentimentul apartenenței. Patriotismul* înseamnă iubirea de patrie, de locul natal, de țara unde se vorbește limba noastră, unde oamenii respectă reguli, obiceiuri, ritualuri, tradiții, credințe – pe care le-au primit și care vor fi lăsate moștenire generațiilor viitoare.

Patriotismul înseamnă cunoașterea istoria patriei, a eroilor naționali, respectarea culturii, a regulilor, îndatoririlor; implicare pentru prosperitatea tuturor, pentru un trai mai bun, decent, onest; solidaritate atunci când e nevoie și atitudine fermă când e vorba de nedreptate, defăimare, corupție, minciună, pierderea valorilor naționale tradiționale etc.; respectarea îndatoririlor fundamentale: devotament, credință, statornicie în sentimentele față de țară, apărarea granițelor, cunoașterea limbii, a imnului național, însemnelor etc.; achitarea impozitelor și taxelor, exprimarea votului etc.

Patriotismul este un sentiment înălțător care nu se rezumă doar la vorbe, ci se exprimă în fapte, care izvorăsc din dragostea față de patrie.

Au fost prezentate spre vizionare câteva materiale video extrem de relevante, ce cuprind istoria patriei în cinci minute. Elevii au adăugat linkurile respective în folderul activității, întrucât acestea reprezintă resursele educaționale deschise foarte necesare pe care elevii le pot consulta oricând.

În aspect aplicativ *elevii și-au luat un angajament nescris, de a manifesta un patriotism adevărat în situațiile dificile, conflictuale, prin acumularea diverselor cunoștințe în domeniu și a exemplelor de patriotism al diverselor personalități din țară.*

Activitatea de formare 6. CE ÎNSEAMNĂ SOCIETATEA MULTICULTURALĂ ȘI INTERCULTURALĂ

Scopul activității: Aprecierea societății interculturale prin care elevii își cunosc mai bine „rădăcinile”, interacționează cu cei care aparțin altei culturi și construiesc împreună societatea de mâine fără prejudecăți sau discriminare.

Competențe interculturale:

C.I. Manifestarea unei atitudini pozitive față de sine și față de ceilalți, față de identitatea culturală proprie și față de identitatea celor care aparțin unor culturi diferite.

C.I. Dezvoltarea capacității de-a accepta elemente ale culturii diferite de cea proprie.

Competențe subsecvente:

- definirea termenilor: *discriminare, migrant, refugiat;*
- aprecierea diversității, care constă în bogăția izvorâtă din culturile oamenilor de altă rasă, etnie, naționalitate etc.;
- interacțiunea pozitivă cu cei care aparțin minorităților etnice;
- dezvoltarea relației de prietenie, înțelegere și toleranță cu cei care aparțin altei culturi, etnii, naționalități etc.
- eliminarea din viața personală și socială a oricărei forme de prejudecată, rasism, marginalizare, xenofobie etc.;
- manifestarea acceptării interesului și interacțiunii în comportamentul propriu față de societatea multiculturală, conservând și promovând valorile cultural-naționale.

ACTIVITATEA SUBIECȚILOR	Metode/tehnici
Elevii formulează răspunsuri orale. Desenează floarea cu zece petale pe caiet și la tablă. - Care e primul cuvânt ce îți vine în minte când auzi spunând ,,patriotism”? - Cine este patriot? - Unde se manifestă patriotismul? - De ce trebuie să fim patrioți? - Când se manifestă patriotismul? - Desenează o floare cu zece petale foarte mari, astfel încât pe fiecare petală să poți scrie: Românii sunt renumiți pentru: (exemplu: ospitalitate, gastronomie bună, obiceiuri, tradiții, monumente de arhitectură, credință, femei frumoase etc.……; - Ce înțelegi prin cuvintele: ,,Mi-am slujit patria cu armele mele: pana, vioara și bagheta” (George Enescu);	Imaginarea Conversația Explicația Ciorchinele Brainstorming

- Care este legea fundamentală a unui stat? - Recită cinci strofe din poezia „Limba noastră”, de Alexei Mateevici sau oricare poezie patriotică la alegere. Lecturarea compunerii cu titlul: „Ce este dragostea de patrie?!” (tema pe care ați avut-o pentru rezolvare acasă).	
Elevii vizionează linkul: https://red-religie.ro/red/wp-content/uploads/Romanasii-va-scriu-voua-prieteni-romani.pdf (Scrisoare pentru prietenii români din altă țară) - Care este învățătura desprinsă din această scrisoare?	Conversaţia euristică Rețeaua de discuții Învățarea prin descoperire Vizionarea materialului video
La sfârșitul activității elevii vor fi capabili: - -să definească termenii: *discriminare, migrant, refugiat;* - -să aprecieze diversitatea, care constă în bogăția izvorâtă din culturile oamenilor de altă rasă, etnie, naționalitate etc.; - -să interacționeze pozitiv cu cei care aparțin minorităților etnice; - -să dezvolte relații de prietenie, înțelegere și toleranță cu cei care aparțin altei culturi, etnii, naționalități etc. - -să elimine din viața personală și socială orice formă de prejudecată, rasism, marginalizare, xenofobie etc.; - -să manifeste acceptare, interes și interacțiune în comportamentul propriu față de societatea multiculturală, conservând și promovând valorile cultural-naționale. **Curiozitatea împlinită:** *Oare dacă discriminarea ar deveni linia de conduită a tuturor oamenilor, ce s-ar întâmpla în lume?*	Explicația Conversația Observația dirijată

Prin această activitate elevii au înțeles ce reprezintă multiculturalitatea și interculturalitatea ca fenomene sociale și cum pot percepe diferențele culturale

dintre oameni. Fiecare țară are frumusețea ei prin diversitatea culturală. ***Diversitatea culturală*** este dată de limba vorbită, principii, obiceiuri, tradiții, reguli, eroii naționali, istoria locului, personalități marcante, legende, zicători, proverbe, muzică populară, vestimentație, gastronomie, bunuri de patrimoniu etc. Oamenii călătoresc, ori se stabilesc definitiv în oricare parte a lumii, aducând cu ei parte din această diversitate culturală. Prin așezarea laolaltă a elementelor care țin de cultura minoritarilor (exemplu indieni, africani, maghiari, turci, romi) alături de majoritari (exemplu români), ***fără a fi un contact real între ei, înseamnă*** **societatea multiculturală.**

Termenul „multicultural" se referă la „mult", cu mențiunea că sunt mai multe culturi între nu au loc relații reale de interacțiune.

Societatea interculturală presupune conviețuirea laolaltă a mai multor grupuri etnoculturale; conviețuirea se bazează pe dialog, ***colaborare, interacțiune, activități comune,*** respect pentru tradiții, reguli, valori culturale etc. Astfel, **educația interculturală înseamnă** dezvoltarea educației pentru toți, prin care descoperim ce ne deosebește unii față de alții, ne cunoaștem mai bine pe noi ca popor, îi cunoaștem pe cei cu care conviețuim, dar sunt diferiți cultural față de noi, lucrăm împreună pentru societatea de mâine, promovând egalitatea, respectul, ajutorul necondiționat, toleranța, solidaritatea și nondiscriminarea. În țara noastră trăiesc 18 minorități etnice recunoscute de statul român: maghiari, romi, germani, ucraineni, ruși lipoveni, evrei, turci, tătari, armeni, bulgari, sârbi si croați, cehi si slovaci, polonezi, greci, albanezi, italieni***. În comuna noastră trăiesc alături de români (care sunt majoritari) și o minoritate etnică numită romi.*** Ei s-au așezat mai întâi în jurul Mănăstirii Valea (înainte de 1523) și apoi în cea mai mare parte a satului Țițești-Argeș. Între românii și romii (din neamul rudarilor – prelucrători în lemn de la Țițești-Argeș) sunt relații pașnice, de comunicare, bazate pe respect și întrajutorare.

În aspect aplicativ, *elevii și-au luat un angajament nescris, de a manifesta respect față de diferite naționalități și obiceiurile acestora, astfel ca nimeni să nu se simtă lezat sau incomod atunci când discută sau activează împreună cu ei.*

Activitatea de formare 7. TRATAMENTUL EGAL AL PERSOANELOR ȘI SOLIDARITATEA

Scopul activității: *Dezvoltarea solidarității și a unui tratament egal pentru toate persoanele, indiferent de etnie, rasă, cultură, statut social etc.*

Competențe interculturale:

C.I. Manifestarea unei atitudini pozitive față de sine și față de ceilalți, față de identitatea culturală proprie și față de identitatea celor care aparțin unor culturi diferite.

Competențe subsecvente:

- definesc termenii: *societate de tip mozaical; tezaur;*
- integrează în comportamentul propriu valorile societății interculturale;
- înțeleg rolul și importanța culturii în viața oamenilor;
- dezvoltă relații de prietenie, înțelegere și toleranță cu cei care aparțin altei culturi, etnii, naționalități etc.
- manifestă deschidere pentru dezvoltarea identității culturale proprii, promovând incluziunea socială și dialogul intercultural.

ACTIVITATEA SUBIECȚILOR	Metode/ tehnici
Elevii organizați în grupe formulează răspunsuri orale: Grupa1: Enumeră cinci diferențe culturale specifice poporului nostru și altor popoare. Grupa 2: Care este rolul educației interculturale? Grupa 3: Ce atitudine ai tu față de cultura altui popor? Grupa 4: Desenează pe caiet drapelul a cinci țări din Europa. - Enumeră preparatele culinare din cinci state europene, la alegere. - Numește cinci personalități din lumea muzicală, sportivă sau culturală a altor popoare, la alegere. - Cum ai aflat despre personalitățile reprezentative ale altor popoare?	Lucrul în grup Asimilatorii culturali Conversația Explicația
Elevii vizionează linkul: https://wordwall.net/ro/resource/16404294/spargerea-ghetii (Exerciții pentru spargerea gheții) Ce v-a plăcut cel mai mult din acest exerciți?	Conversaţia euristică Rețeaua de discuții Vizionarea materialului video Învățarea prin descoperire
La sfârșitul activității elevii sunt capabili: - să definească termenii: societate de tip mozaical; tezaur;	Explicaţia Conversația Observația dirijată

- să integreze în comportamentul propriu valorile și principiile societății interculturale; - să înțeleagă rolul și importanța culturii în viața oamenilor; - să dezvolte relații de prietenie, înțelegere și toleranță cu cei care aparțin altei culturi, etnii, naționalități etc. - să-și formeze competența interculturală pornind de la egalitatea între oameni, solidaritate, ajutor reciproc, înțelegere, dialog, comunicare, șanse egale pentru toți etc.; - să manifeste deschidere pentru dezvoltarea identității culturale proprii, promovând incluziunea socială și dialogul intercultural. **Studiul de caz :** Vezi pe stradă un grup de oameni care au un port diferit de cel al majorităţii trecătorilor. Înţelegi că este un port naţional (ar putea fi scoţieni veniţi ca suporteri la un meci; eleve din Turkmenistan, în uniforme şcolare, care sunt, de fapt, rochii tradiţionale; un ansamblu de dansatori care defilează în portul lor naţional etc.). Nu ştii cine sunt şi de ce arată aşa, cum se numesc piesele lor vestimentare şi de ce le poartă, dar vrei să afli. Consideri că trebuie să vorbeşti nemijlocit cu ei într-o limbă de comunicare internaţională. Cum vei intra în dialog? Ce crezi că este oportun să întrebi, ca să obţii informaţia necesară, dorită? **Curiozitatea împlinită:** *Oare dacă pe pământ ar domina tratamentul egal al tuturor oamenilor din partea celor de la conducere, cum crezi, ce s-ar întâmpla în acest caz?*	

Prin această activitate elevii își exprimă opiniile. Omul modern se poate afla oricând în interacțiune cu persoane care aparțin altor culturi, religii, rase ori grupuri etnice, pentru că trăim într-o societate mixtă; de aceea trebuie să facă față unor noi provocări *prin educație interculturală.* Un om educat respectă și promovează valorile și principiile societății interculturale. Valorile culturale sunt cartea de vizită a unui popor; aplicându-le în viața cotidiană elevii dovedesc respect pentru diferențele dintre oameni, solidaritate, ajutor , incluziune socială, dialog intercultural etc.

Când spunem tratamentul egal, la ce vă gândiți prima dată? Răspuns: la modalitatea de a vorbi, de a relaționa, de a colabora cu persoane care sunt de altă rasă (africani, chinezi, indieni etc.), de altă cultură (romi, maghiari, turci, germani etc.), de altă religie (islamică, budhistă etc.), de altă condiție socială (săraci, copii abandonați, persoane defavorizate etc.), persoane cu deficiențe (cu handicap) etc. Așadar, pentru toate aceste categorii de persoane avem aceeași atitudine, același comportament, același tratament. Nu facem diferențiere în niciun fel, pentru că toți oamenii sunt egali în fața legii și Domnului. Toți oamenii trebuie să se bucure de aceleași drepturi, care sunt cuprinse într-o serie de legi și convenții internaționale. Nimeni nu trebuie marginalizat, exclus sau discriminat pe motiv că este: sărac, rom, persoană cu handicap, african (negru) etc. Prin educația interculturală elevii învață că toți oamenii au parte de tratament egal, de solidaritate (ajutor necondiționat). Sunt situații în care oamenii pot deveni vulnerabili, ca urmare a unor războaie, catastrofe naturale, epidemii, incendii, inundații etc. - situații în care toți ar trebui să ofere ajutor necondiționat, indiferent de etnia, rasa, religia, condiția socială a celor aflați în dificultate. Nu doar pentru că sunt legi care fac referire la solidaritatea dintre oameni, dar fiecare dintre noi se poate afla la un moment dat într-una din situațiile de mai sus, fiindcă, vorba românului „se întoarce roata". Astfel vorbim despre *incluziune socială și dialog intercultural*, care sunt cele mai frecvente situații prin care se pot remedia problemele apărute la nivelul clasei, grupului social, al comunității.

În aspect aplicativ, *elevii și-au luat un angajament nescris, de a trata egal pe toți cu care vin în contact, indiferent de situațiile în care se află. De asemenea, să fie solidari, să se unească pentru a putea reuși în viață.*

Activitatea de formare 8. CE ESTE INTOLERANȚA ȘI CUM SE MANIFESTĂ. CE ESTE DISCRIMINAREA

Scopul activității: *Formarea unui comportament adecvat privind toleranța și nondiscriminarea*.

Competențe interculturale:

C.I. Participarea la rezolvarea problemelor comunității, prin utilizarea capacității de empatie culturală în relațiile cu persoane aparținând unor culturi diferite.

Competențe subsecvente:

- definesc termenii: *discriminare pozitivă, fanatism;*
- cunosc în ce constă toleranța și nondiscriminarea;
- află cum se manifestă și care sunt urmările intoleranței, rasismului, xenofobiei, segregării, discriminării;
- explică în ce constau: relațiile de interacțiune, înțelegere și toleranță cu cei care aparțin altei culturi, etnii, naționalități etc.
- se formează competența interculturală pornind de la egalitatea între oameni, solidaritate, ajutor reciproc, înțelegere, dialog, comunicare, șanse egale pentru toți etc.;
- integrează în comportamentul propriu toleranța și nondiscriminarea.

ACTIVITATEA SUBIECȚILOR	**Metode/tehnici**
Elevii răspund cu *adevărat* sau *fals:* - -Toți oamenii se nasc egali în demnitate și în drepturi? - -Diversitatea culturală generează totdeauna conflicte? - -Societatea în care trăim este una omogenă în care nu există diversitate? - -Dialogul cultural nu este posibil, întrucât vorbim despre culturi diferite? - -Alcătuiește propozițiile folosind cuvintele: solidaritate, respect, sărăcie, drept și egalitate de șanse. - -Prezintă colegilor tăi steagurile țărilor din Europa pe care le-ai desenat. - -Citește tema unde ai scris denumirea preparatelor culinare specifice altor state la care te-ai gândit tu. (Exemplu: Turcia kebab…)	Conversația Explicația Rețeaua de discuții Incidentul critic
Elevii vizionează și analizează materialul video : https://www.youtube.com/watch?v=VSw9rvUnWp4 (Podul-Atitudinea face diferența) -Ce ați înțeles din acest material video?	Conversaţia euristică Vizionarea materialului video Învățarea prin descoperire

Elevii vizionează și analizează materialul video. Răspund la întrebări: https://www.youtube.com/watch?v=Tk4DNELdPLQ (Discriminarea) - -Ce atitudine aveți față de colegii de clasă, față de vecini, față de femeia de serviciu, față de persoanele cu dizabilități? Ați dovedit discriminare? - -Cum comentați următorul anunț: *Angajăm ospătari pentru local! Exclus persoanele de etnie romă, negrii sau persoane de sex feminin.* **Studiul de caz.** În gimnaziul/liceul la care înveţi se elaborează un program de activităţi distractive, care sunt legate de anumite sărbători. Discuţia a provocat-o dorinţa unora de-a include mai multe sărbători specifice pentru alte culturi (Haloween, Anul Nou Chinezesc, Valentine's day, Sf. Patrick. Poţi opta pentru o singură sărbătoare. Pe care o alegi? **Curiozitatea împlinită:** *Oare dacă toleranța ar fi o calitate pe cale de dispariție, cum crezi, cine ar putea să o salveze?*	Expunerea Explicația Conversația Problematizarea

Prin această activitate elevii au perceput valoarea toleranței. Când spunem *intoleranță ne referim la* situațiile în care oamenii nu manifestă înțelegere, acceptare, flexibilitate, respect față de diferențe etc. Uneori intoleranța poate atinge un nivel foarte înalt, care generează fanatismul. (Exprimarea unei convingeri cu atâta putere, încât poate să rănească pe cineva, să moară pentru o idee etc.). Cel mai adesea oamenii nu sunt toleranți față de persoanele cu handicap, copiii străzii, persoanele de etnie romă, persoanele aflate la limita sărăciei, persoanele de altă rasă (negrii) sau de altă religie. *Intoleranța se manifestă* în special prin: discriminare, segregare, rasism, xenofobie. În școală învățăm să fim toleranți, fiindcă toate persoanele sunt egale în fața legii. Cu cât oamenii sunt mai educați, cu atât este mai mare toleranța, înțelegerea, respectul, flexibilitatea ideilor etc.

Discriminarea se manifestă atunci când, de exemplu, persoanele de etnie romă, persoanele cu handicap, persoanele sărace sau de altă rasă, religie, cultură sunt tratate într-un mod greșit, prin care li se aduce atingere demnității umane și

le este provocată suferința morală sau fizică. Oricare dintre noi putem fi discriminat într-o zi, de aceea e bine să învățăm, că toți suntem egali și să aplicăm proverbul: „Ce ție nu îți place, altuia nu-i face!" Discriminarea este interzisă prin lege, fiindcă în fața legii toate persoanele sunt egale. ***Discriminarea directă*:** excluderea unei persoane sau a unui grup de persoane de la anumite drepturi, din cauza unor caracteristici (romi, persoane cu handicap, persoane de altă rasă, religie, cultură, condiției socială etc.). ***Discriminarea indirectă:*** excluderea unei persoane sau grup de persoane de la unele drepturi, prin stabilirea unor criterii care să le dezavantajeze. *Hărțuirea:* un comportament prin care o persoană sau un grup de persoane sunt intimidate și determinate să renunțe.

În aspect aplicativ *elevii și-au luat un angajament nescris, de a trata egal pe toți cu care vin în contact, a nu-i discrimina, a nu hărțui colegii sau alte persoane, a nu-și supune oamenii, indiferent de situațiile în care se află.* Principala concluzie pe care au făcut-o a fost aceea de a fi toleranți, de a manifesta toleranță pentru cultura, concepțiile și acțiunea celorlalți. Toleranța reprezintă corespondentul comportamental al nediscriminării.

Activitatea de formare 9. PERSOANA ȘI DREPTURILE CULTURALE

Scopul activității: *Cunoașterea drepturilor omului, care sunt norme juridice naționale și internaționale.*

Competențe interculturale:

C.I. Analizarea unor situații în acord/dezacord cu valorile și principiile societății interculturale

C.I. Rezolvarea în perechi/echipă a unor sarcini de lucru referitoare la viața într-o societate interculturală.

Competențe subsecvente:

- definesc termenii: *drepturile omului, audit;*
- știu care sunt drepturile omului;
- pot face o delimitare corectă între societatea multiculturală și cea interculturală;
- înțeleg importanța drepturilor culturale în raport cu propria persoană;
- aplică în viața cotidiană drepturile culturale de care dispune orice persoană.

ACTIVITATEA SUBIECȚILOR	Metode/tehnici
Elevii formulează răspunsuri la nivelul grupei și individual, pe care le argumentează: 1) Excluderea socială îi împiedică pe indivizi să participe la ... 2) Marginalizarea și excluderea sunt efecte ale lipsei de ….; 3) Care este opinia voastră referitoare la: Educația poate contribui la reducerea fenomenului de marginalizare socială. 4) Completează spațiile: a) Ești refugiat din Siria și familia ta se confruntă cu ….. b) Ești un copil care din cauza ….. nu merge la școală.	Dezbaterea Conversația euristică Expunerea cu oponent Rețeaua de discuții
Elevii vizionează și analizează materialul video : **https://www.youtube.com/watch?v=5DBu_Dw_XqU** (Declarația Universală a Drepturilor Omului - ilustrată) -Care este părerea voastră despre drepturile omului?	Expunerea cu oponent Conversaţia euristică Învățarea prin descoperire Vizionarea materialului video Incidentul critic
La sfârșitul activităților elevii vor fi capabili: - să definească termenii: *drepturile omului, audit;* - să știe care sunt drepturile omului; - să poate face o delimitare corectă între societatea multiculturală și cea interculturală; - să înțeleagă importanța drepturilor culturale ; - să-și formeze competența interculturală pornind de la egalitatea între oameni, solidaritate, ajutor reciproc, înțelegere, dialog, comunicare, drepturi egale pentru toți etc.;	Explicaţia Conversația Observația dirijată
Elevii vizionează și analizează materialul video https://www.youtube.com/watch?v=x2ukSdByQiw (Drepturile omului – evoluția în istorie) **Curiozitatea împlinită:** *Oare dacă fiecare om ar avea cu mult mai multe drepturi decât responsabilități, cum crezi, ar fi bine de trăit ?*	Conversația Problematizarea Vizionarea materialului video Probe practice

Prin această activitate, elevii reflectează asupra diverselor aspecte ce vizează drepturile omului. Toate persoanele – indiferent de etnie, religie, rasă, condiție socială etc. au drepturi. Drepturile omului au un caracter universal, de

aceea există mai multe documente recunoscute la nivel internațional, unde sunt ratificate drepturile persoanelor. Prin respectarea drepturilor omului este garantată demnitatea umană. Trecerea de la societatea multiculturală la cea interculturală presupune respectarea tuturor categoriilor de drepturi ale omului: *drepturi civile, politice, ale persoanelor cu handicap, dreptul la bunăstare, la educație, la muncă, la cultură, dreptul la sănătate fizică* și mentală. *Diversitatea culturală* este realitatea pe care o întâlnim peste tot în aceste timpuri. *Educația interculturală* are ca scop formarea elevilor/oamenilor gata să se adapteze la provocările lumii actuale, aflată în continuă schimbare, într-un proces amplu de socializare. Toți oamenii ar trebui să știe care sunt drepturile omului, să cunoască despre stereotipuri, prejudecăți, cultura altor popoare etc. Toți oamenii ar trebui să dovedească *empatie, toleranță, solidaritate, flexibilitate, comunicare, atitudine de întrajutorare – trăsături care sunt specifice educației interculturale.*

În aspect aplicativ *elevii și-au trasat ca preocupare permanentă atitudinea față de celălalt și valorile lui culturale, cristalizarea unor comportamente și atitudini de simpatie, de acceptare, stabilirea unor relații de colaborare, de prietenie*.

Activitatea de formare 10. DIALOGUL INTERCULTURAL. REGULI ȘI PRINCIPII ALE COMUNICĂRII INTERCULTURALE.

Scopul activității: Formarea competenței interculturale prin dialog intercultural

Competențe interculturale:

C.I. Analizarea unor situații în acord/dezacord cu valorile și principiile societății interculturale

C.I. Participarea prin derularea unui proiect intercultural, la rezolvarea problemelor comunității și la promovarea dialogului intercultural.

C.I. Participarea la rezolvarea problemelor comunității, manifestând empatie culturală în relațiile cu persoane aparținând unor culturi diferite.

Competențe subsecvente:

- definesc termenii: *dialog, comunicare;*
- știu care este rolul dialogului în relațiile dintre oameni și al dialogului
- intercultural; argumentează *pro* și *contra* dialogului intercultural;
- cunosc și aplică principiile comunicării interculturale.

- își formează competența interculturală pornind de la dialog, comunicare, egalitatea între oameni, solidaritate, acceptare, înțelegere, șanse egale pentru toți etc.;
- dovedesc în relațiile cu colegii atitudine bazată pe dialog și comunicare interculturală

ACTIVITATEA SUBIECȚILOR	Metode /tehnici
Elevii vizionează și analizează materialul video: https://www.youtube.com/watch?v=Vgp1_X0-Lg4 (Comunicarea eficientă – Ursul în pădure).	Explicaţia Conversaţia euristică Rețeaua de discuții Vizionarea materialului video
La sfârșitul activității elevii vor fi capabili: - să definească termenii: dialog intercultural; - să știe care este rolul dialogului în relațiile dintre oameni și al dialogului intercultural; - să argumenteze pro și contra dialogului intercultural; - să cunoască și să aplice principiile comunicării interculturale ; - să-și formeze competența interculturală pornind de la dialog, comunicare, egalitatea între oameni, solidaritate, acceptare, înțelegere, șanse egale pentru toți etc.;	Explicaţia Conversația Observația dirijată Învățarea prin descoperire
Elevii rezolvă următoarele probe: a) Spuneți trei exemple de comunicare interculturală; b) Care este atitudinea ta când intri într-o sală de așteptare unde sunt persoane pe care nu le cunoști, de diferite rase și religii? c) Este adevărat sau fals: Lipsa de comunicare conduce la neînțelegeri..... d) Dialogul intercultural presupune comunicarea numai cu persoane pe care le cunoști..... e) Comunicarea interculturală are loc numai față în față .... **Curiozitatea împlinită:** *Oare dacă într-o zi ar „fugi" de la noi toate regulile comunicării interumane, cum crezi, cum ne-am descurca?*	Conversația euristică Incidentul critic Problematizarea

Această activitate a stimulat elevii să-și exprime opinia personală cu privire la comunicare și dialog intercultural. Ei au conștientizat faptul că atunci când ne referim la comunicarea dintre oameni, avem în vedere dialogul cu toți oamenii, indiferent de etnie, religie, rasă, cultură, condiție socială etc. Astfel, prin dialog intercultural dovedim înțelegere, comunicare, interacțiune, respect, apreciere, educația „cei șapte ani de acasă" Prin dialog intercultural eliminăm prejudecățile: „nu vorbesc eu cu negrii!" și dovedim: toleranță, solidaritate, deschidere, ajutor, colaborare etc. Perioada în care trăim acum este caracterizată de diversitate. Omul nu mai trăiește izolat, ci comunică permanent, chiar și cu oameni pe care nu-i cunoaște (din alte țări, de alte religii, etnii sau rase). Trebuie însă respectate *principiile comunicării eficiente*: ascultăm și analizăm, suntem calmi și cinstiți; eliminăm discriminarea și prejudecățile, încercăm să perfectăm limba engleză – care este cel mai des utilizată în comunicarea interculturală.

În contextul activităților de formare realizate în baza *Tehnologiei referențiale FCIE (10)* s-a constatat prezența activă a elevilor în toate evenimentele formative, ca receptori, trasmițători și participanți, exprimându-și deschis atitudinile, sentimentele, opiniile, stabilind o relație educațională stimulativă într-o varietate de comportamente, fapt care a generat o implicare intensivă în formarea competenței interculturale.

Comportamentul elevilor s-a bazat pe dimensiunea atracției, având la bază similitudinea de interese, idei, atitudini. Aceasta înseamnă că fiecare elev a putut să și-l reprezinte pe celălalt pe plan atitudinal. Activitatea elevilor a demonstrat claritate și hotărâre, exprimând siguranță, atenție pentru anumite detalii, pentru situații concrete, vizând esența fenomenelor abordate.

Prin activitățile întreprinse s-a probat interesul pentru experiența de învățare a specificului interculturalității, elevii manifestând curiozitate, chiar dacă de multe ori acest lucru genera și aspecte de disconfort cognitiv. Dezvoltarea tendinței de a mai cunoaște, stimularea dorinței de a descoperi, de a se angaja au fost elemente co-formative.

2.3. Semnificații ale rezultatelor experimentale

Experimentul de validare a fost efectuat în perioada anilor 2021-2022 cu elevii claselor a VII-VIII (153 elevi), care în anul experimental 2020-2021 erau în clasa VI-VII (EE – 80 elevi; EM – 73 elevi). În vederea verificării rezultatelor activității formative, după o anumită pauză, au fost aplicate două probe de evaluare: chestionarul și proiectul educațional.

PROBA 1. *Chestionarul pentru elevi*

Chestionarul aplicat în etapa de validare a avut la bază *patru criterii*, conform ***Tabelului 3.10*** unde sunt cuprinse criteriile și numărul de întrebări destinate fiecăruia (numărul întrebărilor a fost redus față de etapa de constatare la criteriul 1, unde au fost analizate componenta 1 și 9, criteriul 3 componenta 4), dar completat în aspectul opiniei personale.

Tabelul 2. 10. Criterii privind calitatea educației interculturale

Nr crt	**Criterii**	**Nr. întrebării**
1.	Motivație/ Necesitate	1, 8
2.	Mijloace didactice Cantitate	2, 3
3.	Activități	4
4.	Conținuturi	5

Descrierea criteriilor este prezentată la etapa de constatare.

Aplicarea chestionarului a condus la:

- analiza datelor generale privind *interesul elevilor față de educație interculturală*;
- analiza comparativă, pe de o parte a eșantionului experimental (EE) și pe de altă parte a eșantionului martor (EM) în experimentul de constatare și în experimentul de control, pentru a examina *modificarea comportamentului elevilor* din clasele gimnaziale și nivelul de formare a competenței interculturale.

Ca urmare a aplicării instrumentarului de investigare în etapa de **validare,** au rezultat următoarele date, sintetizate în ***Tabelul 3. 11.***

Tabelul 2. 11. Datele generale ale chestionarului (etapa de validare)

Criteriul	***Bifează răspunsul la fiecare întrebare***	***Răspunsuri (EE) %***		***Răspunsuri (EM) %***	
		Da	Nu	Da	Nu
Motivaţie/ Necesitate	*a) Îţi place disciplina educaţie interculturală? Formulează un argument pentru răspunsul tău.*	97%	3%	65%	35%
	b) Ai vrea ca disciplina Educaţie interculturală să fie două ore/săptămână? De ce ?	90%	10%	58%	42%
	c)Ai vrea un curs opţional la Educaţie interculturală? Cu ce te va ajuta acest curs?	85%	15%	45%	55%
	d) Ai vrea ca orele de Educaţie interculturală să se desfăşoare cu mijloace moderne: calculatoare, videoproiector, conexiune la internet, resurse digitale audio-video?	100%	-	100%	-
	e) Ai nevoie de cunoştinţe de educaţie interculturală pentru viaţă? Când sunt de folos cunoştinţele şi competenţele interculturale?	72%	28%	54%	46%
	f) Este importantă cunoaşterea educaţiei interculturale pentru dezvoltarea ta culturală? Dar ce înţelegi prin dezvoltare interculturală?	95%	5%	58%	42%

Analiza rezultatelor ne conduce către următoarele constatări:

Criteriul 1 Motivaţie/Necesitate (întrebările 1, 8):

97% din elevii eșantionului experimental au răspuns pozitiv, în timp ce 65% elevi din eșantionul martor au răspuns pozitiv şi 35% elevi au răspuns negativ. Printre argumentele formulate de elevii din EE se înscriu cele de tipul*: Este destul de curios să afli despre alții, cum vorbesc, cum se comportă, ce gândesc; Eu am aflat despre alteritate, ca un cuvânt ce desemnează interculturalitatea;*

Este clar că educația interculturală ne pregătește pentru viață, pentru diferite situații din viață etc.

La întrebarea 1- b)

Avem următorul tablou: 90% afirmație pozitivă și 10 negativă în cadrul eșantionului experimental și 58% afirmație pozitivă și 42% afirmație negativă în cazul eșantionului martor. În general, elevii acceptă mai multe ore pentru educația interculturală, explicând această necesitate prin utilitatea informațiilor valorificate și caracterul stimulativ al acestora. De asemenea, s-a insistat pe faptul că informațiile, de multe ori, sunt curioase.

La întrebarea 1- c)

Ai vrea un curs opţional la Educaţie interculturală? 85% afirmație pozitivă și 15% afirmație negativă în cadrul eșantionului experimental și 45% răspunsuri pozitive și 55% negative în rândul elevilor eșantionului martor. Elevii au argumentat că acest curs opțional, la fel ca activitățile pe care le-au realizat în clasele precedente în ședințele nonformale, *îmbogățește mintea; te apropie de perfecțiune; te invită la meditație, la prietenie; îți oferă șansa unei atitudini corecte în diverse situații dificile; te pune față în față cu altceva decât ceea ce ți-e familiar și începi să cauți răspunsuri; nu te obligă, ci te invită* etc.

La întrebarea 1- e)

72% din eșantionul experimental au răspuns *Da* şi 28 % au răspuns *Nu.* La polul opus 54 % elevi din eșantionul martor au răspuns pozitiv şi 46 % au răspuns negativ. Referitor la caracterul folositor al educației interculturale, ideea generală a fost aceea că este absolut necesar să știi cum să te comporți *alături de* și în *raport cu* cineva de altă cultură altfel ca, la rândul lui, să te accepte și el.

La întrebarea 1- f)

Este importantă cunoaşterea Educației interculturale pentru dezvoltarea ta culturală? 95% din grupul experimental au dat răspunsuri pozitive şi 5% au dat răspunsuri negative. Din grupul martor 58% au răspuns *Da,* iar 42% au răspuns *Nu.* Prin dezvoltare interculturală elevii înțeleg cunoașterea corectă a specificului cultural al celor care nu sunt din cultura ta, acelora care au alte obișnuințe, alte viziuni, care văd lumea prin prisma altor valori.

Tot la criteriul 1 ***Motivaţie/ Necesitate*** (la întrebarea 8) *Spune trei motive, de ce nu-ţi plac orele de Educație interculturală?*

Răspunsurile celor **80 elevi** din eșantionul experimental și 73 elevi eșantionul martor sunt prezentate în figurile: ***Figura 3.7. și Figura 3.8.***

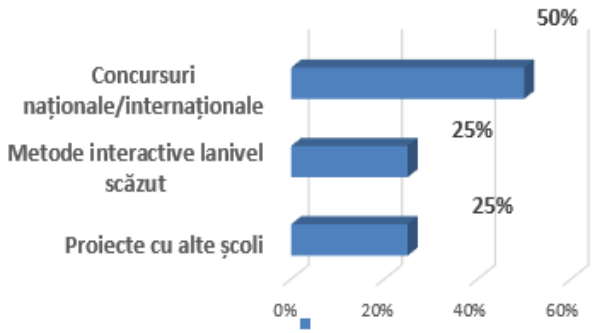

Figura 2.7. Reprezentarea grafică a răspunsurilor elevilor (EE, criteriul 1, întrebarea 8)

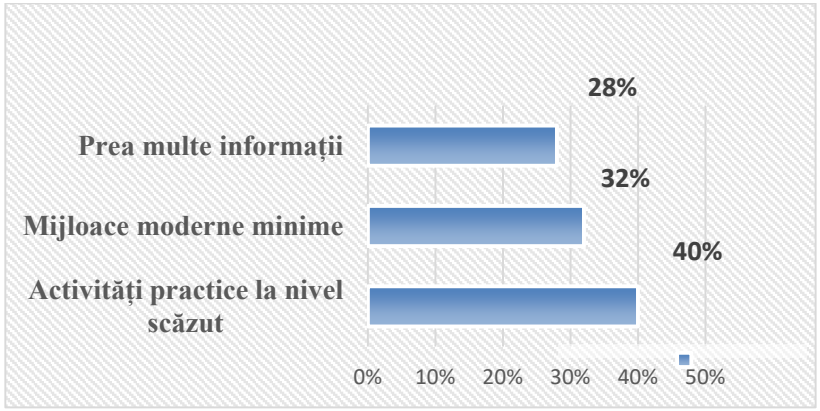

Figura2.8. Reprezentarea răspunsurilor elevilor (EM, criteriul 1, întrebarea 8)

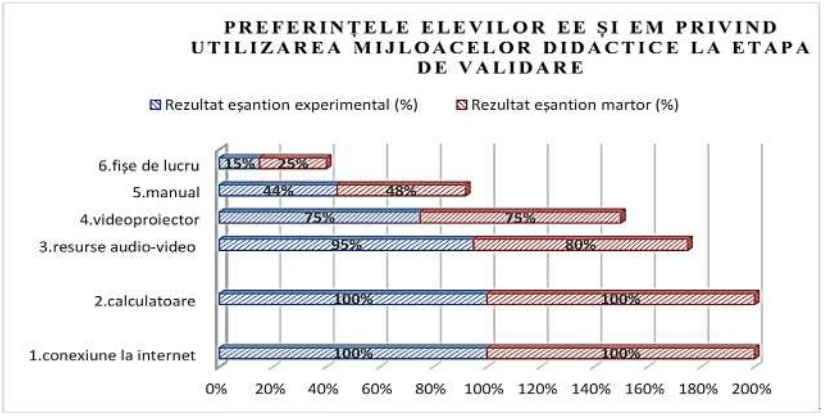

Figura 2.9. Preferințele elevilor EE și EM privind utilizarea mijloacelor didactice la etapa de validare

La întrebarea 3, Criteriul 2 Mijloace didactice: *Încercuiește care sunt mijloacele de învățământ folosite de profesor acum la activitățile de educație interculturală,* răspunsurile elevilor eșantionului experimental și martor la, etapa de validare sunt prezentate în ***Figura 3.10.***

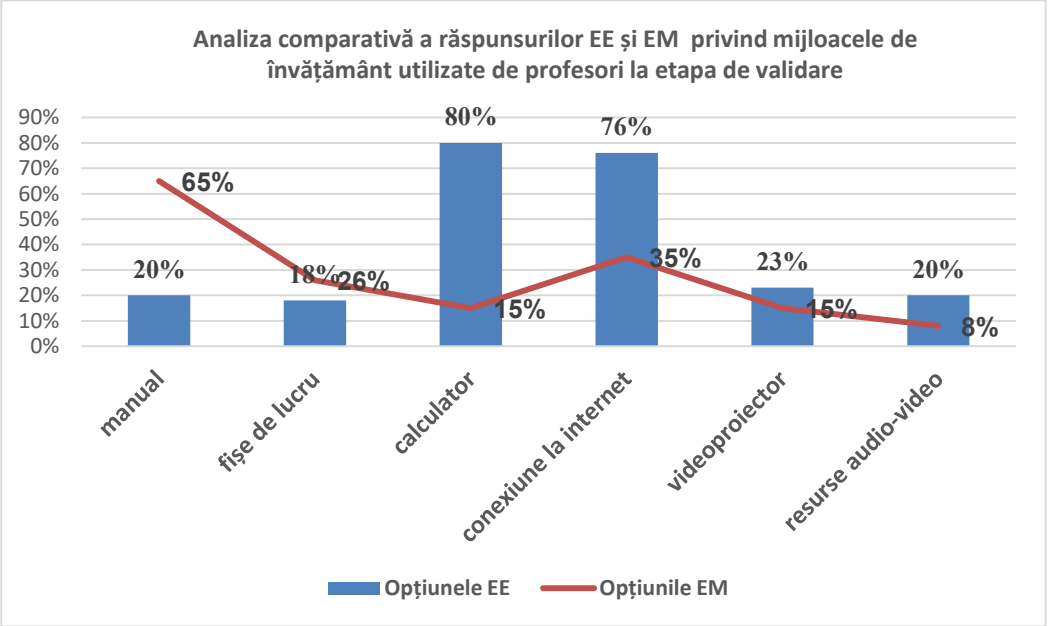

Figura 2.10. Analiza comparativă privind mijloacele de învățământ utilizate de profesori (EE și EM, etapa de validare)

Din analiza comparativă a răspunsurilor elevilor din eșantionul experimental și eșantionul martor, la întrebările 2 și 3, chestionar aplicat în etapa de constare, rezultă că:

- -elevii doresc utilizarea la activitățile de educație interculturală a mijloacelor moderne de predare-învățare;
- aceștia consideră că folosirea conexiunii la internet și a mijloacelor audio-video sunt esențiale pentru activitatea centrată pe necesităților lor;
- resursele audio-video sunt preferate de elevi înaintea manualului sau a fișelor de lucru, acestea din urmă nefiind atractive.

Răspunsurile elevilor eșantionului experimental ne conduc către **concluzia:**

- în urma implementării activităților de formare, conform Tehnologiei în baza celor 10 activități formative, procesul de învățământ se desfășoară cu resurse materiale moderne, sunt atractive pentru elevi;

- preferințele elevilor sunt relevante pentru profesori; aceștia proiectează și susțin activitatea didactică;
- este utilizat manualul, ca mijloc didactic în măsură orientativă, învățământul fiind centrat pe formarea competențelor, nu pe transmiterea conținuturilor;
- sunt practicate de către profesori activitățile în bază de proiecte, ce presupun activitatea interactivă a elevilor, aceștia dorind să lucreze în echipă, în grup etc.

Elevii eșantionului ***martor*** rămân cu concepțiile anterioare, care consideră în măsură mare că profesorii pun accent pe manual, fișe de lucru și mai puțin utile sunt activitățile practic-aplicative.

Rezultatele ambelor eșantioane sunt prezentate în ***Figura 2.11***

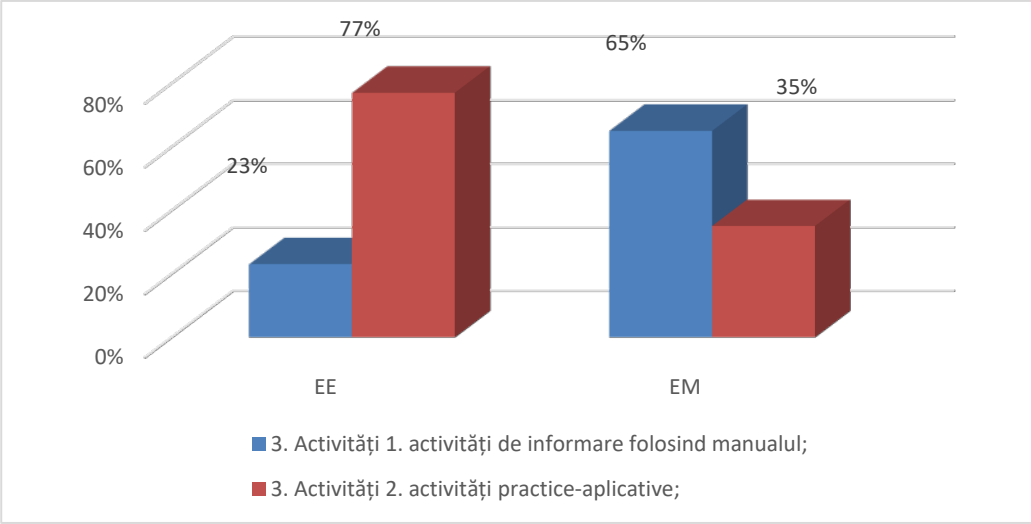

Figura 2.11. Date generale privind mijloacele de învățământ (EE și EM, validare)

La Criteriul 4, Conținuturi, pentru Întrebarea 5, *Alege care sunt temele tale preferate din Manual Educație interculturală clasa a VIII-a,* răspunsurile elevilor sunt sintetizate în ***Tabelul 3. 12***

Tabelul 2. 12. Rezultatele privind temele preferate (EE și EM, etapa de validare)

Criteriul 4	Întrebarea 5	Conținuturi didactice, manual Educație interculturală, clasa a VIII-a	Rezultatele eșantionului experimental			Rezultatele eșantionului martor		
	Alege care sunt temele tale preferate la disciplina Educație interculturală		*Îmi place*	*Nu îmi place*	*Nu știu*	*Îmi place*	*Nu îmi place*	*Nu știu*
		1. Diversitatea culturală	85%	15%	-	42%	24%	34%
		2.Identitatea culturală	92%	8%	8%	13%	12%	75%
		3.Patrimoniul cultural	68%	32%	-	45%	45%	10%
		4. Conservarea și promovarea moștenirii culturale	68%	24%	8%	46%	32%	22%
		5. Patriotismul și manifestările sale	74%	18%	8%	50%	40%	10%
		6. Societatea multiculturală sau societatea interculturală	57%	25%	18%	3%	26%	71%
		7. Principiile și valorile unei societăți interculturale	59%	32%	9%	16%	8%	76%
		8. Provocările diversității	48%	31%	21%	60%	20%	20%

		9. Abateri de la principiile și valorile unei societăți interculturale	12%	46%	42%	4%	26%	70%
		10. Manifestări și efecte ale lipsei de solidaritate	65%	21%	14%	75%	13%	12%
		11. Trăsături ale persoanei în societatea interculturală	43%	39%	18%	41%	37%	22%
		12. Comuni-carea interc-ulturală	78%	12	10%	38%	47%	15%
		13. Dialogul intercultural	72%	16	12%	75%	15%	10%
		14.Proiectele educaționale bazate pe schimb de experiență cu alte unități de învățământ	92%	-	8%	58%	12%	30%

Rezultatele prezentate în ***Tabelul 2.12*** ne conduc la concluzia că elevii eșantionului experimental sunt orientați către activitățile de dezvoltare a competenței interculturale în aspect pozitiv, procentul preferințelor activităților este unul benefic, pe când în cadrul eșantionului martor procentul este puțin modificat.

PROBA 2. Proiectul educațional: *Caracteristici ale societății contemporane*

Scopul activității: Implicarea elevilor în proiecte educaționale

Competențe interculturale:

C.I. Participarea prin derularea unui proiect intercultural, la rezolvarea problemelor comunității și la promovarea dialogului intercultural.

C.I. Participarea la rezolvarea problemelor comunității, manifestând empatie culturală în relațiile cu persoane aparținând unor culturi diferite.

Competențe subsecvente:

- știe la ce se referă proiectul educațional;
- înțelege necesitatea implicării în proiecte educaționale pentru dezvoltare personală;
- elaborează fișa unui proiect educațional;
- identifică asemănări și deosebiri între temele propuse în proiectele educaționale;
- își formează competența interculturală pornind de la dialog, comunicare, egalitatea între oameni, solidaritate, acceptare, înțelegere, șanse egale pentru toți etc.;
- stabilește legături de comunicare cu elevi din alte școli în baza proiectelor educaționale;
- manifestă curiozitate în valorificarea informațiilor necesare, a datelor culese, a faptelor examinate, a evenimentelor derulate.

ACTIVITATEA SUBIECȚILOR	**Metode/tehnici**
Elevii preiau sarcinile propuse de profesor, răspund și argumentează	Conversaţia
Elevii vizionează materialul video prezentat și îl analizează: https://jaromania.org/proiecte/atelierul-de-practica-un-nou-proiect-educational-junior-achievement-finantat-prin-fonduri-europene-pocu JA Romania, Atelierul de practică - un nou proiect educațional junior achievement România, finanțat prin fonduri europene (POCU) Ce ați înțeles? Vom analiza pe parcursul orei.	Explicaţia Conversaţia euristică Vizionarea materialului video Rețeaua de discuții Învățarea prin descoperire
La sfârşitul activităţii elevii vor fi capabili: -să știe la ce se referă proiectul educațional; -să înțeleagă necesitatea implicării în proiecte educaționale pentru dezvoltare personală; -să elaboreze fișa unui proiect educațional; -să identifice asemănări și deosebiri între temele proiectelor	Explicaţia Conversația Observația dirijată

educaționale; -să-și formeze CI implicându-se în proiecte educaționale. Afective: să stabilească legături de comunicare cu elevi din alte școli în baza proiectelor educaționale	
Elevii își exprimă opiniile și ascultă cu atenție explicațiile profesorului: *Proiectul educațional* este o metodă de comunicare și însușire a cunoștințelor. Se bazează pe munca în echipă, implicarea tuturor elevilor pentru atingerea scopului propus. Punctul de plecare al unui proiect educațional este o „problemă", care trebuie soluționată. În derularea proiectului trebuie respectată etapizarea, care conduce la reușita cu succes a acestuia. Un rol esențial îl are elaborarea fișei de proiect. Esențial este ca, încă de la început să fie stabilit titlul proiectului, logo-ul și echipa de proiect. Prin implicarea în proiectele educaționale elevii cunosc elevi din alte instituții; sunt stabilite activitățile; pot fi organizate excursii; acțiuni social-caritabile și de întrajutorare; activități sportive, de petrecere a timpului liber, de educație și îndemânare.	Expunerea Explicația Conversația Problematizarea
Elevii răspund la următoarea întrebare: -Care este cea mai stringentă problemă din clasa noastră, pe care ați vrea să o rezolvăm printr-un proiect educațional? Răspuns: Comunicarea interculturală. Așadar, vom parcurge modelul de proiect educațional (în șablon) pe care-l vom adapta la specificul problemei noastre ce necesită soluționare.	Conversația euristică Problematizarea

Proba *proiectului educațional* ne-a determinat să scoatem în evidență nivelul de implicare a elevilor ambelor grupe în realizarea sarcinilor propuse în cadrul proiectului intercultural, la rezolvarea problemelor comunității și la promovarea dialogului intercultural, în baza a trei criterii:

- *implicarea tuturor elevilor pentru atingerea scopului propus în cadrul proiectului;*
- *stabilirea legăturilor de comunicare cu elevi din alte școli în baza proiectelor educaționale;*
- *manifestarea empatiei culturale în relațiile cu persoane aparținând unor culturi diferite.*

Astfel, în **Figura 2.12.** prezentăm rezultatele probei proiectului educațional [Anexa 10, 11].

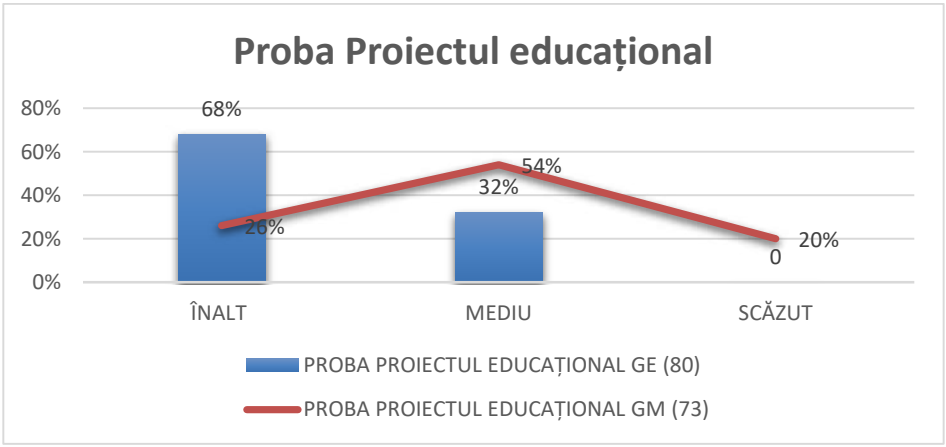

Figura 2. 12. Rezultatele probei Proiectul educațional (GE 80 și GM 73)

Proiectului educațional a fost elaborat în baza studiului de caz, care are sarcina să-l pună pe elev în contextul simulativ al unor probleme reale, pentru care el caută soluţii, le verbalizează şi le analizează, iar ulterior prezintă şi argumentează decizia luată. La elaborarea cazului s-a ținut cont de următorul algoritm:

1. Provocarea: elevilor li se prezintă cazul, care poate fi:

- relatare rezumativă a unei situaţii, inspirate din viaţa cotidiană, din ştirile din media;
- o secvenţă de text artistic, din care se deduc cu uşurinţă parametrii informativi;
- o imagine sau o secvenţă de film, relevantă pentru un subiect-problemă etc.

Cazul trebuie să fie adecvat vârstei elevilor şi relevant pentru ei; acesta nu trebuie să impună/reclame informaţii suplimentare extinse sau documentare minuţioasă pentru a fi înţeles. De asemenea, cazul trebuie să fie selectat sau formulat în funcţie de competenţa pe care intenţionăm s-o evaluăm, astfel ca analiza să valorifice cunoştinţele, abilităţile, dar mai ales deprinderile existenţiale ale elevilor şi produsul – soluţia oferită – să fie convingător.

2. Formularea problemei

Activitatea didactică pentru studiul de caz implică formularea de către profesor a unei întrebări-probleme: *Ce ar trebui să facă...?, Ce ai face tu, dacă...?, Cum ai proceda în situaţia...?* În continuare, elevii trebuie să contureze explicit

problema şi să o descompună în secvenţe. Menţionăm, că deseori identificarea sau formularea problemei este impedimentul pentru soluţionare. Cazul poate să pară explicit pentru un adult, dar elevul să nu intuiască nici problema, nici posibilitatea de-a o rezolva. Cerinţele pentru formularea problemei trebuie să fie laconismul şi claritatea. Cazul urmează să scoată în prim-plan o singură problemă, pentru a nu se dispersa atenţia şi interesul elevilor faţă de problemă şi soluţionarea să se încadreze în timp util.

3. Lansarea unor ipoteze şi analiza lor. Din momentul formulării problemei, lucrând în grup, în cheie de brainstorming, elevii trebuie să emită diferite variante de soluţionare, ipoteze. Este important ca aici să nu existe o singură variantă, un răspuns corect şi – mai ales – să nu li se sugereze elevilor ce răspuns este aşteptat.

4. Formularea şi prezentarea soluţiilor. În finalul aplicării studiului de caz, elevii prezintă modul în care cred că trebuie rezolvată problema, pot vedea alternativele şi argumenta opţiunea pentru o anumită soluţie. Profesorul sau colegii ar putea cere detalii, ar putea pune la îndoială unele argumente sau chiar dezbate cazul, dacă soluţiile oferite sunt opuse în esenţă.

Pentru evaluarea competenţei interculturale, sunt recomandabile studiile de caz care valorifică diversitatea la nivelul practicilor cotidiene – locuinţa, vestimentaţia, alimentaţia, tradiţiile etc. În situaţia când elevii călătoresc ori sunt gazdele unor oaspeţi din străinătate, se încadrează în echipe internaţionale sau contactează cu profesori, antrenori, colegi educaţi în alte culturi, diferenţele vor apărea numaidecât şi vor genera întrebări, comportamente, atitudini, acţiuni.

Provocarea propusă:

În clasa în care învățați vine o delegaţie de elevi dintr-o altă ţară. Voi aţi hotărât că oaspeţii din străinătate trebuie să guste bucatele naţionale, în primul rând plăcinte şi sarmale. Aţi comandat la un local de alimentaţie publică produsele necesare, care v-au fost livrate la timp şi corect ; produsele arată extraordinar, aromele sunt pe măsură. Aţi aranjat frumos mesele, dar observaţi că oaspeţii nici nu gustă din bucate. Unii se interesează politicos despre ingrediente şi modul de preparare, alţii doar susţin conversaţia, dar nimeni nu mănâncă. Înţelegeţi că există o problemă (de ce străinii nu sunt atraşi de aceste produse apetisante ?) şi că ei vor fi flămânzi cel puţin câteva ore, fiindcă aveţi un program artistic pentru două ore, apoi va dura ceva timp şi deplasarea. Cineva dintre oaspeţi tatonează terenul şi întreabă dacă este în localitate vreo

pizzerie, un Mc Donald's. Nu este! Ce veţi face ca o gazdă ospitalieră, politicoasă, care înţelege şi acceptă diferenţele culturale?

Formularea problemei. Elevii au avut sarcina de-a examina situaţia şi să înţeleagă de ce a eşuat tentativa lor de-a fi gazde ospitaliere. Problema rezidă în refuzul tacit al oaspeţilor de-a mânca: (a) un produs necunoscut, (b) într-o încăpere care nu este un local de alimentaţie (cu care sunt obişnuiţi!), chiar dacă este curată şi amenajată adecvat. Analiza problemei a implicat diferenţele culturale dintre elevii români şi delegaţia străină, constatarea faptului că orice produs venit din altă cultură poate trezi suspiciuni şi refuzul de a-l gusta. Din perspectiva gazdei, problema este legată şi de imagine: oaspeţii nu au apreciat oferta; probabil, au idei preconcepute despre oamenii din această localitate şi modul lor de trai.

Lansarea unor ipoteze şi analiza lor

Elevii lansează diferite ipoteze, cum ar fi:

a. Problema foamei se va rezolva, dacă oaspeţilor li se va propune altceva: fructe locale, biscuiţi, chipsuri, suc, ceai, ceea ce se mai poate găsi în cantina şcolii sau în magazinele din preajmă şi ce face parte din circuitul universal de produse.
b. Oaspeţii vor încerca să guste bucatele oferite, dacă li se va descrie detaliat cum se prepară, convingându-i că plăcinta e ceva similar cu pizza, iar sarmalele au o circulaţie largă în mai multe ţări din Europa de Sud-Est.
c. Pentru a evita un disconfort (o delegaţie de tineri înfometaţi este practic obligată să asiste la un concert pe care îl percepe la fel ca bucatele), urmează să se renunţe la programul artistic şi să se reducă la minimum vizita.
d. Incidentul va fi muşamalizat, dacă ei (elevii, profesorii) se vor face că nu observat refuzul oaspeţilor de-a consuma plăcinte şi sarmale.
e. Incidentul va fi depăşit, dacă gazdele vor continua să mănânce cu poftă şi să-i îndemne pe oaspeţi măcar să guste; într-un astfel de context, cei mai flămânzi şi curioşi vor ceda.
f. Problema se poate soluţiona prin discuţie: să-i întrebe deschis : de ce nu mănâncă şi să discute ulterior situaţia; e posibil să nu fie flămânzi, să nu fie o oră potrivită pentru regimul lor alimentar.

g. Gazdele trebuie să arate că le-a deranjat/supărat această atitudine şi să accentueze în discursuri diferenţele dintre culturi, modul de viaţă etc. Aceasta nu va rezolva problema, dar, cel puţin, vor face măcar ceva pentru a-şi salva demnitatea, reputaţia de popor ospitalier.

h. Fiecare trebuie să raporteze la sine o astfel de experienţă: Ce ar face, dacă i s-ar propune, în timpul unei vizite, ceva de mâncare, despre care nu ştie ce este, cum se prepară şi în ce condiţii a fost pregătit.

Elevii au lansat mai multe sau mai puţine variante de soluţionare a problemei, le-au rebutat pe unele, le-au considerat aplicabile pe altele şi le-au aranjat într-o ordine. Mai departe fiecare grup a argumentat, în proiectul lor, doar câte o soluţie, pe care o consideră cea mai potrivită.

Formularea şi prezentarea soluţiilor în cadrul proiectelor

În funcţie de modul în care au lucrat, elevii au prezentat soluţiile la care au ajuns, aducând două-trei argumente, prin care să explice de ce au optat pentru această rezolvare**.** Mai mult decât atât, proiectul a conținut anumite imagini selectate de elevi, care reflectau subiectul propus. Unele grupe de elevi au prezentat câte un fragment video creat de ei, care reflecta, de asemenea, subiectul proiectului [Anexa 23].

Obiectivul de evaluare construit pe demonstrarea competenţei culturale şi interculturale: Elevul este capabil să analizeze problemele legate de diferenţele culturale ale persoanelor care contactează, oferind soluţii plauzibile, pertinente, civilizate. În urma analizei studiului de caz, a fost utilizată grila generală de evaluare, care ne-a permis să delimităm nivelul minim, mediu şi avansat.

Tabelul 2. 13. Model de grilă de evaluare

Nivel de competenţă interculturală	**Gimnaziu**
	ELEVUL
MINIM	Înţelege situaţia prin raportare la diferenţele culturale ale persoanelor sau comunităţilor implicate; rezolvă la nivel acceptabil sarcinile formulate în raport cu educația interculturală.
MEDIU	Poate formula două-trei variante logice de soluţionare a

	sarcinilor propuse, ţinând cont de specificul cultural al persoanelor implicate; aplică bine competențele sale interculturale.
AVANSAT	Poate alege o variantă optimă de soluţionare a problemei, proprie sau lansată de colegi, demonstrând asertivitate şi comportament civilizat; rezolvă la nivel foarte bun sarcinile formulate în raport cu educația interculturală.

În **Figura 2. 13.** prezentăm nivelul de competență interculturală în cadrul ambelor eșantioane.

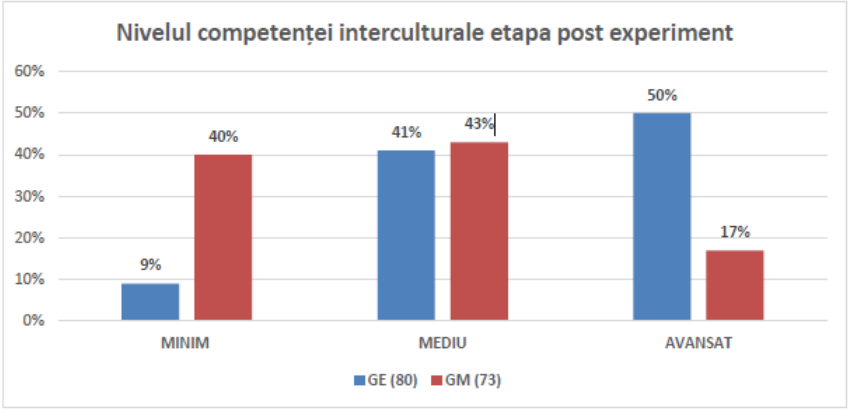

Figura 2. 13. Nivelul competenței interculturale (etapa post experiment)

Conform rezultatelor din ambele probe, am dedus nivelul de competență interculturală în baza criteriilor grilei propuse anterior. Astfel, 9% la nivel minim în grupul experimental; nivel mediu 41% și avansat 50%. În cadrul grupului martor 17% predomină la nivelul avansat, 40% nivelul minim și 43% nivelul mediu. Constatăm că ***nivelul avansat*** al EE este cu ***33% diferența*** de EM***,*** *nivelul mediu 2% diferența* și *nivelul minim este de 31% diferența*.

Aceste date ilustrează, astfel, că activitatea de formare a competenței culturale elevilor din clasele gimnaziale a fost una rezultativă, instrumentele aplicate au generat schimbări apărute în timp ce asigură valorificarea competenței respective. Existând mai multe perspective asupra formării, au fost dinamizate mai multe relații educaționale: unele subordonând, iar altele precedând formarea. Conturarea unei imagini cuprinzătoare a variabilității semnificative a Tehnologiei referențiale FCIE (10) aduce în atenție date relevante.

Concluzii la capitolul 2

1. Reflecțiile asupra datelor furnizate în experimentul pedagogic indică faptul că realizarea educației interculturale trebuie să pună accentul atât pe definirea și înțelegerea fenomenului respectiv ca atare, cât și pe diverse consultări oferite elevilor în contextul problematic al înțelegerii și interpretării. Realizarea educației interculturale și formarea competențelor interculturale implică dimensiuni importante, care dobândesc specificitate în funcție de particularitățile domeniului și de sarcinile formulate: diferențe culturale, variante culturale, tradiții, comportament specific, patriotism, valori etc. Selectarea instrumentarului de formare trebuie să ia în considerare prestația, performanțele elevilor implicați, care condensează esențele procesului formativ. Importanța identificării atitudinilor, preferințelor, gândurilor elevilor, după cum am constatat, poate sprijini procesul de formare și de resemnificare a procesului formativ, păstrând un raport convenabil, întrecunoaștere, acceptare, aplicare și asigurând o sedimentare relativ stabilă a noului.

2. În contextul activităților de formare realizate în baza *Tehnologiei referențiale FCIE (10)* s-a constatat prezența activă a elevilor în toate evenimentele formative, ca receptori, transmițători și participanți, exprimându-și deschis atitudinile, sentimentele, opiniile, stabilind o relație educațională stimulativă într-o diversă varietate de comportamente, fapt care a generat o implicare intensivă în formarea competenței interculturale.

3. Prin activitățile întreprinse s-a probat interesul pentru experiența de învățare a specificului interculturalității, elevii manifestând curiozitate, chiar dacă de multe ori acest lucru genera și aspecte de disconfort cognitiv. Dezvoltarea tendinței de a mai cunoaște, stimularea dorinței de a descoperi, de a se angaja au fost elemente co-formative. Conform rezultatelor din ambele probe, [Anexele 13, 14] s-a constatat o diferență de 33% a eșantionului experimental față de cel martor. Aceste date ilustrează astfel, [Anexa 15] că activitatea de formare a competenței culturale elevilor din clasele gimnaziale a fost una rezultativă, instrumentele aplicate au generat schimbări apărute în timp, ce asigură valorificarea competenței respective. Existând mai multe perspective asupra formării, au fost dinamizate mai multe relații educaționale: unele subordonând, iar altele precedând formarea.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

1. S-a stabilit care sunt *premisele diversității culturale* în educație și cum este exprimată diversitatea culturală prin proiecte interculturale. De asemenea, s-a ilustrat, care sunt calitățile persoanei multiculturale și care sunt prioritățile care ar trebui atinse pentru formarea competenței interculturale. În opinia cercetătorilor, cel mai ușor se poate forma competența interculturală prin *învățarea de noi comportamente (de la alții)*, însușirea unor modalități noi de soluționare a problemelor, fapt care ne orientează spre reconcilierea valorilor culturale. De altfel, în baza *orientărilor holistice* ale educației și a principiilor educației interculturale, s-a constatat interdependența dintre educația morală, educația pentru drepturile cetățenești și educația interculturală, care contribuie la formarea CI elevilor din clasele gimnaziale.

2. În ceea ce privește ilustrarea problemelor educației interculturale, urmând ideea mai multor sinteze, s-a constatat că un rol aparte îl au dimensiunile fundamentale ale educației interculturale și principiile care stau la baza activității de predare-învățare-evaluare eficientă, acolo unde funcționează colective de elevi aparținând grupurilor minoritare alături de majoritari. Logic vorbind, investigarea și sublinierea conceptelor de bază a facilitat scoaterea în evidență a elementelor fundamentale promovate de educația interculturală, necesare formării competenței interculturale. Prin analiza trăsăturilor caracteriale raportate la specificitatea vârstei elevilor din clasele gimnaziale în contextul formării competenței interculturale, a fost elaborată *Matricea strategiilor educative raportată la specificitatea trebuințelor elevilor din clasele gimnaziale în vederea formării competenței interculturale.* La baza conceperii acesteia, care reprezintă un valoros *instrument de lucru* pentru cadre didactice, a stat studierea și analiza documentelor de specialitate și lucrările cercetătorilor în domeniu. De asemenea, a fost conceptualizată *Schema Raportului valori interculturale-valori social morale*, care este un instrument pedagogic necesar profesorilor în procesul didactic, în vederea formării competenței interculturală elevilor.

3. Logica raționamentelor a impus, evident, ilustrarea importanței abordării interdisciplinare a educației interculturale pentru învățământul gimnazial, ca o consecință firească a faptului că formarea competenței interculturale se realizează la nivelul mai multor discipline socio-umane. Astfel, prezentarea corelațiilor dintre unele discipline școlare cu educația interculturală, conduc la

formarea CI elevilor din clasele gimnaziale. Au fost clarificate aspectele dezbătute printr-o abordare multiplă, din perspectiva mai multor discipline în vederea formării competenței interculturale.

4. Pentru a înțelege în rădăcinile sale dialectice procesul de formare a competențelor interculturale, a fost stabilit interesul cadrelor didactice cu privire la formarea competenței interculturale și necesitatea pregătirii acestora în domeniul educației interculturale. Aplicarea *Constructului de pregătire a cadrelor didactice în vederea formării CI elevilor* din clasele gimnaziale a confirmat ideea, că activitatea de formare a cadrelor didactice poate conduce ulterior la rezultate mai bune în formarea competenței interculturale elevilor din clasele gimnaziale. Având în vedere faptul că CI este efectul conexiunii dintre componenta afectivă, cognitivă, relaționară (comportamentală) și pregătirea didactică a profesorilor, au fost precizați parametrii de ordin psihologic, pedagogic și social - specifici formării CI elevilor din clasele gimnaziale. De asemenea, a fost evidențiată dimensiunea normativă, teleologică, decizională, operațională și apreciativă a educației interculturale.

5. Reflecțiile asupra datelor furnizate în experimentul pedagogic indică faptul că realizarea educației interculturale trebuie să pună accentul atât pe definirea și înțelegerea fenomenului respectiv ca atare, cât și pe diverse consultări oferite elevilor în contextul problematic al înțelegerii și interpretării. Realizarea educației interculturale și formarea competențelor interculturale implică dimensiuni importante, care dobândesc specificitate în funcție de particularitățile domeniului și de sarcinile formulate: diferențe culturale, variante culturale, tradiții, comportament specific, patriotism, valori etc.

6. S-a dedus analitic, că selectarea instrumentarului de formare trebuie să ia în considerare prestația, performanțele elevilor implicați, care condensează esențele procesului formativ. Importanța identificării atitudinilor, preferințelor, gândurilor elevilor, după cum s-a constatat, poate sprijini procesul de formare și de resemnificare a procesului formativ, păstrând un raport convenabil între cunoaștere, acceptare, aplicare și asigurând o sedimentare relativ stabilă a noului.

7. În contextul activităților de formare realizate în baza *Tehnologiei referențiale FCIE (10)* s-a constatat prezența activă a elevilor în toate evenimentele formative, ca receptori, transmițători și participanți, exprimându-și deschis atitudinile, sentimentele, opiniile, stabilind o relație educațională stimulativă

într-o diversă varietate de comportamente, fapt care a generat o implicare intensivă în formarea competenței interculturale. Exemplele oferite în cadrul experimentului pedagogic au pus în evidență faptul că activitățile întreprinse au probat interesul pentru experiența de învățare a specificului interculturalității, elevii manifestând curiozitate, chiar dacă de multe ori acest lucru genera și aspecte de disconfort cognitiv. Dezvoltarea tendinței de a mai cunoaște, stimularea dorinței de a descoperi, de a se angaja au fost elemente co-formative. Conform rezultatelor din ambele probe, s-a constatat o diferență de 33% a eșantionului experimental față de cel martor. Aceste date ilustrează, astfel, că activitatea de formare a competenței culturale elevilor din clasele gimnaziale a fost una rezultativă, instrumentele aplicate au generat schimbări apărute în timp ce asigură valorificarea competenței respective. Existând mai multe perspective asupra formării, au fost dinamizate mai multe relații educaționale: unele subordonând, iar altele precedând formarea.

8. Intenția noastră principală nu a fost de a substitui o modalitate de formare prin alta, ci, mai degrabă, de a aduce în prim-plan o gamă largă de posibilități interpretative în desemnarea pedagogică a formării competenței interculturale elevilor prin fundamentarea *Modelului formării competenței interculturale a elevilor* (clasele gimnaziale), construit conform a patru niveluri de bază: reperele teoretice (diversitatea culturală, abordarea interculturală, educația interculturală); scopul abordării fenomenului pedagogic respectiv; componenta metodologică; tehnologia referențială.

RECOMANDĂRI

- Prin sintetizarea rezultatelor aplicării *Tehnologiei referențiale FCIE (10)* este oportună conceperea și punerea în aplicare a CDS - *Opționalului la decizia școlii* „Prin diversitate culturală la comunicare interculturală” ca o *necesitate obiectivă*, adresat elevilor din clasele gimnaziale, care ar fi axat pe valorile interculturalității din perspectiva schimbărilor în educație, determinate de transformările care au loc în societate.
- Elaborarea *Ghidului didactic* pentru elevi „Călătoria mea interculturală”, care ar pune în valoare diverse aspecte ale interculturalității din perspectiva pedagogiei constructiviste în calitatea sa de teorie a cunoașterii viabile, prin constructe clădite experiențial de către elevi.

- Rezultatele cercetării pot repera fenomenul formării competențelor interculturale ale elevilor, prin conceperea unei *lucrări fundamentale* ”Metodologia interculturalității pedagogice”, care ar pune bazele metodice ale domeniului respectiv, ghidând cadrele didactice în acest proces formativ, clarificând teoretico-aplicativ esențele fenomenului de interculturalitate.
- Dezideratele actuale ale formării continue a cadrelor didactice școlare pot fi realizate și prin valorificarea rezultatelor cercetării date la activitățile de formare, în contextul dezvăluirii priorităților formative. În acest scop, poate fi structurat un *Pachet formativ* cu genericul „Identitatea culturală și perspectiva interculturală – dialog cultural și educațional”.

BIBLIOGRAFIA

1. ANTONESEI, L. *Modernitatea, globalizarea şi dialogul culturilor privite din perspectiva educaţiei interculturale,* p. 11-23, în Cozma T. (coord.) *O nouă provocare pentru educaţie: interculturalitatea*. Iaşi: Polirom, 2001. 216 p. ISBN 973-683-799-8
2. ANTONESEI, L. *Paideia. Fundamentele culturale ale educaţiei*. Iaşi: Polirom, 1996. 128 p. ISBN: 973-9248-08-x
3. ARHIP, A., PAPUC, L. *Noile educații – imperative ale lumii contemporane*, Chișinău, F.E.P: Tipografia Centrală, 1996. 144 p. ISBN 5779003572
4. BACIU, S. *Modalități de elaborare a finalităților/competențelor de formare profesională*. În: *Univers Pedagogic*. Chișinău, 2011, nr. 2 (30), p. 61-66, ISSN 1811-5470.
5. BARBĂNEAGRĂ, Al. Formarea competențelor interculturale într-o societate plurilingvă/Revista de științe socio-umane. 2005, nr. 1, p.110-112
6. BÎRLOGEANU, L. *Educaţie interculturală. Proiectul pentru Învățământ Rural*. București: All, 2005. 77 p. ISBN 10 973-0- 04562-3; ISBN 13 978-973-0-04562-8
7. BÎRLOGEANU, L., CRIȘAN, A. *Ghid de politici interculturale.* București: Educaţia 2000, 289 p.

8. BÎRZEA, C. *Interculturalitate, multiculturalitate şi educaţie interculturală*. În *Revista de pedagogie*, anul LI, nr. 1-6/2003, 2004, p. 178-192.
9. BĂRBULESCU, A., ROTARU M. *Strategii de consolidare a cooperării şcoală-familie-comunitate - Ghid metodic pentru formatori*. Craiova: Sfântul Ierarh Nicolae 2014. 90 p. ISBN 978-606-671-819-6
10. BOCOŞ, M. *Instruirea interactivă*. Iași: Polirom, 2013, 470 p. ISBN 9789734632480.
11. BONTAȘ, I. *Tratat de Pedagogie*. București: All, 2008. 400 p. ISBN 978-973-571-7384
12. BUTNARI, N. Noile *Educații. Suport de curs. Universitatea de Stat Moldova.* Chișinău: CEP - USM, 2017. 122 p. ISBN 978-9975-71-920-9
13. CHIRIAC, A. *Competenţe interculturale definire şi particularităţi*. Universitatea de Stat din Moldova. Chișinău: „Studia universitatis", seria – Ştiinţe ale Educaţiei, nr. 5 (15), 2008, p. 115-119.
14. CHIȘ, V. *Pedagogia contemporană, pedagogia pentru competenţe.* Cluj-Napoca: Casa Cărţii de Ştiinţă, 2005. 371 p. ISBN 973-686-695-5
15. CISCAI, L., & Marchiș I. *Educația interculturală și multimedia*. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujană, 2008, 122 p. ISBN 978-973-610-784-9.
16. COJOCARU-BOROZAN, M., SADOVEI, L. *Fundamentele ştiinţelor educaţiei*. Chișinău: Tipografia UPS „Ion Creangă", 2014. 446 p. ISBN 978-9975-46-207-5.
17. COZMA, T., *O nouă provocare pentru educaţie: interculturalitatea*. Iaşi: Polirom, 2001. 216 p. ISBN 216 p. 973-683-799-8
18. CRISTEA, S. *Fundamentele pedagogiei*. Iaşi:Polirom, 2010. 345p. ISBN 978-973-46-1562-9
19. CUZNEȚOV, L., CĂLARAȘ, C., EȚCO, C. *Consilierea și educația pentru sănătate a familiei. Repere teoretice și sugestii practice*. Chișinău: Primex-Com SRL, 2016. 517 p. ISBN 978-9975-110-57-0
20. CUZNEȚOV, L. *Consilierea și educația familiei. Introducere în consilierea ontologică complexă a familiei*. Chișinău: Primex-Com SRL, 2015. 433 p. ISBN 978-9975-3232-1-5
21. CUZNEȚOV, L. *Curriculum Educația pentru familie*. Chișinău: Museum, 2004. 280 p. ISBN 9975-906-91-5

22. CUZNEȚOV, L. *Familia ca proiect existential. Management familial*. Chișinău: Primex com SRL. 2018. 323 p. ISBN 978-9975-3232-7-7
23. CUZNEȚOV, L. *Tratat de educație pentru familie. Pedagogia familiei*. Chișinău: Centrul Editorial-poligrafic al USM, 2008. 624 p. ISBN 987-9975-70-717-6.
24. *Din nou despre noile educaţii.* În: *Didactica Pro*. *Revistă de teorie şi practică educaţională.* Chișinău: Centrul Educaţional Pro Didactica. 2009, nr. 4 (56). ISSN 1810-6455
25. DASSEN, P. *Educația interculturală – experiențe, politici, strategii*. Iași: Polirom, 1999. 208 p. ISBN 973-683-223-6.
26. DOROBANTU-DINA, R. *Studiu de specialitate – cadrul didactic promotor al educației interculturale în contextul globalizării*. În: *Volumul II Conferința Științifică Internațională Probleme ale Științelor Socioumanistice și Modernizării Învățământului*. Chișinău: Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă", 18.06.2020. CZU: 37.035:371.12. ISBN 978-9975-46-449-9
27. DOROBANTU-DINA, R**.** *Noile educații – orientări contemporane în formarea continuă*. În: volumul *Conferința Națională a profesorilor Educația la timpul viitor.* Buzoiești: Ars Libri, 2020. ISBN 978-606-36-1205-3.
28. DOROBANTU-DINA, R. *Abordarea interdisciplinară în formarea competenței interculturale elevilor din clasele gimnaziale*. În: volumul Conferința internațională *Educația în fața noilor provocări*. Chișinău: 5-6 noiembrie 2021. CZU:37.013.42/.43:001.2+373.5. Nr. 2(27) / 2014 / ISSN 1857-0119 / ISSNe 2587-330X
29. DOROBANTU-DINA, R. *Valorile culturale românești - cheia comunicării interculturale.* În volumul Conferința Internațională *Contemporary Challenges in Teaching Romanian as a Second Language***.** Chișinău: Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă", 5-6 iunie 2021. **ACROSS** www.across-journal.com ISSN 2602-1463 Vol. 4 (2)
30. DOROBANTU-DINA, R. *Educația interculturală - tendința actuală de orientare în educația românească.* În: Volumul Simpozionului Științific Internațional *The Voice of Education at European level. Aspecte, orientări și perspective ale științelor educației în societatea*

contemporană. Bacău: Smart Academic. 2020. p. 211. ISBN 978-606-063-027-2
31. DUMITRAȘCU, V. *Managementul între culturi. Interculturalitate şi elemente de management comparat*. București: Universitară, 170 p. ISBN 978-606-28-1001-6
32. *Educaţie pentru toleranţă*. În: *Didactica Pro*. *Revistă de teorie şi practică educaţională.* Chișinău: Centrul Educaţional Pro Didactica. 2004, nr. 4 (26). ISSN 1810-6455
33. *Ghid metodologic și suport de curs Educație interculturală pentru viitorii pedagogi*. Chișinău: Casa Editorial-Poligrafică „Bonus Offices" Centrul Educațional Pro Didactica. 2020, 140 p. ISBN 978-9975-3355-5-3.
34. GHERGUŢ, A., FRUMOS, L. *Educaţia incluzivă. Ghid metodologic*. Iaşi: Polirom, 2019. 344 p. ISBN 978-973-46-7724-5.
35. GREMALSCHI, A. (coord.), *Modernizarea învățământului preuniversitar prin implementarea pe scară largă a tehnologiei informației și a comunicațiilor*. În: Revista *Didactica Pro*, Revistă de teorie și practică educațională, 2010, nr. 6 (64). Chișinău: p. 2-5. ISSN 1810-6455.
36. GREMALSCHI, A. *Formarea competenţelor-cheie în învăţământul general: Provocări si constrângeri. Studiu de politici educaţionale* Inst. de Politici Publice. Chişinău: Lexon Prim, 2015. 108 p. ISBN 978-9975-9609-8-4
37. GUŢU, V. *Curriculum centrat pe competenţe: orientări de optimizare/dezvoltare continuă*. În: *Didactica Pro*. 2014, nr 3(85), pp. 6-10. ISSN 1810-6455.
38. HATTIE, J. *Învățarea vizibilă. Ghid pentru profesori.* București: Editura Trei. 2014. 222 p. ISBN 978-606-719-058-8
39. HĂDÂRCĂ, M., Condiții pentru formarea-evaluarea transdisciplinară a competenţei-cheie de comunicare în limba română. În: Univers Pedagogic. 2018, nr. 1 (57), pp 3-9. ISSN 1811-5470.
40. MOSCOVICI, S. *Pedagogia socială a relațiilor cu celălalt*. Iași: Polirom, 1998. 256 p. ISBN 973-683-071-3
41. NEDELCU, A. *Educaţie democratică, incluziune şi interculturalitate.* Bucureşti E.D.P., 2007. 70 p. ISBN 978-973-30-1954-1

42. OVCERENCO, N., SADOVEI, L., PAPUC, L. COJOCARU-BOROZAN, M. *Fundamentele Ştiinţelor Educaţiei. Manual universitar*. Chișinău, 2014. 446 p. ISBN 978-9975-46-207-5.
43. OVCERENCO, N., GHERMAN, V., UNTU, V. *Pedagogia. Note de Curs*. Chișinău: Tipografia Reclama, 2007. 240 p.
44. PÂNIŞOARĂ, I.O. *Profesorul de succes. 59 de principii de pedagogie practică*. Iaşi: Polirom, 2015. 248 p. ISBN 978-973-46-5277-8.
45. *Repere ale Educației interculturale*, Consiliul Național al Tineretului din Moldova, Chișinău, Material elaborat în cadrul Proiectului *Dialog intercultural în Moldova*, 2013
46. SADOVEI, L. *Formarea competenţei de comunicare didactică prin modulul pedagogic universitar.* Autoref. teză dr. ped. Chişinău, 2008. 25 p.
47. SADOVEI L., PAPUC, L., CRISTEA. S., COJOCARU- BOROZAN. M. *Teoria și praxiologia cercetării pedagogice.* București: E.D.P. 2016. 306 p. ISBN 978-606-31-01-84-7
48. STĂNESCU, V. *Globalizarea: spre o nouă treaptă de civilizaţie.* Cluj-Napoca: Eikon, 2009. 486 p. ISBN 978-973-757-170-0
49. VERZA, E., VERZA. Fl. E. *Psihologia vârstelor*. Bucuresti: Pro Humanitate, 2000. 307 p. ISBN 973-99734-4-2.
50. VOICULESCU, F. Analiza resurse-nevoi și managementul strategic în învățământ. București: Aramis, 2004. 413 p. ISBN 973-679-039-8.

* * *

51. ALRED, G., BYRAM, M., FLEMING, M. *Intercultural experience and education*, Tonowanda. NY: Multilingual Matters, 2003. 256 p. ISBN**:** 9781853596070
52. ARASARATNAM, L.A. *The development of a new instrument of intercultural comunication competence*. În: *Journal of Intercultural Comunication.* Routledge, 2009.
53. AUDIGIER, F. *Concepte de bază şi competenţe esenţiale referitoare la educaţia pentru cetăţenie într-o societate democratică.* Consiliul Europei, Consiliul pentru Cooperare Culturală. Strasburg, 2000.
54. BATELAAN, P. *Le nouveau defi interculturel lance a l'education: la diversite religieuse et le dialogue en Europe,* (DGIV/EDU/DIAL (2003) Consiliul Europei, Strasbourg, 2003.

55. CACE, C. (coord.) *Design Intercultural Education at Community Level*. Bucureşti: Editura ASE, 2007. 200 p. ISBN 978-973-594-948-8
56. CAZAL, D., PERRETI, J.M. *L'europe des ressources humaines*. Paris: Editions Liaisons, 1992. 257 p. ISBN 2-87880-054-0.
57. CHEN, L. *Perceptions of intercultural intercation and communication satisfaction: A study on initial encounters.* În: *Communication Reports.* 15, (2), 2002.
58. CHEVRIER, S. *Le management des équipes interculturelles*. Paris: Presses Universitaires de France. 2000, 211 p. ISBN 2-13050977-0
59. CUCHE, D. *La notion de culture dans les sciences sociales*. Paris: Editions La Découverte. 2001. 124 p. ISBN 2-7071-4264-6.
60. DOROTHY, L.N., RACHEL, H. *Copiii învață ceea ce trăiesc: educația care insuflă valori*. București: Humanitas, 2008. 177 p. ISBN 978-973-50-2225-9.
61. DUPRIEZ, P., SIMONS, S. *La resistance culturelle: fondements, applications et implications du management interculturel*. Bruxelles: De Boeuk Université, 2000. 356 p. ISBN 2-8041-3476-8.
62. GAUTHEY, F., XARDEL D. *Le management interculturel*. Mythes et réalité. Paris: Editions Economia. 1990. 126 p. ISBN 2-71781847-2
63. GILLERT, A. *Concepte ale învăţării interculturale*. În Consiliul Europei, *Invăţarea Interculturală*. Strasbourg: Council of Europe publishing F-67075 Strasbourg Cedex 2003. 105 p. ISBN-10 973-0-04369-8 ISBN-13 978-973-0-04369-3
64. HAMPDEN-TURNER, C., TROMPENAARS, F. *Au-dela du choc des cultures*. Paris: Editions d'Organisation, 2004.
65. HOFSTEDE, G. *Managementul structurilor multiculturale*. Bucureşti: Editura Economică, 1996. 304 p.
66. VIGOTSKI, L. *Psihologia artei.* vol. I. Bucureşti: Editura Univers, 1973, 380 p.

Documente legislative:

67. Conseil de l'Europe. *Tous différents, tous égaux,* Strasbourg, 1996
68. Consiliul Europei, Comitetul Director pentru Educație /EDU/ 2004 (10).
69. *Convenţia Cadru pentru Protecţia Minorităţilor Naţionale*, document disponibil la adresa

http://www.anr.gov.ro/docs/legislatie/internationala/Conventia_Cadru_pentru_Protectia_Minoritatil or_Nationale.pdf, (accesat în aprilie 2020).

70. *Convenţia Internaţională privind Drepturile Economice*, *Sociale şi Culturale*, Art. 13, p. 4, conf. Ivasiuc A., Koreck M., Kovari R., Agenția „Împreună", Institutul pentru studierea problemelor minorităților naționale, *Educația interculturală, de la teorie la practică"*, 2010
71. Curriculum Naţional pentru învăţământul obligatoriu. Cadru de referinţă, MEN, CNC, Editura Corint, 1998
72. Declaraţia de la Mexico, Conferinţa mondială asupra politicilor culturale, UNESCO, Paris, 1982
73. Declaraţia Universală a Drepturilor Omului, UNESCO, 2001
74. *Recomandarea nr. R (84) 18 a Comitetului de Miniști* ai Statelor Membre referitoare la formarea cadrelor didactice în educație pentru înțelegerea interculturală, în special în contextual migrației. Sursă: Consiliul Europei, Comitetul Director pentru Educație, EDU. 2004, conf. Ivasiuc A., Koreck M., Kovari R., Agenția „Împreună", Institutul pentru studierea problemelor minorităților naționale, *Educația interculturală: de la teorie la practică*, Convenția Internațională privind drepturile Economice, Sociale și Culturale, noiembrie 2010
75. *Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educaţia-2020"*. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 944 din 14.11.2014. Monitorul Oficial, nr. 345-351 din 21.11.2014, Art. nr. 1014.
76. Convenţia privind Drepturile Copilului, adoptată de către Adunarea Generala a Națiunilor Unite la data de 20 noiembrie 1989.
77. Legea Educației 1/2011 în România, publicată în Monitorul Oficial nr. 18 din 10 ianuarie 2011

ANEXE

Anexa 1

Chestionar pentru elevi în etapa pre-experiment
Importanța pe care o acordă *elevii* din clasele gimnaziale educației interculturale în vederea formării competenței interculturale

Chestionarul pe care te invit să îl completezi **are ca scop obținerea unor date referitoare la educația interculturală desfășurată în Școala Gimnazială „I.C. Lăzărescu" Țițești, județul Argeș.**

1. Îți place ora de educație interculturală? DA/NU
2. Dorești să primești mai multe informații în domeniul educației interculturale sau ai alte așteptări?
3. Dorești ca orele de educație interculturală ***să fie bazate pe activități practice*** sau să fie ca acum?
4. Consideri că educația interculturală ***contribuie la pregătirea ta pentru viață (sudarea echipei, dezvoltarea prieteniei, limitarea discriminării, interacțiune deschisă cu elevii*** aparținând unor grupuri entice, de altă cultură, rasă, condiție socială etc)?
5. Încercuiește abilitățile pe care crezi că le ai.
a) artistice
b) digitale
c) sportive
d) practice, gospodărești, tehnologice, meșteșugărești
6. Consideri că ***abilitățile sportive sunt folositoare*** *în educația interculturală*?
7. Consideri ***abilitățile artistice sunt folositoare*** *în educația interculturală?*
8. Consideri ***abilitățile digitale sunt folositoare*** *în educația interculturală?*
9. Consideri că ***abilitățile practice gospodărești, tehnologice, meșteșugărești etc. sunt folositoare*** *în educația interculturală?*
10. Consideri că ***orele de educație interculturală sunt folositoare?***
11.***Părinții îți condiționează participarea*** la activitățile *interculturale,* ***dacă obții note bune la alte materii? Care sunt materiile?***

Mulțumim de colaborare !

Anexa 2

Chestionar pentru profesori – etapa pre-experiment

Implicarea profesorului în activitățile interculturale cu elevii

Chestionarul pe care vă invit să îl completați are ca **scop obținerea de date referitoare la educația interculturală desfășurată în Școala Gimnazială „I.C. Lăzărescu" Țițești, județul Argeș.**

Educația interculturală înseamnă interacțiunea dintre valorile specifice grupurilor cu care vin oamenii în contact prin bogăția limbajului, a tradițiilor, obiceiurilor și a specificității din toate domeniile vieții social-economice și culturale, este un bun prilej de cooperare, ajutor reciproc, toleranță, formarea spiritului civic și limitarea disesiunilor sau a strărilor conflictuale dintre minoritari și populația majoritară.
Unele întrebări au mai multe variante de răspuns. În acest caz trebuie să alegeți pe cea care se potrivește cel mai bine situației dvs. **Aceasta se alege prin încercuire**. Alte întrebări sunt închise, la care vei răspunde prin DA sau NU și sunt și întrebări deschise, la care veți da un singur răspuns.
Trebuie să știți, că nu există răspunsuri corecte sau răspunsuri greșite, ci doar răspunsuri care se potrivesc părerii dvs.
Vă rog să completați următorii itemi referitori la activitățile extracurriculare, având ca scop formarea competenței interculturale elevilor din clasele gimnaziale.
Datele factuale nu mai sunt surprinse în prezentul chestionar, deoarece profesorul are datele despre:

- Diferențele de gen ale elevilor;
- De vârstă;
- De etnie.

Prin urmare, vă rog să răspundeți sincer următoarelor întrebări:

1. **În opinia dvs. timpul de o oră pe săptămână este suficient pentru formarea competenței interculturale elevilor din clasele gimnaziale?**

DA	NU

2. **Cum considerați că se poate implica profesorul în limita Programei școlare:**

o oră/săptămână	două ore/săptămână

3. **Cât de implicat sunteți în activitățile extracurriculare?**

.....

.....

4. **Implicarea dvs. în activitățile extracurriculare cu elevii este de aproximativ:**

90%	80%	70%	50%

5. **Care dintre următoarele activități extracurriculare contribuie la formarea competenței interculturale?**

	în totalitate	în mare măsură	în mică măsură	deloc
jocuri libere				
proiecte extracurriculare de tip „Erasmus”				
lucrul în echipă				
acțiuni social-caritabile				
activități bazate pe jocuri de echipă				
invitarea unor persoane pentru prezentarea meșteșugurilor zonei				
concursuri tehnico-aplicative tip „Prietenii pompierilor”				
concursuri educaționale în domeniul artistic-vizual-tehnic				
acțiuni de voluntariat pentru protejarea mediului și dezvoltare durabilă (plantat pomi, colectarea selectivă a deșeurilor etc)				
invitarea unor persoane mai tinere, ca exemple de reușită școlară și profesională din rândul minorităților naționale.				
serbări școlare, evenimente culturale				
lecții la dirigenție bazate pe invitarea unor specialiști din domeniul: -cultural -juridic -asistență socială -Oficiul pentru Migrația persoanelor -Organizația „Crucea Roșie” -Asociația „Cercetașii României”				

-Poliția Română – Direcția pentru Combaterea Crimeii Organizate și a Traficului de Persoane				

6. **Considerați că activitățile extracurriculare contribuie la o mai bună pregătire a elevilor?**

	în totalitate	în mare măsură	în mica măsură	deloc
DA				
NU				

7. **Considerați că activitățile extracurriculare contribuie la educarea elevilor în vederea formării unor atitudini și abilități profesionale?**

DA	NU

Dacă răspunsul dvs este da, atunci care sunt aceste abilități?

a) abilități artistice
b) abilități sportive
c) abilități tehnice
d) abilități digitale
e) abilități practice

8. **Dacă cineva v-ar propune să vă implicați în activități extracurriculare la nivelul școlii, fără a fi remunerat, în ce măsură ați accepta?**

în totalitate	în mare măsură	în mică măsură	deloc

9. **Considerați că activitățile extracurriculare constituie mijloace de cunoaștere și inter-cunoaștere a elevilor?**

	în totalitate	în mare măsură	în mica măsură	deloc
DA				
NU				

10. **Apreciați că activitățile extracurriculare contribuie la depășirea barierelor interculturale și interetnice?**

în totalitate		în mare măsură	în mica măsură	deloc
DA				
NU				

11. **Considerați că ar fi necesare cursuri de pregătire a cadrelor didactice în domeniul educație interculturală (gimnaziu)? (DA sau NU)**
12. **Considerați că sunt suficiente materialele didactice existente în acest moment pentru orele de educație interculturală? (DA sau Nu)**

Anexa 3

Răspunsurile cadrelor didactice la chestionarul aplicat în etapa pre-experimentului

- În procent de 72% dintre cadrele didactice consideră că ***nu cunosc suficient de bine specificul disciplinei*** educație interculturală;
- În procent de 83% dintre cadrele didactice consideră că ***sunt necesare mai multe resurse educaționale*** pentru disciplina educație interculturală;
- În procent de 80% dintre cadrele didactice consideră că ***este necesară o pregătire (formare) continuă*** la subiectul formării competenței interculturale;
- În procent de 48% dintre cadrele didactice ***doresc să se implice în activități extracurriculare*** pentru formarea competenței interculturale elevilor din clasele gimnaziale;
- În procent de 33% dintre cadrele didactice ***consideră că prin orele de educație interculturală se dezvoltă abilitățile elevilor:*** digitale, practice (gospodărești), artistice, sportive etc.
- În procent de 36% dintre cadrele didactice ***consideră că educația interculturală îl formează pe elev pentru integrare socio-profesională***;
- În procent de 28% dintre cadrele didactice ***consideră că educația interculturală*** *contribuie* ***la limitarea prejudecăților, discriminării, marginalizării, excluziunii sociale etc***;
- În procent de 42% dintre cadrele didactice ***consideră că prin ora de educația interculturală elevii prețuiesc mai mult cultura, tradițiile, patrimoniul național***;
- În procent de 32% dintre cadrele didactice consideră că prin orele de educația interculturală ***se formează spiritul civic, de solidaritare, acceptare, interacțiune***, ***înțelegere,*** cu cei care aparțin altor culturi, ***sunt de altă etnie,*** rasă, religie, condiție socială sau din grupuri dezavantajate.

Anexa 4

Răspunsurile elevilor chestionați în etapa pre-experimentului pedagogic

- în procent de 75% elevii *nu sunt mulțumiți de educația* ***interculturală*** pe care o primesc la școală, pentru că în timpul acestei ore fac istorie, matematică etc;
- în procent de 52% elevii ***au alte așteptări decât informarea lor*** în domeniul educației interculturale;
- în procent 80% dintre elevi ***doresc activități practice*** la orele de educație interculturală;
- în procent de 28% dintre elevi consideră că educația interculturală ***contribuie la pregătirea lor pentru viață (sudarea echipei, dezvoltarea prieteniei, limitarea discriminării, interacțiune deschisă cu elevi*** aparținând unor grupuri entice, de altă cultură, rasă, condiție socială etc);
- în procent de 25% dintre elevi consideră ***abilitățile lor sportive sunt folositoare în educația interculturală***;
- în procent de 22%, dintre elevi consideră ***abilitățile lor artistice sunt folositoare în educația interculturală***;
- în procent de 21% dintre elevi consideră ***abilitățile lor digitale sunt folositoare în educația interculturală***;
- în procent de 33% dintre elevi consideră ***abilitățile lor practice gospodărești, tehnologice, meșteșugărești etc. sunt folositoare în educația interculturală***;
- în procent de 38% dintre elevi consideră că ***orele de educație interculturală nu sunt folositoare.***
- în procent de 48% dintre elevi susțin că ***părinții le condiționează participarea*** la activitățile ***interculturale, dacă obțin note bune la alte materii*** (română, matematică, istorie, limbi străine, geografie etc).

Anexa 5

Test – etapa de constatare pentru elevi
Testul pe care te invit să îl completezi este anonim și are ca scop: stabilirea nivelului tău de cunoștințe în domeniul Educație interculturală

1. Numește câte o trăsătură a fiecărei comunități etnice (turci, români, maghiari, romi, italieni, germani)

.....

2. Precizează trei tradiții culturale care trebuie prețuite și transmise generațiilor viitoare.

.....

3. Numește trei creații populare românești sau ale altor etnii din România.

.....

4. Ce elemente ale patriotismului românesc sau ale altor etnii ar trebui promovate mai des în localitate?

.....

5. Încercuiește elementele culturale românești pe care le poți promova tu în zonele unde călătorești: Călușul oltenesc, mărțișorul, colindele, Doina, Balada, țesutul iei, covoarele oltenești, bucătăria românească.

6. Scrie cărei țări aparțin următoarele bunuri de patrimoniu imaterial:
Colosseum .....,
Piramide.....,
Turn Eiffel....., Voroneț.....

7. Numește care sunt evenimentele de ceremonial local cu prilejul: nașterii, căsătoriei, decesului

.....

8.Scrie trei mănăstiri din România…….....

9. Pe o scală de la 1-5 cât apreciezi necesitatea orei de educație interculturală? …….....

De ce? Argumentează!

.....

Mulțumim de colaborare!

Anexa 6

Chestionar pentru elevi în etapa de constatare: Importanța pe care o acordă *elevii* din clasele gimnaziale educației interculturale în vederea formării competenței interculturale

Chestionarul pe care te invit să îl completezi **are ca scop obținerea unor date referitoare la educația interculturală desfășurată în Școala Gimnazială „I.C. Lăzărescu" Țițești, județul Argeș.**

Educația interculturală înseamnă interacțiunea dintre valorile specifice grupurilor, cu care vin oamenii în contact prin bogăția limbajului, a tradițiilor, obiceiurilor și a specificității din toate domeniile vieții social-economice și culturale; este un bun prilej de cooperare, ajutor reciproc, toleranță, formarea spiritului civic și limitarea disesiunilor sau a strărilor conflictuale dintre minoritari și populația majoritară.

Unele întrebări au mai multe variante de răspuns. În acest caz trebuie să încercuiești pe cea care se potrivește cel mai bine situației tale. Alte întrebări sunt închise, la care vei răspunde prin DA sau NU și sunt și întrebări deschise, la care ai să dai un singur răspuns.

Trebuie să știi, că nu există răspunsuri corecte sau răspunsuri greșite, ci doar răspunsuri care se potrivesc părerii tale.

Prin urmare, te rog să răspunzi sincer următoarelor întrebări:

CRITERIUL 1 MOTIVAŢIE/NECESITATE (întrebările 1, 8, 9)

Întrebarea 1

a) Îți place disciplina educaţie interculturală? ***DA/NU***

*b)Ai vrea ca disciplina Educaţie interculturală să fie două ore/săptămână?****DA/NU***

*c) Ai vrea un curs opţional la Educaţie interculturală?****DA/NU***

*d) Ai vrea ca orele de educaţie interculturală să se desfăşoare cu mijloace moderne: calculatoare, videproiector, conexiune la internet, resurse digitale audio-video?****DA/NU***

*e) Ai nevoie de cunoştinţe de Educaţie interculturală pentru viaţă?****DA/NU***

*f) Este importantă cunoaşterea educaţiei interculturale pentru dezvoltarea ta culturală?****DA/NU***

Întrebarea 8

Spune trei motive, de ce nu-ţi plac lecţiile de Educaţie interculturală?

……

La întrebarea 9

Scrie trei secrete ale unei lecţii atractive de educaţie interculturală.

……

CRITERIUL 2 MIJLOACE DIDACTICE (întrebările 2, 3)

Întrebarea 2

Scrie în ordinea preferinţelor tale care sunt mijloacele didactice pe care ai vrea să le folosiţi la ora de educaţie interculturală: manual, fişe de lucru, calculatoare, videoproiector, resurse audio-video, conexiune la internet.

……

……

Întrebarea 3

Încercuieşte care sunt mijloacele de învăţământ folosite* cel mai des *la ora de Educaţie interculturală?

Manual, fișe de lucru, calculatoare, videoproiector, resurse audio-video, conexiune la internet.

CRITERIUL 3 (ACTIVITĂŢI întrebările 4, 6)

Întrebarea 4

Alege activităţile preferate de tine pentru ora de Educaţie interculturală:

1.activităţi de informare - folosind manualul;

2.activităţi practic-aplicative.

Întrebarea 6

Notează în ordinea preferinţelor tale primele 11 activităţi care ai vrea să se desfăşoare la ora de Educaţie interculturală:

- excursii tematice
- acțiuni social-caritabile
- acțiuni social-educativ-sportive (cross, „Marș pentru viață” etc)
- invitarea unor persoane din localitate pentru prezentarea meșteșugurilor specifice etniei altei etnii: confecționat scaune, împletit coșuri și măturoaie din răchită etc;
- concursuri tehnico-aplicative de tipul „Prietenii pompierilor” și „Cu viața mea apăr viața”;
- serbări și festivalurilor la nivel local și județean, național de promovare a diversității tradițiilor prin jocuri, dansuri și cântece;
- concursul educaționale județene cum ar fi: „Mozaic interetnic – diferiți și totuși la fel”, „Datini și obiceiuri”, „Diversitatea – o șansă în plus pentru viitor”,
- realizarea unor expoziții cu lucrări personale sau fotografii având ca tematică „Împreună vom reuși!”;

- implicarea în proiecte educaționale interșcolare cu unități de învățământ din județ, din țară sau din diaspora istorică Republica Moldova, Ucraina, Serbia);
- concursuri de îndemânare pentru preparate culinare, prelucrarea lemnului sau a lutului etc. (îndeletniciri specifice localității noastre);
- plantarea unor pomi fructiferi (meri și pruni) în curtea Școlii Gimnaziale „I.C. LĂZĂRESCU" ȚIȚEȘTI, județul Argeș (România);
- inițierea jocului cu titlul: „Micii jurnaliști", prin care să monitorizeze timp de patru zile un post de televiziune, radio sau ziar pentru a identifica mesajele pe care le promovează despre diversitatea culturală;
- prezentarea unor filme tematice în baza cărora elevii să identifice asemănări și deosebiri culturale;
- susținerea unui mini-proiect cu titlul: „Dacă aș fi ..." primarul localității pentru o zi, directorul școlii, polițist, medic, pădurar, ziarist, prefectul județului, ministrul educației, președintele României etc. Ce ai vrea să faci în calitatea pe care ți-o alegi?
- vizitarea unor muzee, expoziții, localități care reflectă patrimoniul cultural/moștenirea culturală, tradițiile și obiceiurile diferitelor comunități/culturi;
- prezentarea unui dans popular specific altei etnii și învățarea de către toții elevii;
- scrierea unor eseuri cu tematică interculturală la Revista școlii noastre „Diferiți și totuși la fel";
- realizarea unui panou, care să cuprindă elemente specifice culturii românești și elemente specifice altor culturi;
- rezolvarea unor exerciții: să se organizeze în grupe de câte cinci (în ordine alfabetică) și să scrie pe o foaie de flipchart, care sunt activitățile preferate ale grupului respectiv, de exemplu: să meargă la film, să asculte manele, să mănânce shaorma și să bea coca-cola. Considerați că grupul respectiv ar vrea să facă acest lucru la nesfârșit, toată viața? Sau fiecare membru simte nevoia de diversitate?;
- prezentarea unor exemple cotidiene, în care avem nevoie de diversitate în societate;
- analizarea unor imagini și identificarea criteriilor în baza cărora se produce diversitatea;
- redactarea unui text de 5-10 rânduri în care să argumenteze rolul pozitiv al diversității culturale;
- realizarea unor scurte filmări cu telefonul mobil sau camera video, în care să surprindă elementele diversității culturale din localitatea respectivă;
- realizarea un afiș care să includă personalități de seamă din etnia ta și din cultura națională (activitate de lucru pe grupe);

- scrierea unei liste cu primele cinci elemente culturale care vin mintea elevilor când spun: român, rom, turc, evreu, chinez, italian, german, francez etc.;
- descrierea costumului popular al zonei din care provin elevii;
- alcătuirea unor pliante care să cuprindă un simbol, o propoziție (un mesaj) și data când sunt sărbătorite următoarele evenimente:
  Ziua Internațională a Minorităților (18 decembrie);
  Ziua Internațională a Romilor (8 aprilie);
  Ziua Internațională a Toleranței (16 noiembrie);
  Ziua Internațională a Prieteniei (30 iulie);
  Ziua Mondială a Diversității prin Cultură (21 mai);
  Ziua Internațională a Familiei (15 mai);
  Ziua Internațională pentru Eradicarea Sărăciei (17 octombrie);
  Ziua Limbii Române (la aceeași dată: 31 august și pentru România și pentru Republica Moldova);
  Ziua Culturii Naționale (15 ianuarie);
  Ziua Drapelului Național (pentru România 26 iunie și pentru Republica Moldova 23 aprilie);
  Ziua Imnului național (29 iulie);
  Ziua Națională a României (1 Decembrie);
  Ziua Națională a Republicii Moldova (Ziua Independenței de Stat 27 august) etc.;
- completarea unei fișe de lucru (activitate de grup) pe care să scrie: denumirea a zece state la alegere și elementul care îl definește cel mai bine (exemplu: Italia: pizza, Spania: coride; Turcia: shaorma, etc);
- alcătuirea unor enunțuri care să cuprindă cuvintele: discriminare, toleranță, cultură, comunicare interculturală, patrimoniu, violență, abuz, etnie, solidaritate etc.;
- identificarea unor grupuri minoritare care trăiesc în comunitatea respectivă și compararea cu grupul majoritar;
- completarea unui interviu semi-structurat din care se poate concluziona:
- atașamentul față de valorile culturale;
- respectul pentru diversitate;
- interesul pentru emigrație;
- atenția acordată imigranților;
- atitudinea tolerantă etc;
- care sunt valorile în care cred cel mai mult: iubirea, credința, familia, sprijinul reciproc etc.

- realizarea unei scurte compuneri plecând de la cerința: Imaginează-ți că locuiești pentru o zi într-o comunitate, într-o casă, în familia unui grup minoritar pe care îl judeci; care este experiența pe care ai trăit-o?!;
- scrierea pe caiet a cinci elemente de patrimoniu cultural din țara noastră, din județul nostru, din satul nostru sau dintr-o altă țară, la alegere;
- descrierea în cinci rânduri a ceea ce crezi că s-ar întâmpla dacă elevii (oamenii în general) nu ar manifesta respect față de moștenirea culturală (fie ea materială sau spirituală);
- accesarea internetului și scrierea a cinci din comorile românești, care sunt incluse pe lista de patrimoniu UNESCO;
- formularea un anunț pentru inițierea unei excursii cu elevii din școală, urmând să viziteze obiectivele culturale din județ; enumerarea în anunțul respectiv a primelor 10 dintre aceste obiective culturale;

CRITERIUL 4 (CONȚINUTURI, întrebarea 5)

Alege care sunt temele tale preferate din manualul de Educație interculturală, clasa a VI-a:

1.Diversitatea culturală
2.Identitatea culturală
3.Patrimoniul cultural
4.Conservarea și promovarea moștenirii culturale
5.Patriotismul și manifestările sale
6.Societatea multiculturală sau societatea interculturală
7.Principiile și valorile unei societăți interculturale
8.Provocările diversității
9.Abateri de la principiile și valorile unei societăți interculturale
10.Manifestări și efecte ale lipsei de solidaritate
11.Trăsături ale persoanei în societatea interculturală
12.Comunicarea interculturală
13.Dialogul intercultural
14.Proiectele educaționale bazate pe schimb de experiență cu alte unități de învățământ.

CRITERIUL 5 (CONDIȚII, întrebarea 7, 10)

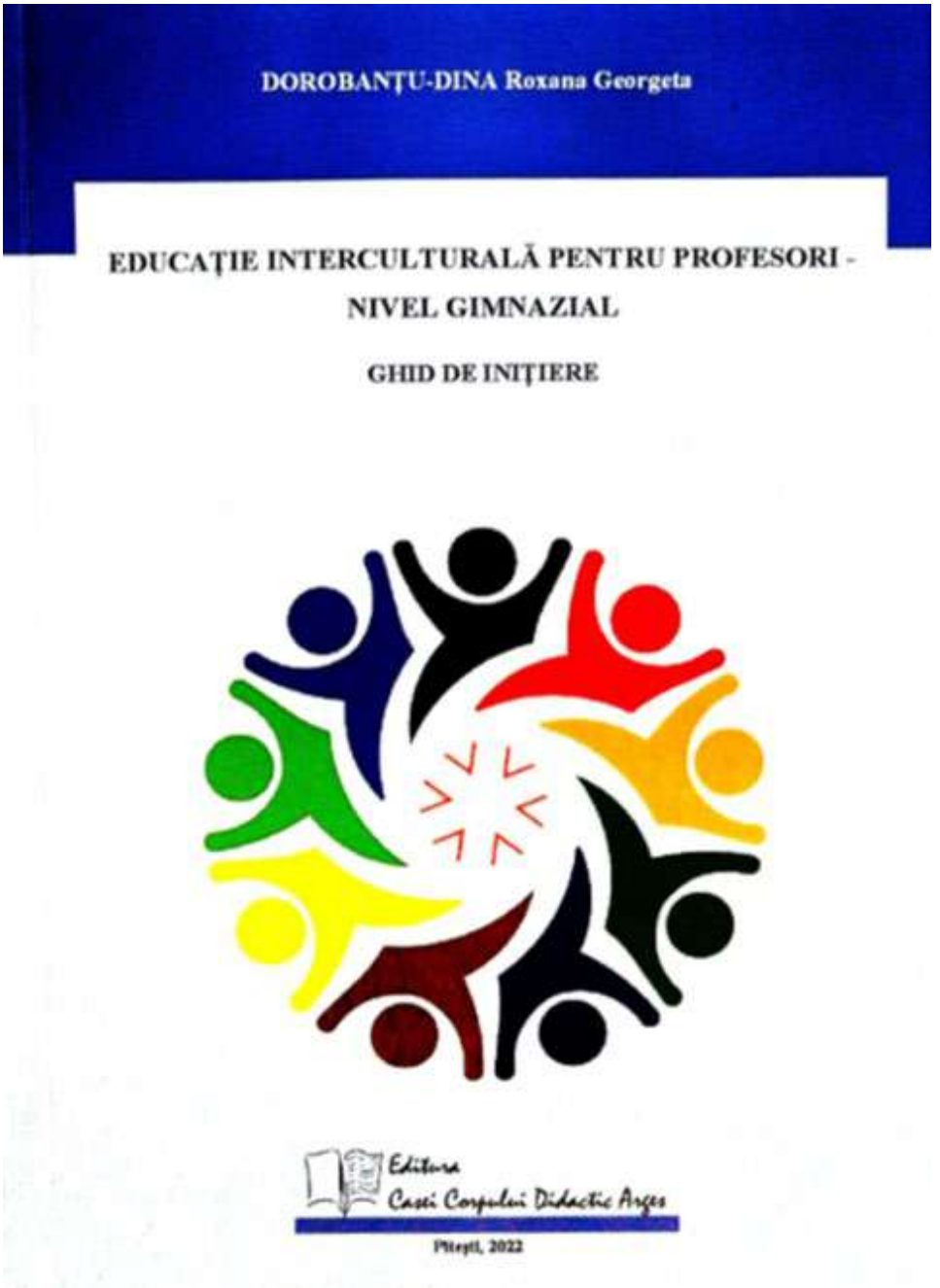
7. Încercuiește abilitățile pe care crezi că le ai.

a) artistice
b) digitale
c) sportive
d) practice, gospodărești, tehnologice, meșteșugărești

10.Care este atitudinea părinților tăi referitoare la educația interculturală și la activitățile practice în care sunteți antrenați?

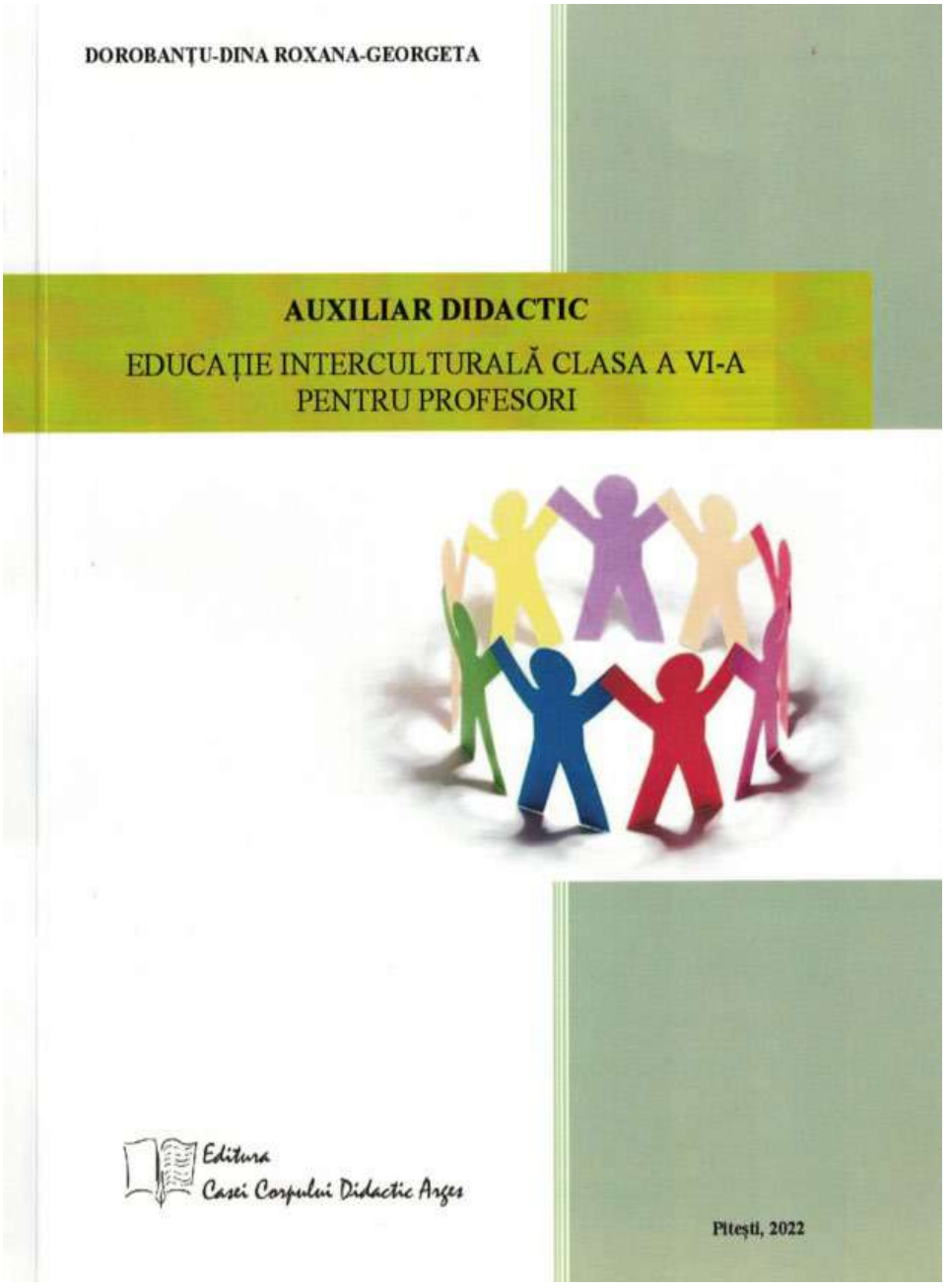
Anexa 7

Ghidul de inițiere Educație interculturală pentru profesori - nivel gimnazial

Anexa 8

Auxiliarul didactic Educaţie interculturală clasa a VI-a pentru profesori

Anexa 9

Activități extracurriculare desfășurate cu elevii în perioada 2018-2022

Nr crt	Tipul activității	Titlul	Data	Certificat
1	Proiectul de dezvoltare instituți-onală (PDI)	**Viziunea Școlii Gimnaziale „I.C. Lăzărescu" Țițești, județul Argeș** *,,Prin implicarea tuturor, cu resursele de care dispunem, să avem o școală modernă, a progresului, incluzivă, o școală pentru noi toți. Conservăm tradiția, respectăm diversitatea, promovăm cultura și Educația"* **(Aprobată în Consiliul de Administrație din 03.09.2018**. Director, prof. Dorobanțu-Dina Roxana)	01.09.2018	Revista nr. 1/2021
2		Înființat Trupa de jocuri populare ,,Flori de mai" și Trupa de dans modern ,,Autentic" de la Școala Gimnazială ,,I.C. LĂZĂRESCU" ȚIȚEȘTI, județul Argeș. Pregătire și prezentare Spectacol aniversar 100 de ani de la Marea Unire, Casa de Cultură Țițești, 01.12.2018	01.12.2018	Revista nr. 1/2021
3	Concurs Național	Înființarea Trupei de teatru ,,Diamant" a Școlii Gimnaziale ,,I.C. Lăzărescu" Țițești, județul	https://argesulonline.ro/mentiune-pentru-	Diploma mențiune

		Argeș și participarea la activități co-formative. Concurs Național ,,Călătoria mea interculturală", coordonator, Oradea, ISJ Bihor, 22-24.03.2019	elevii-argeseni-la-concursul-national-calatoria-mea-intercultural a/ https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	
4	Expoziția interna-țional	Îndrumarea elevilor pentru Expoziția internațională, Proiect eTwinning ,,Enhancing Resilience Through Positive Conversation", Dorohoi, 2019		Diploma 674/ 04.06.2019
	Organizare festival județean	Festivalul județean de tradiții și obiceiuri de Crăciun, Casa de Cultură Țițești, 19.12.2018	19.12.2018 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	
5	Proiect interșcolar	Lecție deschisă la Biblioteca din comuna Țitesti-Arges, cu scopul socializării elevilor. 23.01.2019	23.01.2019	
6	Activitate de orientare școlară și	Lecția demostrativă ,,Alegerea unei cariere – Marina militară", cu participarea studenților de	19.02.2019	Revista nr. 1/2021

	profesională	la Universitatea Matitimă Constanța, în parteneriat cu Academia Navală „Mircea cel Bătrân” , invitați: contraamiral, comandant al Flotei, Șef al Statului Major al Forțelor Navale din România - dr. Mihai Panait și colonel Cornel Pavel, la Școala Țițești-Argeș 19.02.2019	https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	
7	Activitate de orientare școlară și profesională	Lecția deschisă cu tema: „Alege o profesie: cariera militară”; ofițer Iordache Laurențiu Centrul Militar Județean Argeș, director Dorobanțu-Dina Roxana, 20.02.2019	20.02.2019 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	
8	Vizită la muzeu	Vizită cu elevii la Muzeul etnografic din Țițești, muzeograf Gheorghe Duțulescu, 08.03.2019	08.03.2019 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 2/2021
9	Vizita la liceu – Orientare școlară și profesională	Vizita la Liceul Stâlpeni-Argeș, pentru orientare școlară și profesională, coord. director Dorobanțu-Dina Roxana, 9.03.2019	https://sites.google.com/view/colaietiarge/pagina-de-pornire https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 2/2021

10	Abilități practice	Mestesuguri de „ieri” din comuna Țițești-Argeș. Prezentarea unor meșteșuguri din comuna noastră (invitarea unor meseriași, (prelucrare lemn: scaune, butoaie etc) 20.03.2019	20.03.2019 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 1/2021
11	Activități de lucru în echipă	Activități administrative cu elevii (adunat frunzele, văruit pomii etc) în Grădina Școlii Țițești, Argeș, 26.03.2019	22.03.2019 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 1/2021
12	Activitate culturală	„Unirea Basarabiei cu România!” Serbare și Expoziție cu desene în tematica evenimentului. Sala de ședințe a Consiliului Local Țițești-Argeș, 26.03.2019	26.03.2019 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 1/2021
13	Invitarea unor persoane din localitate	Meșteșuguri vechi din zona noastră „predate” generației tinere! (împletit coșuri din răchită) 14.04.2019	14.04.2019 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 1/2021
14	Acțiune social-caritabilă	Acțiunea social-caritabilă „Împreună pentru George”! Banii obținuți au fost direcționați spre o cauză umanitară, organizată la Țițești-Argeș 15.04.2019.	15.04.2019 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 1/2021

15	Concurs tehnico-aplicativ	Pregătire pentru Concursul tehnico-aplicativ ,,Prietenii Pompierilor", coord. director Dorobanțu-Dina Roxana, la Unitatea Militară de Pompieri Mioveni-Argeș, 12.05.2019	12.05.2019 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 2/2021
16	Concurs tehnico-aplicativ	Concursul județean ,,Prietenii Pompierilor", Locul I, organizator ISJ Argeș și ISU Argeș, 15.05.2019	15.05.2019 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 2/2021
17	Organizare Concurs județean, creație literară	Concursul județean ,,Diferiți și totuși la fel", desfășurat la Școala Gimnazială ,,I.C. Lăzărescu" Țițești, județul Argeș, 17.05.2019	17.05.2019 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 1/2021
18	Activitate administrativă	Ecologizare în grădina Școlii Gimnaziale Țițești-Argeș, 25.05.2019	25.05.2019 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 2/2021
19	Serbare pentru ,,Ziua Eroilor"	Serbare pentru ,,Ziua Eroilor"; Realizarea unui panou cu produse meșteșugărești din localitatea Țițești-Argeș (coșulețe de răchită), 29.05.2019	29.05.2019 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 1/2021

20	Lecție deschisă - patriotismul	Lecția deschisă la Dirigenție, ,,Ce este dragostea de patrie?!”- invitat veteranul de război, prof. Constantin Năstase (în vârstă de 103 ani), la Școala Gimnazială Țițești-Argeș, 10.06.2019	10.06.2019 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 1/2021
21	,,Sportul pentru toți!”	,,Cross-ul Toamnei”, cu participarea a 85 elevi de la clasele gimnaziale, Școala Țițești-Argeș, 27.09.2019	27.09.2019 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	
22	Activitate administrativ-sportivă	Pregătirea terenului sportiv pentru Memorialul Jocului de Oină ,,Prof. Maria Stanciu - Constantin Dumitrescu”, Școala Țițești-Argeș, 20.10.2019	20.10.2019 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 2/2021
23	,,Ziua Sportului Școlar!”	Organizarea evenimentului ,,Cupa Satelor”. Echipa de handbal de la Școala Țițești-Argeș, acțiune sportivă cu participarea a 15 școli din zonă, 20.10.2019	21.10.2019 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 2/2021
24	Vizită la Muzeul Județean Argeș	Vizită cu elevii la Muzeul Județean Argeș 21.10.2019	21.10.2019 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 2/2021

25	Activitate cultural-aniversară	Sărbătorirea a 70 de ani de OINĂ – Sportul nostru național, invitat Președintele Federației Române de Oină, Nicolae Dobre, maistru instructor Stoica Gigi (arbitru), 17 echipe de Oină din țară, 100 de foști elevi (jucători); sponsor: ing. Stanciu Cristi, la Școala Țițești, Argeș 25.10.2019	25.10.2019 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 2/2021
26	Lecție deschisă – traficul de persoane	Lecția deschisă cu tema: „Traficul de persoane există!”, în parteneriat cu Agenția Națională Împotriva Traficului de Persoane, Centrul Regional Pitesti, Argeș, comisar Geană Marian, Țițești, 20.11.2019	20.11.2019 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 1/2021
27	Activitate culturală la Cercul Militar, Pitești-Argeș	„Noi suntem români!” – Activitate interactivă, program artistic dedicat veteranilor de război, la „Cercul Militar Pitești-Argeș, 1.01.2019	01.12.2019 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 2/2021
28	Plantare pomi	Plantarea pomilor fructiferi în curtea Școlii Gimnaziale „I.C. LĂZĂRESCU” cu ocazia împlinirii a 50 de ani de la construirea localului. Țițești, județul Argeș, 05.12.2019	05.12.2019 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 1/2021
29	Acțiunea social-caritabilă	Acțiunea social-caritabilă: „Dăruind, vei dobândi!”; elevii au pregătit acasă	16.12.2019 https://www.facebook	Revista nr. 1/2021

	„Târgul de prăjituri”	prăjituri, le-au vândut în cadrul „Târgului de prăjituri”, banii obținuți fiind oferiți în scop caritabil pentru unul din colegii lor, Școala Țițești, Argeș, 16.12.2019	.com/profile.php?id=100083508001208	
30	Proiect interșcolar, creație literară și creație plastică	Proiectul județean „Diferiți și totuși la fel”, destinat elevilor din medii defavorizate, director Dorobanțu-Dina Roxana, Școala Țițești, județul Argeș, 23.01.2020	23.01.2020 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	
31	Lecție deschisă - solidaritatea	Lecția deschisă „Viața noastră în comuniune cu semenii”, 04.02.2020 https://sites.google.com/view/coalaietiarge/pagina-de-pornire https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	04.02.2020	
32	Lecție deschisă - romii	Lecția deschisă cu tema: „Robia romilor”. Director Roxana Dorobanțu-Dina, Școala Țițești-Argeș, 10.02.2020	10.02.2020 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 2/2021
33	Invitat meșterul popular (sculptură) Ion Rodoș și prof. dr. Gheorghe Baciu	Prof. Dr. Gheorghe BACIU, meșterul popular Ion RODOȘ, în cadrul Lecției deschise „Cultură și spiritualitate”, Școala Gimnazială „I.C. Lăzărescu” Țițești, județul Argeș. Propunător, director Dorobanțu-Dina Roxana, 14.02.2020	14.02.2020 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 2/2021

34	Proiect interșcolar	Lecția deschisă: „Traficul de persoane debutează pe rețele de socializare”, în Parteneriat educațional cu Inspectoratul Județean de Poliție Argeș, Agenția Națională Împotriva Traficului de Persoane Centrul Regional Pitești și Secția Rurală de Poliție nr. 19 Stâlpeni, județul Argeș, 12.02.2020	12.02.2020 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 2/2021
35	Activitate de socializare	Excursie la „ZOO” Pitești-Argeș, Elevii români și romi se joacă și se dezvoltă împreună, fără prejudecăți, 15.02.2020	15.02.2020 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 3/2021
36	Vizită de studiu	Vizita la Muzeul Județean Pitești-Argeș, elevii din clasele gimnaziale, 23.02.2019	23.02.2019 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 2/2021
37	Activitate de lucru în echipă	Proiectul Național „Comoara din Munții Făgăraș”, „Munții noștri sunt comoara cea mai de preț, pe care nu ne-o poate lua nimeni!”, Școala Țițești, județul Argeș, 04.03.2020	04.03.2020 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 1/2021
38	Expoziție cu lucrări plastice	Expoziția cu lucrări plastice „Unirea Basarabiei cu România”, în Sala de ședințe a Consiliului local	26.03.2020 https://www.facebook.com/profil	Revista nr. 3/2021

		Țițești-Argeș, director Dorobanțu-Dina Roxana, 26.03.2020	e.php?id=100083508001208	
39	Vizită la liceu	Lecția de Orientare școlară și profesională (Liceul Stâlpeni-Argeș) maistru ing. Nicolae Oprea, dirigintă prof. Moțoi Reli, 25.05.2020	25.05.2020 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 2/2021
40	Activitate sportivă	Premierea elevilor la „Crossul Bucuriei”: Cătălina Vlad, Iulian Șerban, Carla Andreia Crețu, Andrei Crețu la Centrul Cultural Mioveni, Argeș, 25.05.2020	25.05.2020 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 2/2021
41	Activitate de socializare	Activitatea interactivă, de socializare și intercunoaștere: „Cupa 1 Iunie” Școala Țițești, județul Argeș, 1 Iunie 2020	01.06.2020 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	
42	Activitate de inetcunoaștere. Patriotismul.	Serbare de Ziua Eroilor, Expoziție cu lucrările elevilor (creație literară și creație plastic), Școala Țițești, Argeș, 06.06.2019	06.06.2019 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 1/2021
43	Excursie Mănăstirea Corbii de Piatră, Corbi, județul Argeș	Excursie la Mânăstirea Corbii de Piatră, Argeș, (prof. Moțoi Reli, prof. Ungureanu Vasilica, director Dorobantu-Dina Roxana) Corbi, județul Argeș, 15.06.2020	15.06.2020 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 2/2021

44	Excursie tematică	Excursie cu elevii la Atelierul de sculptură al Meșterului popular Ioan Rodoș din satul Nucșoara, județul Argeș, 15.06.2020	15.06.2020 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 1/2021
45	Vizită la „Zoo" Pitești, județul Argeș	Vizită cu elevii la „Zoo Pitești", Biserica Romano-Catolică „Sf. Anton", Biserica Ortodoxă „Sf. Gheorghe", Centrul Cultural Pitești, județul Argeș 16.06.2019	16.06.2019 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	
46	Drumeție în pădure	Activitate de socializare: Drumeție în pădurea din satul Valea Mănăstirii, comuna Țițești-Argeș, 20.09.2020	20.09.2020 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 1/2021
47	Crossul Toamnei	„Crossul Toamnei" – activitate sportivă de socializare, 20.10.2020	20.10.2020 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 1/2021
48	Ziua de Halloween	Ziua de Halloween. Activitati de lucru în grup, elevi români și romi integrați în activități extracuriculare, Țițești-Argeș 30.10.2020	30.10.2020 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 2/2021

49	Proiect national social caritabil	Proiectul național ,,Ateliere fără frontiere” , coord. director Dorobanțu-Dina Roxana prin care Școala Gimnazială ,,I.C. Lăzărescu” Țițești-Argeș a fost dotată cu 20 calculatoare, distribuite elevilor din medii dezavantajate. 15.11.2020	https://static1.squarespace.com/static/5637bafbe4b03f1a5b0df3a3/t/5addcc732b6a2829b4eec31a/1524485238117/Lista+proiecte+preselectate.pdf https://www.educlick.ro/blog/http/wwweduclickro/2017/4/3/2021decalculatoaredonate	
50	Compunere - patriotismul	Compunere: ,,Ce este dragostea de patrie?!” Eleva: Andreia CREȚU, clasa a VIII-a Îndrumător, prof. Dorobanțu-Dina Roxana Școala Gimnazială ,,I.C. LĂZĂRESCU” Țițești, județul Argeș, 1 Decembrie 2020.	01.12.2020 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr.1/2021
51	Vizită la Biblioteca Județeană Argeș	Vizita cu elevii, la Biblioteca Județeană ,,Dinicu Golescu” Pitești-Argeș. 02.12.2019	02.12.2019 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	

52	Daruri pentru copiii din familii dezavantajate	Daruri pentru copiii din Valea Mănăstirii! Parteneriat de colaborare cu Biserica „Sf. Petru și Pavel”, din Mioveni, Argeș 23.12.2020	23.12.2020 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 2/2021
53	Interviu pentru Revista școlii	Interviu cu preotul Nicu Daniel, parohia Țițești, județul Argeș, Țițești, pentru Revista de educație interculturală „Diferiți și totuși la fel” 01.02.2021	01.02.2021	Revista nr. 1/2021
54	Acțiune social-caritabilă	„Târgul de mărțișoare”: „Mărțișorul - simbolul Primăverii”, Banii obținuți au fost direcționați spre o familie dezavantajată. Școala Gimnazială „I.C. Lăzărescu” Țițești-Argeș, 20.02.2021	20.02.2021 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 2/2021
55	Acțiune de ecologizare pentru dezvoltarea durabilă a mediului	Acțiune de îngrijire a pomilor plantați de noi (meri, peri) în anul 2019, (cu prilejul împlinirii a 50 de ani de la construirea localului Școlii V-VIII Țițești-Argeș). Toții pomii s-au prins! 26.04.2021.	26.04.2021 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	
56	Serbare de „Ziua Eroilor”	Serbare de „Ziua Eroilor”, elevii din clasele gimnaziale, prof. Dorobanțu-Dina Roxana, preot Nicu Daniel, Școala Țițești-Argeș 10.06.2021.	10.06.2021 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 4/2022
57	Proiect Național	„Comoara din Munții Făgăraș” – competiție a	18.06.2021	Revista nr. 1/2021

	pentru descoperire a valorilor naturale și culturale	proiectelor și echipelor care descoperă comorile, valorile naturale și culturale ale zonei în care trăiesc (anul școlar 2020-2021), finanțat de programul Endangered Landscape Program și programul LIFE+ al Comisiei Europene pentru anul școlar 2020-2021.	https://sites.google.com/view/coalaietiarge/pagina-de-pornire https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	
58	Excursie la Nucșoara, județul Argeș	Excursia oferită ca premiu al II-lea pentru Concursul național „Comoara din Munții Făgăraș”, Nucșoara, jud. Argeș; coord. proiect prof. Dorobanțu-Dina Roxana 18.06.2021	18.06.2021 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 3/2021
59	Ziua Drapelului Național	Amenajarea Cabinetului de Istorie și vopsirea băncilor (pupitre) în culorile drapelului național, cu prilejul Zilei Drapelului Național, Școala Țițești, Argeș, 24.06.2021	24.06.2021 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 3/2021
60	Dezvoltare personală	Vizită la mormântul poetului Grigore Vieru, Cimitirul Central Chișinău, 20.07.2021	20.07.2021 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 5/2022
61	Dezvoltare personală	Vizită la Grupul statuar Doina și Ion Aldea Teodorovici, Chișinău 20.07.2021	20.07.2021	Revista nr. 5/2022

62	Dezvoltare personală	Vizită la Casa memorială a poetului Alexei Mateevici, Chișinău, 20.07.2021	20.07.2021	Revista nr. 5/2022
63	Dezvoltare personală	Vizită la Casa memorială-Muzeul Pușkin, Chișinău, 20.07.2021	21.07.2021	
64	Dezvoltare personală	Vizită la Casa memorială ,,Adrian Păunescu" din localitatea Copăceni, raionul Sângerei Republica Moldova, 23.07.2021	23.07.2021	
65	Proiect cu finanțare europeană	Proiectul cu finanțare europeană „Școala face diferența", 2015 – 2022, coord. Director Dorobanțu-Dina Roxana, destinat grupurilor dezavantajate (romi).	2015-2022 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	
66	,,Crossul Toamnei"	,,Crossul Toamnei", elevii din clasele gimnaziale, Școala Țițești-Argeș, 26.09.2021	26.09.2021	
67	Activități de socializare și intercunoaștere	Activități sportive; Concurs cu biciclete, elevii din clasele gimnaziale, Școala Țițești-Argeș, 26-30.09.2021	26-30.09.2021 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 3/2021
68	Proiect interșcolar – traficul de ființe umane	Lecția deschisă ,,Traficul de ființe umane poate fi oprit!" în cadrul Parteneriatului Educațional Național cu Asociația eLiberare București și Agenția Națională Împotriva Traficului de Persoane Centrul Regional Pitești-Argeș 21.10.2021	21.10.2021 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 4/2022

69	Formator	Cursul de formare (formator) ,,Educație interculturală pentru profesori, Casa Corpului Didactic Argeș, 1-30.11.2021	1-30.112021 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 4/2022
70	,,Salutul de bun venit!" cu Gimnaziul din Chișinău	**„**Salutul de bun venit!" elevii de la Gimnaziul ,,Adrian Păunescu" Chișinău și cei de la Școala Țițești-Argeș folosind Aplicația Google meet. În Proiectul transnational ,,Oameni, locuri, fapte" coord. prof. Dorobanțu-Dina Roxana, 11.11.2021	11.11.2021 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 4/2022
71	Proiect interșcolar – traficul de persoane	Lecția deschisă în cadrul Parteneriatului educațional Național cu Asociația eLiberare București și Agenția Națională Împotriva Traficului de Persoane Centrul regional Pitești, ,,Viața nu e o jucărie, ai grijă de ea!" Școala Țițești-Argeș, 14.11.2021	14.11.2021 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 4/2022
72	Proiect interșcolar - Familia	Lecția deschisă în cadrul Parteneriatului Educațional Național cu Asociația eLiberare București și Agenția Națională Împotriva Traficului de Persoane centrul regional Pitești ,,Familia înseamnă acasă!" 15.11.2021	15.11.2021 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 4/2022

73	Interviu cu românii din diapora istorică - (Negotin, Serbia)	Interviu cu Bojan Alexandrovići, preot român ortodox din estul Serbiei, paroh de Malainița și Remesiana, protopop al Protopiatului Dacia Ripensis cu sediul la Negotin din Serbia, în cadrul Cursului de formare continuă „Educație interculturală pentru profesori”, 16.11.2021	16.11.2021 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 3/2021
74	Interviu cu românii din diapora istorică, (Basarabia)	„De vorbă cu românii din Basarabia”, prof. Paladi Simona, Gimnaziul „Visegrad” localitatea Calfa, raionul Anenii Noi, în cadrul Proiectului Educațional Transnațional „Oameni, locuri, fapte...” 2021-2023	05.11.2021 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 3/2021
75	Interviu cu românii din diapora istorică, (Regiunea Voivodina, Serbia)	Interviu cu preot dr., lect. univ. Boba Adrian Călin, Protopop al Bisericii Albe, Eclesiarh al Catedralei Ortodoxe Române din Vârșeț, Regiunea Voivodina, Serbia - 17.11.2021	17.11.2021 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 4/2022
76	Interviu cu românii din diapora istorică, (Ucraina)	Interviu cu doamna Violeta Cojocar, prof. la Școala Generală Sinăuți Ucraina, în cadrul Proiectului Transnațional „oameni, locuri, fapte...” 2021-2023, acordat în cadrul Cursului de formare „Educație interculturală pentru profesori”, CCD Arges, 01-30.11.2021	18.11.2021 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 4/2022

77	Interviu cu românii din diapora istorică, (Chișinău, Basarabia)	„De vorbă cu românii din Basarabia”, dir. Adj. prof. Elena Furdui, Gimnaziul „Adrian Păunescu” Chișinău, în cadrul Proiectului Educațional Transnațional „Oameni, locuri, fapte...” 2021-2023	19.11.2021 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 4/2022
78	Proiect interșcolar Republica Moldova	„Salutul de bun venit!” 23.11.2021 În cadrul Proiectului Educațional Transnațional (2021-2023) dintre Școala Gimnazială „I.C. Lăzărescu” Țițești, județul Argeș, coord. prof. Dorobanțu-Dina Roxana și Gimnaziul Calfa, raionul Anenii Noi, Republica Moldova, coord. prof. Paladi Simona	23.11.2021 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 5/2022
79	Proiect interșcolar-acțiune de voluntariat Republica Moldova	„Punte peste Prut!” acțiune de voluntariat, implicare elevi, părinți și cadre didactice din Țițești și alte instituții din județul Argeș în Ajunul Crăciunului 2021, pentru elevii din localitatea Calfa, raionul Anenii Noi (Republica Moldova). Cu sprijinul nemijlocit al preotului Bologea Cosmin de la parohia Turculești, județul Argeș, 24.12.2021	24.12.2021 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 5/2022
80	Plantare pomi în grădina Școlii Țițești-	Ziua Națională a României, plantare pomi (peri, caiși, vișini), în Proiectul transnational „Oameni, locuri, fapte” –	02.12.2021 https://www.facebook.com/profile.php?id=1	Revista nr. 4/2022

	Argeș	pentru prietenii din Gimnaziul „Adrian Păunescu Chișinău și Gimnaziul Calfa, raionul Anenii Noi, Republica Moldova	000835080 01208	
81	Proiect interșcolar, Republica Moldova	Lecția deschisă „Prietenia – darul cel mai de preț!”, cadouri primite de la elevii moldoveni, Gimnaziul „Adrian Păunescu” Chișinău, coord. prof. Furdui Elena, 06.01.2022	06.12.2022 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	
82	Serbare școlară. Expoziție tematică	Serbarea pentru „Mica Unire de la 24 ianuarie 1859”, elevii de la clasele gimnaziale, Țițești-Argeș 24.01.2022	24.01.2022 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 4/2022
83	Proiect interșcolar, Biblioteca	Lecția deschisă în cadrul Parteneriatului educațional dintre Școala Țițești - Biblioteca și Parohia Țițești-Argeș „Cărțile – prieteni reci, dar siguri” - prilejuită de Ziua Națională a Lecturii, pr. Nicu Daniel, bibliotecar Rizea Maria, coord. prof. Dorobanțu-Dina Roxana, 15.02.2022	15.02.2022 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 4/2022
84	Proiect interșcolar Serbia	Lecția deschisă: „Satul fără reguli”, în cadrul Proiectului Educațional Transnațional dintre Școala Gimnazială „I.C. Lăzărescu” Țițești, județul Argeș coord. prof.	24.02.2022 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 5/2022

		Dorobanțu-Dina Roxana și Școala Generală ,,Zarko Zrenjanini" Banatsko Novo Selo (Satu Nou), Banatul Sârbesc – Voivodina SERBIA, coordonator prof. Ianoș Sorin, prin Aplicația Google meet, 24.02.2022		
85	Serbare de Ziua Mamei	Serbarea de ,,Ziua Mamei" cu elevii din clasele gimnaziale, coord. prof. Dorobantu-Dina Roxana, 08.03.2022	08.03.2022 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 5/2022
86	Proiect interșcolar – traficul de persoane	Lecția deschisă ,,Siguranța ta contează!" în cadrul Parteneriatului educațional cu Asociația eLiberare București și Agenția Națională Împotriva Traficului de Persoane Centrul Regional Pitești-Argeș, Școala Țițești-Argeș, 09.03.2022	09.03.2022 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 5/2022
87	Concurs județean, creație plastică	Concursul județean creație literară și creație plastică ,,Diferiți și totuși la fel – mozaic interetnic", organizat la Școala Țițești, județul Argeș, 18.03.2022	18.03.2022 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 5/2022
88	Proiect interșcolar ,,De vorbă cu o campioană!"	Lecție deschisă: ,,De vorbă cu o campioană!" doamna profesoară Steluța Mițaru (pensionară) din localitatea Țițești, județul Argeș,	22.03.2022 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 5/2022

		Campioană balcanică la aruncarea greutății în perioada 1976-1980; elevii clasei a VIII-a, coord. prof. Dorobanțu-Dina Roxana, Școala Țițești-Argeș, 22.03.2022		
89	Proiect interșcolar, discriminare Basarabia	„Cunoaște-i înainte să-i judeci” activitate co-formativă în Proiectul Interșcolar-Schimb de experiență „Spune nu! discriminării”, între instituțiile: Liceul Tehnologic Topoloveni, Gimnaziul Calfa din raionul Anenii Noi și Școala Țițești-Argeș, 25.03.2022	25.03.2022 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 5/2022
90	Vizită la Muzeul etnografic din Țițești-Argeș	Vizită cu elevii la Muzeul Etnografic din Țițești-Argeș, prof. Ungureanu Vasilica, muzeograf Duțulescu Gheorghe, coord. prof. Dorobanțu-Dina Roxana, 29.03.2022	29.03.2022 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 5/2022
91	Proiect interșcolar Serbia	Activitate demonstrativă „Viața în armonie cu ceilalți” în Proiectul Transnațional „Cuvânt, Lumină și Culoare” dintre Școala Gimnazială „I.C. Lăzărescu” Țițești, județul Argeș și Școala Generală „Zarko Zrenjanini” Banatsko Novo Selo (Satu Nou), Serbia. 01.04.2022	01.04.2022 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 5/2022

92	Proiect interșcolar cu Liceul Topoloveni -Argeș	Lecție demonstrativă: „Prejudecata rănește sufletul copilului!” prilejuită de Ziua Internațională a Romilor (8 aprilie) în Proiectul Interșcolar dintre Școala Gimnazială „I.C. Lăzărescu” Țițești, Liceul Tehnologic Topoloveni-Argeș și Gimnaziul „Visegrad” Calfa, raionul Anenii Noi Republica Moldova, coord. prof. Dorobanțu-Dina Roxana, 12.04.2022	12.04.2022 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 5/2022
93	Proiect interșcolar Ucraina	Plantare pomi (nuci) în grădina Școlii Țițești, Argeș, în cadrul Parteneriatului Educațional Transnațional dintre Școala Gimnazială „I.C. Lăzărescu” Țițești-Argeș și Instituția de învățământ mediu general de grad I-III cu predare în limba română din localitatea Biserica Albă, UCRAINA, 13.04.2022	13.04.2022 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 5/2022
94	Proiect interșcolar Ucraina	Lecția deschisă „Valorile culturale românești – mândria de a fi român” în cadrul Parteneriatului Educațional Transnațional între Școala Gimnazială „I.C. Lăzărescu” Țițești, județul Argeș și Instituția de învățământ mediu general de grad I-III	13.04.2022 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 5/2022

		cu predare în limba română din localitatea Biserica Albă, Ucraina, 13.04.2022		
95	Excursie tematică	Excursie la Mânăstirea Valea Mănăstirii, Argeș, cu elevii din clasele gimnaziale, prof. Dorobantu-Dina Roxana, 14.04.2022	14.04.2022 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 5/2022
96	„Ziua Portului Popular din România”	Participare cu elevii la activitatea culturală „Ziua Portului Popular din România”, orașul Mioveni, județul Argeș, 10.05.2022	10.05.2022 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 5/2022
97	Concurs interactiv	Implicarea elevilor în concursul de intercunoaștere „Trăsături ale persoanei în societatea interculturală”, 11.05.2022	11.05.2022 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 5/2022
98	Concurs județean tehnico-aplicativ	Concursul judetean tehnico-aplicativ „Prietenii Pompierilor”, ISJ Arges, echipajul Școlii Țițești-Argeș https://ziarulargesul.ro/pitesti-elevi-pregatiti-sa-devina-pompieri/ Pitești, Argeș, 14.05.2022	14.05.2022	Revista nr. 5/2022
99	Proiect cu finanțare europeană	Coordonator al proiectului european 2015-2022 „Școala face diferența", susținut prin mecanismul financiar SEE și Fondul Român de Dezvoltare Socială, pentru grupuri dezavantajate, Valea Mănăstirii-Țițești, Argeș	2015-2022 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 5/2022

100	Activitate coformativă bazată pe lucru în echipă	Indrumarea elevilor pentru confecționarea unor daruri pentru românii din diaspora istorică proiectul transnațional ,,Oameni, locuri, fapte!" 2021-2023: Republica Moldova, Ucraina, Serbia, 16.05.2022	16.05.2022 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 5/2022
101	Vizită la Gimnaziul ,,Adrian Păunescu", Chișinău	Invitatie de participarea la Serbarea de 1 Iunie (,,Ziua Internațională a Copilului") la Gimnaziul ,,Adrian Păunescu" Chișinău; oferirea unor daruri din partea elevilor de la Școala Gimnazială ,,I.C. Lăzărescu" Țițești, județul Argeș (RO), 30.05.2022	30.05.2022 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 5/2022
102	,,Ziua Drapelului Național"	Participare cu elevii la activitatea ,,Ziua Drapelului Național", organizată de Asociația ,,Cultul Eroilor" la Cercul Militar, orașul Pitești, județul Argeș, 24.06.2022	24.06.2022 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 5/2022
103	Zilele culturale ale comunei Țițești, Argeș	Participare cu elevii la activitățile prilejuite de ,,Zilele culturale ale comunei Țițești, județul Argeș", localitatea Țițești, județul Argeș, 26.06.2022	26.06.2022	Revista nr. 5/2022
104	Revista de educație interculturală	Coordonator al Revistei de Educație interculturală pentru elevi, părinți și cadre didactice ,,Diferiți și totuși la fel" nr. 1-5/2021-2022	2021-2022 https://www.facebook.com/profile.php?id=100083508001208	Revista nr. 5/2022

Anexa 10

Rezultate ale elevilor la proba Proiectul educațional (GE)
Școala Gimnazială „I.C. Lăzărescu” Țițești, județul Argeș

Nr elevi/ procent	**Elevii din grupul experimental (GE) Școala Gimnazială „I.C. Lăzărescu” Țițești, județul Argeș**	**Nivel de competență interculturală**
0%	Au înțeles situaţia prin raportare la diferenţele culturale ale persoanelor sau comunităţilor implicate; rezolvă la nivel acceptabil sarcinile formulate în raport cu educația interculturală.	minim
32%	Au putut formula două-trei variante logice de soluţionare a sarcinilor propuse, ţinând cont de specificul cultural al persoanelor implicate; aplică bine competențele sale interculturale.	mediu
68%	Au putut alege o variantă optimă de soluţionare a problemei, proprie sau lansată de colegi, demonstrând asertivitate şi comportament civilizat; rezolvă la nivel foarte bun sarcinile formulate în raport cu educația interculturală.	avansat
69 elevi		

Anexa 11

Rezultate ale elevilor la proba Proiectul educațional (GM)
Școala Gimnazială Micești, județul Argeș

Nr elevi/ procent	**Elevii din grupul experimental (GM) Școala Gimnazială Micești, județul Argeș**	**Nivel de competență interculturală**
20%	Au înțeles situaţia prin raportare la diferenţele culturale ale persoanelor sau comunităţilor implicate; rezolvă la nivel acceptabil sarcinile formulate în raport cu educația interculturală.	minim
54%	Au putut formula două-trei variante logice de soluţionare a sarcinilor propuse, ţinând cont de specificul cultural al persoanelor implicate; aplică bine competențele sale interculturale.	mediu
26%	Au putut alege o variantă optimă de soluţionare a problemei, proprie sau lansată de colegi, demonstrând asertivitate şi comportament civilizat; rezolvă la nivel foarte bun sarcinile formulate în raport cu educația interculturală.	avansat
84 elevi		

Anexa 12

PROGRAMA ŞCOLARĂ LA DISCIPLINA EDUCAȚIE SOCIALĂ CLASA a VI-a (Educaţie interculturală)

aprobată prin ordinul ministrului educaţiei naţionale nr. 3393/28.02.2017
aplicată la clasa a VI-a începând cu anul şcolar 2019-2020

Programa școlară pentru disciplina *Educație socială* reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele a V-a - a VIII-a din învățământul gimnazial. Disciplina este prevăzută în planul-cadru de învățământ aprobat prin OMENCS nr. 3590/05.04.2016, în aria curriculară *Om și societate*, având un buget de timp de 1 oră/săptămână, pe durata fiecăruia dintre cei patru ani școlari. În conformitate cu prevederile planului-cadru de învățământ, în cadrul disciplinei *Educație socială* sunt studiate: la clasa a V-a - *Gândire critică și drepturile copilului*, la clasa a VI-a - *Educație interculturală*, la clasa a VII-a - *Educație pentru cetățenie democratică*, la clasa a VIII-a - *Educație economico-financiară*.

Programa disciplinei *Educație socială* continuă aplicarea modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe, utilizat și la nivelul învățământului primar. Modelul de proiectare curriculară corespunde cercetărilor din psihologia cognitivă, conform cărora prin competență se realizează transferul și mobilizarea cunoștințelor și a abilităților în situații noi. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic pornind de la competențe permite orientarea către latura pragmatică a aplicării programei școlare prin accentuarea scopului pentru care se învață, precum și prin accentuarea dimensiunii acționale în formarea personalității elevului.

Prezenta programă școlară vizează competențele din profilul de formare al absolventului de clasa a VIII-a, contribuind la formarea progresivă a competențelor cheie pentru educația pe parcursul întregii vieți; această contribuție vizează atât susținerea nemijlocită a competențelor sociale și civice și a competenței cheie spirit de inițiativă și antreprenoriat, cât și sensibilizarea cu privire la celelalte competențe cheie.

Documente naționale

- HG nr. 1113/2014 privind aprobarea Strategiei naționale pentru protecția și promovarea drepturilor copilului pentru perioada 2014-2020
- OMECT nr. 1529/18.07.2007 privind dezvoltarea problematicii diversității în curriculumul național

Documente europene și internaționale

- Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948)
- Convenția Organizației Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului (1989)
- Strategia Consiliului Europei privind Drepturile Copilului: 2012-2015 (Council of Europe Strategy for the Rights of the Child: 2012-2015)
- Cartea albă privind dialogul intercultural, *Trăind împreună egali în demnitate*, adoptată de Consiliul Europei (Strasbourg, 2008)
- Educație pentru democrație (Education for democracy), Rezoluția Națiunilor Unite A/67/L.25 (2012)
- Carta Consiliului Europei privind educația pentru cetățenie democratică și educația pentru drepturile omului (2010)
- Declarația privind promovarea cetățeniei și a valorilor comune ale libertății, toleranței și nediscriminării prin educație (Declarația de la Paris, 2015)
- Rezoluția Parlamentului European din 8 septembrie 2015 privind promovarea antreprenoriatului în rândul tinerilor prin educație și formare (European Parliament Resolution on promoting youth entrepreneurship through education and training 2015/2006(INI))
- Principiile generale privind protecția consumatorului în domeniul financiar (The Final High-level Principles on Financiar Consumer Protection), document promovat de miniștrii de finanțe G20 și guvernatorii Băncilor Centrale, octombrie 2011

În spiritul implicării elevilor în propria învățare, programa școlară consacră un rol special proiectului educațional. Este creat, în acest fel, un cadru educațional care apropie procesul de predare-învățare-evaluare de viața reală, în care proiectul este un instrument de lucru necesar pentru desfășurarea activității în toate domeniile social-economice. Acest cadru educațional permite *învățarea participării prin participare* și nu doar discutând *despre participare*; este facilitată, de asemenea, dezvoltarea abilităților necesare secolului al XXI-lea: creativitate, gândire critică și sistemică, abilități de comunicare și de colaborare, capacitate de adaptare, responsabilitate, spirit de echipă. Bugetul de timp alocat proiectului reprezintă 25-30% din bugetul total de timp alocat, pe an de studiu, disciplinei.

Programa școlară depășește astfel *învățarea despre ...* (care din perspectiva elevului corespunde nivelului cognitiv, informativ al învățării, nivel necesar, dar nu și suficient); învățarea este realizată ca *învățare prin ...* (nivel care corespunde participării, implicării active a elevului) și ca *învățare pentru ...* (ceea ce corespunde unui nivel al reflectării învățării în valorile promovate, în atitudini și în comportamente).

Programa școlară se adresează atât profesorilor, cât și autorilor de manuale.
Lectura integrală și personalizată a programei școlare și înțelegerea logicii interne a acesteia reprezintă condiții indispensabile atât în vederea proiectării întregii activități didactice, cât și în procesul de elaborare a manualelor școlare alternative.
Profesorii și autorii de manuale își pot concentra atenția în mod diferit asupra activităților de învățare și asupra practicilor didactice. Diversitatea situațiilor concrete face posibilă și necesară o diversitate de soluții didactice. Din această perspectivă, propunerile programei nu trebuie privite ca rețetare inflexibile. În planul activității didactice, echilibrul între diferite abordări și moduri de lucru trebuie să fie rezultatul proiectării didactice personale și al cooperării cu elevii fiecărei clase în parte. În ceea ce privește manualele școlare, echilibrul între diferite abordări, modul de structurare și susținere a învățării trebuie să se concretizeze în realizarea unui instrument de lucru util pentru fiecare elev. Programa școlară este astfel concepută, încât să încurajeze creativitatea didactică și adecvarea demersurilor didactice la particularitățile elevilor.

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social

1.1. Utilizarea corectă a termenilor specifici educației interculturale cu referire la fapte/ evenimente/procese din societatea contemporană

- exerciții de descoperire și de clarificare, în contexte relevante, a unor termeni specifici domeniului, precum: identitate culturală, diversitate culturală, patrimoniu cultural/moștenire culturală, societate interculturală, societate multiculturală, comunicare interculturală
- redactarea unui text plecând de la un număr de termeni dați, specifici domeniului
- exerciții de completare/de continuare a unui text, de comentare a unor afirmații/enunțuri referitoare la diferite aspecte privind interculturalitatea
- realizarea unui glosar ilustrat cu termenii cheie din domeniul educației interculturale

1.2. Identificarea propriilor repere de identitate culturală, prin raportare la sisteme de referință culturale variate

- selectarea unor imagini (de exemplu, fotografii, postere, desene) în care se pot identifica vizual atât elemente specifice culturii românești, cât și elemente specifice altor culturi din Europa și din lume; includerea imaginilor selectate în cadrul unui portofoliu tematic, în format letric sau electronic.

- realizarea unor desene, colaje care ilustrează tradiții, obiceiuri comune culturii românești cu diferite culturi/ comunități din România, din Europa și din lume
- realizarea unor audiții muzicale care ilustrează muzica tradițională/populară românească cât și muzica tradițională/populară a diferitelor culturi/ comunități din România, din Europa și din lume
- realizarea unei scurte compuneri în care elevii își imaginează că locuiesc, timp de o zi, într-o comunitate care aparține unei culturi diferite/merg la o școală într-o comunitate care aparține unei culturi diferite; analizarea unor provocări care vizează referințe culturale diferite de propria cultură

1.3. Analizarea unor situații în acord/dezacord cu valorile și principiile societății interculturale

- recunoașterea principiilor și valorilor specifice societății interculturale, pornind de la imagini date, lectura unor povești, fabule, vizionarea unor filme adecvate vârstei elevilor, relatări din mass-media, observarea unor comportamente ale copiilor și ale adulților în contexte familiare de viață
- exemplificarea unor situații care implică toleranță/intoleranță
- prezentarea și discutarea unor studii de caz privind manifestări de intoleranță, discriminare, excludere la nivelul persoanelor/al societății
- realizarea unor colaje/postere care ilustrează diferite situații de comunicare interculturală adecvată/bariere ale comunicării interculturale.

2. Cooperarea pentru realizarea unor activități și pentru investigarea unor probleme specifice diferitelor grupuri și comunități, prin asumarea unor valori și norme sociale și civice

2.1. Elaborarea, în echipă, a unui proiect intercultural pentru rezolvarea unor probleme cu caracter intercultural.

- implicarea fiecărui elev, la nivel de clasă, școală sau la nivelul comunității locale, în echipele de proiecte, pe diferite teme dedicate educației interculturale, prin: alegerea temei, formularea unor alternative de soluționare, alegerea unei soluții dezirabile, identificarea unor resurse relevante.

2.2. Participarea, prin derularea unui proiect intercultural, la rezolvarea problemelor comunității și la promovarea dialogului intercultural.

- participarea activă la realizarea proiectelor propuse, pe diferite teme (de exemplu: participarea civică a minorităților și/sau a imigranților, o problemă concretă privind relațiile interculturale locale, integrarea unei minorități defavorizate, personalități locale care ilustrează diversitatea și interferențele culturale, istoria locală).
- realizarea unor proiecte de diferite tipuri (de exemplu, „Proiectul cetățeanul/Project Citizen", „Proiecte în beneficiul comunității"), prin care elevii să fie implicați în exerciții de luare a deciziei, de propunere a unor strategii de rezolvare a unor probleme privind incluziunea socială și manifestarea solidarității sociale, la nivelul clasei, al școlii, al comunității locale

2.3. Rezolvarea în perechi/echipă a unor sarcini de lucru referitoare la viața într-o societate interculturală

- exerciții de identificare, prin activități în perechi/echipă, a valorilor și principiilor unei societăți interculturale, în imagini, texte sau în cazuri date
- studii de caz, în grupuri mici, pentru discutarea consecințelor care decurg din abaterea de la valorile și principiile societății interculturale
- realizarea, prin activități în perechi/echipă, a unui „Calendar intercultural", în format letric sau electronic, astfel încât fiecare lună aleasă să fie dedicată unei minorități culturale din România (de exemplu, calendarul poate reprezenta diferite tradiții, obiceiuri, rețete gastronomice, porturi populare)
- participarea la jocuri de rol care valorizează relaționarea pozitivă cu copiii care provin din grupuri etnice, culturale, sociale diferite sau care au nevoi speciale

3. Participarea responsabilă la luarea deciziilor, prin exercitarea spiritului de inițiativă și întreprinzător, respectiv prin manifestarea unui comportament social, civic și economic activ.

3.1. Manifestarea unei atitudini pozitive față de sine și față de ceilalți, față de identitatea culturală proprie și față de identitatea celor care aparțin unor culturi diferite

- discuții, în grupuri mici sau la nivelul clasei, pe teme ca: „Avem nevoie de toleranță în societate?", „Diversitatea este un rău sau un bine?"
- elaborarea unui cod de conduită tolerantă la nivelul clasei/școlii
- inițierea de acțiuni de tipul „Împreună, pentru o lume mai bună!", „Să învățăm să trăim împreună!", „Să ne prezentăm specificul cultural și să cunoaștem alte culturi!" „Eu și tu, diferiți dar egali!"
- activități specifice de celebrare a „Zilei copilului" (1 iunie), a „Zilei Naționale" (1 decembrie), a „Zilei internaționale a toleranței" (16 noiembrie), a „Zilei Minorităților Naționale" (18 decembrie) prin concursuri, expoziții, postere, dezbateri sau prin realizarea de portofolii pe teme specifice educației interculturale, realizate în școală sau în afara școlii

3.2. Participarea la rezolvarea problemelor comunității, prin utilizarea capacității de empatie culturală în relațiile cu persoane aparținând unor culturi diferite

- simularea unor situații în care apar bariere în comunicarea interculturală și propunerea unor strategii de depășire a acestora
- prezentarea și discutarea unor informații din mai multe perspective, pentru a stimula conștiința diversității și a unității prin diversitate
- realizarea unor comparații care să pună în evidență asemănări și deosebiri culturale, pornind de la vizitarea unor muzee/spații expoziționale care reflectă patrimoniul cultural/moștenirea culturală, tradițiile și obiceiurile diferitelor comunități/minorități/culturi.

Anexa 13

Curriculumul la decizia școlii Comportare morală prin comunicare interculturală

MINISTERUL EDUCAŢIEI

ROMÂNIA

INSPECTORATUL ȘCOLAR JUDEȚEAN ARGEȘ
(nr……/……)

Validat în cadrul Ședinței Consiliului Profesor din data de 21.01.2019

Aprobat în cadrul Ședinței Consiliului de Administrație din data de 22.01.2019

CURRICULUM

PENTRU DISCIPLINA OPŢIONALĂ

„COMPORTARE MORALĂ PRIN COMUNICARE INTERCULTURALĂ”

la nivelul ariei curriculare Om-Societate (religie-educație interculturală)

AN ŞCOLAR 2019-2020

CLASA a VI-a

Şcoala Gimnazială „I.C. LĂZĂRESCU” Țițești - Argeș

Profesor propunător: Dorobanțu-Dina Roxana

Director,

Prof. Dorobantu-Dina Roxana

***Titlul opționalului:* „Comportare morală prin comunicare interculturală”**
Aria curriculară: Om-societate; disciplinele: Religie-Educației interculturală
Număr ore anual – 34 ore anual din care 14 ore (semestrul I) + 20 ore (semestrul al II-lea)
Ritmicitatea – 1 oră / săptămână
Durata: 2 semestre
An școlar: 2019-2020
Metode didactice: Metode expozitive: conversația euristică, observarea independentă, problematizarea,
dezbaterea, demonstrația, experimentul, învățarea prin descoperire, învățarea prin cooperare, demonstrația, algoritmizarea, gândirea critică, studiul de caz,
Materiale didactice: resurse educaționale deschise,
https://redreligie.ro/red/cultura-romana/ fișe de observație, materiale audio-video, fotografii, CD-uri, material bibliografic, filme documentare.
Resurse existente in școală:
Resurse materiale: calculatoare, videoproiector, flip-chart, sala de sport, Cabinet de religie.
Resurse umane: elevii din clasei a VI-a A, B
***Forme de organizare*:** individual, pe grupe, perechi
Metode de evaluare: orală, scrisă, referate, portofolii, desene, afișe, pliante
Prezentul Curriculum optional pentru clasa a VI-a este în conformitate cu noile propuneri legislative, aflate în uz, conform Noului Curriculum Național aprobat prin ordinul ministrului educației naționale și cercetării științifice nr. nr. 3590/05.04.2016. Cursul opțional la decizia școlii pentru clasa a VI-a *„Comportare morală prin comunicare interculturală”* contribuie la dezvoltarea abilităților de comunicare interculturală și formarea unui comportament moral. Elevii vor dobândi o serie de noțiuni ce vor fi aplicate, astfel încât să vor forma competențele generale și competențele specifice disciplinei educație interculturală.

Obiectele de studiu Religie și Educație interculturală contribuie semnificativ, fiecare dintre ele la clarificarea temei propuse, în funcţie de propriul specific. Atât pentru disciplina Religie, cât și pentru disciplina Educație inteculturală fiecare temă este prezentată dintr-o perspectivă amplă, astfel încât subiectul respectiv să fie înțeles și aplicat.

Disciplină opțională pentru nivel gimnazial „Comportare morală prin comunicare interculturală” este construită pentru un buget de timp de 1 oră pe săptămână, pe parcursul unui an școlar.

Prezentul Curriculum la Decizia Școlii (CDȘ) conţine:

- Nota de prezentare (Argument);
- competenţe generale;
- competenţe specifice exemple de activităţi de învăţare valori şi atitudini;
- conținuturi;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

NOTĂ DE PREZENTARE. ARGUMENT

Disciplina Educaţia interculturală face parte din trunchiul comun, o oră pe săptămână la clasa a VI-a, conform Noului Curriculum Național aprobat prin ordinul ministrului educației naționale și cercetării științifice nr. 3590/ 05.04.2016. Reformarea sistemului de învățământ vine în întâmpinarea nevoilor tot mai crescute ale individului și societății, aflată într-un ritm alert de tehnologizare și digitalizare în toate domeniile de activitate. [2] Din perspectivă modernă procesul didactic se raportează la profilul de formare al absolventului: ce trebuie să cunoască elevul, să știe, să aplice și cum să se exprime atitudinal la absolvirea învățământului gimnazial?

Apare astfel legitima întrebare*: care sunt domeniile, disciplinele prin studiul cărora elevii pot dobândi la finalul nivelului de învățământ profilul de formare respectiv?* Profilul de formare al absolventului de învățământ gimnazial reprezintă așteptările pe care societatea în ansamblu le are față de acesta. [6]

Configurarea profilului de formare al absolventului are la bază prevederile legislative cu privire la idealul educațional și la finalitățile învățământului preuniversitar. La acestea se adaugă de bună seamă caracteristicile de dezvoltare ale elevilor. În esență, profilul de formare al absolventului este susținut de competențele generale și de competențele specifice, care urmează să fie dobândite de către absolventul unui nivel de învățământ. [5] Un lucru e cert: *este dificil de format absolventul competent pentru toate dimensiunile vieții sociale, economice, culturale etc., care să mulțumească pe toată lumea și pe sine însuși!*

Competența interculturală se întrevede în familie, se dezvoltă și consolidează în mediul școlar; aceasta este aplicată în toate dimensiunile vieții, fiind în mare măsură condiție de acceptare în câmpul muncii. [3]

Creșterea și educarea elevilor într-un mediu care susține și formează comportamentul intercultural, având respect pentru limba vorbită, istoria locului, eroii naționali, valorile culturale ale neamului nostru, interes pentru conservarea și promovarea obiceiurilor, tradițiilor și a specificității culturii - ***reprezintă idealul spre care tinde orice profesor în relația cu elevii.*** [4]

Ele sunt în strânsă corelație cu particularitățile de vârstă, de înțelegere ale elevilor, disciplinele de studiu și cele opționale, activitățile extrașcolare inițiate de școală și determinarea profesorilor în desfășurarea activităților din trunchiul comun și CDȘ. [1] La acestea se adaugă sprijinul din partea administrației locale pentru susținerea unor activități de acest tip, tradiția locului și nivelul de cultură și educație al comunității.

Opționalul la decizia școlii ***„Comportare morală prin comunicare interculturală”*** vine în sprijinul disciplinei Educație interculturală, în completarea activităților formale sau non-formale specifice acestei discipline, la clasa a VI-a. Este de datoria școlii pentru a-i motiva pe elevi să participe, să-și însușească, să respecte valorile culturale și să formeze competențe cheie, competențe sociale și interculturale elevilor.

Cu cât elevii sunt implicați de la o vârstă mai mică în activități culturale, social-caritabile, cu caracter patriotic, vizite de studiu, excursii tematice, lucru în echipă, mobilizare privind ajutorarea persoanelor vulnerabile, acțiuni bazate pe voluntariat și respingerea xenofobiei, a rasismului, prejudecăților, stereotipurilor, segregării – cu atât se formează mai ușor competența interculturală. Această formare vine ca o situație firească, unde elevii îmbină cunoștințele, cu abilitățile și atitudinile pentru că așa s-au deprins din primii ani de școlaritate. Școala are un rol determinant în formarea comportamentului religios-moral-etic, din care se desprind firesc competențe sociale [40, p. 96] și interculturale.

De asemenea, considerăm că acest suport de curs opțional pentru clasa a VI-a poate să contribuie la îmbunătățirea relațiilor de comunicare dintre elevii români și de altă etnie, cu atât mai mult cu cât acum trăim într-o perioadă a interferențelor culturale. *Opționalul la decizia școlii „Comportare morală prin comunicare interculturală” aduce plus valoare orelor de educație interculturală*, întrucât:

- societatea actuală este marcată de o serie de schimbări, generate de „migrația oamenilor” pentru obținerea unui loc de muncă,
- călătorii sau
- dorința de a descoperi ce anume ne face diferiți de ceilalți, într-o abordare interculturală.
- prezentul opţional este foarte util într-o lume aflată în schimbare, emancipare, în care familia nu mai are timpul necesar sau dispoziţia de a-i învăţa pe copii norme de comportare și comunicare interculturală. De multe ori copiii devin în familie „mici apostoli”, transmiţând învăţătura Bisericii și a școlii și celor mari, norme de comportament moral și deschidere către ceilalți – aparținând altor culturi.

Cursul opţional ,,Comportare morală prin comunicare interculturală” se poate desfăşura prin respectarea următoarelor **condiţii**:

- Acceptul Consiliului Profesoral și de Administrație al Școlii Gimnaziale ,,I.C. LĂZĂRESCU” Țițești, județul Argeș;
- Aprobarea Inspectoratului Școlar Județean Argeș;
- Opţiunea elevilor şi a părinţilor acestora.

COMPETENȚE GENRALE:

1. Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală şi a diferitelor grupuri şi comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social.

2. Cooperarea pentru realizarea unor activități şi pentru investigarea unor probleme specifice diferitelor grupuri şi comunități, prin asumarea unor valori şi norme sociale şi civice.

3. Participarea responsabilă la luarea deciziilor prin exercitarea spiritului de inițiativă şi întreprinzător, respectiv prin manifestarea unui comportament social, civic şi economic activ.

COMPETENȚE SPECIFICE:

- să cunoască şi să respecte normele necesare integrării în viaţa socială;
- să-şi adapteze comportamentul propriu la cerinţele grupului în care trăieşte;
- să aprecieze în situaţii concrete unele comportamente şi atitudini în raport cu norme prestabilite şi cunoscute;
- să dezvolte în relaţiile cu cei din jur stări afective pozitive, să manifeste prietenie, armonie, concomitent cu învăţarea autocontrolului;
- să dovedească respect față de valorile culturale naționale, să le conserve și promoveze prin activități specifice.
- **OBIECTIVE CADRU**
- Cunoaşterea şi utilizarea termenilor specifici educaţiei interculturale
- Educarea atitudinilor de acceptare, înţelegere şi respect faţă de cei de alte credinţe şi convingeri.
- Dezvoltarea unor deprinderi legate de comportamentul elevilor într-o societate interculturală.
- Formarea de atitudini interculturale (respectul pentru diversitatea culturală, pentru identitatea culturală proprie şi a celorlalţi, refuzul discriminării şi intoleranţei)
- Formarea unor deprinderi de comportament moral – religios.

Exemple de activităţi de învăţare:

1.1. să utilizeze adecvat termenii specifici educaţiei interculturale 1.2. să-şi dezvolte vocabularul, utilizând corect termenii specifici educaţiei interculturale 1.3. să se familiarizeze cu noţiunile specifice	- exerciţii de completare a unor texte lacunare; - utilizarea unor liste de cuvinte, texte pentru desprinderea noţiunilor specifice; - găsirea termenilor adecvaţi pentru anumite imagini; - alcătuirea de postere/afișe cu termeni specifici domeniului; - rezolvarea unor rebusuri pe teme interculturale;

Dezvoltarea unor deprinderi sociale într-un mediu multicultural/ intercultural

Obiective de referinţă. Exemple de activităţi de învăţare

1.1. să identifice prejudecăţi la cei din jur. 1.2. să analizeze sincer propria cultură şi alte culturi. 1.3. să îmbunătățească calitățile de comunicare şi relaţionare cu minorităţile. 1.4. promovarea unor relaţii de prietenie, de toleranţă, încredere şi respect reciproc cu elevii aparținând altei etnii din zonă. 1.5. să descopere şi să aplice tipuri de relaţii şi atitudini sociale (colaborare, competiţie, solidaritate, toleranţă, lucru în echipă/perechi) pornind de la situaţii concrete de viață.	- exerciţii de recunoaştere a prejudecăţilor în imagini, poveşti, filme (în ceea ce văd, aud, citesc); - joc de rol ,,SPUNE NU! PREJUDECĂȚILOR!” - exerciţii de identificare a elementelor caracteristice ale culturii româneşti; - expunerea unor lucrări de artă din diferite domenii, recunoscute la nivel European; - identificarea elementelor specifice culturii regionale: tradiţii şi obiceiuri, mâncarea specifică zonei, portul popular; - exerciţii de identificare a minorităţilor din diferite regiuni ale țării; - exerciţii de identificare a obiceiurilor şi tradiţiilor altor minorităţi naţionale; - joc de rol - ,,Să-i cunoaştem pe cei de lângă noi” - audiţii muzicale: asemănări şi diferenţe

	dintre muzica romanească şi cea a altor minorităţi; - Concurs județean de creație literar-artistică „Diferiţi și totuși la fel – mozaic interetnic” - activități de parteneriat interșcolar prin Aplicația Google-meet, Zoom; - exerciţii de lucru în echipe; - accesarea unor surse de documentare electronice, audio- vizuale; - invitarea în şcoală a unor persoane-resursă din exterior, persoane de altă etnie, care să prezinte exemple de reușită socială și profesională; - participarea la activităţi extracurriculare „Zile culturale ale comunei”- participarea elevilor la activități bazate pe jocuri populare, dans tematic etc. - alegerea grupului etnic şi realizarea unui studiu de caz; - înfrăţirile cu elevii din alte comunități, fie din țară, fie din străinătate, în cadrul unor Proiecte Erasmus+ sau proiecte transnaționale; - accesarea unor materiale audio-videi, imagini care prezintă realităţi culturale diferite, faţă de care se încearcă apropierea elevilor; - problematizarea unor situaţii faţă de care să precizeze cum ar acţiona dacă ar face parte din diferite grupuri de minorităţi; - analiza unor cazuri mediatizate.

Formarea de atitudini interculturale: respectul pentru diversitatea culturală, pentru identitatea culturală proprie şi a celorlalţi, refuzul discriminării şi intoleranţei

Obiective de referinţă. Exemple de activităţi de învăţare

1.1 să-şi dezvolte sentimentul propriei identităţi în raport cu cea a familiei propria; 1.2. să recunoască situaţii de discriminare în viaţa de zi cu zi; 1.3. să manifeste toleranţă şi respect pentru valorile şi convingerile altora; 1.4. să manifeste interes pentru cunoaşterea unor aspecte ale culturii românilor şi a altor etnii; 1.5. să conştientizeze că diversitatea este o parte normală a vieţii umane.	- exerciţii de identificare „Cine sunt eu? (Cum suntem noi, cum sunt ceilalți, pe care-i considerăm diferiți!) - prezentarea obiceiurilor, preparatelor culinare sau a altor lucruri care arată originile familiei; - realizarea unui album al familiei; - mini studiu de caz; - să cunoască sentimente de discriminare prin jocuri de rol; - exerciţii de identificare a situaţiilor de discriminare; - cunoaşterea autorităţii de stat pentru combaterea discriminarii. - joc de rol „Karaoke songs!” (cântece din repertoriu divers!) - prezentarea şi discutarea diferitelor obiceiuri şi tradiţii; - joc de rol „Master şef în bucătărie!” prepararea unor produse specifice bucătăriei diferitelor minorităţi; - realizarea de serbări cu specific etnic; dans românesc, dans specific altei etnii; „Voi sărbătoriţi într-un fel, la noi e diferit!” - prezentarea diferitelor articole de port şi costume de sărbătoare ale minorităţilor din comunitate. - exerciţii de observare a diversităţii de către elevi şi construirea elementelor de comparare; - desene „Copil ca tine sunt și eu!” (diversitate de culori ale pielii, părului, ochilor) - exerciţii de identificare a atributelor fizice şi culturale; - exerciţii de acceptare a diferenţelor şi valorizarea lor; - descoperirea diferenţelor de gen, rasă, etnicitate; - audiția unor melodii în mai multe limbi (O, brad frumos! O Christmas Tree! O Tannenbaum! Mon bon sapin!) pentru înțelegerea diversității.

Cunoaşterea şi respectarea drepturilor copilului

Obiective de referinţă. Exemple de activităţi de învăţare

1.1. să identifice drepturile copilului. 1.2. să identifice reguli cu privire la raporturile persoanei cu "ceilalţi oameni".	- recunoaşterea după imagini a situaţiilor de respectare şi de încălcare a drepturilor copilului; - lecturarea unor povestiri, ghicitori privind raporturile persoanei cu ceilalţi oameni; - jocuri de rol pe teme dată.

Conţinuturile învăţării

1. Identitate şi apartenenţă

Cine sunt eu? Arborele familiei

Tradiţii şi obiceiuri ale familiei. Specificul familiei

Comunitatea noastră (sat, drum, vecini, grup, comunitate). Satul meu. Grupuri din care facem parte.

Cultura noastră şi a altora ,,Voi sărbătoriţi într-un fel, la noi e diferit!"

2. Asemănări şi diferenţe

Mame şi copii (asemănări, deosebiri, moştenire, etnie)

Cu cine semăn eu?

Diferiți și totuși la fel! (diferențe de gen, rasă, etnie)

Diversitatea – parte normală a vieţii. Premisele diversității în educație.

Să-i respectăm pe cei din jur! Relaţii între copii

3. Discriminare şi egalitate

Situaţii de discriminări întâlnite în viaţa de zi cu zi

Formele discriminării

Stereotipuri şi prejudecăţi

Promovarea egalităţii de șanse.

4. Cunoaşterea şi respectarea drepturilor copilului

„Toți copiii au drepturi!"

Drepturile copilului

MODALITĂŢI DE EVALUARE:

- Probe orale
- Probe practice
- Observarea sistematică a elevilor
- Portofoliul. Exemple de temă:

1. Costume populare va cuprinde:

- fotografii reprezentând costume populare aparţinând diverselor grupuri etnice;
- fotografii cu motive care apar în cusături;
- părţi componente ale unui costum popular;
- note şi observaţii dintr-o vizită la muzee, care expun costume populare;
- înregistrări cu persoane din familie în legătură cu semnificaţii ale motivelor care apar în cusături şi locul unde au purtat aceste costume;
- desene realizate de elevi reprezentând costume populare pe care le-au văzut;
- liste în care să descrie elemente componente ale diferitelor porturi.
- Evaluarea se realizează pe tot parcursul anului şcolar, întrucât acest curs urmăreşte să dezvolte valori şi atitudini.

2. „Pomul Prieteniei” va cuprinde:

- Desenarea steagurilor tuturor statelor din Europa;
- Realizarea unui colaj care să reprezinte un pomișor în care sunt inserate steguleţele realizate;
- Asocierea unui element care definește fiecare stat European (de exemplu: Ungaria-gulaș, Germania-mașina Volkswagen, Franța-Turnul Eiffel etc)
- Aşezarea fiecărui steguleț în țara sa, în baza utilizării Hărţii Europei;
- Recunoașterea capitalelor țărilor membre ale UE dintr-o listă prestabilită.

3. Proiectul şcolar va cuprinde:

Exemple de sarcini de învăţare pentru proiecte:

Realizarea unui album al familiei care să includă:

- un arbore al familiei;
- fotografii cu membrii familiei, bunici, străbunici;
- evenimente semnificative din istoria familiei: botez, „tăierea moțului”, nuntă, „nunta de argint”;
- o hartă cu călătorii întreprinse de familie;
- tradiţii ale familiei;
- povestea numelor membrilor familiei.

Plantarea unor pomi în grădina școlii, astfel încât elevii:

- să dovedească abilități de lucru în echipă;
- să integreze în comportamentul propriu comunicarea deschisă, formarea deprinderilor administrative;
- protejarea naturii prin ocrotirea spațiului plantat de către ei.

Acțiuni social-caritabile, de voluntariat:

- ajutorarea unor familii care se află la limita existenței materiale;
- sprijinul copiilor care fac parte din comunități vulnerabile;

Parteneriate educaționale interșcolare:

- activități de cunoaștere și socializare prin intermediul Aplicației Google meet sau Zoom;
- corespondență prin poștă pentru trimiterea unor felicitări, desene, colaje cu tematică interculturală;
- lecții deschise pe tema non-discriminării și prejudecății care ucide sufletul copilului;

Excursii tematice:

- cunoașterea patrimoniului natural și cultural al zonei și al țării;
- descoperirea unor personalități de seamă din zona Argeșului care pot împărtăși din experiența de viață socială și interculturală;
- socializarea, creșterea stimei de sine și dezvoltarea unor prietenii sincere, fără prejudecăți;
- formarea sentimentului patriotic prin omagiul adus eroilor, vizitarea unor obiective de patrimoniu cultural.

Concursuri educative cu tematică artistică:

- aprecierea valorilor naționale: repertoriu de cântece, jocuri populare, port național;
- conservarea și promovarea tradițiilor culturale din zona Argeșului;
- cunoașterea tradițiilor specifice altor etnii sau minorități cu care conviețuiesc;
- participarea la serbări și activități culturale prin care se formează competența interculturală.

BIBLIOGRAFIE:

1. BUTNARU, Simona. Curriculum intercultural: structura şi strategii de dezvoltare. Iaşi: Sedcom Libris, 2009.
2. COJOCARU, Victoria. Competențe anteprenoriale prin metode interactive, Ghid metodic. Chișinău: Pontos, 2011.
3. CALLO, Tatiana, CUZNEȚOV, Larisa, HADÎRCĂ, Maria. Formarea personalităţii elevului în perspectiva educaţiei integrale. Chişinău: IŞE, 2014.
4. CUZNEŢOV, Larisa. Modelul pedagogic al educaţiei pentru familie, în: Intellectus, Revistă de proprietate intelectuală. Chişnău: AGEPI, 2004, nr. 4.
5. POPA, Carmen Maria. O şcoală orientată spre elev. Elevul partener activ în procesul propriei învăţări, Bucureşti: Aramis Prim, 2009.
6. SARIVAN, Ligia, (coord.). GAVRILĂ, Roxana. DUMITRESCU, Luminița. Predarea-învăţarea interactivă centrată pe elev, Ed. a 2-a, Bucureşti: Educaţia, 2000+, 2009.

***Noul Curriculum pentru gimnaziu - aprobat prin ordinul ministrului educaţiei naţionale şi cercetării ştiinţifice nr. 3590/ 05.04.2016

Anexa 14

Curriculum propus pentru cursul de formare

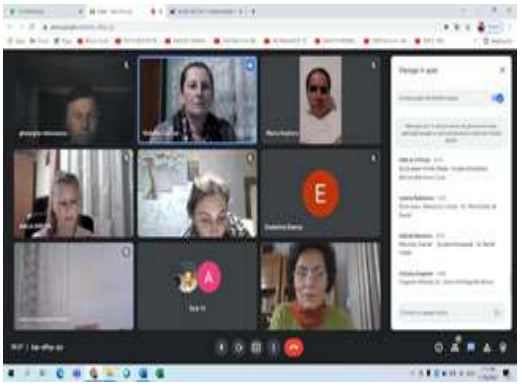
Curriculumul propus spre dezbatere în cadrul workshopului de pregătire a cadrelor didactice pentru formarea competenței interculturale elevilor din clasele gimnaziale: (24 ore)

1. Politica educațională privind Noul Curriculum National (2016) pentru învățământ primar și gimnazial centrat pe competențe. Competențele cheie – premise în determinarea profilului absolventului de învățământ gimnazial.
2. Explicarea conceptelor aferente problemei studiate: competență, competență interculturală.
3. Cunoașterea tipurilor de competențe.
4. Clasificări ale competenței interculturale după diferiți autori.
5. Aprecierea dimensiunilor Educației interculturale în procesul de învățământ; Educația interculturală – parte a „noilor educații", disciplină de învățământ în clasa a VI-a trunchi comun.
6. Obiectivele educației interculturale;
7. Diseminarea unor strategii și tehnici pentru formarea competenței interculturale elevilor din clasele gimnaziale; Inițierea unor strategii didactice adecvate în formarea competenței interculturale prin activități extracurriculare;
8. Însușirea modalităților privind dezvoltarea competenței interculturale în cadrul activităților extracurriculare;

Anexa 15

INTERVIURI CU ROMÂNII DIN DIASPORA ISTORICĂ
Interviu cu doamna Violeta Cojocar,
profesoară de Limba română la Școala Generală Sinăuți din Ucraina
18.11.2021

prof. Dorobanțu-Dina Roxana
Școala Gimnazială „I.C. Lăzărescu" Țițești, județul Argeș

Pe doamna profesoară ***VIOLETA COJOCAR*** am cunoscut-o prin intermediul doamnei director Elena Panciuc, care mi-a spus: „colega mea are telefon cu viber, cu aplicația google meet și zoom, are de toate ... și este cea mai în măsură să luați legătura cu dânsa". Pe doamna director am cunoscut-o prin intermediul doamnei Aurica Bojescu, secretar al Comunității Românești din Ucraina. Ca să ajung la doamna secretar – m-am adresat în scris și telefonic către Ambasada României la Kiev. Așa ceva cred că nu ați mai auzit! dar eu doream cu orice preț să iau legătura cu cineva din Ucraina, cu care să discutăm pe tema Educației interculturale, așa că m-am adresat către Ambasada României la Kiev. Era singura soluție, după ce am încercat prin toate pârghiile să cunosc pe cineva de la Cernăuți. Relațiile de parteneriat educațional dintre instituțiile de învățământ românești cu cele din Ucraina nu sunt foarte dezvoltate. Așadar, nu aveam la cine să apelez dintre profesori. A fost singura cale de comunicare, una cât se poate de oficială și diplomatică.

1. Vă adresăm rugămintea să vă prezentați. Așadar, sunteți profesoară la numai trei km de frontiera cu România și la 30 km de Kiev. Vizitați România, e necesar pașaportul sau numai cu cartea de identitate (buletin) veniți în România?

Da, locuim foarte aproape de frontiera cu România, la numai 2 km de aceasta – mai exact, frontiera trece prin satul nostru. Noi când mergem în România folosim pașaportul extern, că așa este legea. Am făcut unele parteneriate cu școli din România și oamenii ne-au primit cu căldură și bucurie, pentru că așa e felul românilor de a fi, ospitalieri și cumsecade.

Predau limba română și elemente de etică, un fel de religie, dar nu se numește religie(!) la Școala Generală cu clase I-IX din localitatea Sinăuți, Ucraina.

Noi suntem cetățeni ai Ucrainei de etnie română, cunoaștem foarte bine limba română, pentru că pe aceasta am auzit-o prima dată, de când ne-am născut, dar și limba ucraineană și rusă. Eu cunosc mai bine limba rusă decât ucraineană, fiindcă în vremea când eram eu la școală am învățat limba rusă, ca materie obligatorie. Abia când eram la facultate s-a introdus limba ucraineană (1990), pe care am învățat-o ceva mai greu.

Una e să înveți o limbă străină la vârsta când copilul este mic și alta e când ajungi la facultate. Pentru elevii de acum nu mai este o problemă, fiindcă ei învață limba ucraineană la școală, două ore pe săptămână, iar limba rusă o „prind" de la televizor. Nu se mai predă acum limba rusă la școală, de aceea copiii nici nu prea mai știu rusa, ca în vremea noastră.

2. După ultimul recensământ din Ucraina, știți cumva câți români trăiesc (aproximativ) în Regiunea Cernăuți (Ucraina)? Cum au ajuns românii (de sute de ani!) să locuiască aici?

Din datele pe care le-am citit și eu pe internet sunt aproximativ 181000 de români în Ucraina. În regiunea Cernăuți sunt multe sate românești, cu populație sută la sută românească; în raionul nostru sunt 14 școli românești, din 16 sate.

3. Se înțeleg bine românii cu ucrainenii în Regiunea Cernăuți (Ucraina)? Drepturile românilor sunt recunoscute prin lege, așa cum sunt ale minorităților care locuiesc în România?

Noi ne înțelegem bine cu ucrainenii. De altfel, dacă în satul nostru toți oamenii sunt români, nici nu pot să spun altceva, fiindcă suntem numai români în toate satele din apropiere. Dar nu am auzit să fie conflicte între români și ucraineni. Acum sunt multe familii mixte, prin căsătorii între ucraineni și români sau polonezi și de aceea nu mai sunt români puri. Dar chiar și așa viața merge înainte, mulțumim Domnului de cum e acum și să nu fie mai rău. Că așa cum e acum, e bine. Nu știu ce să spun despre oportunități mai mari în Transcarpatia; am auzit că ei sunt mai bine reprezentați, mai mult susținuți, dar noi nu ne plângem de felul în care o ducem acum, aici. Sunt mai multe drepturi pe care le avem aici, care sunt recunoscute, dar lumea se împacă bine; unii au invidie, depinde însă de personalitatea fiecăruia.

4. Copiii învață limba română acasă, cu grafie latină sau numai la școală?

Da, copiii învață la școală limba română cu grafie latină, dar actele oficiale sunt scrise în limba ucraineană cu grafie chirilică. Așa se scriu și numele elevilor în catalog (!), așa se scriu și lecțiile pe care le predăm elevilor la școală...doar temele pentru acasă le pot scrie elevii în limba română cu grafie latină. (completarea mea [n.r.]: temele elevilor au caracter facultativ!)

Acasă toți copiii vorbesc românește, chiar și acolo unde unul dintre părinți este ucrainean sau polonez. Așa a fost dintotdeauna, că în casele noastre noi suntem stăpâni!

5. Sunt școli cu predare în limba română acolo unde populația este majoritar românească?

Da, sunt școli cu predare în limba română în satele românești, toți profesorii vorbesc românește, în majoritate au terminat studiile la Cernăuți. Cine a terminat Institutul Pedagogic la Cernăuți, e ca și cum a terminat armata! E bine pregătit și disciplinat și tot așa se comportă în calitate de profesor. Parcă să zic, în ultimii ani sunt ceva mai indulgenți absolvenții de la Institutul Pedagogic de la Cernăuți, ceea ce nu e chiar rău, dar tot bine pregătiți sunt.

În ultimii ani (să zic 10 ani!) am constatat un fenomen inedit: părinții români transferau copiii la școli ucrainene! De ce făceau asta?! Nu aș putea să spun exact; în primul rând sunt părinți tineri, care au altă gândire, nu ca noi (!) Apoi ei au format familii mixte: o femeie româncă și un bărbat ucrainean; am auzit că ei considerau că e mai bine pentru copii să învețe limba ucraineană de când sunt mici, pentru că au șanse mai mari de reușită la examenele finale; Așa, numaidecât primăria le-a pus la dispoziție autobuz; toți copiii care voiau să meargă la școlile din alte sate, care aveau predare în limba ucraineană, să meargă fără probleme!! Și aici, la fel ca și în România la finalul liceului (clasa a XI-a!) elevii susțin evaluările naționale, care sunt în limba ucraineană. Așadar, părinții doreau școli ucrainene, pentru că examenele se susțin în ucraineană! Nimeni nu interzice ca elevii români să învețe în școli românești, unde probabil e ceva mai flexibil ca în școlile ucrainene sistemul de notare, promovare etc., dar la final, condițiile de evaluare sunt la fel ca pentru ucraineni.

Ce să spun... profesorii români erau uimiți de fenomenul care era în creștere prin 2010-2011, întrucât plecau masiv elevii din școlile românești spre școli ucrainene. Apoi statul ucrainean a găsit o soluție (!): să introducă limba ucraineană în școlile românești, încă de la clasele primare. Așa că... au ajuns școlile românești cu predare în limba română să fie de fapt școli cu predare în limba ucraineană. Și asta, nu fiindcă ne-a impus cineva, ci fiindcă părinții mai tineri au căutat treaba asta. Acum văd că s-au potolit, dar deja e prea târziu; s-a ajuns cu predarea limbii ucrainene la clasa a IX-a. Vă dați seama ce va fi mai departe, atât pentru profesori, că nu mai au ore, dar și pentru limba română, care se pierde!!

6. Când termină elevii liceul doresc să urmeze studiile în România? Care ar fi facultățile (specializările) spre care optează tinerii din Ucraina? Merg la Iași, la București sau Kiev, Moscova?

Sunt mulți tineri care merg la studii la Iași, la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, la Suceava Universitatea „Ștefan cel Mar”, la București, dar cei mai mulți merg la Cernăuți, fiindcă e mai aproape de noi și nu e așa scump. Viața economică nu mai e ca cea dinainte de 1990, când erau multe fabrici și toată lumea avea serviciu; acum oamenii sunt atenți la bani, la felul în care îi cheltuie. De regulă copiii mai sărăcuți rămân la Cernăuți pentru studii superioare, aflat la 30 km de satul nostru; cei care au părinții mai înstăriți merg în România sau la Kiev.

Nu am cunoștință să meargă cineva la facultate la Moscova sau Petersburg; poate ucrainenii din zona aceea; românii noștri, nu. În privința specializărilor, tinerii optează în special pentru Facultatea de Drept. Dar și așa, după ce termină facultatea tot pleacă în Occident și muncesc „la negru!” - în alt domeniu decât cel în care s-au specializat. Foarte puțini tineri aleg meseriile de altădată ca specializare a facultății; nu mai sunt ingineri, biochimiști, agronomi etc.

7. Știu că sunt niște burse acordate de statul român, ca sprijin pentru elevii/studenții români din Ucraina. Beneficiază cine are nevoie de ele sau cine trebuie?

Da, statul român acordă burse studenților care vin la studii în România, dar eu nu prea am cunoștință despre ele, că nu sunt așa familiarizată în domeniu. Fecioru-meu este acum în clasa a XI-a și în primăvară susține evaluările și apoi vom vedea ce vom mai face. El a ales un liceu vocațional de muzică; așa că vede în fața ochilor numai muzică, mai concret acordeon. Nimeni nu poate să îl convingă să se orienteze spre altceva, chiar dacă o să aibă un salariu mic.

8. Elevii învață limba română la școală din clasa I, câte ore pe săptămână?

Da, elevii învață în satele care au școli românești câte două lecții de română și două lecții de literatură pe săptămână. (n.r. lecții înseamnă ore de gramatică și literatură!) La liceu învață numai două ore de limba română, fiindcă statul consideră că trebuie mai multe ore de limba ucraineană, ca să se pregătească pentru evaluările finale. Aceste evaluări sunt foarte importante, fiindcă în funcție de notele primite, ei primesc acordul să se înscrie la facultate sau nu – și în consecință chiar dacă ar avea familia bani să susțină cheltuielile studenției, acel tânăr nu poate merge la facultate, fiindcă nu a avut competențele necesare. (n.r. seamănă cumva cu absolvenții liceului din România, care nu au promovat examenul de bacalaureat! Acest sistem de recomandare sau obstrucționare este în Belgia, unde cunosc bine situația elevilor de liceu și implicit a absolvenților. Elevii sunt monitorizați și consiliați de psihologul școlar. În funcție de mediile obținute și de abilitățile dovedite pe parcursul anilor

de școală, acesta recomandă conducerii școlii ca elevii să fie înscriși spre domeniul tehnic - producție, fără a urma studii superioare!! sau către facultate).

9. Limba română este oră în trunchiul comun sau este oră opțională?

Limba română nu a fost niciodată oră opțională în școlile românești, din satele românești. Va fi o mare problemă în câțiva ani, fiindcă s-a ajuns ca și în școlile noastre să se predea ucraineană aproape la toate materiile și atunci ne autodesființăm! Asta chiar ne îngrijorează pe noi, atât ca profesori de limba română, dar și ca români!

10. Pentru serviciile administrative (la primărie, la poliție, la notar...) românii vorbesc limba română sau limba ucraineană? Sunt și români în funcții publice?

Da, cunosc un primar la noi în raion care este român. Toți vorbesc limba română în satele noastre din Regiunea Cernăuți, dar și limba ucraineană dacă e nevoie; actele oficiale se scriu în limba ucraineană; noi avem cetățenie ucraineană, chiar dacă ne zicem români; nu suntem cetățeni români, suntem de etnie română. Dar noi ne-am învățat așa cum e acum! Da, avem reprezentanți români în Camera Deputaților (n.r. cred că a vrut să spună că nu îi cunoaște, dar s-a oprit brusc!)

11. Cum relaționează populația din Ucraina cu românii?

V-am spus că ne înțelegem bine. Nu sunt conflicte, nu e dușmănie...avem atâtea griji, că viața e grea...asta ar mai trebui să nu ne înțelegem bine. În sat oamenii se cunosc mai bine ca la oraș și de aceea nu știu eu să fi fost vreodată conflicte sau așa ceva.

12. În Ucraina trăiesc alături de români și alte minorități cum ar fi ruși, polonezi, lituanieni, romi?

În Regiunea Cernăuți trăiesc polonezi, dar ei au satele lor. Vorbesc limba poloneză și sunt oameni harnici, cumsecade; au și ei greutăți la fel cum au și românii și ucrainenii. În majoritatea lor bărbații lucrează în construcții sau agricultură. Femeile – cele mai multe dintre ele sunt plecate la muncă în străinătate, în Italia cu precădere, unde îngrijesc de persoane vârstnice. Se mai întorc în sat o dată pe an sau la șase luni și apoi pleacă iar. Așa trece viața! Bărbații ucraineni pleacă la muncă în Occident, nici nu știu prea bine ce muncesc, dar parcă tot în construcții. Copiii rămân cu bunicii sau rudele lor, dar sunt bine îngrijiți. Acum e ceva mai ușor, fiindcă vorbesc la telefon, pe viber, au mai multe posibilități de comunicare, dar tot nu e ca acasă, cu părinții lângă ei. Așa s-a ajuns acum - pe vremea când eram eu copil părinții munceau la colhoz, stăteau cu noi acasă... După 1991 oamenii au primit pământul, dar nu prea mai are cine să îl muncească. Tinerii pleacă în străinătate, iar bătrânii ...

În satele noastre nu sunt romi, nu știu ce să vă spun despre ei. De asemenea aici nu sunt nici ruși, fiindcă suntem foarte departe de Rusia.

13. Cum se înțeleg aceștia?

Trăim în armonie, avem și greutăți și momente mai frumoase, ca peste tot în lume.

14. Știu că femeile ucrainence sunt frumoase; sunt căsătorii între români și ucraineni? Câți copii are în medie o familie de români și de ucraineni?

Sunt frumoase unele dintre ele, care se îngrijesc mai mult, poate că merg la saloane de cosmetică, dar aici la noi nu prea ne dă mâna, fiindcă salariile sunt mici; un profesor debutant are „salar" numai 200 de dolari! Nici măcar nu sunt euro! Așa că e greu să mai mergem la cosmetică sau la saloane. Abia ajung banii pentru apă și pâine pentru o lună. În zona noastră (la sate în general!) nu există gaze, apă curentă sau canalizare. Doar internet și uneori e semnalul foarte slab.
În medie, o familie are 2 copii. Poate doar „pocăiții" sau „Martorii lui Iehova" să aibă mai mulți copii, adică în medie patru copii.

15. Se mai păstrează specificul sărbătorilor creștine în Ucraina, în special la Nașterea Domnului sau la Înviere?

În satele românești se păstrează foarte bine specificul sărbătorilor creștine. La Crăciun copiii merg cu Colindul, Sfânt Vasile, Plugușorul, Capra, Lupii noi, Ursul – e foarte frumos. Noi îi învățăm pe elevi la școală repertoriul și încă se mai păstrează. În satele ucrainene copiii merg asemenea cu Colindul, Plugușorul, dar n-aș putea să spun dacă ei au împrumutat ceva elemente din obiceiurile noastre! Noi sigur nu am luat nimic de la ei!! Facem ouă roșii, mergem la Biserică de Înviere; de exemplu la Taina Sfântului Maslu vin în biserica noastră mai mulți preoți, dintre care unii sunt ucraineni. Sunt cumsecade, slujesc cu părintele nostru și vor și ei să spună ceva la sfârșit, dar se cam încurcă; își cer scuze că nu reușesc să spună bine ce vor!

16. Românii sunt ortodocși și aparțin de Biserica Rusă sau Ucraineană, dar sunt și catolici, protestanți – cum se înțeleg din perspectivă religioasă?

Da, românii toți sunt ortodocși! nu ne-a luat nimeni credința și asta e o mare bucurie pentru noi; puțin câte puțin începem să pierdem limba română din școlile noastre și asta ne doare cel mai rău. Dar nu familiile de românii au făcut să pierdem câte puțin din limba română în școli, ci alții, familiile mixte; „cozi de topor" sunt peste tot! Nu sunt catolici în zona noastră și nu știu ce să zic despre ei. E o „Casă de rugăciune" la noi în sat pentru protestanți, e și pentru „Martorii lui Iehova", dar noi avem credința noastră, preotul nostru ... și nu pot să spun mai multe despre ei.

17. Au ajuns în Ucraina emigranți din Asia, așa cum sunt tot mai mult prezenți în Europa de Centrală și de Vest (Germania, Franța, Anglia, Suedia, Finlanda)?

Nu, în Regiunea Cernăuți nu au ajuns arabii sau asiaticii. Știu că s-a făcut o mobilizare mai mare la frontiera cu Polonia, au asigurat paza mai bine, fiindcă era un flux mai mare de emigranți acolo, care voiau să treacă fraudulos spre Germania. Militarii mobilizați sunt dintre cei care au studii în domeniu, dar am părere că au solicitat și voluntari!

18. Există parteneriate educaționale, cu școli din România, sunt proiecte Erasmus cu finanțare Europeană? Doresc românii din Ucraina să aibă înfrățiri cu școli sau instituții din România?

Sunt parteneriate educaționale, dar nu chiar așa cum am vrea noi, fiindcă suntem o școală din mediul rural. De regulă se îndreaptă către școlile din Cernăuți sau din orașele mari. Am avut bucuria să încheiem un partenerial cultural cu domnul *primar Tudor Pendiuc de la Pitești, din județul Argeș,* care ne-a vizitat de câteva ori. A fost o experiență deosebit de frumoasă.

19. Am văzut că mulți profesori au urmat studiile la Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași. Sunt mai accesibile financiar studiile în România sau în Rusia, Ucraina?

Studiile sunt accesibile pentru cei care au bani; pentru oamenii de rând tot mai bine e la Cernăuți; aici e mai aproape și costurile sunt mai mici. Cine merge la studii în România își permite! Dar de regulă cei care pleacă în România la studii, nu se mai întorc în Ucraina; iar dacă se întorc, cei mai mulți nu mai vin în sat!

20. În România e un fenomen în dezvoltare: pleacă românii la muncă în Europa de Vest și multe case sunt nelocuite, case mari, cu nivel ...Doresc românii să plece din Ucraina în alte țări din Europa, în Italia, Spania, Austria, Germania, Anglia?

Da, pleacă foarte mulți români din satele noastre la muncă în străinătate. E bine, că trimit bani acasă, dar chiar și așa, tot nu e bine; familia trebuie să trăiască laolaltă, copii-părinți-bunici...

21. Există biblioteci, manuale, cărți, posturi TV în limba română, presă scrisă – pentru informare și promovare? Știu că sunt câteva fundații și asociații culturale ale românilor din Ucraina, care sprijină menținerea identității culturale în Ucraina. Se simte influența rusească în viața culturală? Pentru că în viața economică eu cred că da. Depindeți de Rusia.

Da, sunt biblioteci, avem și manuale și posturi TV în limba română. Nu se simte influența rusească. În vremea când eram eu copil, da, era o disciplină aparte. Dar acum nu, e o influență ucraineană din ce în ce mai mare, dar până la urmă, ce să mai zicem, noi suntem cetățeni ucraineni, chiar dacă avem etnie română.

Sunt fundații culturale ale românilor din Ucraina, care sprijină menținerea identității culturale românești, dar tot nu pot să facă până la capăt ce ar trebui pentru noi.

Noi suntem mulțumiți așa cum suntem acum, fiindcă e bine așa! Să ne ferească Dumnezeu de războaie, de foamete și să trecem cu bine peste Pandemia Covid19, care a schimbat rostul vieții.

Vă doresc tuturor multă sănătate și mă bucur că m-ați invitat și că am fost alături de dvs.

Și noi i-am mulțumit doamnei profesoare Violeta Cojocar! știu sigur, că va rămâne în amintirea noastră pentru sinceritatea și bunăvoința de care a dat dovadă, pentru disponibilitatea de timp și ineditul educației interculturale de care am avut parte.

A consemnat,
Prof. Dorobanțu-Dina Roxana,
18.11.2021

Anexa 16

Interviu cu

Bojan Alexandrovići, preot român ortodox din estul Serbiei, paroh de Malainița și Remesiana, protopop al Protopiatului Dacia Ripensis cu sediul la Negotin din Serbia

Invitat la Cursul de formare „Educație interculturală profesori – nivel gimnazial”, 16.11.2021,
formator prof. Dorobanțu-Dina Roxana

(Interviul integral se regăsește în Revista nr. 3/2021 „Diferiți și totuși la fel” a Școlii Gimnaziale „I.C. Lăzărescu” Țițești, județul Argeș)

***1.* Vă adresăm rugămintea vă vă prezentați.**

Eu sunt un om simplu si nu vreau să mă prezint cu titluri înalte, cu funcțiile pe care le am acum, pentru că eu nu am uitat de unde am pornit, nu am uitat cât am ținut de biserica neamului - atât din vremea când eram copil sau mai târziu, când eram cântăreț bisericesc. Eu provin dintr-o familie de preoți; de la 1800 încoace am găsit în neamul nostru șase preoți și bag de seamă, că de aici se trage dorința mea de a păstra neamul laolaltă, pe români, așa cum numai Biserica o poate face.

2. Câți români trăiesc (aproximativ) în Regiunea Valea Timocului? Cum au ajuns românii (de sute de ani!) să locuiască în Valea Timocului?

Românii din Valea Timocului sunt grupați la sud de Dunăre, la răsărit de râul Morava, până la granița cu România și Bulgaria. În Serbia, în 1991 trăiau 71 536 persoane vorbitoare de "limbă valahă" (aproape toate în estul Serbiei Centrale); însă numai 16 539 persoane înregistrate drept valahi. Recensământul din 2001 arată că în Serbia Centrală au fost înregistrate 59 729 persoane vorbitoare de limbă română, respectiv 44 110 români; În 2011 numărul de cetățeni sârbi care s-au declarat vlahi era de 35 330. În regiunea Valea Timocului sunt aproximativ 25% români, 73% sârbo-croați și 1,2% alte naționalități.

3. Care este starea de fapt dintre români și sârbi în Valea Timocului? Au românii drepturi recunoscute prin lege, așa cum au minoritățile din România?

Românii se înțeleg bine cu sârbii, la nivel de populație. Nu au existat niciodată conflicte, pentru că suntem aici de când ne știm noi, din moși strămoși, de sute de ani. Drepturile românilor nu sunt recunoscute, pentru că românii sunt numiți „vlahi”, deci nu români.

Oficialii spun despre noi că avem origini romanice, că ne asemănăm cu populația din Italia, dar nu fac referire absolut la România, fiindcă nu doresc acest lucru.

4. Vorbesc oamenii „liber" limba română sau numai acasă?

Oamenii vorbesc „liber" limba română acasă, pe drum, la piață, la medic, la nuntă, la botez, cântă, joacă românește, dar numai slujbă în limba română nu se face! Ori, Biserica este cea care adună în jurul său oamenii și păstrează cultura unui popor, obiceiurile, valorile spirituale ... Iar faptul că sute de ani nu era permisă slujba în limba română pentru populația care vorbea românește, pentru noi a fost o mare durere. Din 1833 nu a mai fost Biserică Ortodoxă Română în Serbia. Am avut mare noroc de un ierarh curajos, Înalt PreaSfințitul Daniil, care ne-a ajutat să dobândim acest drept firesc al nostru: slujbă și predică în limba română. Am avut sprijinul Preafericitului Patriarh Teoctist și acum al Preafericitului Patriarh Daniel (de la București), care au sprijinit Biserica Ortodoxă din Serbia, că altfel era rău de noi. Cu fiecare generație care trece suntem tot mai puțini cei care ne cunoaștem rădăcinile, care știm identitatea noastră culturală, spirituală – și asta este un lucru care mă întristează. E o criză de identitate, ceea ce e greu pentru viitor. Eu am trecut prin încercări grele, dar mi-a ajutat Dumnezeu să văd un mic progres, anume după sute de ani slujba se oficiază în limba română în satele de români.

5. Sunt școli cu predare în limba română acolo unde populația este majoritar românească?

Nu sunt școli românești în satele românești sau în cele 154 de localități cu populație 100% românească și în cele 54 localități cu 50% populație românească. La școală se vorbește numai limba sârbă. Copiii învață acasă să vorbească graiul românesc, care este un amestec de grai oltenesc cu bănățean, dar la școală nu există limba maternă, adică limba română. De câțiva ani este un proiect pilot, prin care s-a introdus în programa școlară limba română opțional pentru elevi. Părinții pot să completeze o cerere pentru ora opțională de limba română, dar așa de greu este pentru copii să participe...fiindcă programul lor se termină la ora 14,00, când pleacă acasă cu microbuzul școlar, iar ora de limba română este stabilită seara, ora 18,00. Cum poate un copil să aștepte atâtea ore sau să se întoarcă pentru a participa la cursul opțional. E stabilit orarul în așa fel, ca părinții să renunțe; dar oficialitățile sârbe au dat posibilitatea în aceste școli pilot să se predea limba română! Apoi, în unele școli ora este stabilită în vremea când copiii pot merge la masă. Numai copiii români nu merg la masă, pentru că ei vor să meargă la ora opțională de limba română! Așa că tot, tot vor renunța părinții la limba română. Și mai e un lucru: în fiecare an sunt întrebați părinții ce aleg dintre orele opționale: Informatică, limba română și încă ceva;

dar se poate ca în fiecare an să fie altă limbă predată sau e mai bine să aibă continuitate măcar patru ani, ca să poată învăța ceva copiii ceia?! Deci, așa stă treaba cu limba română la școală. Părinții vorbesc acasă românește, îi învață și pe copii, dar ei nu știu să scrie bine românește, la fel cum nu știu bine să citească limba literară, fiindcă e diferență între graiul de acasă și limba literară. Dar chiar și așa, eu mă bucur să aud copiii vorbind românește, pentru că vor duce mai departe graiul nostru, așa cum e el! Limba română nu este recunoscută, ci numai limba vlahă, care este un amestec de sârbă și română. Opționalul despre care v-am spus este de limba vlahă! Dar tot e ceva, față de cum era mai înainte!

6. Elevii care termină liceul sunt interesați să urmeze studiile în România? Care ar fi facultățile (specializările) spre care se îndreaptă tinerii din Serbia?

E mare interes pentru elevii care termină liceul în Serbia să vină la studii în România, pentru că sunt gratuite. Dar nu ajung pe merit, pe corecte, cei care beneficiază de bursa de studii. Elevii primesc bursa în funcție de notele de la școală. Dacă e un părinte mai înflăcărat de patriotism, de românism – acest lucru nu e pe placul profesorilor și atunci, copilul său e luat la ochi, primește note mai mici și nici nu are recomandare pentru bursa de studii în România. Beneficiază de bursa de studii în România numai cine trebuie, nu cine merită!

7. Statul român acordă sprijin pentru elevii/studenții români din Serbia, respectiv Valea Timocului?

Da, statul român acordă burse de studiu, așa cum v-am spus. Primim mare ajutor de la Patriarhia Română și de la unii oameni de bine. Organizațiile culturale nu prea ne sprijină cu adevărat. Problema e că selecția celor care pleacă la studii în România nu este una cinstită totdeauna. Sunt și situații când un elev știe bine limba română, dar nu prea se descurcă la materiile din Serbia și atunci degeaba știe românește, dacă nu știe lecțiile în general. Alții sunt buni la carte, dar nu știu să vorbească bine românește. Uneori sunt și profesori sârbi răutăcioși, care pun notă mică românilor, doar ca să nu beneficieze de bursă!

8. Limba română se regăsește în materiile de învățământ, pe care elevii le studiază la școală?

Tocmai v-am spus, limba română nu se regăște în materiile de învățământ. Este doar opționalul pentru limba vlahă în unele școli pilot.

9. Limba română este oră în trunchiul comun sau este oră opțională?

Este limba vlahă în programul acesta pilot, propus la nivel european, dar nu prea se respectă.

10. În administrația locală, românii vorbesc limba română sau limba sârbă? Au românii funcții în administrația locală?

Da, sunt români în administrația locală, dar ei spun că sunt sârbi.

11. Cum relaționează populația din Serbia cu românii?

Relațiile sunt bune între români și sârbi, nu există conflicte. Atâta doar că numele românilor nu mai sunt românești, ci absolut toate numele de familie au devenit sârbești. De la Stancu îi zice Stancovici, de la Iancu îi zice Iancovi, de la Petre îi zice Petrovici, ba chiar și poreclele pe care le aveau oamenii din moși strămoși au devenit nume sârbești: ,,Veverițovici" – probabil de la cineva care avea porecla ,,veverița". Și asta cu numele schimbate este din arhivele pe care le-am verificat eu, de la anul 1863 încoace. Prima biserică românească a fost construită acum 200 de ani, dar bisericile au fost ocupate de Biserica Sârbă, care a adus preoți din Bosnia. Primul strămoș al meu este descoperit în acte în anul 1760. Aici e țara noastră, nu avem cum să plecăm; bunicii mei au murit pe front, în Primul Război Mondial ca români în Serbia. Suntem la casele noastre, aici toți oamenii au ,,goști", adică o cameră de oaspeți. Eu sunt mulțumit că acum suntem opt preoți în Protopopiatul de Negotin. La început eram doar eu singur, care alergam și la 150 de kilometri să oficiez serviciile religioase, acolo unde oamenii mă chemau, că aveau nevoie de preot. Cu ajutorul lui Dumnezeu, cu sprijinul Patriarhiei Române și al multor oameni de bine, au fost construite 12 biserici și mai sunt câteva în lucru, s-a ridicat mânăstirea de la Malainița... așa, în mare sunt mulțumit de ceea ce s-a înfăptuit, că e un progres față de cum era acum o sută de ani, dar tot nu e suficient. De aceea eu n-am să mă opresc aici.

12. În regiunea Valea Timocului trăiesc alături de români și alte minorități?

În Valea Timocului nu sunt alte minorități, ci numai țigani; sunt țigani români și țigani sârbi; noi nu le zicem romi, cum li se spune în România, iar ei nu se supără când le zicem țigani. Au fost cândva bulgarii, dar au fost asimilați de multă vreme de populația sârbească, așa cum probabil s-ar fi întâmplat și cu românii, dacă nu erau oamenii patrioți, care să țină de obiceiuri, limbă, tradiții și mai cu seamă de biserică

13. Cum relaționează aceștia?

Trăim în relații bune și cu țiganii și cu sârbii, fiindcă nu avem pentru ce să ne dușmănim. Noi vrem doar să vorbim românește, să avem școală în limba română, să avem biserică românească și asta nu deranjează populația de lângă noi, doar pe unii domni din oficialități.

14. Sunt căsătorii între români și sârbi?

Sunt căsătorii din ce în ce mai multe între români și sârbi, fiindcă oamenii din popor se înțeleg bine. În medie o familie are doi copii, foarte rar când sunt trei copii la părinți. Sora mea are patru copii și noi suntem tare bucuroși când ne întâlnim cu toții. Tinerii fac din ce în ce mai puțini copii; poate nu vor să împartă averea sau poate spun că sunt vremurile grele; eu am cercetat Registrele de Botez și în urmă cu șapte sau opt generații, din 1940 de când avem

registrele de stare civilă - o familie avea șapte-opt copii. Tot așa puțini copii au și familiile de sârbi, maxim doi copii. Viața e grea și așa a fost mereu; banii nu ajung niciodată. Salariile au mai crescut nițel, dar au crescut și prețurile.

De exemplu un litru de ulei costa 100 de dinari, acum în timpul Pandemiei de Covid19 costă 200 de dinari (adică 1,5 euro!); un litru de lapte aproape un euro, un kg de cartofi 0,5 euro, o pâine (250g)= 0.2€. Prețurile medii în Serbia sunt mai mari decât în România. Dacă faci cumpărături în Serbia va trebui să plătești 1.04 ori mai mult decât în România. În Serbia, o masă tipică de fast-food costă: 24 RON (580 RSD); pentru un McMeal la McDonalds 7.30 RON (174 RSD), atât costă un hamburger de brânză. Pentru iubitorii de cafea: cappuccino cafea 5.90 RON (141 RSD) și espresso 4.20 RON (99 RSD). Țigările sunt mai ieftine în Serbia decât în România. Costul mediu al unui pachet de țigări locale este de 12 RON (280 RSD). O sticlă de bere de la un brand cunoscut: 4.90 RON (116 RSD), Mezeluri (1 kg): 38 RON (907 RSD). Pretul pentru închirierea unei mașini în Serbia (de ex. Volkswagen Golf sau Toyota Corolla) este 91,000 RON (2,185,000 RSD). Utilizarea de transport public în Serbia vine la un cost de: 3.70 RON (89 RSD) pentru un bilet într-un sens. Salariu minim în Belgrad= 300€, salariu mediu în Belgrad= 397.90€.

Nu e ușoară viața aici, iar noi nu am fi putut rezista fără ajutorul Patriarhiei Române, al Secretariatului de Stat pentru Culte din România sau al unor organizații cu suflet mare, de români adevărați.

15. Se mai păstrează specificul sărbătorilor creștine în Valea Timocului, în special la Nașterea Domnului sau la Înviere?

Da, încă se mai păstrează tradițiile creștinești la sărbătorile mari, iar noi ne străduim să le transmitem mai departe. În vremea când nu se vorbea românește la biserică, oamenii au „trecut" cultul creștin din biserică acasă. De exemplu, e o tradiție la noi: un codru de pâine se lasă (se păstrează!) în Joia Mare, când a avut loc Cina cea de Taină; pâinea aceasta o fărâmițau, fiindcă se usca până în Duminica Învierii și o amestecau cu vin. Acest amestec îl dădeau celor care-i vizita de Paști, având semnificația Sfintei Împărtășanii. Acum, când se pot oficia Sfintele Taine în Biserică în limba română, nu se mai face așa ceva, fiindcă noi îi îndemnăm pe oameni să participe la slujbă, unde primesc Sfânta Împărtășanie. Cultul morților este foarte pregnant, oamenii dau de pomană mai înainte de orice, iar atunci când primesc spun „Bogdaproste!", care înseamnă „Dumnezeu să-l ierte!" - deși în România oamenii spun asta în loc de „mulțumesc!" La sărbătorile mari femeile merg la biserică dimineața, înainte să apară zorile, împart pentru cei morți, apoi vin în biserică.

16. Alături de ortodocși sunt și catolici, protestanți – cum se înțeleg din perspectivă socială, culturală și religioasă?

În toată Serbia trăiesc foarte puțini catolici, aproape nesemnificativ ca procent; sunt și aici protestanți, unii dintre ei au devenit așa pentru ceva ajutoare

pe care le-au primit din Occident sau din America, dar în majoritate sunt ortodocși, cu preoți bosniaci (!) Chiar și când merg la vrăjitoare, aceea vorbește românește!

Am mers odată într-un sat pentru a oficia unele servicii, pentru care am fost chemat de oameni; după felul în care am vorbit eu - probabil că am rămas la inima lor, fiindcă mi-au cerut numărul de telefon, ca să mă cheme totdeauna. Ba, am botezat mulți oameni, care erau în etate, unii chiar aveau 70 de ani, pentru că acolo nu ajunsese niciodată un preot român, iar ei nu voiau să fie creștinați de un preot străin de neamul românesc. Eu tare m-am bucurat că oamenii aceia aveau trăire creștinească, românească și cu mare drag am mers la casele lor când mă chemau. De aceea, noi nu vrem să fim străini în casa noastră; vrem să ținem de Biserica noastră, să vorbim românește acasă și la școală; dar ei nu vor! Mare ajutor am primit de la Patriarhul Teoctist și acum de la Patriarhul Daniel, care cunoaște foarte bine istoria locului și ne ajută și păstrează legătura cu noi. Fără ajutorul acesta binecuvântat nu aveam ceea ce avem acum în Biserica din Valea Timocului.

17. Este „afectată" Valea Timocului de valul emigraționist din Asia, care își face simțită prezența tot mai mult în Europa de Centrală și de Vest?

În Valea Timocului nu sunt interesați să rămână, pentru că suntem săraci; am văzut mulți emigranți pe străzile orașului, care erau în „trecere!" spre Occident.

18. Doresc românii din Valea Timocului să aibă Parteneriate de colaborare cu școli sau instituții din România? Există parteneriate educaționale, culturale?

Da, noi dorim să avem „înfrățiri", dar să fie sincere, nu doar de suprafață. Atâta timp cât există parteneriate, vizite și colaborare între România și Valea Timocului, existăm și noi. Atunci când nu vom mai fi în preocupările Patriarhiei Române și ale oamenilor de bine, care simt românește, probabil că și noi vom fi din ce în ce mai puțini – și asta nu e bine!

19. Unde se pregătesc studenții pentru a deveni profesori? Vin la studii în România sau în Serbia?

Studenții se pregătesc și în România și în Serbia, dar foarte puțini dintre ei se mai întorc „acasă". Mulți rămân în România sau pleacă în Europa. Eu pot să număr pe degetele de la o mână pe cei care s-au întors acasă, în Valea Timocului. E greu aici, pentru că nu doar în Valea Timocului, ci în toată Serbia sunt probleme cu locurile de muncă, fiindcă economia trece printr-o perioada grea. Și din cauza situației pandemice cu Virusul Covid19 și din alte cauze...

20. Doresc românii să plece din Valea Timocului în alte țări din Europa, așa cum se întâmplă cu românii din România, care au format comunități (unele chiar numeroase!) în Italia, Spania, Austria, Germania, Anglia?

Da, mulți români doresc să plece. De altfel este și o glumă pe la noi, „cel mai mare sat de români este Viena!” Da, Viena din Austria, acolo sunt plecați foarte mulți români din Valea Timocului.

Ei au ridicat aici case cu nivel, dar sunt nelocuite. Vin în vizită la bunici o dată sau de două ori pe an, dar când nu vor mai fi bătrânii nu cred că vor mai veni. Și-au făcut un rost acolo, vorbesc nemțește și trăiesc oportunitatea occidentului. Aici au rămas cei care au românismul în sânge, ori nu au cunoscut mirajul Occidentului. E și o parte bună cu Pandemia de Covid19, pentru unii s-au întors aici, alții nu au mai plecat, dar eu cred că în cel mult 20 de ani satele vor fi depopulate.

21. Există posturi TV în limba română, presă scrisă – pentru informare și promovare?

Nu există posturi TV în limba română și nici presa scrisă. De altfel și dacă ar fi presă scrisă, oamenii nu ar ști să citească, fiindcă au învățat să vorbească în graiul românesc, ci nu limba literară. Nici scrisul românesc nu îl cunosc; doar vorba românească o știu și pentru noi asta este cea mai mare dorință: să vorbim românește, pentru că așa am auzit în casele noastre - primele cuvinte în limba română.

22. Dacă sunt întrebări pe care nu vi le-am adresat, dar dvs aveți dorința de a ne spune și altceva, care cuprinde aria noastră de interes în contextul Educației interculturale față de românii din Diaspora istorică, vă rog frumos să completați.

Poate ar mai fi de spus, că s-a format în Serbia o comunitate în adevăratul sens al cuvântului de chinezi. Ei sunt prezenți peste tot, în viața economică a țării, fiindcă au cumpărat minele de aur și cupru de la noi, pe care acum le exploatează. Au adus chiar și deținuți chinezi să muncească la mină, la treburi mai dificile, poate mai nocive, care sunt păziți de polițiști chinezi.

Oamenii în Valea Timocului se ocupă cu agricultura, creșterea animalelor, unele meșteșuguri practicate la nivel de familie, care nu aduc venit prea mare... Unii oameni trăiesc cu pensiile pe care încă le mai au bătrânii lor sau cu banii pe care îi primesc de la rudele plecate în străinătate. Noi avem două nume, unul este cel din acte, oficial, care a devenit nume sârbesc - prin adăugirea despre care v-am zis și unul pe care îl spunem noi acasă, în familie, care este nume românesc: Vasile, Ion, Maria – că așa ne e drag să spunem copiilor noștri.

Românii nu sunt reprezentați în Parlamentul Serbiei și singurul sprijin vine de la frații noștri din România.

Vizitați-ne, că vizitele voastre fac să existăm și noi, altfel dispărem! Simbolul nostru național este limba română, așa cum e ea, în graiul oltenesc amestecat cu cel bănățean.

Anexa 17

Interviu cu preot Boba Adrian Călin
Protopop al Bisericii Albe, Eclesiarh al Catedralei Ortodoxe Române din Vârșeț, Regiunea Voivodina Banatul Sârbesc, Serbia - 17.11.2021

Invitat la Cursul de formare ,,Educație interculturală pentru profesori – nivel gimnazial”,
formator prof. Dorobanțu-Dina Roxana

(Interviul se regăsește integral în Revista „Diferiți și totuși la fel” nr. 4/2022 a Școlii Gimnaziale „I.C. Lăzărescu” Țițești-Argeș)

Invitatul nostru face prezentarea personală cu modestie, foarte succint, fiindcă știe că oricine poate să citească CV-ul său, care este postat pe internet. Din capul locului trebuie să spun, că pr. dr. Adrian Boba a fost recomandat de către Preasfințitul Episcop Daniil pentru a participa în calitate de invitat la Cursul de Educație interculturală pentru profesori, curs al cărui formator sunt eu.

1. ***Cum am luat legătura cu Preasfințitul Părinte Daniil, Episcop Locțiitor al Episcopiei Daciei Felix****?!*

M-am adresat mai întâi, cu fiască supunere, printr-o Scrisoare deschisă - Mitropoliei Banatului, de unde am primit îndemnul să iau legătura cu Preasfințitul Episcop Daniil; ,,Sfinția Sa este cel mai în măsură să recomande pe cineva”, care să aducă în prim plan elemente de educație interculturală din Banatul Sârbesc, Provincia autonomă Voivodina.

Discuția cu Preasfințitul Episcop Daniil a fost deosebit de plăcută și eficientă. Mi-a spus că îl cunoaște pe Înaltpreasfințitul Calinic Argeșanul, a fost la Curtea de Argeș cu ceva ani în urmă și s-a bucurat că sunt profesoară de religie (am terminat Facultatea de Teologie Ortodoxă-Asistență Socială la Pitești, 1997). M-a întrebat câți copii am, dacă soțul meu este preot … iar despre tema cercetării mele pentru doctorat legată de educație interculturală – mi-a spus: este deosebit de utilă și actuală. ,,Vă recomand eu un băiat bun, care să fie invitatul dvs la cursul cu profesorii argeșeni; o să vă spună tot ce doriți despre educația interculturală în Banatul Sârbesc – Regiunea Voivodina.

Locuiește la Timișoara, este profesor la Universitatea de Vest, este tenor la Opera Națională din Timișoara și Protopop al Bisericii Albe, Eclesiarh al Catedralei Ortodoxe Române din Vârșeț, (Voivodina) Serbia. O să fiți mulțumită de domnia sa! O să vedeți!" M-am bucurat foarte mult de oportunitatea discuției cu Preasfințitul Daniil, despre care știu că are „românismul în sânge", cunoaște foarte bine istoria diasporei istorice, pentru care nu a precupețit niciun moment să transpună în fapte proiectele de specialitate.

Așadar, l-am contactat pe pr. dr. Adrian Bobe cu toată încrederea, dar nu i-am spus decât peste câteva zile, că a fost recomandat de Ierarhul său, de-a cărui apreciere se bucură din plin! Răspunsurile primite sunt foarte concludente; acestea reprezintă munca depusă, implicarea efectivă pe care o are în toate dimensiunile vieții social-culturale și religioase din orașul Vârșeț timp de 25 de ani. Și nu e puțin lucru! Numai naveta de 70 de km (din Timișoara la Vârșeț) poate să sublinieze devotamentul pentru ceea ce face pentru românii din diaspora istorică.

2. Câți români trăiesc (aproximativ) în Regiunea Banatul Sârbesc - Voivodina? Cum au ajuns românii (de sute de ani!) să locuiască în Regiunea Banatul Sârbesc - Voivodina?

În Banatul Sârbesc identitatea românească din comunitatea istorică Provincia Autonomă Voivodina este susținută de școală și Biserică. Fără aceste două instituții, românii nu pot exista aici. Ultimul recensământ din anul 2018 arată că sunt aproximativ 35 000 de români în Banatul Sârbesc. Ei sunt aici dintotdeauna, din vremea dacilor. Din 1918 și până în prezent, regiunea a primit diferite grade de autonomie în cadrul Serbiei. Ei sunt aici dintotdeauna, din vremea dacilor.

3. Care este starea de fapt dintre români și sârbi în Regiunea Banatul Sârbesc - Voivodina? Au românii drepturi recunoscute prin lege, așa cum au minoritățile care locuiesc în România?

Românii și sârbii din Banatul Sârbesc sunt una și aceeași; Nu sunt diferențe, în acte însă, românii sunt cetățeni sârbi. Aici toți oamenii vorbesc puțin românește, sârbește sau maghiară și se înțeleg bine. În Serbia Centrală e viața grea, diferită de noi, care am trăit sub ocupația Imperiului Habsburgic și apoi a Imperiului Austro-Ungar. Românii au drepturile recunoscute prin lege în Serbia. Provincia autonomă Voivodina a fost pe picior de egalitate cu Provincia Kosovo; există președinte al guvernului voivodinean, președinte al parlamentului voivodinean ...

4. Vorbesc oamenii „liber" limba română sau numai acasă?

5. Sunt școli cu predare în limba română acolo unde populația este majoritar românească?

Oamenii vorbesc liber limba română numai cu cei care știu să vorbească românește. Avem organizare administrativă proprie, exemplu la primăria noastră de la Vârșeț sunt plăcuțe scrise în patru sau cinci limbi: română, maghiară, sârbă, slovacă; notarul poate nu știe să vorbească limba română, dar există translator; cel mai sigur sunt angajați vorbitori de limba română în turism-servicii, pentru că patronii au fost interesați de acest lucru, care aduce vizitatori, turiști – din ce în ce mai mulți în ultimii ani; există o preocupare foarte mare din partea unor asociații culturale pentru promovarea dansurilor populare românești, pentru activități artistice, spectacole – care dau continuitate limbii române, ceea ce este foarte bine. Odată cu garantarea autonomiei în Voivodina, limba română a primit statut oficial împreună cu grafia latină.

Există școli cu predare în limba română, în unele sate doar pentru clasele I-IV, altele au școli cu clasele V-VIII, există și liceu cu predare în limba română la Vârșeț și chiar Școala de Înalte Studii Pedagogice pentru învățători (nivel universitar), care aparține de Facultatea de Științe Pedagogice de la Belgrad.

6. Elevii care termină liceul sunt interesați să urmeze studiile în România? Care ar fi facultățile (specializările) spre care se îndreaptă tinerii din Serbia?

În general copiii din familiile mixte preferă să „steie" mai aproape de părinți, deci rămân în Serbia. Când unii oameni au obținut cetățenie română, după mai multe demersuri, după mai multe activități desfășurate în plan cultural, prin care au dovedit că merită să primească cetățenie română (în baza unui punctaj!) sunt interesați să meargă la studii în România. Cel mai ușor primesc cetățenie română instructorii de dans, membrii unor asociații sau fundații culturale, persoanele care lucrează în administrația locală ... pe bază de punctaj, înțelegeți dvs?! Tinerii aleg de regulă Facultatea de Medicină sau Facultatea de Drept de la Timișoara, dar și la Belgrad.

7. Statul român acordă sprijin pentru elevii/studenții români din Serbia, respectiv Regiunea Banatul Sârbesc – Voivodina?

Statul român îi ajută pe studenții români, oferă burse de studiu, cazare gratuită și 100 de euro bursă studențească lunar - pentru studenții care urmează universitățile noastre, pentru că sunt pasionați de arhitectură, sport, politehnică etc. Situația e cumva la fel ca la noi, în România: copiii medicilor urmează medicina, copiii preoților urmează Teologia, copiii profesorilor se fac profesori și tot așa. Noi facem promovarea facultăților noastre de la Universitatea de Vest din Timișoara, mergem pe teren, prin liceele din Serbia și avem slavă Domnului! mulți tinerii la facultățile noastre.

Este meritul colegilor mei pentru calitatea prestației, pentru renumele pe care l-au păstrat Universității de Vest și de ce nu, suntem mai aproape de Occident, cu standarde de calitate, probitate morală etc. Unii tineri vin la studii în România, de regulă în Timișoara, dar și la Arad, fiindcă bunicii lor au un apartament aici și pot locui fără probleme, fără cheltuieli prea mari. Cel mai mult este asaltată Universitatea de Medicină din Timișoara.

Sunt și tineri care nu merg la studii, ci se mulțumesc să devină agricultori, fiindcă statul încurajează foarte mult agricultura locală (peste 150 de hectare are de lucru un agricultor!), iar legea din Serbia nu permite să fie vândut pământul străinilor!

8. Limba română se regăsește în materiile de învățământ pe care elevii le studiază la școală?

Limba română este considerată limba maternă, nu este oră opțională. Aici la noi, la Vârșeț toată lumea vorbește limba română; se predau trei ore săptămânal de limba română. Copiii învață la școală două limbi materne: în clasa I învață limba română, cu grafia latină și începând cu clasa a II-a învață și limba sârbească tot ca limbă maternă, cu alfabet chirilic. E greu și pentru copii într-un fel, dar când sunt mici prind mult mai repede.

9. Limba română este oră în trunchiul comun sau este oră opțională?

Da, este oră în trunchiul comun, nu este oră opțională.

10. În administrația locală, românii vorbesc limba română sau limba sârbă? Au românii funcții în administrația locală?

În administrația locală românii - vorbesc românește, sârbii vorbesc sârbește, maghiarii vorbesc maghiara, cum sunt prin birouri ... dar actele oficiale sunt redactate în limba sârbă. Românii dețin funcții în administrația publică locală; nu știu să fie cineva primar, dar președinte de consiliu local, avocat, da, cunosc.

11. Cum relaționează populația din Serbia cu românii?

Oamenii se înțeleg bine. Nu sunt conflicte. Mai ales în mediul rural, relațiile sunt chiar de întrajutorare între români-sârbi, români-maghiari, români-slovaci. La oraș oamenii sunt puțin mai conservatori, poate și fiindcă nu se cunosc atât de bine, la fel ca și la noi, în România, dar nu sunt conflicte.

12. În regiunea Regiunea Banatul Sârbesc - Voivodina trăiesc alături de români și alte minorități cum ar fi unguri, germani, romi?

Da, sunt minorități. Sunt sate de români, sate de maghiari, sate de sârbi și sate mai puține, dar există – sate de slovaci. Comunitatea germană nu mai există, pentru că după 1940 au plecat în Germania. Ca o particularitate aș putea să spun – sunt mulți romi, dar ei locuiesc în satele de români sau maghiari sau sârbi, fie la marginea localităților , dar nu au sate doar ale lor.

Și ce e interesant, se declară ca fiind de etnia majoritară în localitatea respectivă; adică în satul de români ei se declară români, în satul sârbesc se declară sârbi și tot așa. E păcat că nu sunt organizați, fiindcă ar putea să beneficieze de mai multe drepturi. În Serbia romii sunt percepuți la fel ca în România, că suntem în Balcani. Ei sunt buni muzicanți, fac parte din fanfara orașului sau a instituțiilor de profil cultural. Au mulți copii, la fel ca și în România, nu au serviciu; primesc ajutor social.

Între 1956-1957 președintele Republicii Federative Iugoslavia Iosip Broz Tito a permis cetățenilor sârbi să lucreze în Europa; astfel au plecat să muncească în alte țări cetățenii sârbi, chair dacă erau români, maghiari sau romi, fapt care a condus la dezvoltarea unor comunități importante de cetățeni sârbi în multe orașe ale Europei și chiar în America. Acolo au construit orașe în care s-au stabilit și ei; acum sunt la a III-a generație de „locuitori" acolo; romii au cetățenie sârbă și călătoresc oriunde cu pașaportul sârbesc.

13. Cum relaționează aceștia?

Tocmai am spus mai sus; conviețuiesc pașnic.

14. Sunt căsătorii între români și sârbi?

Da, sunt căsătorii mixte, cu precădere în mediul rural; în sate e mult mai ușor să se cunoască oamenii, să se placă și să se căsătorească. Există și multe asociații culturale care promovează dansurile populare, evenimentele culturale în mediul rural. Astfel tinerii se întâlnesc, se cunosc mai bine și chiar dacă sunt din sate diferite (români, maghiari, sârbi, slovaci...) se căsătoresc. Mai repede renunță la etnie fetele. În special fetele sârbe. Ele se căsătoresc cu băieți români sau unguri, ai căror părinți sunt plecați la muncă în străinătate. Un băiat care are o situație materială bună, chiar dacă este maghiar sau român, este o partidă bună! băieții de regulă sunt mai înstăriți. Știți cum se spune: „dragostea trece prin stomac!" Din păcate însă, constatăm cu tristețe, că satele sunt aproape depopulate în ultimii ani; părinții pleacă la muncă în Europa de Vest, tinerii stau acasă, muncesc pământul, apoi când ajung pe la 40-45 de ani pleacă tinerii la muncă în Vest și se întorc bătrânii în sate; aceștia au grijă de nepoți, mai îngrijesc cumva pământul ... și tot așa. Acolo în străinătate, la a II-a generație se căsătoresc și cu marocani, africani...fetele renunță mai ușor la etnia lor.

15. Se mai păstrează specificul sărbătorilor creștine în Regiunea Banatul Sârbesc - Voivodina, în special la Nașterea Domnului sau la Înviere?

Da, să știți, că încă se mai păstrează. Sunt multe evenimente culturale, avem multe asociații și fundații care promovează evenimentele culturale, deci se păstrează tradițiile creștine. La noi, la Vârșeț este un eveniment foarte plăcut și interesant: se numește „Marșul Învierii"; peste 1000 de persoane participă în noaptea de Înviere; sunt folosite și instrumente muzicale, fanfare...

Sârbii vin de la catedrala lor, noi de la catedrala noastră și cântăm „Hristos a înviat!” Ne vedem în centrul orașului, noi cu episcopul nostru în frunte, cu sobor de preoți, credincioși...ei vin cu episcopul lor în frunte...apoi ne întoarcem la parohiile noastre, unii la dreapta, alții la stânga! E deosebit de frumos! Avem sărbătoarea de Sânziene, Ziua Mărțișorului și de asemenea, foarte interesant Festivalul fanfarelor. La acest eveniment participă în jur de 3000 de persoane; se desfășoară în luna august, după Sfânta Maria Mare.

16. Alături de ortodocși sunt și catolici, protestanți – cum se înțeleg din perspectivă religioasă?

Comunitatea catolică e foarte mică la Vârșeț; sunt câțiva în orașul Novi Sad cu care ne înțelegem foarte bine; ne invită la evenimente culturale, îi invităm și noi pe ei ... Avem o relație foarte bună cu preoții luterani, unde sunt și femei conducătoare. Sunt foarte bine organizați, au casă parohială, comitet de tineret, comitet de adulți; sunt în relații foarte bune cu sârbii, în special la sate, unde oamenii se cunosc mai bine și relaționează altfel, mai apropiat, față de cum e situația la oraș. La oraș există ierarhie luterană, sunt femei în funcția de episcop, acolo lucrurile sunt puțin diferit.

17. Este „afectată” Regiunea Banatul Sârbesc - Voivodina de valul emigraționist din Asia, care își face simțită prezența tot mai mult în Europa de Centrală și de Vest?

Au venit și la noi arabi, dar au străbătut câmpurile și au trecut mai departe; se îndreaptă spre punctele de trecere a frontierei și nu sunt interesați să rămână la noi; doresc să ajungă mai ales în Austria sau Germania; sunt foarte dezamăgiți când ajung la frontiera cu România. Doresc să rămână în tren sau să plece cât mai repede spre Vest! Oamenii de aici sunt primitori cu emigranții, totdeauna se găsește ceva de mâncare pentru ei! Nu se tem de venirea arabilor în satele noastre; în fiecare casă există două-trei arme de vânătoare! Dar proprietarii sunt disciplinați, le folosesc doar când trebuie! dar e bine să se știe despre asta, fiindcă Serbia este pe primul loc la Asociații ale vânătorilor, în Europa.

18. Doresc românii din Regiunea Banatul Sârbesc - Voivodina să aibă înfrățiri cu școli sau instituții din România? Există parteneriate educaționale, culturale?

Colaborăm cu românii din Ungaria, din Basarabia și avem o viață culturală foarte intensă.

19. Unde se pregătesc studenții pentru a deveni profesori? Vin la studii în România sau în Serbia?

Așa cum am spus, se pregătesc la Institutul de Înalte Studii Pedagogice, devin învățători la Vârșeț, dar și la Belgrad, Novi Sad, Timișoara, Arad, Reșița.

Serbia este o țară frumoasă, dar din păcate are salarizarea pe care o avea România acum 30 de ani! Tinerii urmează studiile în România și se mai întorc acasă doar cei care vor să fie cadre didactice, medici, stomatologi...Cei care au spirit de antreprenori nu se mai întorc la Vârșeț, merg la Belgrad sau în Europa și își fac propria afacere. Diplomele de studii din România sunt recunoscute în Serbia.

20. Doresc românii să plece din Regiunea Banatul Sârbesc - Voivodina în alte țări din Europa, așa cum se întâmplă cu românii din România, care au format comunități (unele chiar numeroase) în Italia, Spania, Austria, Germania, Anglia?

Așa cum am spus, românii din Banatul Sârbesc, care dintotdeauna au avut cetățenie sârbă, încă din timpul președintelui Tito aveau dreptul să muncească în alte țări, deci aveau dreptul să plece în străinătate înainte de 1990. Sunt foarte mulți plecați de ani de zile, unii chiar în America, Suedia, Canada, Maiami... se mai întorc acasă doar vara pentru vreo două luni. Revin de tot acasă la bătrânețe!

Câți copii au românii din Serbia?

Ce să vă spun?! Aici e o glumă foarte cunoscută din moși-strămoși: „De ce fac bănățeni numai un copil?! Fiindcă nu pot face un copil și jumătate!" Asta spune totul! Așa sunt obișnuiți ei să facă doar un copil. În genere și sârbii tot un copil au; dacă primul copil e fată, atunci zic, hai să mai încercăm, că poate o fi băiat! Nu există familii numeroase aici de sute de ani! La neoprotestanți sunt în medie trei sau patru copii. Nu a fost niciodată în Serbia un plan de redresare demografică; ei nu au impus ca în România o politică prin care să aibă mai mulți copii, pentru creștere demografică. Etnicii albanezi de credință arabă au mulți copii, din dorința de a păstra teritoriile pe care le au!

21. Există posturi TV în limba română, presă scrisă – pentru informare și promovare?

Exista posturi locale de TV în limba română; cel mai cunoscut este cel de la Novi Sad, Banatul TV... există Radio în limba română, presă scrisă, Editura „Libertatea!". Din păcate nu sunt magazine cu cărți în limba română, de unde să se poată cumpăra! Doar dacă oamenii merg în România, la Timișoara pot procura cărți. Eu am inițiat un Proiect: „O carte românească pentru un suflet românesc!" prin care 40 de parohii românești din Voivodina au implementat acest proiect. Personal am adus cu mașina mea, în portbagaj 8000 de cărți pentru românii din Serbia. Dar situația pandemică generată de virusul Covid19 a întrerupt proiectul nostru. Suntem aici patru preoți, care mergem în fiecare săptămână în Serbia. Actul de identitate, pașaportul sunt folosite la trecerea punctului de frontieră, iar în vârful pandemiei au obținut

Adeverință de lucrător transfrontalier de la Episcopie și nu au fost probleme. De regulă trecem doar cu cartea de identitate.

22. Dacă sunt întrebări pe care nu vi le-am adresat, dar dvs aveți dorința de a ne spune și altceva, care cuprinde aria noastră de interes în contextul Educației interculturale față de românii din Diaspora istorică, vă rog frumos să completați.

Despre Mișcarea „Oastea Domnului" – care în perioada comunistă nu a fost interzisă, pot să vă spun astfel: Acum este aproape inexistentă. Membrii ei sunt foarte bătrâni, cei mai mulți s-au dus la Domnul și tinerii au lăsat lucrurile acestea în plan secundar, din păcate. În majoritate, cântările de la Sfânta Liturghie (pricesne) sunt preluate de la „Oastea Domnul", ca dovadă că oamenii cunoșteau foarte bine aceste pricesne.

Fanfarele sunt folosite și la înmormântări, au repertoriu adecvat și există dovezi că instrumentele au fost achiziționate de către biserică.

România e peste tot! Mă simt foarte bine când ajung la românii noștri din Basarabia sau Ucraina – pentru că noi simțim și trăim românește!

Personal vreau să vă mulțumesc pentru onoarea pe care mi-ați făcut-o, prin invitația de a participa la Cursul dvs „Educația interculturală pentru profesori". M-am simțit foarte bine în calitatea pe care mi-ați oferit-o și îmi doresc să fi ajuns la inimile dvs și la înălțimea așteptărilor dvs!

Cu mare drag voi accepta oricând invitația dvs și la alte activități sau parteneriate între școala unde predați și unele școli românești din Serbia.

Vă așteptăm cu drag la Vârșeț și sper să ajungem și noi mânăstirea de la Curtea de Argeș!

A consemnat,
Profesor, Dorobantu-Dina Roxana (17.11.2021)

Anexa 18

Interviu cu doamna Elena Furdui, director adjunct la Gimnaziul „Adrian Păunescu”, Chișinău, (în cadrul Proiectului Transnațional România-Republica Moldova „Oameni, locuri, fapte…”(2021-2023) Invitată la Cursul de formare continuă „Educație interculturală pentru profesori – gimnaziu” 04.11.2021

Prof. Roxana DOROBANȚU-DINA

(Interviul acordat se regăsește integral în Revista nr. 3/2021 „Diferiți și totuși la fel” a Școlii Gimnaziale „I.C. Lăzărescu” Țițești)

Doamna ***Elena FURDUI*** este profesoară de limba română la Gimnaziul nr. 7 **„Adrian Păunescu**” din Chișinău și director adjunct al acestei instituții din anul 2016. Ne-am cunoscut în urmă cu ceva timp (în luna octombrie 2021), când i-am adresat invitația de a implementa un Proiect transnațional între Școala Gimnazială „I.C. LĂZĂRESCU” Țițești, județul Argeș și Gimnaziul **„Adrian Păunescu”** din Chișinău, Republica Moldova *(fostul Gimnaziu nr. 7)*

De la începutul colaborării noastre am simțit deschiderea pentru dialog intercultural, sinceritatea și trăirea unui adânc sentiment de patriotism din partea doamnei Elena Furdui. N-am întâlnit până acum o persoană care să spună din inimă: „pentru mine, Ziua Națională de 1 Decembrie este adevărata sărbătoare!” Fac precizarea, că Ziua Națională a Republicii Moldova este 27 august. În anul 1991, Moldova a dobândit independența față de Uniunea Sovietică prin adoptarea Declarației de Independență.

Școala unde predă este în centrul orașului Chișinău, a fost mai întâi școală cu predare în limba rusă, dar din anul 2003 este școală românească. Statutul acesta de școală rusească nu le-a fost de mare ajutor, pentru că părinții erau reticenți să înscrie copiii la o școală rusească. Prestigiul profesorilor de aici a condus însă spre dobândirea unui loc bun în ierarhia gimnaziilor din Chișinău, și drept urmare acum sunt în jur de 400 de elevi (în anul 2003 erau 203 de elevi).

Doamna Elena Furdui face parte din prima generație care a învățat la școală limba română, în anul 1991, când era în clasa I. Așa ceva nu se uită ușor, pentru că a trecut de la limba rusă, care era peste tot: în casele oamenilor, la magazin, la poștă, la dispensar, la poliție, la primărie, la piață etc...la predarea limbii române în școli, care nu erau pregătite pentru așa ceva: lipsa manualelor! Aceasta era marea problemă, că nu aveau resursa esențială pentru învățământ. Au primit însă ajutor din partea unor oameni cu suflet mare din România, care au adus manuale, cărți, culegeri de texte – în fine, ce au putut aduce; unele noi, altele folosite de elevii români (tipărite de Ministerul Educației Naționale!) De altfel, doamna director avea și acum pe masa de lucru, la îndemână, un manual de Istoria românilor, pe care îl ține aproape, din două considerente: e primul manual de Istorie a românilor pe care l-a avut și al doilea motiv, cuprinde doar Istoria românilor, nu Istoria Universală, așa cum au apărut mai târziu, fiind incluse și evenimente legate de Uniunea Sovietică.

Trecerea de la scrierea cu grafie chirilică la cea cu grafie latină a fost o mare bucurie, fiindcă spune doamna director, totdeauna i s-a părut grea scrierea cu grafie chirilică.

La **Gimnaziul „Adrian Păunescu”** din Chișinău învață elevi români, dar și ruși și câțiva romi, dar care nu se declară romi, ci moldoveni. Elevii sunt în bune relații unii cu ceilalți, sunt de familii bune, care au cel puțin unul dintre părinți serviciu și doresc să meargă la colegiu. Pentru Republica Moldova – Colegiul are semnificația Institutului cu durata de trei ani, adică studii superioare de scurtă durată. Astfel absolvenții se pot încadra în muncă, în baza specializării absolvite, fără a fi nevoie să urmeze facultatea. Singura diferență este că, fiind studii superioare de scurtă durată sunt încadrați pentru un „salar” mai mic. Un element de noutate pentru școala moldovenească, elevii au asigurată masa de prânz gratis, din partea statului. Există cantină unde se pregătește meniul zilnic, sală de mese și copiii sunt bucuroși de orice primesc la masă.

1. Se înțeleg bine românii cu rușii, ucrainenii, găgăuzii, azerii, bulgarii, romii?

În orașul Chișinău nu sunt chiar toate aceste etnii, dar la nivel național sunt toate și încă vreo câteva: turci, tătari... Ne înțelegem bine, e loc pentru toată lumea sub soare; fiecare cunoaște limitele, drepturile, obligațiile și de aceea nu sunt probleme. În școala noastră sunt copii care provin din familii de ruși, dar și ei vorbesc românește și se înțeleg bine cu românii. Avem câțiva romi, dar sunt emancipați, părinții lor au o mică afacere cu vânzarea de haine vechi. Într-un an, când se pregăteau pentru examenul de admitere, un copil rom a pierdut buletinul de identitate în zona unui magazin din apropierea școlii. Era foarte necăjit, deoarece participarea la examen este condiționată de actul de identitate.

Și-a luat la revedere de la colegi, le-a spus că a pierdut buletinul și în consecință nu o să vină la examen, deci se încheie activitatea lui școlară. În ziua examenului, dimineața, a venit bucuros la mine, cu buletinul în mână și mi-a spus: „Ce bine e să fii și țigan! Uitați, a găsit buletinul meu un țigan; el m-a cunoscut, m-a căutat și mi l-a dat!" Am râs din inimă de bucuria lui, deși îi jucau ochii în lacrimi! Toți elevii l-au aplaudat și l-au privit cu admirație, chiar dacă era țigan. Atâta doar, că nu prea vin la școală elevii romi; nu pentru că sunt săraci, ci așa, fiindcă nu le place să se trezească la program, să aibă teme ... Doresc doar să știe să scrie și să citească. Băieții îi însoțesc pe părinți, de regulă merg cu tatăl la marfă, unde vând haine vechi. Fetele se căsătoresc prin clasa a IX-a și apoi nu mai vin la școală.

2. Copiii învață limba română acasă, cu grafie latină sau numai la școală?

Da, copiii învață limba română acasă și la școală, care este limba oficială în toate instituțiile, toate serviciile. Dar un lucru nu mi se corect: orice anunț pentru angajare, de exemplu, are condiție: să vorbească limba română și limba rusă. Nu înțeleg, de ce trebuie obligatoriu la angajare limba rusă în țara noastră? Așa cum de altfel, nu pot să înțeleg, de ce în Republica Găgăuzia, de exemplu, în toate instituțiile și serviciile pe lângă limba găgăuză, trebuie cunoscută limba română.

3. Sunt școli cu predare în limba română acolo unde populația este majoritar românească?

Da, sigur, peste tot sunt școli cu predare în limba română. Doar câteva școli sunt cu predare în limba rusă, unde sunt cartiere de ruși. Avem un singur liceu în Chișinău cu predare în limba turcă.

4. Când termină elevii liceul doresc să urmeze studiile în România? Care ar fi facultățile (specializările) spre care optează tinerii din Republica Moldova? Merg la Iași, la București sau Moscova?

Da, aici avem o mare problemă. Elevii de liceu merg la Iași sau în alte orașe mari, unde prind bursă din partea statului român. De asemenea și studenții pleacă la studii în România. În Moldova noastră rămân cei care nu prea au posibilități materiale. Elevii buni, bine pregătiți pleacă în România și nu prea se mai întorc în Moldova. Cauza: e mai bine în România ca în Moldova; au altă mentalitate oamenii, sunt mai bine plătiți, sunt posibilități mai mari de angajare și chiar oportunitatea de a pleca în Europa de Vest.

Noi avem noroc că vin la studii aici arabii, în special la Universitatea de Medicină „Nicolae Testemițeanu". Taxa nu este prea mare, se face carte de calitate și este ceva mai aproape de ei ca poziționare geografică. Ce să zic despre arabii aceștia?! Au cultura lor, care e diferită de a noastră, dar sunt pașnici...

Femeile stau acasă și cresc copiii, nu au serviciu, sunt „cam plinuțe” și nu ridică ochii din pământ. Poartă veșminte închise la culoare, lungi, acoperite pe față...și nu le-am auzit să scoată vreun cuvânt. Spun lucrurile acestea deoarece unii s-au stabilit aici, probabil s-au căsătorit cu moldoveni. Unii sunt dezordonați; lasă foarte multe lucruri nefolositoare la ușă, în jurul blocului ...

5. Limba română este oră în trunchiul comun sau este oră opțională?

Da, limba română se predă la școală din clasa I până în clasa a XII-a, câte patru ore în planul cadru, trunchi comun. Și limba rusă se predă de la clasa a V-a, câte o oră pe săptămână, dar nu ca opțional, ci ca orice oră, cum ar fi muzica, desenul... Elevii învață greu limba rusă, deoarece familiile tinere nu prea mai vorbesc în casă limba rusă. Abia dacă pot spune câteva cuvinte în limba rusă. Ca să-i motivez să învețe, le-am spus, că la ziua lor de naștere vom cânta „La mulți ani!” în clasă, în limba rusă. Dar ei tot nu au învățat. Și mie mi-a fost foarte greu să învăț limba rusă, deoarece din clasa I am învățat la școală limba română, și e o mare diferență între vorbirea din casă (în limba rusă!) și scrierea cu grafie chirilică.

6. Pentru serviciile administrative (la primărie, la poliție, la notar...) românii vorbesc limba română sau limba rusă? Sunt și români în funcții publice?

Da, peste tot sunt români în funcții publice; atâta doar, că unii nu își fac totdeuna treaba cu sârguință.

7. Știu că femeile moldovence sunt frumoase; sunt căsătorii între români și alte naționalități? Câți copii are în medie o familie de români?

Da, sunt frumoase femeile moldovence și harnice. Nu aș putea să spun dacă sunt căsătorii cu alte naționalități, că orașul e mare. Atâta știu, că sunt din ce în ce mai puține căsătorii și din ce în ce mai multe divorțuri ... Se căsătoresc în străinătate după ce au plecat la muncă acolo, apoi se despart după ce unul dintre soți a plecat la muncă în Vest. E un lucru foarte trist, care nu era înainte în Moldova noastră. Aș zice că a scăzut numărul copiilor, deoarece datele Recensământului așa indică, dar eu n-aș zice asta; noi avem un program social la nivelul Primăriei Chișinău, prin care se acordă o masă caldă tuturor familiilor care au trei copii. Și am constatat că s-a dublat numărul acestor familii față de anii precedenți și sunt tot mai mulți beneficiari. Așa că, administrația locală a pus condiția: „cine are patru copii în familie” beneficiază de acest program social. În medie o familie are doi sau „tri” copii.

8. Se mai păstrează specificul sărbătorilor creștine în Republica Moldova, în special la Nașterea Domnului sau la Înviere?

În oraș nu prea se mai păstrează spiritul sărbătorilor creștine, ca înainte. Au devenit mai mult comerciale. E o mare delăsare din partea familiilor și a copiilor.

În sate e ceva mai bine, copiii se organizează altfel, se cunosc mai bine... dar aici, nu prea. La școală facem serbări, colinde, organizăm activități pentru Ziua Limbii Române, Ziua Națională de 1 Decembrie, Ziua Națională de 27 august (din 1991),

9. Românii sunt ortodocși, dar sunt și catolici, protestanți – cum se înțeleg din perspectivă religioasă?

Am văzut Casa de rugăciune a unor baptiști și a Bisericii Evanghelice, dar nu pot să spun mai multe. Doar despre „Martorii lui Iehova" aș zice că sunt foarte insistenți; vin cu pliante pe la ușile oamenilor, revin, insistă să ne dea cărți... dar oamenii se feresc de ei, nu știu din ce cauză!

10. Au ajuns în Republica Moldova emigranți din Asia, așa cum sunt tot mai mult prezenți în Europa de Centrală și de Vest (Germania, Franța, Anglia, Suedia, Finlanda)?

Nu aș putea să spun dacă sunt, dar cred că nu sunt interesați de țara noastră, fiindcă nu le oferă perspective prea mari. Am văzut, că o firmă de construcții din Turcia a câștigat licitația pentru un proiect foarte generos de lucrări-construcții și au fost aduși muncitori din Turcia pentru aceasta. Nu pot să înțeleg de ce nu folosesc forța de muncă de aici, pentru că și moldovenii pleacă în Austria, Germania, Franța să muncească în construcții. S-a deschis o fabrică de cablaje în Moldova și acolo lucrează mulți moldoveni, dar nu sunt bine plătiți. Se mulțumesc cu puțin, fiindcă e viața grea. În special la sate, oamenii trăiesc foarte greu. Cei mai mulți așteaptă să trimită cineva bani din străinătate, că altfel nu au cu ce se descurca. Cei care au pensii de la „colhoz" – sunt mici, nu pot acoperi cheltuielile pentru lemne, alimente sau medicamente. Ce să mai vorbim de concedii la munte sau la mare, ori plecarea în excursii ...

11. Există parteneriate educaționale cu școli din România, sunt proiecte Erasmus cu finanțare Europeană? Doresc românii din Republica Moldova să aibă înfrățiri cu școli sau instituții din România?

Da, sunt multe proiecte educaționale și noi ne bucurăm de asemenea oportunități. Proiectul nostru de suflet este cel din 2018, când am cunoscut o școală din localitatea Moreni, județul Dâmbovița (România). Au venit românii la noi la școală, am mers și noi în România; elevii au fost cazați acasă la elevii din România; noi am fost cazați la hotel; am fost la ore în schimb de experiență, ne-au invitat în excursii – la Târgoviște, Brașov... A fost o experiență foarte frumoasă. Păstrăm legătura și acum cu doamna directoare și cu profesorii de acolo. Am participat la „balul de absolvire" al clasei a VIII-a de acolo (Moreni-Dâmbovița). Elevii au pregătit un program artistic foarte frumos, au inclus și elevii noștri în activitățile lor... Ne-am simțit foarte bine în România.

Eu am mai vizitat România după aceea; am fost la Sovata, la Cheile Bicazului, la Piatra Neamț, la Iași... Mi-a plăcut foarte mult. Românii sunt ospitalieri, fac mâncare bună, au case frumoase...locuri frumoase de vizitat...

Noi suntem deschiși spre orice proiect de colaborare cu școlile din România; proiectul cu școala dvs. (Școala Gimnazială „I.C. Lăzărescu" Țițești, județul Argeș) este inedit. Când am citit titlul propus de dvs.: „Oameni, locuri, fapte..." am fost foarte impresionată. M-am gândit, că trebuie să fie ceva grozav după titlul acesta. De fapt, titlul anunță tema. Apoi, când am citit mai departe despre activitățile propuse de dvs: realizarea unui interviu cu doamna profesoară (pensionară) care a fost campioană balcanică la aruncarea greutății; interviu cu veteranul de război (profesor) în vârstă de 107 ani, vizită la Muzeul satului din localitatea dvs,; vizită la Mausoleul Eroilor de la Mateiaș și la Muzeul Automobilului românesc din orașul Câmpulung – nu mi-a venit să cred că cineva poate să facă așa ceva cu elevii. Adică nu neapărat dacă poate, ci ideea în sine este inedită. De aceea am vrut să vă cunosc și să facem parteneriatul de colaborare. Acum, după „Salutul de bun venit!" pe care l-am avut cu elevii școlilor noastre, suntem mai motivați să pregătim ceva care să fie la înălțimea așteptărilor. Pentru data de 2 decembrie 2021 va fi o surpriză; ceva frumos legat de Ziua Națională a României.

12. Am constatat că mulți profesori au urmat studiile la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza" din Iași. Sunt mai accesibile financiar studiile în România sau în Rusia, față de cele din Moldova?

Da, sunt mulți tineri care urmează facultatea în România. Am o prietenă care îmi spunea, că sora ei a obținut o bursă de studii în România și după finalizarea studiilor s-a căsătorit la Bistrița Năsăud, aproape de Cluj.

Universitățile noastre suferă din cauza plecării tinerilor la studii în România. Unele facultăți s-au închis, altele sunt „pe muchie!" Mulți tineri nu mai urmează nicio facultate după finalizarea liceului; pleacă la muncă în Occident; alții urmează colegiul, care le permite angajarea fără studii superioare (adevărat însă … au și „salar" ceva mai mic!)

Sunt puțini cei care doresc merg la studii superioare la Moscova, deși acolo este cea mai bună școală universitară și postuniversitară. Aceia care merg la Moscova, se stabilesc acolo cu familia, deoarece au obținut serviciu acolo. De altfel s-au deschis multe universități în Moldova, în orașele mari și tinerii se îndreaptă către acestea, fiindcă sunt mai aproape de casă.

13. În România e un fenomen în dezvoltare: pleacă românii la muncă în Europa de Vest și multe case sunt nelocuite, case mari, cu nivel ...Doresc românii să plece din Republica Moldova în alte țări din Europa, în Italia, Spania, Austria, Germania, Anglia?

Da, foarte mulți pleacă la muncă în Europa. De altfel banii trimiși de către ei rudelor, familiilor care sunt aici, reprezintă aproape singura sursă de venit. Sunt dispuși să muncească orice, oriunde, deoarece viața aici nu e ușoară. Locuri de muncă s-ar găsi, dar sunt foarte prost plătite. Am auzit, că America acceptă stabilirea acolo, fără viză, doar cu actul de identitate. Dacă ar fi adevărat, cred că jumătate din America ar fi ocupată de moldoveni! (râde, fiindcă știe că nu a păstrat proporțiile!)

14. Există biblioteci, manuale, cărți, posturi TV în limba română, presă scrisă – pentru informare și promovare?

Da, există de toate, doar bani sunt puțini! Noi am avut prima dată acces la postul PROTV și am rămas fideli acestuia. Vedem emisiunea lui Cătălin Măruță, ,,Visuri la cheie" și alte emisiuni care sunt difuzate la acest post TV. Ar fi nevoie de manuale, în special de istorie. Eu nu pot să înțeleg un lucru: cum oare sunt tipărite manuale multe, suficiente pentru desen, muzică ... și nu sunt manuale suficiente de istorie. Eu asta nu pot să înțeleg! E ceva la mijloc! Și nu e corect.

15. Dacă ar fi să recomandați trei lucruri pentru care să vizităm Republica Moldova, care ar acestea?

Prima dată vă îndemn să vizitați orașul subteran (al vinului) de la Cricova. E uimitor! Eu am mers acolo într-o excursie cu elevii și am rămas foarte impresionată.

Cred că aici suntem superiori rușilor! Apoi vă recomand orașul Orhei, care are ceva autentic românesc, chiar dacă unii spun că e doar un sat cu case tradiționale... Grădina Botanică, etc.

16. Care ar fi primele două lucruri care vă nemulțumesc în Moldova?

N-aș putea să spun că e ceva care mă nemulțumește. Dar cred, că infrastructura rutieră trebuie îmbunătățită; apoi … nivelul de trai foarte scăzut, în special pentru populația din mediul rural.

15. Dacă sunt întrebări pe care nu vi le-am adresat, dar dvs aveți dorința de a ne spune și altceva care cuprinde aria noastră de interes în contextul Educației interculturale față de românii din Diaspora istorică, vă rog frumos să completați.

Mă bucur foarte mult de parteneriatul cu dvs. și vă invit să vizitați Moldova. Vă mulțumesc pentru invitație și doresc să continuăm parteneriatul transnațional ,,Oameni, locuri, fapte…" și după termenul impus în regulament.

Eu iubesc România și dacă ar fi să mi se îndeplinească un vis, acesta ar fi să mă stabilesc cu familia în România.

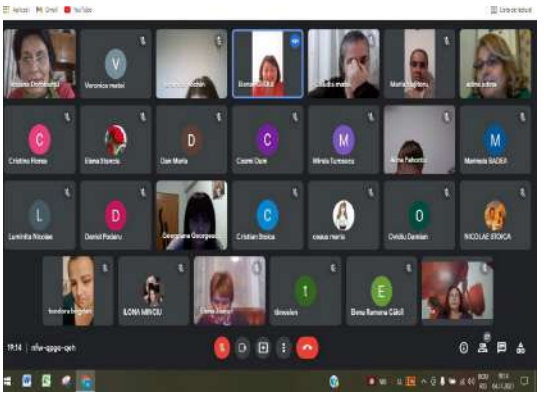
A consemnat,

Prof. Dorobanțu-Dina Roxana (04.11.2021)

Anexa 19

Povestirile mele cu tâlc pentru ora de Educație interculturală

VULPEA ȘI OMUL GOSPODAR

O vulpe fugărită de copoii unor vânători s-a adăpostit în curtea unui om gospodar, în coliba acestuia din pădure.

Știind că vânătorii vor trece pe lângă coliba lui, în drumul lor spre desișul pădurii, tăietorul și-a aprins o țigară, a ieșit pe prispă și-și făcea de lucru cioplind o șindrilă.

În curând au apărut și vânătorii împreună cu copoii lor și l-au întrebat pe tăietorul de lemne, dacă nu cumva văzuse trecând pe lângă coliba lui, o vulpe mare și cu blana roșcată.

Omul a spus cu voce tare, că nu o zărise, dar cu mâna arăta spre colibă, făcându-i să înțeleagă că acolo se ascundea vulpea. Vânătorii grăbiți nu i-au luat în seamă semnele, ci au dat crezare vorbelor sale, plecând spre desișul pădurii.

După trecerea primejdiei, vulpea a vrut să plece din colibă, fără să dea nici o atenție tăietorului de lemne. Acesta i-a strigat cu reproș: *,,Cumătră vulpe, ți-am salvat viața și acum pleci din casa mea fără să-mi mulțumești măcar, pentru bunătatea pe care am avut-o față de tine?!*

Atunci vulpea i-a răspuns*: ,,Omule, într-adevăr, ar fi trebuit să-ți mulțumesc din toată inima, dacă și fapta ta ar fi fost la fel cu vorba pe care le-ai spus-o vânătorilor, și dacă mâinile tale nu ți-ar fi trădat vorbirea !"*

În viață suntem răspunzători atât pentru vorbele cât și pentru faptele noastre.

Curiozitatea împlinită: *Ce ziceți, care este părea voastră despre această întâmplare?!Oare este bine așa cum s-au petrecut lucrurile?*

ÎN CLASA NOASTRĂ

În școala noastră sunt unele clase mixte, în care elevii sunt deopotrivă români și altă etnie; sunt de mai multe religii. Din numărul total de 32 de elevi un sfert dintre ei sunt de etnie *romă.*

Din numărul celorlalți, șase fete și patru băieți aparțin cultului *penticostal,* deci nu sunt de religie ortodoxă. Ei sunt foarte buni la învățătură, dar, cu toate acestea, colegii ortodocși sunt separați de ei. Doamna dirigintă i-a așezat și în bănci diferite, astfel, elevii de *etnie romă* sunt așezați în băncile din spatele clasei. Elevii aparținând cultului *penticostal* sunt așezați în băncile laterale, iar cei de religie ortodoxă au fost așezați în primele bănci: Aceștia din urmă se bucură de mai multă atenție decât ceilalți.

Atmosfera în clasă este în permanență tensionată, fiindcă elevii ortodocși nu se joacă cu elevii de *etnie romă* sau cu cei de *altă religie*; de altfel nici nu se ajută la învățătură. De cele mai multe ori există conflicte minore între ei, dar care pot degenera pe parcurs.

Curiozitatea împlinită: *Voi ce credeți că trebuie făcut pentru aplanarea acestor conflicte?!*

Credeți că doamna dirigintă a procedat corect atunci când i-a separat pe elevi după *etnie* sau după *religie*?

LA NOI ÎN ȘCOALĂ …

Școala noastră se află la distanță de cca. patru kilometri de cătunul Uzun în care locuiesc vreo 20 de familii de rudari-măturari. Copiii din acest cătun nu vin la școală, pentru că sunt foarte săraci. Uneori *copiii români* se poartă urât cu ei discriminându-i pe față, că sunt asemănători cu cei din Angola sau din Mozambic, pe care i-au văzut la televizor.

Pentru a depăși aceste probleme, doamna învățătoare a hotărât, din păcate, fără acordul conducerii școlii, să nu-i mai cheme la școală pe rudarii-măturari. V*inerea* se suspende cursurile, să meargă în cătunul rudarilor și să-i învețe carte, într-o casă a unui gospodar mai înstărit.

S-a întâmplat ca un rău-voitor dintre colegi, să anunțe inspecția județeană. Doamna învățătoare nu a fost găsită la școală, ci în cătunul rudarilor, fapt pentru care unul din conducere a propus să fie sancționată cu 15 % din salariu, pentru suspendarea cursurilor vinerea fără acordul conducerii.

Curiozitatea împlinită: *Voi ce credeți, e vinovată doamna învățătoare? Unde a greșit doamna învățătoare?*

UNDE DUCE DISCRIMINAREA?!

La școala din satul Ursoaia s-au înscris în toamna anului trecut în clasa întâi 52 de elevi. Dintre aceștia 20 erau de elevi de etnie romă. Cum numărul celor înscriși depășea cu mult efectivul aprobat, directoarea a cerut inspectoratului școlar suplimentarea cu încă o clasă paralelă.

Astfel la clasa întâi a angajat pentru învățătura lor, ca suplinitoare, o tânără absolventă de liceu pedagogic.

Fără a consulta Consiliul profesoral - directoarea a hotărât ca cei 20 de elevi de etnie romă să fie instalați într-o sală insalubră din curtea școlii. Acolo fusese cândva o magazie de lemne; iar pentru necesitățile fiziologice se foloseau de closetul din curte.

Tânăra suplinitoare, nu chiar lipsită de experiență, i-a atras atenția directoarei, că ceea ce face este *discriminare*; este un atentat la viața morală a copiilor, fie ei și de etnie romă! Dar directoarea a rămas fermă în hotărârea luată.

Tratați diferit față de colegii lor români, copiii romi au spus acasă părinților. Aceștia au depus plângere la C.N.C.D (Consiliul Național al Combaterii Discriminării) și problema a fost rezolvată. Directoarea a fost demisă din funcția pe care o ocupa de 15 ani, iar elevii de *etnie romă* au fost integrați printre ceilalți elevi, fără discriminare!

Curiozitatea împlinită: *Voi ce credeți, e bună discriminarea în școală?!*

Nimeni, indiferent de funcție, nu-și arogă dreptul de a izola de ceilalți elevi pe copiii de etnii diferite sau de alte credințe religioase.

OCHELARISTUL!

Școala noastră este recunoscută ca una dintre școlile bune din județ. După încheierea clasei a VIII-a peste 90 % dintre elevi reușesc la licee sau școlile profesionale.

Din păcate și la noi, probabil ca și la alte școli, există elevi *,,caricaturizați*" după anumite criterii; aceste denumiri le cunosc sigur unii dintre elevi ... Exemplu: dacă sunt *silitori la învățătură,* li se spune *,,tocilari*", dacă poartă ochelari de vedere sunt gratificați cu porecla de „*ochelaristul"* sau *,,ochelarista*" în funcție de sexul fiecăruia.

Nu mai spun despre elevii mai dolofani sau cei care „poartă" vreun handicap, oricât de ușor ar fi! Și ei sunt catalogați în funcție de acesta; *,,strâmbul", ,,șchiopul"* etc. Cunoașteți situații asemănătoare?!

Curiozitatea împlinită: *Voi ce credeți sunt situații de felul acesta în școală?!*

Este imperios necesar să se intervină cu seriozitate de către cadrele didactice, astfel încât discriminările să dispară necondiționat din școlile noastre.

MIHAI - STUDENTUL MEDICINIST

De mai mulți ani sunt prieten cu Mihai Ionescu - viitor medic generalist. Amândoi am reușit la liceu cu media 9,33 și tot amândoi am reușit acum 3 ani la Facultatea de Medicină din Iași. Mai isteț și mai fotogenic, de ce să nu recunosc, Mihai a reușit de curând să *„achiziționeze”* o tânără colegă somaleză.

Mândru nevoie mare de „achiziția” făcută printre colegele din anul III, sâmbătă dimineața Mihai a plecat cu Sarai, colega iubită, la Mogoșești. Acesta este satul natal, pentru a petrece împreună cu familia un weekend minunat.

Deși își anunțase cu câteva zile înainte familia că va petrece weekend-ul la Mogoșești împreună cu colega somaleză, au constatat că la gară nu erau așteptați de nimeni din familie. Tatăl său avea mașină și putea veni în întâmpinarea lor.

Trecând peste acest nefericit incident, Mihai a găsit repede un taxi. L-a rugat pe șofer să-i ducă până în localitate.

Ajunși acasă, a constatat că aceasta era aproape pustie. Mama era la biserică, tatăl plecat la târgul săptămânal să vândă niște porci, iar sora și fratele mai mici, erau plecați la un concurs de judo. Negăsind cheia la locul știut, au trebuit să aștepte mai mult de o oră. Au stat afară pe bancă, până a venit mama de la biserică. În tot acest timp o mătușă l-a „descusut” fără încetare: cine e străina și cu ce ocazie a venit la ei în ogradă ...

Au venit în sfârșit, părinții! le-a prezentat mândru noua lui *„achiziție”!* dar aceștia, în loc să se bucure, i-a anunțat, fără menajamente, că în casa lor nu au ce căuta împreună.

Ce era să facă Mihai? A tocmit un vecin cu mașina și au plecat imediat la Iași. Aici, la *Căminul studențesc* erau bine primiți de colegii care nu știau nimic despre cele întâmplate…

Curiozitatea împlinită: *Voi ce credeți: E vorba despre discriminare aici sau nu?! Oare cum ar fi trebuit să se comporte părinții?!*

Discriminarea rănește!

POVESTEA ADELINEI, FATA CU PĂRUL DE AUR

La începutul anului școlar, în școala noastră, printre alte zeci de elevi și eleve în clasa întâi au venit și două fetițe; erau surori: una Adelina cu părul blond și cârlionțat și alta Mariana, cu părul șaten și ochi albaștri.

Adelina suferă de *sindromul DOWN* și este cu un mai mare decât sora sa Mariana. Părinții au trimis-o la școală cu un an mai târziu, ca să meargă împreună cu sora ei mai mică, dar sănătoasă... În prima zi de școală, Adelina s-a comportat într-un mod destul de diferit față de ceilalți elevi.

A refuzat să-și spună numele și prenumele, iar la ora de desen a mâzgălit foaia de hârtie spre deliciul nostru al tuturor.

Pentru că devenise agresivă, doamna învățătoare a închis-o singură în sala de clasă alăturată până la încheierea programului.

A doua zi a avut același comportament și iarăși a închis-o în sala „vecină"! Mariana a fost atenționată de doamna învățătoare să-și cheme mama la școală la o întâlnire cu doamna director. Urma să vorbească despre comportamentul Adelinei.

Au avut loc unele discuții în cancelarie și mama fetițelor s-a hotărât să le transfere la altă școală!! Învățătoarea de acolo a dat dovadă de mai multă răbdare, tact pedagogic și și vocație pentru meseria aleasă! după câtva timp fetița răzvrătită s-a integrat perfect în programul școlii.

Curiozitatea împlinită: *Care e părerea voastră despre această situație?! Oare este bine cum s-au petrecut lucrurile?!*

Pentru egalitate de șanse, copiii cu dizabilități au șanse egale în orice școală din România.

DISCRIMINARE LA SPITAL

Stăm de două ore încheiate la ușa cabinetului de *Cardiologie* a spitalului din orașul P. Cam odată la 15 - 20 de minute iese în sala de așteptare o asistentă tânără și foarte cochetă. Ea invită *„pe sprânceană"* câte o persoană de pe scaunele vecine cu noi să intre în cabinetul medical; Prin ușa întredeschisă se observă în cabinet, timp de 10 – 15 secunde, silueta unui doctor tânăr, cu stetoscopul după gât. Pe un scaun, chiar lângă ușă, stă o tânără brunetă; lângă ea, în picioare, gata să intre pe ușa cabinetului, o femeie în vârstă. Pare a fi mama sau soacra tinerei de lângă ușă, care este și însărcinată.

De fiecare dată, când iese asistenta pentru a invita în cabinet câte o persoană, aleasă din priviri - femeia în vârstă intervine pentru tânăra gravidă - aceasta fiind printre primii veniți. Dar asistenta nu le ia în seamă. La un moment dat, după multe insistențe, iese și doctorul pe hol. Acesta li se adresează direct și destul de agresiv, spunându-le să aibă răbdare, că altfel…trece la alte măsuri.

- *De ce domnule doctor n-o primiți și pe fata mea?* Strigă femeia ajunsă la disperare! *Ce dacă suntem țigani, ce, noi nu trăim tot în România?*

Dar doctorul și asistenta își văd în continuare de programul lor. Abia într-un târziu, când nu mai sunt decât două-trei persoane în sală, o invită și pe tânăra brunetă în cabinet.

Mai întâi îi face o morală „*ca la carte*" pentru insistența de a intra nechemată, și apoi îi face un consult sumar.

Curiozitatea împlinită: *Voi ce ziceți, care este părerea voastră despre această situație?!*

Fiecare cetățean al acestei țări are aceleași drepturi indiferent de etnie, religie, rasă, cultură ori situație material.

COPIII SUNT PRIMELE VICTIME ALE DISCRIMINĂRII

La grădinița cu plată din sectorul nostru a fost înscrisă și Rebeca. Fetița, de *etnie romă*, este brunetă, cu ceva specific rasei din care provine; are ochi negri pătrunzători și păr ondulat, frumos pieptănat în două codițe împletite. Deși este destul de inteligentă pentru vârsta ei, educatoarea nu poartă nici un dialog cu ea. Și același lucru îl fac și copiii, colegii ei; parcă ar fi vorbiți sau îndemnați de cineva. Tot timpul stă singură și se uită la ceilalți, care se joacă sau învață poezia, decupează sau colorează.

După câteva zile, mama fetiței a fost chemată la grădiniță și educatoarea i-a spus cu reproș;

- Mario, te-am chemat să-ți spun, că astăzi este ultima zi în care Rebeca mai poate sta la grădinița noastră! În primul rând, nu ați plătit prima rată, conform contractului! în al doilea, dar nu ultimul, fetița are un handicap grav, întrucât nu comunică cu numeni. Așa că o iei frumos de mânuță și o duci la altă grădiniță, unde sunt copii tot ca ea. Pe noi să ne lași în pace, să ne desfășurăm activitatea în liniște.

- Dar, doamnă educatoare – a zis femeia, *Rebeca nu are nici un handicap, în afară că e de etnie romă. Ea comunică foarte bine cu copiii din jurul nostru și chiar cu unii copii de la grădiniță. Nu știu de ce vreți să o alungați de aici?!*

- De ce, de ne ce, eu ți-am spus hotărârea pe care am luat-o. Așa că de mâine încolo să nu mai vină la grădinița noastră!

Curiozitatea împlinită: *Voi ce ziceți, credeți că e vorba despre discriminare în povestea aceasta?! Oare cum ar fi dacă cineva ar avea astfel de atitudine față de tine?!*

Oricine poate discrimina și poate fi discriminat! Copiii sunt primele victime ale discriminării!

FORMAȚIA ARTISTICĂ

M-a chemat într-o zi directoarea și m-a atenționat ferm, că dintre toate localitățile vecine, școala noastră este singura care nu are o *echipă artistică!* O formație bună, viabilă, capabilă să participe la concursuri interșcolare, așa cum sunt organizare în alte școli.

- Ileana, mi-a zis, *ești profesoară de muzică, ai experiență, ia șase băieți și șase fete din clasele mari și fă, dragă, o echipă artistică.*

Să pregătești dansuri populare vechi, cântece populare adevărate ... Să avem și noi formație artistică, așa cum au vecinii din satele alăturate.

- Doamnă directoare, i-am zis, *pentru jocurile populare și chiar pentru acompaniament la cântece, e nevoie de muzică ... deci, avem nevoie de lăutari! iar primăria și inspectoratul școlar nu ne-a dat nici măcar un bănuț! Cum voi rezolva această problemă fără nici un ban?*

- Dragă, dar cusurgie mai ești! mi-a zis directoarea.

Descurcă-te! ești majoră, ești vaccinată și profesoară de muzică pe deasupra! dar vezi ... să nu-mi aduci prea mulți țigani în echipă, că fac infarct!

Deci, asta era: fără țigani nu aveam nici o șansă!

Am chemat din „*clasele mari*" șase fete și șase băieți, în special dintre cei ai căror părinți erau lăutari. Cu cele șase fete și șase băieți de români și romi, am făcut o echipă pe cinste.

Am invitat la repetiții câțiva bătrâni respectabili, care știau jocurile populare vechi din zona noastră. După trei-patru repetiții, marțea și joia seara - tinerii mei „artiști" știau să joace foarte bine: Sârba, Brâul, Hora nunții, Hora lui 22, Ungurica și altele …

Țiganii lăutari, doi violoniști, doi acordeoniști și un țambalagiu - ai căror copii au fost cooptați în formația artistică, au venit cu drag la toate repetițiile. Mergeau și la concursuri … fără să pretindă nici un ban.

Curiozitatea împlinită: *Voi ce credeți, a procedat bine doamna profesoară?! Oare ce s-ar întâmpla dacă am renunța la tradiții din cauza unor prejudecăți?! Dacă erai tu profesor, cum procedai?*

Anexa 20

Școala Gimnazială „I.C. LĂZĂRESCU" ȚIȚEȘTI, Județul Argeș (România)
Comuna Țițești Tel/fax 0248299461
mail: scoala.iclazarescu1@yahoo.com
CIF 29509321 Nr...../.....
Validat în Consiliul Profesoral din data de .....
Aprobat în Consiliul de Administrație din data de .....

ACORD DE PARTENERIAT ȘCOALĂ-FAMILIE

Având în vedere:

- Prevederile Constituţiei României;
- Legea Educatiei Nationale –Legea nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare, implicit actele normative subsecvente acesteia;
- Regulamentul de organizare si functionare a unitatilor de învăţământ preuniversitar OMEN 5115/15 decembrie 2014, cu modificările și completările ulterioare;
- Regulamentul Intern al Școlii ,,I.C. Lăzărescu" Țițești-Argeș
- Codul muncii, republicat în Monitorul Oficial nr. 0345 din 18 Mai 2011, actualizat prin:
  Legea nr. 12/2015 (publicata in Monitorul Oficial nr. 52 din 22 ianuarie 2015)
  Legea nr. 97/2015 (publicata in Monitorul Oficial nr. 316 din 8 mai 2015)
  Decizia nr. 261/2016 a Curtii Constitutionale (publicata în Monitorul Oficial cu nr. 511 din 7 iulie 2016), Legea nr. 57/2016 (publicata în Monitorul Oficial nr. 283 din de 14 aprilie 2016)
- Legea nr. 272/2004, privind protecţia şi promovarea drepturilor copilului, **Republicată si actualizată 2016.**
- Prevederile Ordinului comun al MMFPS/MS/MENCS nr.1985/1305/5805/2016 privind persoanele cu CES.

se încheie prezentul:

I. ACORD DE PARTENERIAT PENTRU EDUCAŢIE PĂRŢILE SEMNATARE:

1. **Unitatea de învăţământ: Școala Gimnazială „I.C. LĂZĂRESCU” Țițești, județul Argeș, reprezentată prin director: prof. Dorobantu-Dina Roxana și învățător/diriginte ...……..... al clasei ..... .**
2. **Beneficiarii indirecţi: Părinţii elevilor (conform borderoului de mai jos)**
3. **Beneficiarii direcţi: Elevii clasei (conform borderoului de mai jos)**

II. SCOPUL ACORDULUI:

Asigurarea condiţiilor optime de derulare a procesului de învăţământ prin responsabilizarea părţilor şi implicarei în educaţia copiilor/elevilor.

- Şcoala îşi asumă principala responsabilitate în procesul instructiv-educativ.
- Elevul îşi asumă răspunderea pentru propria educaţie.
- Părintele/reprezentantul legal se declară o persoană responsabilă pentru educarea şi comportamentul copilului şi pentru colaborarea cu şcoala spre binele copilului.

Pentru realizarea la standarde de calitate a activităţii în învăţământ, părţile se angajează, prin voinţa proprie, după cum urmează:

Şcoala se angajează:

- să asigure spaţiu, cadrul organizatoric şi logistic pentru desfăşurarea actului educaţional în condiţii optime;
- să ofere servicii educaţionale de calitate, la nivelul standardelor elaborate de MECS pentru fiecare nivel de studiu/ciclu de şcolarizare;
- să asigure securitatea şi siguranţa elevilor pe perioada prezenţei lor în incinta şi spaţiul şcolar, precum şi în deplasările organizate de unitatea de învăţământ cu aprobarea inspectoratului şcolar judeţean;
- să dea dovadă de respect şi consideraţie în relaţie cu elevii şi părinţii acestora (reprezentanţilor legali), într-un raport de egalitate;
- să asigure transparenţa tuturor acţiunilor organizate de şcoală;
- să nu desfăşoare acţiuni care să afecteze negativ imaginea publică a elevului, viaţa intimă sau viaţa privată a elevului sau a familiei acestuia;
- să stabilească de comun acord cu părinţii, calendarul întâlnirilor periodice (şedinţe, lectorate, consilieri, alte acţiuni) şi să-l pună în aplicare;

- să întocmească tematica acţiunilor de consiliere săptămânală a părinţilor şi să asigure buna desfăşurarea a acestor acţiuni de către diriginte;
- să elibereze documentele şcolare necesare elevului, la solicitarea părinţilor (foi matricole, certificate de absolvire, adeverinţe etc);
- să pună la dispoziţia elevului manuale şcolare, carnete de elev, rechizite (conform legii), precum şi alte mijloace de învăţământ în conformitate cu prevederile legale;
- să asigure accesul egal la educaţie, în limitele planului de şcolarizare şi al efectivelor aprobate, fără nici un fel de discriminare;
- să asigure accesul neîngrădit la informare şi documentare, folosind mijloacele existente în şcoală (biblioteca, Internet, laboratoare etc);
- să analizeze şi să soluţioneze, în timp util, responsabil, orice solicitare din partea elevului sau părintelui;
- să analizeze şi să soluţioneze orice sesizare venită din partea elevilor sau a părinţilor privind unele abateri de la normele legale săvârşite în şcoală, indiferent la cine se referă acestea;
- să elaboreze proiectul Regulamentului intern, după consultarea şi cu acordul părinţilor;
- să stabilească, împreună cu consiliul clasei şi părinţii elevilor, CDS pentru anul şcolar viitor, în funcţie de oferta şcolii şi solicitările părinţilor;
- să recompenseze/sancţioneze, obiectiv şi nediscriminator, rezultatele şi conduita elevilor;
- să asigure premii şi distincţii elevilor pentru situaţia şcolară sau în urma participării acestora la diferite concursuri şcolare sau extraşcolare;
- să asigure consilierea părinţilor de către cadrele didactice, în special dirigintele, pe orice temă de interes general sau particular;
- să informeze părinţii, în timp legal, despre anumite schimbări legate de şcoală, susţinerea examenelor etc;
- să informeze periodic familia despre rezultatele elevilor, prin diriginţi, iar la sfârşitul anului şcolar prin secretariatul şcolii (corigenţe, situaţii neîncheiate, sancţiuni, repetenţie);
- să monitorizeze frecvenţa elevilor şi să informeze părinţii în legătură cu adoptarea măsurilor adecvate, prevenirea abandonului şcolar, a sancţiunilor;
- să asigure ordine şi disciplină în derularea programului zilnic, promovarea valorilor umane bazate pe libertatea individului, creativitate şi respectul opiniei altuia;

- să asigure protecţia elevilor, a spaţiilor şi a utilităţilor din şcoală şi din curtea şcolii;
- să asigure condiţii optime prin curăţenie, căldură, mobilier adecvat, instalaţii sanitare;
- să coopereze cu toate instituţiile care au un rol în bunul mers al procesului de învăţământ;
- să asigure dezvoltarea armonioasă a personalităţii elevilor;
- să explice clar părţilor semnatare toate prevederile acestui acord.
-

Beneficiarul indirect: părintele/reprezentantul legal al elevului se angajează:

- să-şi înscrie copilul la şcoală/grădiniţă;
- să trateze cu respect şi consideraţie şcoala şi reprezentanţii acesteia;
- să-şi asume responsabilitatea promovării principiilor, valorilor şi normelor de conduită susţinute de şcoala la care este înscris elevul;
- să-şi asume, împreună cu elevul, responsabilitatea pentru orice faptă svârşită de acesta în afara şcolii, dar care ar putea prejudicia prestigiul şcolii;
- să participe la adunările, lectoratele şi consultaţiile organizate de şcoală;
- să respecte prevederile Regulamentului de organizare şi funcţionare a învăţământului preuniversitar;
- să respecte Regulamentul Intern al școlii;
- să informeze şcoala cu privire la orice aspect care poate contribui la îmbunătăţirea situaţiei şcolare/sociale a copilului;
- să dea curs oricăror solicitări ale conducerii şcolii în vederea luării unor măsuri cu privire la conduita, ţinuta, situaţia şcolară sau disciplinară a elevului;
- să ia legătura săptămânal cu dirigintele pentru a cunoaşte situaţia la învăţătură, disciplină şi comportamentul copilului;
- să asigure frecvenţa regulată a elevului la cursuri şi la toate activităţile şcolare şi extraşcolare/extracurriculare;
- să asigure copiilor condiţii optime de viaţă, hrană, sănătate, ţinută şcolară (cămaşă albă, sacou negru, pantoloni negri), climat familial favorabil dezvoltării fizice, psihice, morale şi intelectuale;
- să asigure controlul influenţei grupurilor de prieteni asupra propriului copil, împiedicarea posibilelor fapte antisociale(consumul de droguri, băuturi alcoolice, jocuri de noroc, fumat, difuzarea materialelor obscene, violenţă,etc);

- părintele, tutorele care are calitatea de facilitator pentru copiii cu CES să permanentizeze legătura cu școala în vederea asigurării condițiilor optime de educație și școlarizare a elevului.

Beneficiarul direct: elevul, se obligă:

- să respecte şcoala, însemnele şi personalul acesteia;
- să aibă o ținută decentă prin purtarea zilnică a ținutei școlare: (cămașă albă, sacou negru, pantoloni negri);
- să aibă un comportament care să nu afecteze sănătatea, securitatea, demnitatea şi libertatea celorlalţi colegi, a cadrelor didactice sau personalului nedidactic al şcolii;
- să frecventeze zilnic orele de curs, activităţile extraşcolare sau extracurriculare, alte manifestări la care a fost solicitat de diriginte sau alţi profesori;
- să poarte zilnic la sine carnetul de elev pentru consemnarea notelor şi pentru a se legitima;
- să păstreze şi să restituie în bune condiţii manualele şcolare şi cărţile de la biblioteca şcolii;
- să respecte prevederile Regulamentului de organizare şi funcţionare a învăţământului preuniversitar;
- să respecte prevederile Regulamentului Intern al școlii;
- să respecte normele de protecţie, de prevenire şi stingere a incendiilor, de lucru în laboratoarele şcolii, de protecţie a mediului;
- să înveţe, potrivit nivelului său intelectual, potrivit solicitărilor profesorilor şi standardelor învăţământului românesc în vederea propriei formări profesionale şi culturale;
- să păstreze în bună stare bunurile şcolii şi să folosească cu grijă manualele şi celelalte mijloace care-i sunt puse la dispoziţie, gratuit, de şcoală;
- să nu deţină asupra lui în timpul programului şcolar, obiecte nejustificate pentru desfăşurarea activităţii şcolare: corpuri contondente sau orice poate provoca accidente, aparate electrice, telefoane mobile, reviste sau alte materiale pornografice, cărţi de joc, băuturi alcoolice, droguri, ţigări, arme, petarde etc.;
- să nu incite, să nu ameninţe sau să participe la acte violente, să nu lezeze în nici un fel demnitatea umană a colegilor sau personalului didactic şi nedidactic al şcolii;

- să anunţe profesorul-diriginte sau orice cadru didactic despre orice abatere realizată de un coleg sau altă persoană şi care ar putea aduce daune de orice fel şcolii sau procesului instructiv-educativ;
- să aibă un comportament civilizat în școală și în afara şcolii, să promoveze interesele şi prestigiul şcolii cu fiecare ocazie.

III. DURATA ACORDULUI:

Prezentul acord se încheie pe durata şcolarizării elevului în unitatea şcolară.

IV. ALTE CLAUZE:

- ♦ orice neînţelegere dintre părţi se poate soluţiona pe cale amiabilă, în cadrul Consiliului clasei sau al Consiliului profesoral al şcolii;
- ♦ părţile semnatare înţeleg că nerespectarea angajamentelor proprii, poate genera schimbări de atitudine ale celorlalte părţi;
- ♦ personalul unităţii de învăţământ răspunde disciplinar, conform Legii învăţământului şi normelor de aplicare a acesteia, pentru încălcarea obligaţiilor ce le revin potrivit acestui contract, a contractului individal de muncă, a Regulamentului de funcţionare şi organizare a învăţământului preuniversitar şi pentru încălcarea normelor de comportare care dăunează interesului învăţământului şi prestigiului şcolii;
- ♦ conf. Art. 360 din Legea Învăţământului, (1) Următoarele fapte constituie contravenţii şi se sancţionează: nerespectarea dispoziţiilor art. 86 alin. (3) - *(Părintele sau tutorele legal este obligat să ia măsuri pentru şcolarizarea elevului, pe perioada învăţământului obligatoriu)* , din culpa părintelui sau a tutorelui legal instituit, cu amendă cuprinsă între 100 lei şi 1.000 lei ori cu muncă echivalentă în folosul comunităţii, prestată de părinte sau de tutorele legal;
- ♦ nerespectarea de către elev, a prevederilor prezentului contract, atrage după sine supunerea abaterilor săvârşite de acesta discuţiei în Consiliul elevilor, Consiliul clasei şi Consiliul profesoral al şcolii, urmată de aplicarea sancţiunilor disciplinare prevăzute de Regulamentul de funcţionare şi organizare a învăţământului preuniversitar;

- prezentul contract încetează de drept în următoarele situaţii:
  - -părintele semnatar decade din drepturile părinteşti, urmând a se încheia în acest caz un nou contract cu celălalt părinte sau reprezentantul legal al copilului;
  - -decesul părintelui semnatar; transferul elevului la altă unitate şcolară; abandonul şcolar al elevului; încetarea activităţii unităţii de învăţământ; alte cazuri prevăzute de lege.

Încheiat azi, ...
Prezentul acord se încheie în trei exemplare, câte una pentru fiecare parte.
Unitatea şcolară,

Director, Prof. Dorobanțu-Dina Roxana
Învăţător/ Diriginte,

Am luat cunoştinţă,

	Beneficiar direct, *Elev,*	**Semnătura**	**Beneficiar indirect, *Părinte / repr. legal,***	**Semnătura**	**Obs.**
1					
2					

Anexa 21

PROIECT DIDACTIC

Data: .....
Unitatea de învăţământ: Școala Gimnazială „I.C. Lăzărescu” Țițești, județul Argeș
Clasa: a VI-a B
Profesor: Dorobanțu-Dina Roxana
Aria curriculară: Om şi Societate
Disciplina: Educație socială-Educație interculturală
Domeniul de conținut: Caracteristici ale societății contemporane
Unitatea de învăţare: Valori și principii ale societății interculturale.
Tema lecţiei: **Ce este intoleranța și cum se manifestă ea. Ce este discriminarea**
Tipul lecției: mixtă
Durata: 50 de minute
Scopul lecției: Formarea unui comportament adecvat privind toleranța și nondiscriminarea.
Competențe specifice:
C.S. 1.3. Analizarea unor situații în acord/dezacord cu valorile și principiile societății interculturale
C.S. 2.2. Participarea, prin derularea unui proiect intercultural, la rezolvarea problemelor comunității și la promovarea dialogului intercultural.
C.S. 3.2. Participarea la rezolvarea problemelor comunității, prin utilizarea capacității de empatie culturală în relațiile cu persoane aparținând unor culturi diferite.
Obiective operaționale: La sfârşitul orei de educație interculturală elevii vor fi capabili:

a) cognitive:

O1 - să definească termenii: discriminare pozitivă, fanatism;
O2 - să știe în ce constă toleranța și nondiscriminarea;
O3 – să afle cum se manifestă și care sunt urmările intoleranței, rasismului, xenofobiei, segregării, discriminării;
O4 - să explice în ce constau: relații de interacțiune, înțelegere și toleranță cu cei care aparțin altei culturi, etnii, naționalități etc.
O5 – să-și formeze competența interculturală pornind de la egalitatea între oameni, solidaritate, ajutor reciproc, înțelegere, dialog, comunicare, șanse egale pentru toți etc;

b) afective: să integreze în comportamentul propriu toleranța și nondiscriminarea;

Strategie didactică:

Resurse procedurale:

- **Metode și procedee didactice**: conversația euristică, învățarea prin descoperire, rețeaua de discuții, problematizarea, vizionarea materialelor video educative.
- **Forme de organizare**: activitate frontală, individuală, de grup;

Resurse materiale:

- **Mijloace de învăţământ**: laptop, Resurse educaționale deschise, site-uri de specialitate internet, prezentarea unor scurte materiale video intuitive, imagini, internet.
- Manualul de Educație interculturală clasa a VI-a, pag. 43-45, schema lecției.
- **Forme de evaluare**: aprecieri verbale și scrise, prin notare.

Bibliografie:

1. Daria-Daniela Lupșa, *Manual de Educație socială*, clasa a VI-a, Editura Didactică și Pedagogică, 2019, ISBN 978-606-31-0890-7;
3. Constantin Cucoş, *Pedagogie,* Editura Polirom, Iaşi, 2006;
4. Ioan Cerghit, *Metode de învăţământ,* Editura Polirom, Iaşi, 2006;

Sitografie:

https://www.youtube.com/watch?v=VSw9rvUnWp4 (Podul- Atitudinea face diferența)
https://www.youtube.com/watch?v=Tk4DNELdPLQ (Discriminarea)
https://www.youtube.com/watch?v=LuG0lxCsUi8 (Lecția de viață- pelicanul și puii săi)
- Constituția României;
- O.U.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată în Monitorul Oficial nr. 166/7.03.2014;
- Ordin nr. 6134/21.12.2016 privind interzicerea segregării școlare în unitățile de învățământ preuniversitar;
- Convenția ONU privind drepturile omului;
- Declarația Universală a Drepturilor Copilului;
- Declarația privind promovarea cetățeniei și a valorilor comune ale libertății, toleranței și nediscriminării prin educație (Declarația de la Paris, 2015);

	Etapele lecției	*Activitatea profesorului*	*Activitatea elevilor*	*Metode*	*Mijloace*	*Forme de organizare a activității*	*Evaluare*	*Timp*
1	***Momentul organizatoric***	Profesorul organizează clasa pentru începerea orei; salutul elevilor, prezența, pregătește materialul didactic.	Elevii preiau sarcinile propuse de profesor.	Conversația	Laptop, conexiune la internet, videoproiector	Frontal		2
2	***Verificarea cunoștințelor însușite anterior***	Sunt evaluate oral cunoștințele din lecțiile anterioare. *Răspunde cu Adevărat sau Fals: Toți oamenii se nasc egali în demnitate și în drepturi? *Diversitatea culturală generează totdeauna conflicte? * Societatea în care trăim este una omogenă în care nu există diversitate? *Dialogul cultural nu este posibil întucât vorbim despre culturi diferite? *Alcătuiește propozițiile folosind cuvintele: solidaritate, respect, sărăcie, drept și egalitate de șanse. *Prezintă colegilor tăi steagurile țărilor din Europa pe care le-ai desenat. *Citește tema unde ai scris denumirea preparatelor culinare	Elevii citesc tema și formulează răspunsuri orale.	Conversația Explicaţia	Laptop, videoproiector. conexiune la internet, Manual de Educație interculturală clasa a VI-a, Exerciții pag. 39-41.	Frontal Individual	Aprecieri verbale	7

		specifice altor state la care te-ai gândit tu.(Exemplu: Turcia kebab…)						
3	***Captarea atenției***	Profesorul propune elevilor să acceseze linkul: https://www.youtube.com/watch?v=VSw9rvUnWp4 (Podul – Atitudinea face diferența) -Ce ați înțeles din acest material video?	Elevii vizionează materialul video prezentat și îl analizează; primesc de la profesor pe grupul de whatsaap al clasei linkul, care va fi așezat în folderul lecției de azi, ca resursă educațională deschisă.	Explicaţia Conversația euristică; Rețeaua de discuții; Învățarea prin descoperire. Vizionarea materialului video.	Tehnologia digitală prin accesarea linkului: https://www.youtube.com/watch?v=VSw9rvUnWp4) (Podul – Atitudinea face diferența)	Frontal Individual	Aprecieri verbale	4
4	***Anunțarea titlului lecției noi și a obiectivelor operaționale***	Profesorul anunță titlul lecției: **Ce este intoleranța și cum se manifestă ea? Ce este discriminarea?** comunică elevilor obiectivele operaționale propuse. La sfârșitul lecției elevii vor fi capabili:	Elevii scriu titlul lecției pe caiet și data. Ascultă explicațiile	Explicaţia, Conversația Observația dirijată Curiozitatea	-Manualul de Educație interculturală pentru clasa a VI-a la p. 43-45.	Frontal		3

		- să definească termenii: discriminare pozitivă, fanatism; - să știe în ce constă toleranța și nondiscriminarea; – să afle cum se manifestă și care sunt urmările intoleranței, rasismului, xenofobiei, segregării, discriminării; - să explice în ce constau: relații de interacțiune, înțelegere și toleranță cu cei care aparțin altei culturi, etnii, naționalități etc. – să-și formeze competența interculturală pornind de la egalitatea între oameni, solidaritate, ajutor reciproc, înțelegere, dialog, comunicare, șanse egale pentru toți etc; - să integreze în comportamentul propriu toleranța și nondiscriminarea;	profesorului.	împlinită	-Laptop, videoproiector. conexiune la internet.			
5	***Comunicarea/ însușirea noilor cunoștințe***	Când spunem ***intoleranță ne referim la*** situațiile în care oamenii nu manifestă înțelegere, acceptare, flexibilitate, respect față de diferențe etc. Uneori intoleranța poate atinge un nivel foarte înalt, care generează fanatismul. (Exprimarea unei convingeri cu atâta putere, încât poate	Elevii își exprimă opiniile și ascultă cu atenție explicațiile profesorului;	Expunerea Explicația Conversația Problematizarea	Schema lecției, videoproiector, Laptop, conexiune la internet, Manualul de Educație	Frontal Individual	Aprecieri Verbale	15

		să rănească pe cineva, să moară pentru o idee etc). Cel mai adesea oamenii nu sunt toleranți față de persoanele cu handicap, copiii străzii, persoanele de etnie romă, persoanele aflate la limita sărăciei, persoanele de altă rasă (negrii) sau de altă religie. **Intoleranța se manifestă** în special prin: discriminare, segregare, rasism, xenofobie. În școală învățăm să fim toleranți, fiindcă toate persoanele sunt egale în fața legii și a lui Dumnezeu. Cu cât oamenii sunt mai educați, cu atât este mai mare toleranța, înțelegerea, respectul, flexibilitatea ideilor, dialogul, comunicarea, solidaritatea etc. **Discriminarea se manifestă atunci** când, de exemplu persoanele de etnie romă, persoanele cu handicap, persoanele sărace sau de altă rasă, religie, cultură sunt tratate într-un mod greșit, prin care li se aduce atingere demnității umane și le este provocată suferința morală sau fizică. Oricare dintre noi putem fi discriminat într-o zi, de aceea e bine să învățăm, că toți suntem egali și să aplicăm proverbul:	notează informaţiile în caiete.		interculturală, p. 43-45,			

		„Ce ție nu îți place, altuia nu-i face!” Discriminarea este interzisă prin lege, fiindcă în fața legii toate persoanele sunt egale. **Discriminarea directă:** excluderea unei persoane sau a unui grup de persoane de la anumite drepturi, din cauza unor caracteristici (romi, persoane cu handicap, persoane de altă rasă, religie, cultură, condiției socială etc). **Discriminarea indirectă:** excluderea unei persoane sau grup de persoane de la unele drepturi, prin stabilirea unor criterii care să le dezavantajeze. (Exemplu: La concursul pentru ocuparea postului de asistent medical se pot înscrie numai persoanele care au terminat armata!) **Hărțuirea:** un comportament prin care o persoană sau un grup de persoane sunt intimidate și determinate să renunțe. **Victimizarea:** o persoană devine victima unei instituții, dacă au fost luate măsuri asupra instituției care avea atitudine discriminatorie față de unii angajați. Drept urmare, instituția se răzbună pe salariat, care devine o victimă.						

6	***Fixarea și sistematizarea noilor cunoștințe***	Profesorul propune elevilor să vizioneze materialul video https://www.youtube.com/watch?v=Tk4DNELdPLQ (Discriminarea) -Ce atitudine aveți față de colegii de clasă, față de vecini, față de femeia de serviciu, față de persoanele cu dizabilități? Ați dovedit discriminare față de cineva? -Cum comentați următorul anunț: Angajăm ospătari pentru localul nostru. Exclus persoanele de etnie romă, negrii sau persoane de sex feminin.	Este analizat materialul video propus, https://www.youtube.com/watch?v=Tk4DNELdPLQ (Discriminarea) Elevii răspund oral unor întrebări adresate de către profesor, de la p. 45-47 din manual.	Exercițiul, Conversația Problematizarea. Curiozitatea împlinită	-Manualul de Educație interculturală clasa a VI-a, p. 45-47.	Frontal Individual Activitatea de lucru pe grupe	Aprecieri verbale	7
7	***Evaluarea performanței***	Profesorul face aprecieri generale și individuale privind implicarea elevilor în descoperirea noilor cunoștințe. Sunt notați și valorizați elevii care au avut o participare activă la lecție prin acordarea Diplomei de Onoare pentru „Cel mai tolerant elev”.	Elevii ascultă aprecierile făcute de profesor și-i aplaudă pe colegii care au primit diplomă, care	Explicația		Frontal Individual	Aprecieri verbale.	2

			au fost notați pentru o participare semnificativă.					
8	***Încheierea activității***	Comunicarea temei pentru acasă: -Citiți lecția din manual, pag. 45-47. -Vizionați împreună cu familia materialul video pe care il vom analiza la ora viitoare. https://www.youtube.com/watch?v=09zX5ltFmUY (Ce este discrimarea?) https://www.youtube.com/watch?v=QW_0v6NhnYQ (Securitatea copiilor în vacanță) -Exercițiul 1, pag. 45. Scrie tot ce ai aflat despre cultura unui popor la alegere.	Elevii notează tema în caiete; primesc pe grupul de whatsaap al clasei linkul, care va fi așezat în folderul lecției de azi, ca resursă deschisă. Se adresează salutul de final.	Explicația Conversația	Vizionează împreună cu familia materialul video https://www.youtube.com/watch?v=09zX5ltFmUY (Ce este discrimarea?) https://www.youtube.com/watch?v=QW_0v6NhnYQ (Securitatea copiilor în vacanță) pe care le vom analiza la ora viitoare.	Frontal		1

Anexa 22

PROIECT DIDACTIC

Data: .....
Unitatea de învăţământ: Școala Gimnazială „I.C. Lăzărescu” Țițești, județul Argeș
Clasa: a VI-a B
Profesor: Dorobanțu-Dina Roxana
Aria curriculară: Om şi Societate
Disciplina: Educație socială-Educație interculturală
Domeniul de conținut: Caracteristici ale societății contemporane
Unitatea de învăţare: Valori și principii ale societății interculturale.
Tema lecţiei: **Prejudecățile, rasismul și segregarea – forme de intoleranță**
Tipul lecției: mixtă
Durata: 50 de minute
Scopul lecției: Formarea unui comportament adecvat privind toleranța și nondiscriminarea.
Competențe specifice:
C.S. 1.3. Analizarea unor situații în acord/dezacord cu valorile și principiile societății interculturale
C.S. 2.2. Participarea, prin derularea unui proiect intercultural, la rezolvarea problemelor comunității și la promovarea dialogului intercultural.
C.S. 3.2.Participarea la rezolvarea problemelor comunității, prin utilizarea capacității de empatie culturală în relațiile cu persoane aparținând unor culturi diferite.
Obiective operaționale: La sfârşitul orei de educație interculturală elevii vor fi capabili:

b) cognitive:

O1 - să definească termenii: rasism, segregare;
O2 - să înțeleagă ce înseamnă rasismul, xenofobia, segregarea;
O3 – să afle cum se manifestă și care sunt urmările, rasismului, xenofobiei, segregării;
O4 - să descopere importanța relațiilor de interacțiune, înțelegere și toleranță cu cei care aparțin altei culturi, etnii, naționalități etc.
O5 – să-și formeze competența interculturală pornind de la egalitatea între oameni, solidaritate, ajutor reciproc, înțelegere, dialog, comunicare, șanse egale pentru toți etc;

b) afective: să integreze în comportamentul propriu toleranța și nondiscriminarea;

Strategie didactică:

Resurse procedurale:

- **Metode și procedee didactice**: conversația euristică, învățarea prin descoperire, rețeaua de discuții, problematizarea, vizionarea materialelor video educative.
- **Forme de organizare**: activitate frontală, individuală, pe grupe;

Resurse materiale:

- **Mijloace de învăţământ**: laptop, Resurse educaționale deschise, site-uri de specialitate internet, prezentarea unor scurte materiale video intuitive, imagini, internet.
- Manualul de Educație interculturală clasa a VI-a, pag. 46-47, schema lecției.
- **Forme de evaluare**: aprecieri verbale și scrise, prin notare.

Bibliografie:

1. Daria-Daniela Lupșa, *Manual de Educație socială*, clasa a VI-a, Editura Didactică și Pedagogică, 2019, ISBN 978-606-31-0890-7;

3. Constantin Cucoş, *Pedagogie,* Editura Polirom, Iaşi, 2006;

4. Ioan Cerghit, *Metode de învăţământ,* Editura Polirom, Iaşi, 2006;

Sitografie:

https://www.facebook.com/ctmb.eu/videos/672624086964898/ Prejudecățile (Interviul)

	Etapele lecției	*Activitatea profesorului*	*Activitatea elevilor*	*Metode*	*Mijloace*	*Forme de organizare a activității*	*Evaluare*	*Timp*
1	***Moment organizatoric***	Profesorul organizează clasa pentru începerea orei; salutul elevilor, prezența, pregătește materialul didactic.	Elevii preiau sarcinile propuse de profesor.	Conversația	Laptop, conexiune la internet, videoproiec -tor	Frontal		2
2	***Verificarea cunoștințelor însușite anterior***	Sunt evaluate cunoștințele din lecția anterioară lucrând în grupe de câte cinci elevi: 1) O persoană a depus plângere împotriva angajatorului, susținând că a fost discriminată la locul de muncă. Acesta concediază persoana, pentru că a înaintat plângere. 2) În clasa noastră este o regulă foarte veche: în primele bănci vor sta totdeauna elevii români; romii vor sta în ultimele bănci; 3) În școala noastră Regulamentul intern prevede că elevii romi vor fi	Elevii formulează răspunsuri la nivelul grupei, pe care le argumentea ză apoi în plenul clasei.	Conversația Explicația Expunerea	Laptop, videoproiec -tor. conexiune la internet, Manual de Educație intercultural ă clasa a VI-a, Exerciții pag. 39-41.	Frontal Individual	Aprecieri verbale	7

		în clase separate de elevii români. Elevii vor analiza exemplele de mai sus la nivelul grupei și apoi un reprezentatnt al grupei va expune concluzia în fața clasei.						
3	***Captarea atenției***	Profesorul propune elevilor să acceseze linkul **https://www.facebook.com/ctmb.eu/videos/672624086964898/ Prejudecățile – bariere în comunicare (Interviul)** -Ce ați înțeles din acest material video?	Elevii vizionează materialul video prezentat și îl analizează; primesc de la profesor pe grupul de whatsaap al clasei linkul, care va fi așezat în folderul lecției de azi, ca resursă	Explicaţia Conversaţia euristică; Rețeaua de discuții; Învățarea prin descoperire. Vizionarea materialului video. Curiozitatea împlinită	Tehnologia digitală prin accesarea linkului: **https://www.facebook.com/ctmb.eu/videos/672624086964898/ Prejudecățile – bariere în comunicare (Interviul)**	Frontal Individual	Aprecieri verbale	6

			educațională deschisă.					
4	***Anunțarea titlului lecției noi și a obiectivelor operaționale***	Profesorul anunță titlul lecției: **Prejudecățile, rasismul și segregarea – forme de intoleranță** comunică elevilor obiectivele operaționale propuse. La sfârșitul lecției elevii vor fi capabili: să definească termenii: prejudecată, segregare; - să înțeleagă ce înseamnă rasismul și segregarea; – să afle cum se manifestă și care sunt urmările, prejudecăților și segregării; - să descopere importanța relațiilor de interacțiune, înțelegere și toleranță cu cei care aparțin altei culturi, etnii, naționalități etc. **– să-și formeze competența interculturală**	Elevii scriu titlul lecției pe caiet și data. Ascultă explicațiile profesorului.	Explicaţia, Conversația, Observația dirijată	-Manualul de Educație interculturală pentru clasa a VI-a la p. 46-47. -Laptop, videoproiec-tor, conexiune la internet.	Frontal		3

		pornind de la egalitatea între oameni, solidaritate, ajutor reciproc, înțelegere, dialog, comunicare, șanse egale pentru toți etc;						
5	***Comunicarea/ însușirea noilor cunoștințe***	**Prejudecățile** reprezintă atitudinea unei persoane, deseori negativă cu privire la o persoană sau mai multe. **Rasismul** este atitudinea prin care un popor sau un grup de persoane își manifestă superioritatea față de persoanele de altă rasă (de regulă față de negri sau asiatici!) și consideră că astfel au dreptul de a le domina. **Segregarea** este atitudinea prin care un grup de persoane sunt separate sau izolate față de restul societății, cu limite impuse în cadrul grupul sau al societății în ansamblu. Cel	Elevii își exprimă opiniile și ascultă cu atenție explicațiile profesorului notează informaţiile în caiete.	Expunerea Explicația Conversația Problema-tizarea	Schema lecției, videoproiec -tor, laptop, conexiune la internet, Manualul de Educație intercultural p. 46-47	Frontal Individual	Aprecieri Verbale	20

		mai adesea persoanele sunt ***segregate socio-economic*** (ca urmare a veniturilor), sau ***segregare rasială*** (ca urmare a rasei din care fac parte) ori ***segregare confesională*** (separare pe criteriul religiei pe care o au unele persoane; exemplu: Persoanele de religie islamică nu sunt acceptate la această reuniune). Cel mai adesea are loc ***segregarea rasială*** (Exemplu: Nu au voie să participe negrii la serbările școlare!) sau ***segregare educațională*** – care presupune separarea persoanelor pe criteriul etnic, al dizabilităților sau cerințelor educaționale, al mediului de proveniență sau al rezultatelor școlare. Cel mai cunoscut lider de culoare care a militat						

		împotriva rasismului a fost ***Nelson Mandela.***						
6	***Fixarea și sistematizarea noilor cunoștințe***	Profesorul propune elevilor să vizioneze materialul video **https://www.youtube.com/watch?v=ehahmDy_kGg (Prejudecățile, bariere în calea fericii: omul cu un pantof) 5,18** **Exercițiul 8, pag. 46.** Ce atitudine aveți față de colegii de clasă sau din școală? În școala/clasa voastră există prejudecăți? Dar forme de segregare?! Cum ar putea fi reduse acestea? Ați auzit vreodată expresia: „Stai cuminte, că te fură țiganii?!” Cum explicați această sintagmă?!	Este analizat materialul video propus, **https://www.youtube.com/watch?v=ehahmDy_kGg (Prejudecățile, bariere în calea fericii: omul cu un pantof) 5,18** Sunt formulate concluzii pertinente despre posibila	Conversația, Problematizarea Curiozitatea împlinită Exercițiul	-Manualul de Educație interculturală clasa a VI-a, p. 46-47	Frontal Activitate de lucru pe grupe Individual	Aprecieri verbale	7

			situația expusă în materialul video prezentat. Elevii răspund oral unor întrebări adresate de către profesor, de la p. 46-47 din manual.					
7	***Evaluarea performanței***	Profesorul face aprecieri generale și individuale privind implicarea elevilor în descoperirea noilor cunoștințe. Sunt notați și valorizați elevii care au avut o participare activă la lecție.	Elevii ascultă aprecierile făcute de profesor și-i aplaudă pe colegii care au care au fost notați	Explicația		Frontal Individual	Aprecieri verbale	3

			pentru o participare semnifica-tivă.					
8	***Încheierea activității***	Comunicarea temei pentru acasă: **-Citiți lecția din manual**, pag. 46-47. **-Exercițiul 7, pag. 46.** Redactează un text din patru-cinci rânduri care să include argumente simple referitoare la necesitatea reducerii sau eliminării prejucăților și rasismului. -Exercițiul 3, pag 47. Unește cu o săgeată cuvintele care se potrivesc din coloanal A cu definițiile din coloanal B. (Prejudecăți, Rasism, Segregare) -Realizați o caricatură a unui personaj cu un comportament bazat pe prejudecăți.	Elevii notează tema în caiete; primesc pe grupul de whatsaap al clasei linkul, care va fi așezat în folderul lecției de azi, ca resursă deschisă. Se adresează salutul de final. **https://www.youtube.**	Explicația Conversația	-Manualul de Educație interculturală clasa a VI-a, p. 46-47.	Frontal		2

		-Vizionați acasă materialul următor. (Spitalul)	**com/watch ?v=xrKbag 3PvvM Rasismul – ura de rasă (Spitalul)** Materialul video este vizionat de către elevi acasă!					

https://www.youtube.com/watch?v=ehahmDy_kGg (Prejudecățile, bariere în calea fericii: omul cu un pantof) 5,18
https://www.youtube.com/watch?v=xrKbag3PvvM Rasismul – ura de rasă (Spitalul) 6,14
https://www.youtube.com/watch?v=HbU8ps1YzKI (PP despre prejudecăți și stereotipuri) 0,46
https://www.youtube.com/watch?v=-ZboX4qXJH0 (PP definiție prejudecăți) 1,45
https://www.youtube.com/watch?v=VXqmFvwxvXE (Moș Ion Roată și Unirea pentru 24 ianuarie)

- Constituția României;
- O.U.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată în Monitorul Oficial nr. 166/7.03.2014;
- Ordin nr. 6134/21.12.2016 privind interzicerea segregării școlare în unitățile de învățământ preuniversitar;
- Convenția ONU privind drepturile omului;
- Declarația Universală a Drepturilor Copilului;
- Declarația privind promovarea cetățeniei și a valorilor comune ale libertății, toleranței și nediscriminării prin educație (Declarația de la Paris)

Anexa 23

Prezentarea soluțiilor în cadrul proiectelor 2018-2022

Pregătirea Școlii Țițești-Argeș și a unor daruri pentru vizitatori! (01.02.2019)

În așteptarea oaspeților!
(Sărbătorirea a 50 de ani de la construirea localului școlii, 30.08.2019)

Elevii de la Școala Țițești-Argeș. Parada portului popular, Mioveni, 10.05.2022

Formația de dansuri populare a Școlii Gimnaziale Țițești-Argeș (2019-2022)

**Serbare 08.03.2022; Proiectul educațional „Oameni, locuri, fapte!”
cu Republica Moldova-Serbia-Ucraina 2022**

Confecționat daruri pentru românii din diaspora istorică; plantarea unor pomi fructiferi în grădina școlii, ca simbol al prieteniei și a relațiilor interculturale dintre Școala Țițești-Argeș și școlile din proiectul transnațional: Republica Moldova, Serbia, Ucraina 14.05.2022.

Proiecte educaționale 2019-2022; Vizită la Gimnaziul „Adrian Păunescu” Chisinău, 31.05.2022

Ziua Eroilor (15.05.2022); Meșterul popular (sculptor) Ion Rodoș la Școala Țițești (14.02.2020)

Vizita Arhiepiscopului Calinic Argeșeanul la Școala Țițești-Argeș 07.02.2009

Vizită la Gimnaziul Calfa, r. Anenii Noi (MD) 24.12.2021 „Masa dacică”
în costum tradițional 2019

Lecția deschisă, 12.04.2022
„Prejudecata rănește sufletul copilului!”

Lecția deschisă „Ce este dragostea de patrie?!”, 24.01.2022

CUPRINS

Argument 3

1. METODOLOGIA FORMĂRII COMPETENȚEI INTERCULTURALE A ELEVILOR DIN CLASELE GIMNAZIALE..... 7

1.1. Orientări educaționale în formarea competenței interculturale elevilor din clasele gimnaziale..... 7

1.2. Formarea competenței interculturale a elevilor: coordonate de specificitate..... 18

1.3. Configurații formative la nivelul cadrelor didactice: etapa pre-experimentală..... 32

1.4. Modelul formării competenței interculturale a elevilor (clasele gimnaziale) 48

Concluzii la capitolul 1 59

2. ARGUMENTAREA EXPERIMENTALĂ A FORMĂRII COMPETENȚEI INTERCULTURALE A ELEVILOR DIN CLASELE GIMNAZIALE..... 62

2.1. Formarea competenței interculturale a elevilor din clasele gimnaziale: aspecte constatative 62

2.2. Valorificarea Tehnologiei referențiale FCIE (10) în formarea competenței interculturale a elevilor din clasele gimnaziale 84

2.3. Semnificații ale rezultatelor experimentale 110

Concluzii la capitolul 2 125

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI 126

RECOMANDĂRI 128

BIBLIOGRAFIA 129

ANEXE 136